

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola

Doktori (PhD) Értekezés

Dr. Barátki László Attila

Pécs, 2025

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR DOKTORI ISKOLA

Barátki László Attila

**A pénzmosás kriminológiai kérdései és
szabályozása Magyarországon különös tekintettel
a Financial Action Task Force ajánlások és az
AMLA megalakulásának értékelésében**

Doktori (PhD) Értekezés

Témavezető: **Prof. Dr. Gál István László**
tanszékvezető egyetemi tanár

Pécs, 2025

Tartalom

Bevezető gondolatok.....	6
A témaválasztás indoklása	10
A kutatás tárgya, célja, módszertana	12
I. A pénzmosás.....	16
1. A pénzmosás kriminológiai vizsgálata	19
2. A pénzmosás megjelenési formái	24
3. A pénzmosás elleni küzdelemről általánosságban.....	28
4. A pénzmosás elleni küzdelem napjainkban.....	32
II. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi kialakulása	34
1. Nemzetközi incidensek tanulmányozása	40
2. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi összefogása napjainkban.....	41
3. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai Szervezetei	45
3.1. Az Európai Bizottság	46
3.2. Az Európai Bankhatóság.....	46
3.3. Az Európai Központi Bank	48
3.4. Az Europol	49
3.5. Az Európai Ügyészség	49
3.6. Az Európai Számvevőszék.....	50
4. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai Unió tagállami szinten	54
5. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai Unió fellépésének összegzése	59
III. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem globális ereje...61	
1. A Financial Action Task Force.....	63
2. Az FATF nemzetközi szabványainak elemzése	67
2.1. Koordináció, kriminalizáció, elkobzás és megelőzés	69

2.2.	Átláthatóság, hatóságok feladata és együttműködés	71
2.3.	Nemzetközi kooperáció.....	71
IV.	Az FATF ajánlások átvételi mechanizmusának értékelése	73
1.	Az AML/CFT rendszerek hatékonyságának elemzése.....	73
1.1.	AML/CFT szabványok.....	76
1.2.	AML/CFT rezsimok.....	76
2.	Az AML/CFT irányelvek gyakorlati implementációja	77
3.	Globális szabványok a kriptoeszközökkel történő pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozásra való visszaélés megelőzésére.....	79
4.	Országértékelés bemutatása FATF megfelelési vizsgálattal	84
5.	A hatékonyság és a technikai megfelelés általános szintjei	86
6.	Az ország értékelés gyakorlati megvalósítása	89
7.	Az ME folyamat főbb lépései.....	90
7.1.	Az értékelés alá vont ország felkészítése	90
7.2.	Dokumentumok vizsgálata.....	90
7.3.	A fokozott/csökkent figyelmet igénylő területek azonosítása	91
7.4.	Helyszíni ellenőrzés lefolytatása.....	92
7.5.	Személyes konzultáció	93
7.6.	Plenáris ülés (Plenáris vita és jelentés jóváhagyás)	93
8.	Értékelési módszer.....	95
9.	Magyarország technikai megfelelési vizsgálata	98
V.	A pénzmosás elleni küzdelem értékelésével foglalkozó különbizottság.....	106
1.	A Moneyval	108
2.	A Moneyval szervezeti felépítése.....	109
2.1.	A küldöttség	109
2.2.	A Moneyval elnöksége.....	111
2.3.	A Moneyval titkársága	111
3.	A Moneyval értékelései	112
4.	A Moneyval egyéb partnerségi tevékenysége	116
5.	A Covid-19 világjárvány miatti tendenciák.....	119
VI.	Az Európai Unió pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni hatósága..	122

1.	Előzmények	122
2.	Az AMLA létrehozása	124
3.	Az AMLA feladat és hatásköre	127
4.	Felkészülési folyamatok Magyarországon	129
VII.	A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem helyzete Magyarországon.....	132
1.	Az NRA bevezetése hazánkban.....	135
2.	Magyarország felügyeleti kockázatértékelése	136
3.	Kockázatok vizsgálata	144
3.1.	Általános kockázatok magukban hordozó szolgáltatók:	144
3.2.	Speciális szempontok alapján történő kockázatok vizsgálata	150
VIII.	A pénzmosás kriminológiai kérdései és büntetőjogi szabályozása Magyarországon.....	160
1.	Előzmények	163
2.	A pénzmosás tényállási elemei.....	170
3.	A pénzmosás alakzatjainak vizsgálata.....	172
4.	A bejelentési kötelezettség és annak elmulasztása	174
5.	A bejelentési kötelezettség jogi kötelme	184
6.	A pénzmosás elkövetésének vizsgálata empirikus kutatással	192
7.	A bírói gyakorlat értékelése különös tekintettel a gondatlan és a szándékos elkövetési magatartásra.....	193
IX.	Szinopszis	200
1.	Magántőke alapok kockázatának analízise	205
1.1.	Magántőke alapok elterjedése Magyarországon	206
1.2.	A magántőke alapok pénzmosásának gyakorlata.....	210
2.	A Public Private Partnership (a továbbiakban: PPP) rövid bemutatása	215
2.1.	A köz- és magánszektor kapcsolatának kulcsfontosságú szerepe napjainkban	218
2.2.	A PPP alkalmazása az AML/CFT/CPF területén.....	222
2.3.	A köz- és magánszektor résztvevői az AML/CFT területén	226

2.4.	A PPP előnyei az ML/TF/PF elleni küzdelem területén	228
2.5.	A PPP alkalmazásának kihívásai az AML/CFT területén.....	231
X.	Összefoglaló vélemény	232
XI.	De lege ferenda javaslatok.....	240
	Research summary	254
	Irodalomjegyzék	257
	Feldolgozott normatívák	262
	Feldolgozott szakmai kiadványok	264
	A szerző publikációs jegyzéke.....	266

Bevezető gondolatok

A tudományos szakirodalom jelentős korpusza foglalkozik a pénzmosás elméleti témakörével. A témaválasztásom mégis azért esett erre a kutatási területre, mert láttam és tapasztaltam, hogy mennyi probléma merül fel hazánkban – és nemzetközi szinten is – a pénzmosás elleni küzdelem egységes fellépésének hiánya során. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területét több évig kutattam és dolgoztam szakértőként is, így mondhatni gyakorlati tapasztalatot szereztem ezen tudomány terület jogi és kriminológiai aspektusairól. Úgy vélem, hogy indokolt – és jelen kutatással bizonyíthatóan igazolt is – a témaválasztás, mivel jelentős fejlődési folyamaton ment keresztül ezen szakterület az elmúlt pár évben és már láthatóak a nemzetközi összefogás erőfeszítéseinek megfelelő irányvonalai. A dolgozat kiemelt figyelmet fordít az Európai uniós törekvések keretében megalakult szupranacionális hatóság (AMLA) bemutatására, valamint a legújabb Európai uniós pénzmosás elleni normatíva (AMLR) elfogadásának elemzésére, amelyek szintén igazolják a témaválasztás aktualitását. Számos tudományos mű készült a pénzmosásról, azonban jelen kiadvány tartalmát áttekintve kijelenthető, hogy ilyen széles spektrumot átfogó egységes tudományos mű még nem készült hazánkban. Jelen kiadvány elolvasását követően kijelenthető, hogy nélkülözhetetlen és szükséges a pénzmosás elleni küzdelemmel komolyan foglalkozó szakemberek, jogtudósok és a nemzetközi kapcsolatok területén ténykedő szakértők számára.

A kutatásom egy átfogó és tudományos alapokra helyezkedő dokumentum, amely összefoglalja az egyéni kutatási és tudományos erőfeszítéseimet. A disszertációm megírásához a tanult és elsajátított kutatási készségeimet használtam fel annak érdekében, hogy bemutassam a tanulmányom szakspecifikus témájának helyzetét és jövőbe tekintő új megoldási alternatívát kínáljak ezen tudomány területe iránt érdeklődő szakemberek számára. Véleményem szerint, egy jól felépített disszertáció célja, hogy meghatározza a konkrét kutatási területet, megfelelő kérdést (tézist vagy hipotézist) tegyen fel, és a felmerült probléma megoldását vázolja fel az alkalmazott kutatási módszertan felhasználásával és a vonatkozó szakirodalom széleskörű áttekintésével. A vegyes módszerekkel készült disszertációm mind a kvalitatív, mind a kvantitatív kutatási módszereket magába foglalja. Felmérések, megfigyelések, statisztikai elemzések és rengeteg nemzetközi normatíva, tudományos és szakmai anyag vizsgálatából átfogó

adatokat gyűjtöttem össze, amelyeket mind irodalmi, mind empirikus – elsődleges és másodlagos forrásokra támaszkodva – beleértve a kiadványokat, tudományos folyóiratokat, könyvfejezeteket és egyéb a szakterület vonatkozásában online hozzáférhető anyagokat vizsgáltam meg. Az új értelmezések, elméletek vagy keretek kidolgozása érdekében kritikusan elemeztem a meglévő szakirodalmat és a dolgozat megírásakor hatályos állapotot vettem figyelembe. Úgy vélem, hogy a kutatási téma ezzel a megközelítéssel holisztikusabban érthető meg.

A kutatásom megírása során arra törekedtem, hogy megteremtsem a megfelelő egyensúlyt a téma helyes kontextusának prezentálása érdekében, ezért az alábbi szempontokat vettem figyelembe.

A bevezetésben bemutatom a kutatás témáját a pénzmosást, a kutatás fontosságát és a kutatás módszertanát. Ezen részben kerül megválaszolásra miért érdekes és releváns a választott téma. Kifejtem, milyen problémák merülnek fel a téma kapcsán és azokat hogyan lehet megoldani. A kutatás célkitűzése is meghatározásra kerül, valamint a kvalitatív és kvantitatív vizsgálatok eredményei alapján bizonyíthatóvá válnak a feltevések, mint például a hogyan vannak a dolgok és hogyan lehetnének.

A kutatás fejezeteit igyekeztem úgy felépíteni, hogy azok ne legyenek túl tágak és alakuljon ki koherens kapcsolat a téma és a tartalom között. Több kérdés merült fel, így a tematika kialakítása során az alábbi visszajelzések megadására törekedtem:

- Helyes struktúra kialakítása és tartalmi felépítése.
- Időben és térben ne legyen túl tág, betartva a szerkesztési korlátokat is.
- A kutatási szakterület megfelelő elhelyezése nemzetközi és nemzeti területen.
- A fejezetek alapján az olvasó tudjon megfelelő szakmai kompetenciát kialakítani.
- A kutatási terület nemzetközi és nemzeti problémáinak megválaszolása.
- Nemzetközi és nemzeti viszonyok egymás befolyásának mélyelemzése.
- A kutatási terület aktuális változóinak bemutatása.
- Megfelelő megoldási alternatíva prezentálása a kutatás eredménye alapján.

A téma vonatkozásában a kutatás befejezése nem lehetséges, tekintettel a témakör vonatkozásában lévő folyamatos változásokra. A pénzmosás elleni küzdelem dinamikája ugyanis indokoltá teszi a téma folyamatos kutatását. Ugyanakkor fontos, hogy adjon szakszerű és megvalósítható eredményt a kutatás, ezért az összefoglaló

vélemény és *a de lege ferenda* javaslatokban a nemzetközi példákból merítettem alkalmas és megvalósítható alternatívákat.

Tézisek/Hipotézisek, amelyekre keresem a tudományos választ:

- „Ha nincs nemzetközi nyomás, akkor nincs politikai akarat a nemzetközi sztandardok megfelelő alkalmazására hazánkban.”
- A pénzmosás elleni küzdelemben miért szükséges egy nemzetközi szupranacionális hatás létrehozása?
- „Ha a pénzmosás elleni küzdelemben részt vevő nemzeti felügyeleti és hatósági szervekre nemzetközi nyomást gyakorolnak, akkor hazánkban is változni fog a hatékonyság?”
- Van-e összefüggés a felügyeleti szervek ellenőrzése és a szolgáltatók tevékenységének joghatékony működése között? („Ha nincs ellenőrzés, akkor nincs jogkövetés a Szolgáltatói szektor tevékenységének ellátása során.”)
- „Milyen kriminológiai hatások jelennek meg a pénzmosás során a piaczgazdaságot alakító szolgáltatók körében?”
- Mik a célok? Elegendő pusztán a jogfejlesztés a célok eléréséhez?
- Prevenció vagy utógondozás?
- Kapcsolatok erősítése vagy szankciók erősítése?
- Hogyan van és hogyan lehetne alakítani az együttműködést a magánszektor résztvevőivel? (PPP)

A téma kiindulási pontja nehéz választás volt számomra, hiszen nemzetközi vizekről indultam el és nemzeti területen kötöttem ki. Ugyanakkor az időbeliség tekintetében további határvonalak közé szorítkoztam, mind a terjedelmi korlátok miatt, mind azért, mert sok kiváló tudományos szakember írt már a pénzmosás kialakulásáról. Ezért térben és időben próbáltam nem túl tág síkokban mozogni a vizsgálatok során. Igyekeztem érthetően és megfelelően alátámasztott érvekkel igazolni és indokolni a feltárt eredményeket. Tekintettel a téma sajátosságára és arra, hogy ezen témával rengetegen foglalkoztak, megpróbáltam olyan mederbe terelni a feltárt kutatási eredményeket, hogy azzal ne lépjem át a dolgozat megírásához előírt kereteket, mégis azonban a megfelelő érdeklődést felkeltsem. Ezért a fejezeteket úgy építettem fel, hogy a kiindulási pont a pénzmosás legyen, hiszen erre épül az egész dolgozat. A pénzmosás magyarázata több kutatásban is megtalálható, mondhatni egységes álláspontot képviselnek, azonban

szükségesnek tartottam röviden kifejtetni a saját elméleti megközelitésem is. A pénzmosás elleni küzdelem vonatkozásában az általánostól a speciális felé vettem az irányt. Kutatást végeztem arról, hogyan alakult ki a pénzmosás elleni küzdelem nemzetközi szinten, milyen problémák alakították a nemzetközi összefogást és milyen nemzetközi szervezetek jöttek létre. Megvizsgáltam, hogy ezen nemzetközi szervezetek hogyan léptek fel, milyen eredményt értek el és milyen folyamatok zajlanak a pénzmosás elleni küzdelem fejlődésének érdekében. Úgy gondolom, hogy a jelentős számú nemzetközi szakmai anyagok feldolgozása és a példák sokaságának vizsgálata jól szemléltetve van a dolgozatban. Jelentősebb nemzetközi szervezeteket vettem górcső alá (az FATF, Moneyval, AMLA) analizálva a felépítésüket, munkájukat és normatíváikat, amely alapján megérthető a pénzmosás elleni küzdelem jelentősége is. Gyakorlott jogi és közgazdasági szakemberként tudom, milyen nehéz a nemzetközi normatívákat implementálni a saját jogrendszerünkben úgy, hogy azok elérjék a céljukat és végrehajthatóvá váljanak. Megnéztem, hogyan vannak a dolgok nemzetközi szinten, és hogyan vannak nemzeti szinten. Jelentős mennyiségű kutatási anyag állt rendelkezésre az országvizsgálatok lefolytatásának gyakorlatáról, azok eredményeiről, amely hazánk pénzmosás elleni küzdelmének helyzetét tárja fel. Kritikus jelentések születtek, ugyanakkor megfigyelhető a folyamatos változás és egy fejlődési folyamat ezen a területen hazánkban is. Ehhez a fejlődéshez hozzájárult több neves kutató és szakértő jelentős számú publikációja, valamint a terület vizsgáló kiváló tanulmányok is. A téma azonban összetett, a kutatások felhasználása szempontjából is. Ezért szükséges hangsúlyozni a nemzetközi együttműködés fontosságát.

Reményeim szerint a disszertációm további vizsgálatokra is alkalmasnak bizonyul majd azon szakemberek számára, akik ezt a témát fogják kutatni a jövőben.

A témaválasztás indoklása

A pénzmosás mindenhol a világon elterjedt büntetendő cselekmény, amellyel komoly gazdasági és pénzügyi károkat lehet okozni, ezáltal a társadalom jelentős részét érinti hátrányosan. Bár a köztudatban gyakran hallani róla azonban más értelemben ismerik az emberek és más értelemben a pénzmosással foglalkozó szakemberek, bejelentésre kötelezett szolgáltatók, felügyeleti hatóságok, valamint a bűnmegelőző és bűnüldöző szervek. A pénzmosás vonatkozásában hazánkban 2010-ben készült utoljára átfogó tudományos kutatás, azóta jelentős változáson ment keresztül ez a szakterület nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt. Közel öt éves pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megakadályozásával foglalkozó felügyeleti hatóság szakértőjeként rengeteg érdekes tapasztalatot szereztem a témában és úgy vélem, hogy bőven van hova fejlődni ezen a téren. Bele ástam magam a pénzmosás kriminológiai kérdéseibe, kísérletet téve annak feltárására mely szerint milyen összefüggés van a felügyeleti szervek ellenőrzése és a Szolgáltatók tevékenységének joghatékony működése között. Kíváncsi voltam, hogy valóban csak a nemzetközi nyomásgyakorlással lehetett elérni, hogy hazánk átvételi mechanizmus keretében, az átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervet beépítse a jogszabályaiba, és érvényesíteni tudja azt, avagy sem. A helyzet javítására elhivatott szakemberként többek között megpróbálok magyarázatot adni arra, miért nem elegendő pusztán a nemzetközi standardok implementációja a hazai normába, és miért szükséges a szabványok gyakorlati javaslatait is alkalmazni, valamint az érintett felekkel történő gyors és hatékony kapcsolatot kiépíteni. Továbbá választ adok arra is, hogy miért van szükség egy nemzetközi szupranacionális pénzmosás elleni hatóság létrehozására és az Európai uniós normatíva bevezetésére.

Megvizsgáltam az érintett pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatók helyzetét a pénzmosás megakadályozása szempontjából – az alap tevékenységük végzése során – milyen hatékonyan tartják be a rájuk vonatkozó pénzmosás megelőzésére vonatkozó jogszabályi kötelezettségeiket. Kutatást végeztem továbbá, hogy miért jelent ekkora veszélyt a gazdaságra és a társadalomra egyaránt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az abban történő szándékos vagy gondatlan közreműködés. Kriminológiai hatástanulmányokat és bírói jogalkalmazási gyakorlatokat is elemeztem a kutatásomban arra keresve a választ, hogy milyen eltérő értelmezés fordulhat elő egy-egy ügy kapcsán.

A kutatásom egyik célkitűzése hazánk pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem eddigi helyzetének bemutatása, a szabályozás elemzése és hiányosságainak feltárása, valamint a pénzmosás és a hozzá kapcsolható speciális területek (gazdasági és szervezett bűnözés, virtuális valutaváltásokkal történő visszaélés, tényleges tulajdonosi struktúra elfedése vagy a vagyonkezelő társaságok problematikája stb.) komplex vizsgálata és a szükséges változtatási lehetőségek megfogalmazása a nemzetközi elvárások tükrében – vagyis, hogyan vannak a dolgok és hogyan kellene lennie a dolgoknak. Rámutatok továbbá arra, hogy milyen hiányosságok leküzdésével érhető el a jogbiztonság és a nemzetgazdasági érdekek erősítésének lehetőségei. Mindemelett olyan hipotézisekre keresem a választ, amely szerint az érintett felek vonatkozásában a prevenciót erősítő kapcsolatok kiépítése vagy a szankciók fokozottabb alkalmazása lehet a hatékonyabb módszer a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére, valamint a normák betartatására az érintett szolgáltatók részéről.

A dolgozattal fel kívánom tární a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni fellépés kihívásait, és szeretném felhívni a figyelmet a változtatás szükségességére, és annak megfelelő irányvonalára. Ennek érdekében konkrét javaslatokat is megfogalmaztam, amelyekkel hozzájárulhatunk a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyságának növeléséhez. A nemzetközi tendenciákra tekintettel is megpróbáltam előreutató lenni és új megközelítést bemutatni a köz- és magánszféra sikeres együttműködésének fókuszba állításával. A dolgozat megírásánál a terjedelmi korlátokra is tekintettel kellett lenni, ezért került megjelölésre számos téma vonatkozásában a további kutatás lehetősége, ezzel is a témát kutatni szándékozóknak bizonyosan segítséget tud adni.

A dolgozat eredményei – elsősorban az igényes jogi és nemzetközi megközelítés bemutatásának köszönhetően – a hazai jogalkotási folyamatban bizonyosan hasznosíthatóak, valamint a nemzetközi szervezetek rendszerezett bemutatása miatt a felsőoktatásban is számos módon, többek között a büntetőjogi elemzéssel párhuzamosan alkalmazható. Sokoldalúan foglalkozik a dolgozat a pénzmosás kérdésével, mind nemzetközi, mind nemzeti szinten. Ebből következően a dolgozat hasznossága túlmutat a graduális jogi kurzusokon hiszen számos helyen került megjelölésre további kutatási lehetőség is. A dolgozat empirikus részei pedig a gyakorló jogászok továbbá az érintett pénzügyi és nem pénzügyi vezetők számára nyújtanak gazdag ismeretanyagot.

A kutatás tárgya, célja, módszertana

A kutatás tárgya a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem nemzetközi és nemzeti szinten történő feltáró, elemző és értékelő munka. A tudományos kutatásom elkészítése adott helyen, időben, tudományterületen és vizsgálati szinten tervszerűen végzett, az eddigi tudományos ismereteken és adatokon alapuló tevékenységem eredménye.

A dolgozat célja új és előre mutató, az eddigi ismeretek rendszeréhez kapcsolódó, az adott kutatási téma területén hosszabb vagy rövidebb távlatban általános érvényű adat, összefüggés, reprezentáció, összehasonlítás, hatások és/vagy kölcsönhatások megállapításainak összessége. Az adat kifejezést tágran értelmezve használják, gyakorlatilag bármilyen jel adatként értelmezhető, és fogalmát leginkább az informatika területén használják. Ugyanakkor az angol „*data*” kifejezésében, a számokkal leírható dolgokat nevezik adatoknak, amelyek számítástechnikai eszközökkel rögzíthetők, feldolgozhatóak, megjeleníthetők és elemezhetők. Azonban az adat fogalma jól elkülöníthető két másik rokon értelmű fogalomtól, az ismerettől és az információtól. Az ismeret ugyanis valamilyen dologgal, objektummal kapcsolatos tapasztalataink, általánosításaink és fogalmaink összessége.¹ Ennek megszerzéséhez nincs szükség tudományos kutatásra. Ugyanakkor T. Szász Ágnes szerint „*az adat, dolgok, jelenségek és sajátosságok számosságát tükröző tény. Más szemszögből hír, információ egy adott dologról, jelenségről.*”² Vagyis mást értenek alatta hétköznapi értelemben és mást a tudományos kutatásokban. Jelen tudományos kutatásban az adat kifejezést elsősorban statisztikai értelemben használom, mely szerint a sokaság valamilyen ismérvének számszerű megjelenítéseként, tehát mérési eredményként jelenik meg a dolgozatban. Továbbá olyan információk és jelenségek összeségét alkalmazom, amely adatként értelmezhető és a kutatásom alátámasztására alkalmas. Jelen vonatkozásban adatnak nevezhetünk minden olyan ismeretet, amely előzőleg már rögzítésre került. A kutatás

1 HORNYACSEK Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana. NKE 2017.

Forrás: <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/100364>

2 T. SZÁSZ Ágnes: Adatgyűjtés. Tankönyv, Kislexikon kiadó.

Forrás: <http://www.kislexikon.hu/index.php?f=Adatgy%FBjt%E9s&all=2>

során tehát ezek feldolgozását végeztem el és a kapott eredmények alapján tettem megállapításokat, ezáltal új adatokat képeztem.

Adatnak értelmezem továbbá azokat a jellemzőket, tulajdonságokat, minőségi és mennyiségi mutatókat – beleértve a tapasztalatok alapján szerzett azon információkat is, amelyek segítségével a vizsgált témáról megfelelő következtetések vonhatók le – amelyek alapján az általam bizonyított tudományos téziseket megfogalmazhattam, megfelelően alátámaszthattam és ezek következtében új tudományos eredményeket produkálhattam.

A kutatási területen lévő okok és okozatok összefüggéseit is megvizsgáltam. Ennek megfelelően világos képet sikerül bemutatni a pénzmosással – és a pénzmosás elleni küzdelem kapcsán – érintett célszemélyek cselekvései és a hatóság cselekvései közötti viszonyról. Továbbá a pénzmosás megelőzésében szerepet betöltő szolgáltatók és a felügyeleti szervek kapcsolatáról. Ennek kapcsán bemutatásra kerül az elmúlt időszak fejlődési folyamatai és a további fejlesztésre váró területek is.

Összefüggéseket vizsgáltam továbbá a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása vonatkozásában kiadott nemzetközi irányelv és hazánk jogrendjébe történő implementációja során létrejött magyar normák közötti viszonyt. Megvizsgáltam, mennyire határos ezen jogszabály érvényesítése és hol találhatóak bezárásra indokolt kiskapuk. A nemzetközi normák átültetési mechanizmusának egy nemzetközi szervezet által elvégzett országértékelését is elemzem, melynek eredményeképpen bemutathatom a változókat.

Bemutatásra kerül két olyan nemzetközi szervezet, amely meghatározó a nemzetközi pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. A dolgozat megírásával egyidőben megalakult Európai uniós szupranacionális hatóság és a hozzá kapcsolódó Európai uniós normatíva is bemutatásra és elemzésre kerül.

A kutatási téma feldolgozásának módszereit alapvetően meghatározták a kutatás tárgya, célja és az érintett tudományterületei is. Ennek megfelelően a nemzetközi ajánlások, szabványok, országvizsgálatok és azok eredményeinek definiálását, analízisét és a hazai jogi – természetesen beleértve a büntetőjogi – aspektusok értelmezését, elemzését is elvégeztem. A kutatás logikailag és empirikusan is alátámasztottnak kell lennie. Ezért elvégzéséhez több módszer közül végül a vegyes módszerek alkalmazására került sor – a kvalitásra téve a hangsúlyt – vagyis a mély adatgyűjtő módszer alkalmazása

mellett döntöttem, ugyanis ezzel a bonyolultabb, komolyabb és intenzívebb összefüggések megfigyelése és megértése is lehetséges. Ennek megfelelően végeztem obszervációt, esettanulmányok feldolgozását, gyakorlati kísérlet analizálását, tipikus és atipikus esetek feldolgozását, valamint bizonyos adatok vonatkozásában összehasonlító analízis módszertant is applikáltam a dolgozatba. Az összehasonlító elemzés során a jogértelmezést szembe állítottam a jogalkalmazással – felhasználva a bírói gyakorlati tapasztalatokat is – mind a pénzmosási törvény, mind pedig a hatályos büntetőjog pénzmosásra vonatkozó rendelkezése alapján, rávilágítva a szükséges jogfejlesztésre. Ennek elsődleges célja a jogharmonizáció elérése, valamint az Európai Unió szupranacionális hatóság elvárásaihoz igazított hazai pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó szakemberek tovább fejlesztése. A saját gyakorlati tapasztalataimat alaposan és észszerűen a logika alkalmazásával értelmeztem annak érdekében, hogy empirikus kutatási eredményt érjek el.

Bemutatásra kerül a „*hogyan van*” és „*hogyan kéne lennie*” a dolgoknak amely eszenciális ismérve egy jól kidolgozott kutatásnak. A kutatás során fontos kritérium volt, hogyan történik az adatok megfigyelése és értékelése, vagyis az operacionalizálás.³ Ezt – aktív szülőként – egy gyermeknevelési példával is be tudom mutatni. Ha szeretném megtudni a gyermek önálló fejlődési képességét például a tanulásban, akkor az alábbi változókat lehet kijelölni: a gyermek önálló szorgalma, a napi gyakorlás mennyisége, a tanulási eredmény iránti vágy, a tantárgyak iránti érdeklődése, rendszeressége, órai aktivitása, tehetsége, a szülőknek történő megfelelése, a tanár és tanítási módszerek szeretete stb. Az operacionalizálás során meghatározható, hogy hányszor, meddig és hogyan figyeljük meg és mérjük ezeket a változókat. Ugyanis, ha a gyermek tudja, hogy figyelik őt, elferdíti az információt és ha ennek hatására történik az adatok feljegyzése, akkor ez torzíthatja a kvalitatív eredmény elérését. Ugyanakkor, ha a gyermek nem tud róla, hogy megfigyelik, sokkal pontosabb adatot kapunk, amire már megbízható megállapítás tehető. Tehát meg kell határozni pontosan, hányszor rögzítünk adatokat, azokat milyen megfigyelésekkel gyűjtjük össze és mennyi ideig végezzük az adatgyűjtést. Ennek megfelelően a kutatásom elvégzését követően az adatok logikai elemzésére és tisztítására fektettem nagy hangsúlyt, majd megfelelő értékelést követően összegzést

3 Operacionalizálás – Azon konkrét lépések, műveletek meghatározása, melyeket egy bizonyos fogalom mérésére használunk (empirikus megfigyelést eredményező konkrét mérési eljárás). Im. MAYER Annamária: A kutatási terv készítésének mérföldkövei. Budapest, 2018.

Forrás: <https://spssabc.hu/kutatasmodszertan/a-kutatasi-terv-keszitesenek-merfoldkovei/>

végeztem, valamint a megfelelő rendszerezés szerint került lezárásra. Úgy vélem, hogy egy jó kutatást nem lehet befejezett, viszont folyamatos sem lehet, ezért csak abbahagyni és lezárni lehet annak tudatában, hogy valaki majd folytatja vagy felhasználja azt további kutatási eredmények elérése érdekében.

A kutatásomban törekedtem a pénzmosással kapcsolatos rendelkezésre álló nemzetközi és hazai szabályozók minél szélesebb körű feldolgozására, folyamatosan kísérve a változásokat. A büntetőjogi szakterület tekintetében a szakirodalomból elsősorban a témában jártas szakértők munkáit, javaslatait, valamint bírói indoklásokat használtam fel hozzá igazítva a hatályos büntetőjog pénzmosásra vonatkozó rendelkezéseihez. A kriminológiai vonatkozásban vizsgálva a pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozás megakadályozására vonatkozó szakterületen szerzett tapasztalatok bemutatására, a témában jártas szakemberek véleményeit figyelembe véve a vonatkozó jogszabályok feldolgozására koncentráltam. Érintőlegesen foglalkoztam a pénzmosás és a gazdasági bűnözés kapcsán felmerült olyan szolgáltatókkal is, akik jelentős előnyben vannak a hatóságokkal és a bűnüldöző szervekkel szemben.

A nemzetközi szakirodalomból elsősorban az angol nyelven hozzáférhető munkák, adatok és normatívák feldolgozása történt meg tekintettel arra, hogy nagy részt angol nyelven vannak közzé téve ezen tudományos kutatások, valamint angol nyelvismerettel rendelkezem. Az interneten elérhető források közül elsősorban a pénzmosással foglalkozó nemzetközi és a hazai szervezetek hiteles honlapjairól beszerezhető információkat és adatokat kutattam fel, valamint a témában szakértők által közzé tett publikációkat és tudományos műveket használtam fel a dolgozat elkészítése során. Ezen kívül természetesen a jogszabályban bejelentésre kötelezett különböző szolgáltatóknál történt hatósági vizsgálatok során szerzett jelentős tapasztalataimat is igyekeztem megfelelően hasznosítani. Megvizsgáltam a hazai büntető ügyekben felmerült gyakorlatot is és megfelelő elemzést és értékelést végeztem annak megállapítása érdekében, hogy a jogalkalmazói tendencia milyen irányba tart a kutatási téma vonatkozásában. Ezzel párhuzamosan megvizsgáltam a – nemzetközi és hazai – normatívák fejlődéstörténetét és várható változásait is.

De lega ferenda javaslataim alapján bizonyosan elérhető a dolgozat célja és ezáltal ezen tudományos terület további fejlődése is. Bízom benne, hogy a kutatásom olyan új eredményt hoz, amelyet még senki nem állapított meg és a kutatásom más tudományos munkatársak számára is hasznos lesz.

I. A pénzmosás

A pénzmosás a pénzügyi bűncselekmények közé tartozó, folyamatosan változó jelenség, amely az elkövetők tudatossága és találékonysága mellett a technika fejlődése is befolyásol, amivel a hatóságok nem képesek lépést tartani. A gazdasági életviszonyok összetettebbé váltak, a pénzmozgás – főleg a virtuális fizetőeszközök elterjedésével – ellenőrizhetetlen módon, sokkal szabadabban áramlanak országhatárokon át. A jól jövedelmező pénzügyi szektor szereplői is jellemzően nemzetközi szinten működnek, tevékenységük összetettsége, az általuk lebonyolított tranzakciók magas száma szintén nehezíti a hatóságok számára a felderítést. Főleg azért, mert a nagyszámok törvénye alapján a pénzügyi szektoroknál jelentkezik a legnagyobb kockázat, így a bejelentési kötelezettségek elmulasztása is ott realizálódik gyakrabban. Éppen ezért, a pénzmosás elleni küzdelem az abban részt vevő szolgáltatók és hatóságok számára különösen nagy terhet ró.

Levi⁴ a pénzmosást úgy határozza meg, hogy az magában foglalja a kábítószer-kereskedelmet, a terrorizmus finanszírozását, a korrupciót és az adókijátszást. Kutatásában kifejti a pénzmosás volumenének becslésével kapcsolatos módszertani kérdéseket, és megkérdőjelezi a pénzmosás elleni intézkedések hatékonyságát. Leírja a pénzügyi rendszer bevonását a jelentésekbe, és kiterjedt adatok generálását, amelyeket nem használnak komolyan a témavizsgálatokhoz. Elmélete szerint a szabályozások kevesebbet nyújtanak, mint amit ígérnek. Azt állítja, hogy a pénzmosás elleni küzdelem a gyakorlatban inkább a kis joghatóságokat és bankokat célozza meg, mint a nagy nemzeteket és a nagy pénzintézeteket.⁵ Egyetértek állításaival ugyanis tapasztalatom szerint a szabályozás önmagában hiába szigorú és koherens nemzetközi viszonylatban,

4 Michael, LEVI: PhD D.Sc a Cardiff Egyetem professzora. 1991 óta a kriminológia professzora Cardiffban. Fő munkája a fehérgalléros és a szervezett bűnözés, valamint a köz- és magánszektor ellenőrzése közötti kapcsolatok és különbségek értelmezése, keresztezve a korrupciót, a pénzmosást és a terrorizmust helyi és transznacionális szinten. Jelentős kutatási díjakat kapott a Brit és Amerikai Kriminológiai Társaságoktól, a 2019-es Fight Economic Crime Award díjat az Egyesült Királyságban és az Al Thani Korrupciókutatói és Oktatói Díjat 2020-ban. Legutóbbi projektjei közé tartozik A csalás közegészségügyi megközelítése. 229 nemzetközi publikációja jelent meg.

Forrás: <https://www.researchgate.net/profile/Michael-Levi-5>

5 Michael, LEVI: Money Laundering. (In A szervezett bűnözés oxfordi kézikönyve.) Szerkesztette Letizia Paoli, 419–443. o. Oxford, 2014.

Forrás: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780195396607/obo-9780195396607-0239.xml>

annak betartása azonban – és ezzel párhuzamosan betartatása – már kevésbé kerül fókuszba.

Nemzetközi terminológia szerint a pénzmosás, a büntetendő cselekményből származó jövedelmek illegális eredetük leplezésére irányuló feldolgozásában realizálódik. Malm és Bichler⁶, 2013-as tanulmányában írt példa szerint egy kábítószer-kereskedő vásárolhat egy éttermet vagy kaszinót, hogy álcázza a kábítószer-kereskedelemből származó bevételét az étterem vagy kaszinó törvényes nyereségével. Ily módon a kábítószer kereskedelemből származó nyereséget a vállalkozásán keresztül "mossák tisztára", hogy a jövedelem úgy tűnjön, mintha törvényesen szerezték volna. A pénzmosás kulcsfontosságú a szervezett bűnözés műveleteiben, mivel az elkövetőket könnyen felfedeznék, ha nem tudnák illegális készpénzüket például legális vállalkozásba, bankba vagy ingatlanba „egyesíteni”. Ezen módszerek alkalmazása napjainkban is tapasztalható, tény azonban, hogy a globalizáció és a technológiai fejlődés hatást gyakorolt a pénzmosás fejlődésére is. A globalizáció elterjedése a pénzügyi szektorba nemcsak a legitim világgazdaság, hanem a feketegazdaság fejlődését is elősegítette, amelynek révén jelentősen megnövekedtek a transznacionális pénzmosó bűnözők lehetőségei is.⁷ A globalizáció egyik következményeként a pénzmosás mint tevékenység ilyen formában elsősorban a nemzetközi szintén figyelhető meg, amely során jelentősen csökkenthető a lebukás kockázata. A pénzmosás ellen folytatott küzdelemben az a legnehezebb, hogy – néhány tipikusnak mondható sémától eltekintve – rendkívül összetett és nehezen bizonyítható. A pénzmosók leleményes elkövetők, ugyanis mindig újabb és újabb módszerek után kutatnak, kreativitásuk határtalan, képesek vegyíteni a módszereiket annak érdekében, hogy nehezen lehessen beazonosítani tevékenységüket.⁸ A pénzmosás gyakorlatilag egy olyan önfenntartó és egyben öngerjesztő folyamat, amelyben nincs kezdet és vég, mivel ez a körforgás állandó. Vagyis a pénzmosás visszaszorítása érdekében a figyelmet azokra a pénzügyi rendszerekre kell irányítani, ahol a tiltott pénzeszközöket tisztára mossák. A büntetendő cselekményből származó

6 Gisela, BICHLER és Aili E., MALM: Disrupting criminal networks: Network analysis in crime prevention. (A bűnözői hálózatok megzavarása: Hálózati elemzés a bűnmegelőzésben.)

Forrás: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0004865815616536?journalCode=anja>

7 BUGYÁKI Attila: A pénzmosás gyakorlata a szervezett bűnözés és a terrorizmus összefonódásában. Nemzet és Biztonság 2023/1. szám. 76-77. o. DOI: 10.32576/nb.2023.1.5.

Forrás: [https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/document_\(57\).pdf](https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/document_(57).pdf)

8 Gondolok itt arra, hogy vannak olyan tipikus tevékenységek és technikák (pl. cégek közötti túlszámlázás, fedővállalkozás, virtuális fizetőeszközökkel történő tranzakciók alkalmazása stb.), amelyek már jól beváltak, illetve nehezen nyomon követhetők, így azokat a bűnelkövetők továbbra is előszeretettel alkalmazzák a gyakorlatban.

jövedelmek tisztára mosásának megértéséhez tehát mind magának a pénzmosás bűncselekménynek, mind pedig a gazdasági és pénzügyi rendszereknek az ismerete szükséges, amelyekben a bűncselekmény történik. A pénzmosás kriminológiai tényezői a bűncselekmények háttérében álló körülményeket, motivációkat és szervezeti struktúrákat vizsgálja. A dolgozat kitér néhány ilyen fontos kriminológiai tényezőre, bemutatja a jogalkotás folyamatát és a jogalkalmazók joggyakorlatát ezen témakör vonatkozásában.

1. A pénzmosás kriminológiai vizsgálata

A 19. század elején a mérhető vagy megszámlálható adatok gyűjtése tűnt a valóság megismeréséhez vezető legbiztosabb útnak. A kriminológia a felvilágosodás eszmerendszerében és a pozitivista gondolkodásban gyökerező, alapvetően tapasztalati társadalomtudomány, amely azt vallja, hogy a világ megismerhető az egyének reakciója útján. Korinek professzor úr szerint „*a kriminológia emberekkel és a köztük fennálló kapcsolatokkal foglalkozó tudomány, közelebbről "ember-tudomány", mely vizsgálja a bűnelkövetőt, mint individuumot (például testi és lelki tulajdonságait), másrészt viszont társadalomtudomány, mert megpróbálja a társadalom, illetve annak csoportjainak, reprezentánsainak a bűnelkövető viselkedésére gyakorolt befolyását áttekinteni. Ennélfogva a kriminológiát mindenekelőtt szociálpszichológiai megközelítésű tudományként (is) lehet felfogni, mely a bűnözés kialakulását, annak kezelését, mint lelki és társadalmi folyamatokat együtt értelmezi.*”⁹ A klasszikus paradigmát követő kriminológiai irányzatok elsősorban azzal a kérdéssel foglalkoztak, hogy mi tartja vissza az egyébként önérdeket követő, és ezért gyakran a bűnelkövetésben érdekelt egyént. A klasszikus pozitivista paradigma jellegzetes témái ezért az elrettentés, az egyén viselkedésének közvetlen kontrollvizsgálatának lehetőségei, illetve azok a mechanizmusok, amelyek érdekeltté tehetik az egyént a normakövetésben, és ellenérdekeltté a bűnelkövetésben.¹⁰ A kriminológia tehát az okok kutatásával és a társadalmi összefüggések megismerésével kíván hozzájárulni a kriminalitás elleni küzdelem sikeréhez. Korinek legújabb kutatásában rámutatott arra, hogy a kriminológia „*Olyan eszközöket és módszereket bocsátott a kutatók és gyakorlók rendelkezésére, amelyek képesek a klasszikus célt, vagyis a bűncselekmények gyors és elkerülhetetlen leleplezését szolgálni.*”¹¹ Ez kétségtelenül előmozdítja a prevenció eredményességét is mind egyéni, mind pedig társadalmi szinten. Álláspontom szerint a pénzmosás bűncselekmény elleni preventív fellépés nélkül önmagában az alapcselekmény miatti elítélés a bűnözés visszaszorítása sem biztosítható. Arról nem is beszélve, hogy ha nem

9 KORINEK László: A kriminológia fogalma, feladata, helye a társadalomban és a bűnügyi tudományokban. JURA, 2002/2., o. 59-67.

10 BORBÍRÓ Andrea - GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - LÉVAY Miklós: Kriminológia. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. ISBN: 9789632959023

11 KORINEK László: Kriminalisztika, büntetőjog, kriminológia. Kriminológiai Tanulmányok, 2024/61., 25. o. DOI: 10.58655/KT.61.2024-1.

sikerül a már tisztára mosott pénz nyomára bukkanni, akkor magának az alapcselekménynek a bizonyítása is lehetetlenné válik.

Az internet – majd nem sokkal később az online fizetési módok és a virtuális valuták – megjelenése lehetővé tette az összetett hálózati bűnözés virágzását, ahol egy bűnöző akár több ezer kilométerre is lehet a bűncselekménytől. Ilyen mozzanatok során a hatóságok nem, vagy csak nagyon nehezen képesek az első kézből származó információkat begyűjteni. Vannak olyan *a priori* kriminológiai elméletek is, amelyek a pénzmosás vizsgálat keretétül szolgálhatnak. Ezek közül néhányat más kutatók már sikeresen alkalmaztak. Egyesek az elkövetőre, mint társadalmi lényre, a hálózatokra és a társadalommal való kölcsönhatására összpontosítanak, míg mások magára a bűncselekményre, annak természetére, jellemzőire és a társadalomra gyakorolt hatására impresszionál. A cél az összetett hálózati bűncselekmények keretrendszerének létrehozása, és ebben az összefüggésben a pénzmosás kriminológiai szempontból történő vizsgálata. Arra a kérdésre keresi a választ, hogy hogyan működik, kik vesznek részt benne, hogyan lehet a bűncselekményeket felderíteni, és kik lehetnek a megelőzés kulcsszereplői. Kriminológiai szempontból ugyanakkor a pénzmosás bűnelkövetése mögött – természetesen az egyén akaratán és kontrollján kívül – a belső (biológiai és/vagy pszichológiai) valamint a külső (jellemzően a társadalmi) tényezők álnak a pozitivista paradigma szerint. A pénzmosás kriminológiai szempontból történő vizsgálata arra összpontosít, hogy hogyan és miért történik a pénzmosás, valamint milyen kockázatokat és hatásokat okoz a társadalomra és természetesen a gazdaságra is.

A kriminológia, mint tudományág feltárása az elméleti perspektívák és kutatási módszerek gazdag világát tárja fel, amelyek jelentősen eltérnek a büntetőjogtól. Míg a büntetőjog elsősorban a viselkedésre vonatkozó kodifikált szabályokkal foglalkozik, a kriminológia arra törekszik, hogy megértse azokat a társadalmi, kulturális és pszichológiai tényezőket, amelyek befolyásolják a bűnözői magatartást és a társadalmi válasz mechanizmusait.

A pénzmosás összetett jelenségét gyakran kizárólag a pénzügyi bűnözés lencséjén keresztül vizsgálják, de a viselkedés mögötti pszichológiai motivációk megértése mélyebb, sokrétűbb kérdést tár fel. Ez a vizsgálat előkészíti a terepet a kognitív, érzelmi és társadalmi tényezők bonyolult kölcsönhatásának elemzésére, amelyek befolyásolják az egyéneket a pénzmosási tevékenységekben való részvételre. Sok elkövetőt a pénzügyi haszonszerzés veleszületett vágya hajt, amely gyakran párosul

az illegális vagyonnal járó hatalom és státusz érzékelt érzésével. Ezenkívül olyan pszichológiai tényezők, mint a kockázatvállaló magatartás, a racionalizálás és a torz erkölcsi érzék hozzájárulhatnak ahhoz, hogy hajlandóak legyenek részt venni ezekben az illegális gyakorlatokban. MARTINEZ kutatása során ezeknek a pszichológiai dimenzióknak a feltárásán keresztül törekedett arra, hogy rávilágítson az egyének miért igazolják a pénzmosásban való részvételüket az egyértelmű etikai és jogi következmények ellenére, előkészítve az utat a megelőzést és a beavatkozást célzó lehetséges stratégiák előtt.¹²

A pénzmosást alátámasztó pszichológiai motivációk gyakran összefonódnak olyan szélesebb körű viselkedési jellemzőkkel, mint a kapzsiság, a kockázatkeresés és az erkölcsi elköteleződés. Az ilyen illegális tevékenységekben részt vevő egyének gyakran felfűjt jogosultságérzetet mutatnak, azt gondolva, hogy törvényességüktől függetlenül pénzügyi nyereséget érdemelnek. Ez összhangban van azokkal a megállapításokkal, amelyek azt sugallják, hogy a kapzsiság csökkentése megelőző intézkedésként szolgálhat az etikátlan pénzügyi magatartás ellen.¹³ Sőt, az olyan érzelmek, mint a félelem és a bűntudat, racionalizálásokat válthatnak ki, amelyek lehetővé teszik az elkövetők számára, hogy figyelmen kívül hagyják cselekedeteik erkölcsi következményeit. A társadalmi státusz vagy elfogadás szükségességével párosulva ezek a tényezők kényszerítő pszichológiai logikát hoznak létre, amely az egyéneket a pénzmosás felé tereli. Ennek a jelenségnek a bonyolultsága fokozódik a globalizáció keretében, amely lehetővé tette a transznacionális bűncselekmények kialakulását, ezáltal rávilágítva ezen motivációk mélyebb megértésének szükségességét az illegális tevékenységek gazdasági összefüggésében.¹⁴

A kapzsiság és a pénzügyi haszon iránti vágy jelentősen táplálja a pénzmosás elkövetése mögötti motivációkat, túllépve a pusztán pénzügyi szükségszerűségen, és gyakran pszichológiai kényszert alakít ki. A kapzsiság csökkentése döntő lépésként

¹² Brenda MARTINEZ: Preventing money laundering: key to a better world. (A pénzmosás megelőzése: Kulcs egy jobb világhoz.) University of Lynchburg, Digital Showcase @ University of Lynchburg, 2013. Forrás: https://www.academia.edu/77431668/Preventing_Money_Laundering_Key_to_a_Better_World

¹³ Nanang SHONHADJI: Is it suitable for your local governments? A contingency theory-based analysis on the use of internal control in thwarting white-collar crime. Journal of Financial Crime, 2020. DOI:10.1108/JFC-10-2019-0128

Forrás:

https://www.researchgate.net/publication/339864741_Is_it_suitable_for_your_local_governments_A_contingency_theory-based_analysis_on_the_use_of_internal_control_in_thwarting_white-collar_crime

¹⁴ Im.: SHONHADJI.

jelenik meg ezen intézkedések enyhítésében, amint azt a kutatás is felvázolja, amely etikus ügyfél-átvilágítási programokat szorgalmaz ennek a mindent átható kérdésnek a leküzdésére.¹⁵ Így a kapzsiság szerepének megértése és kezelése elengedhetlenné válik a pénzmosás és annak pszichológiai alapjai elleni hatékony stratégiák kidolgozásához.

A társadalmi körök és a bűnözői hálózatok befolyása kritikus szerepet töltenek be az egyéni viselkedés alakításában, különösen a pénzmosással összefüggésben. Ugyanis az egyének gyakran olyan társadalmi csoportokba ágyazódnak, amelyek normalizálják a deviáns viselkedést, elősegítve egy olyan környezetet, ahol az illegális tevékenységek nemcsak elfogadhatóvá, hanem kívánatossá is válnak. Ezek a hálózatok motivációt és eszközöket biztosítanak a pénzmosásban való részvételhez, mivel a tagok toborozzák egymást, és megosztják erőforrásaikat működésük megkönnyítése érdekében. A bűnözői vállalkozások pénzügyi támogatásának szükségessége – akárcsak a terrorizmus finanszírozásának – hangsúlyozza annak fontosságát, hogy szilárd kapcsolatokat alakítsanak ki ezeken a hálózatokon belül a pénzeszközök egyre kifinomultabb eltitkolási módszerekkel történő mobilizálása érdekében.¹⁶ Ezt igazolja továbbá az is, hogy az ilyen környezetből kikerülő egyének erősebben azonosulhatnak társadalmi köreik értékeivel, így saját tapasztalataikkal hozzájárulhatnak az pénzmosás elleni erőfeszítésekhez. Fentiek alapján megállapítható, hogy a társadalmi dinamika és a bűnözői magatartás közötti kölcsönhatás alapvetően befolyásolja az illegális pénzügyi tevékenységekben részt vevők pszichológiai motivációit.

A pénzmosás mögötti pszichológiai motivációk megértése elengedhetetlen a hatékony megelőzési stratégiák kidolgozásához. Az ilyen illegális tevékenységben részt vevő személyek gyakran olyan tulajdonságokat mutatnak, mint a pénzügyi haszonszerzés iránti erős vágy, amely gazdasági nyomásból eredhet, nagyobb kockázatvállalási hajlandóság és magasabb státusz vagy hatalom iránti igény. Ezek a tényezők arra készíthetik az egyéneket, hogy racionalizálják cselekedeteiket. Ezért ezt a folyamatot gyakran a kívánt életmód elérésének vagy a pénzügyi nehézségek elkerülésének eszközeként érzékelik. Ezenkívül a társadalmi hatások, beleértve a kortárs kapcsolatokat és az etikátlan viselkedést normalizáló környezeti tényezőket, súlyosbíthatják ezeket a motivációkat. Az ilyen motivációk ellensúlyozása érdekében a megelőzési stratégiáknak

¹⁵ Im.: SHONHADJI

¹⁶ Daniel MEIERRIEKS - Thomas GRIES: Causality between terrorism and economic growth. Journal of Peace Research. 2013. pp. 91-104.

sokrétűeknek kell lenniük, magukban kell foglalniuk a pénzmosás következményeivel kapcsolatos oktatást, az etikus pénzügyi gyakorlatok előmozdítását és a szabályozási keretek javítását.¹⁷ A mögöttes pszichológiai ösztönzők kezelésével ezek a stratégiák hatékonyan elrettenthetik az egyéneket a pénzmosási tevékenységekben való részvételtől.

Összefoglalva, a pénzmosás mögött meghúzódó pszichológiai motivációk megértése kulcsfontosságú a hatékony megelőző intézkedések és beavatkozások kidolgozásához. Láthattuk, hogy a pénzmosásban részt vevő egyének gyakran összetett pszichológiai tulajdonságokkal rendelkeznek, mint például a folyamatos kontroll, a pénzügyi biztonság és a kockázatvállalásra való hajlam. A szigorú szabályozások végrehajtása, amint azt az olyan kezdeményezések, mint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni törvények írják elő, létfontosságúak. Ugyanis az ilyen bűnös magatartás lehetőségeinek mérséklésében ezek az intézkedések akaratlanul is arra ösztönözhetik a résztvevőket, hogy preventív stratégiáikat átalakítsanak ki, ami potenciálisan súlyosbíthatja a pénzmosás lehetőségét.¹⁸ Továbbá a sikkasztással és a korrupcióval kapcsolatos kutatások, különösen az erkölcsi és a bizalmi dimenziók tekintetében, kiemelik annak fontosságát, hogy mind a jogi elszámoltathatósággal, mind a pszichológiai tényezőkkel foglalkozzanak az elkövetőkre irányuló rehabilitációs erőfeszítések során.¹⁹ Ezért a pénzmosás mögötti motivációkra adott hatékony válasz megalkotásához elengedhetetlen a multidiszciplináris megközelítés, amely a jogi keretek mellett a pszichológiai meglátásokat is magában foglalja.

¹⁷ Daniel MEIERRIEKS - Tim KRIEGER: Terrorist financing and money laundering. Political science, Economics, 2025. DOI:10.2139/ssrn.1860069.

¹⁸ Adam M TOMISON - Elisabet ROWE - Russell G SMITH - Tabor AKMAN: (2025) Organised crime and public sector corruption: A crime scripts analysis of tactical displacement risks. Australian Institute of Criminology. 2025. DOI: 61.3174191.

¹⁹ Akhmad SUPARMIN - Yanto YANTO: Analyzing Embezzlement in Office in Indonesian Law: Legal Responsibility, Moral Implications, and Recommendations for Reform. Jurnal Hukum UNISSULA. 2024. P-ISSN: 1412-272.

2. A pénzmosás megjelenési formái

Tény, hogy a pénzmosás nem egy autonóm cselekvési kategória, hiszen szükségszerűen meg kell jelenjen a büntetendő cselekmény és az abból származó pénz és/vagy vagyon. Ha ezek bizonyíthatóan megtörténtek, akkor a pénzmosás megjelenési formáját tekintve három fázisra osztható.

Az első fázis az illegális pénz *elhelyezése*, amely a legrövidebb szakasz. Ennek célja az úgynevezett piszkos pénztől történő megszabadulás, vagyis a bűnözők a büntetendő cselekményből származó pénzt a pénzügyi tranzakciókra képes szolgáltatókhoz juttatják. Ennek legkézenfekvőbb módja például bankokba tenni vagy átutalni esetleg virtuális, vagy egyéb fizetőeszközzre átváltani. Ezen folyamat rövidege mellett ez a legkockázatosabb fázis, hiszen ekkor még közvetlen a kapcsolat az alapbűncselekmény és az abból származó vagyon között. Ekkor lehet a leggyorsabban és legegyszerűbben felderíteni az illegális pénzt és a hozzá kapcsolódó bűnözői kört – feltéve, hogy az igénybe vett szolgáltató jogkövető magatartást tanúsít. Ezért gyakran alkalmaznak úgynevezett stróman²⁰ személyt, aki közreműködik a pénz elhelyezésében, de nincs tudatában annak bűnös eredetéről. Előfordul továbbá a hamis dokumentumok felhasználása, fedővállalkozások létrehozása, illetve a jövedelem átjuttatása a határokon, ami több módon is megvalósulhat. A gazdasági szereplők tekintetében a bűnözők gyakran vonnak be olyan vállalkozásokat, akik úgynevezett készpénz intenzív gazdálkodással végzik tevékenységüket. Az ilyen cégeknél ugyanis mindennapos a nagy összegek ki- és beáramlása. Példaként hozhatóak a kaszinók, pénzváltók, műkereskedések vagy ingatlanokkal foglalkozó vállalkozások. Ezeknek az a célja, hogy az így megszerzett pénz és/vagy vagyon továbbadható egy harmadik, jóhiszemű fél részére így az ebből keletkezett pénz már tisztán bekerülhet a bankrendszerbe.

A következő fázis a piszkos pénz bűjtatása, más néven *rétegzés*. Ezt komplex pénzügyi tranzakciók alkalmazásával (például virtuális fizetőeszközök anonim módon történő vásárlásával, majd azok továbbadásával, esetleg többszöri kisebb összegű eladásával valósítható meg, vagy olyan nagyszámú vásárlásokkal, amelyek pusztán

²⁰ A stróman olyan személy, aki nevét és személyes adatait adja egy valójában más által üzemeltetett üzlethez, vállalkozáshoz (vagy akár más tevékenységhez), hogy az igazi tulajdonos kiléte titokban maradjon.

Forrás: <https://lexiq.hu/stroman>

fedőműveletek stb.) érik el, hogy ne legyen visszakövethető a pénz forrása. Ehhez gyakran fantomtársaságokat hoznak létre (jellemzően vagyonkezelő társaságokat), vagy hamis okmányok felhasználásával létrehozott nemzetközi offshore²¹ cégeket vonnak be. A rétegzés módszerébe tartozik az is, amikor a vagyont felbontják kisebb részekre, majd azokat pénzzé teszik (például nagy összegek kisebb összegekben történő átutalása más pénzintézetekbe, más valutanemekbe különböző országokba, vagy a vagyonkezelők több befektetési formába teszik a rájuk bízott piszkos pénzt).²²

Végül a harmadik fázis az úgynevezett *integrálás* folyamata, vagyis a piszkos pénz beáramlása a legális gazdasági térbe. Egyik lehetséges módja, amikor egy jogszerűen működő vállalkozás bevételei közé illesztik be (pl. tipikusan tagi kölcsön formájában) majd az ebből történt költségekről hamis számlákat gyártanak. Az integrálást gyakran alkalmazzák olyan országokban, ahol a jogszabályok nagyfokú anonimitást biztosítanak a vállalkozások számára.²³

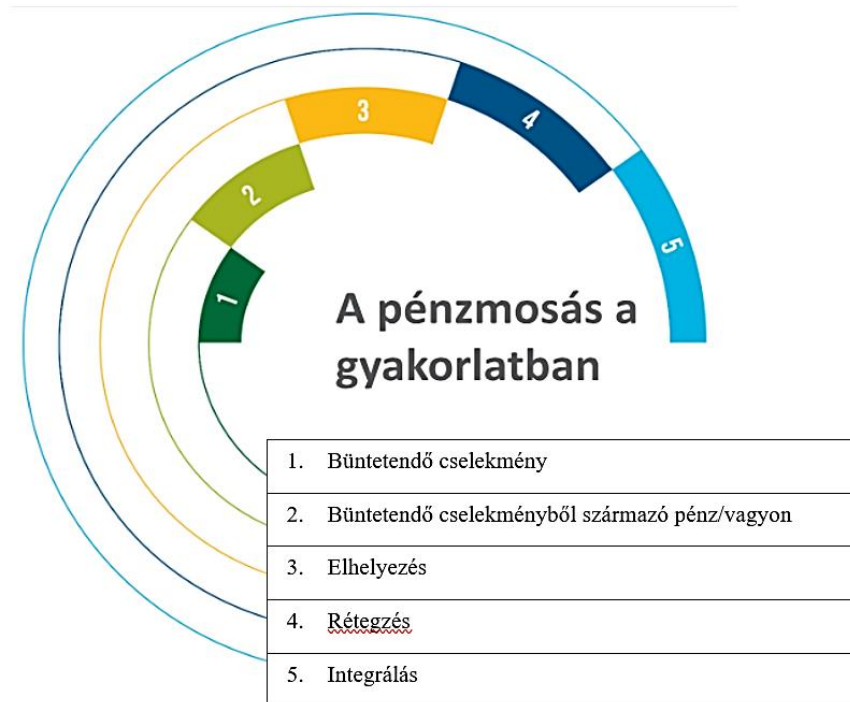
Az alábbi ábrán jól szemléltethető az alapbűncselekmény, az abból származó piszkos pénz és/vagy vagyon, valamint az említett három fázis elhatárolása.

²¹ Offshore – A különleges jogállású vállalkozások bizonyos szempontból a vámszabad területekre vonatkozó szabályozások továbbfejlesztéséből nőttek ki. Az olyan vállalkozások tartoznak ebbe a körbe, amelyek a befogadó országban nem végeznek tényleges gazdasági tevékenységet, és amelyeknél a menedzsment felállítása, befektetési és holding tevékenység végzése, bankszámlák kezelése, az adminisztrációs irodák működtetése önmagában nem számít gazdasági tevékenységnek. Napjaink ezekre a cégekre még a korábbinál is kisebb mértékben jellemző a reálgazdasági szerepvállalás – a modernizált szervezetek legfőbb sajátossága a vagyonkezelő holdingként – illetve pénzügyi pufferként történő működés, pénzügyi transzferek segítése érdekében hozzák létre.

Forrás: <https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/142-nemzetkozi-gazdasag-es-tarsadalom/904-lehetosegek-es-veszelyek-az-offshore-jelensegben>

²² BÁNFAI Edina – BUJTÁR Zsolt – FERENCZ Barnabás: Lehetőségek és veszélyek az offshore-jelenségben. Polgári Szemle, 13. évf. 1–3. szám, 2017, 321–335. o., DOI: 10.24307/psz.2017.0927.

²³ GÁL István László: Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. 155 – 157. o.

Forrás: https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fight-money-laundering-13-2021/img/hu_fig01.svg

A modell hasznossága ellenére több kritikai megfogalmazás is kiemeli ennek túlzott leegyszerűsítését, és azt állítják, hogy a pénzmosási módszerek és stratégiák sokkal bonyolultabb spektrumát öleli fel, amelyek túlmutatnak ezen a három szakaszon.²⁴ (Hetzl et al)

Ahogy korábban így napjainkban is a közgazdaság és a jog szoros kapcsolatban van egymással, ugyanis a közgazdászoknak folyamatosan figyelnie kell a jog változásait, amelyhez alkalmazkodniuk kell, és a jogászoknak pedig folyamatosan tanulmányoznia kell a változó közgazdasági eseményeket a jogfejlesztés érdekében.²⁵ A pénzmosás, mint gazdasági cselekmény is, az illegális tevékenységből származó pénz és/vagy vagyon eredetének leplezését jelenti. A jelenség célja, hogy a jellemzően büntetendő cselekményből származó pénzeket különböző, sokszor bonyolult gazdasági műveletek végrehajtásával – első sorban a hatóságok számára – legális jövedelemként

²⁴ Florian Jürgen, HETZEL: A Classification of Money Laundering Incidents (A pénzmosási incidensek osztályozása) UCL (University College London), 2023.

Forrás: <https://core.ac.uk/download/587389897.pdf>

²⁵ GÁL István László: A pénzmosás, PhD értekezés, Pécs 2005, 7. o. (Im: Dr. Nyeiczkey Zoltán: A mai devizajog Budapest, 1933. 13. o.)

jelenjen meg. Az illegális tevékenység nagysága eredményezi a befolyt összeg nagyságát is, amit a bűnözői körök úgymond tisztára akarnak mosni. Vagyis minél nagyobb az illegális bevétel, annál biztosabb a pénzmosás elkövetésének a valószínűsége. A legalitás elérése érdekében a szervezett bűnözői körök gyakran a határokat átívelő, bonyolult pénzügyi és jogi konstrukciókat vesznek igénybe. Ezeket a műveleteket nem ők végzik el, hanem speciális szakembereket felhasználva (jellemzően ügyvédek, könyvelők, adótanácsadók, pénzváltók, ingatlanokkal foglalkozókat, virtuális fizetőeszköz átváltásával foglalkozó szolgáltatókat stb.) akik megfelelő szakértelemmel és/vagy technikai háttérrel rendelkeznek a pénzek leplezésének módjáról. A hatóságok a nagy összegű pénzmozgásokat több csatornán keresztül figyelik, így ezen szolgáltatói szektorok minden esetben valamilyen kockázati szempont szerint kerülnek kiválasztásra ellenőrzésre. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Pmt.) személyi hatálya alá olyan gazdasági tevékenységet végző személyek (a továbbiakban: szolgáltatók) tartoznak, akik szolgáltatásaikkal – szándékos vagy gondatlan módon – az illegális pénzt és vagyont pénzmosással legalizálni képesek, vagy a terrorizmusnak pénzzel vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró vagyonnal való támogatását képesek megvalósítani. A pénzmosás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. Törvény (a továbbiakban: Btk.) szerint bűncselekmény, vagyis a jogalkotó szerint olyan súlyos a pénzmosás körébe tartozó elkövetési magatartás és annak veszélyessége a társadalomra – és természeténél fogva a gazdaságra is – hogy a legszigorúbb módon rendeli büntetni. A szándékosan elkövetett pénzmosási cselekmény büntett, míg a gondatlanul elkövetett alakzata vétség. Tekintettel arra, hogy a pénzmosás pragmatikus megjelenési formái nagyon összetettek is lehetnek, ezért a jogalkotó rendkívül részletesen határozta azt meg, erről azonban egy későbbi fejezetben írok bővebben.

3. A pénzmosás elleni küzdelemről általánosságban

A pénzmosás elleni küzdelem céljából kiindulva, a hétköznapi értelemben vett pénzmosás fogalma a Pmt. preambulumban meghatározottak szerint is definiálható. A törvény alapján a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása tilalmának hatékony érvényesítése érdekében meg kell előzni és megakadályozni a büntetendő cselekmények elkövetéséből származó pénznek vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dolognak a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenységeken keresztül történő tisztára mosását, valamint a terrorizmusnak pénzzel vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dologgal való támogatását.²⁶ Bár a „*dolog*”²⁷ vonatkozásában véleményem szerint a jogalkotó a „*vagyonra*”²⁸ gondolhatott, hiszen büntetőjogi szempontból a pénzmosás bűncselekmény elkövetése során nem értelmezhető a dolog kifejezés. Ugyanakkor a hangsúly a megelőzésen és a megakadályozáson van. Ki kell emelni továbbá azt a sajátos tényt, hogy a hivatkozott jogszabály hely a „*büntetendő cselekmény*” fogalmat használja és nem a „*bűncselekmény*” fogalmát, amiből az következik, hogy a pénzmosás akkor is megállapítható, ha az úgymond „*tisztára mosni*” kívánt pénz és vagyon nem csak büntető jogi szempontból származó bűncselekményből keletkezett, hanem akkor is, ha annak legális eredete nem igazolható. Véleményem szerint ez azért van, mert a cselekmény válik döntő fontosságúvá, vagyis nem kell, a bűncselekmény fogalmi eleme szükségszerűen teljesüljön. Ugyanakkor különbséget kell tenni a büntetőjogi szempont és a kriminológiai szempont alapján történő vizsgálat között. Mivel az előző alapján a bűnüldöző szerveknek nem szükséges bizonyítaniuk, hogy az elkövető igazolhatóan tudott a pénz illegális eredetéről, vagyis pusztán egy egyszerű pénzügyi tranzakcióval – mint például egy ingatlan adás-vételével – is elkövethető a pénzmosás. Addig kriminológiai szempontból vizsgálni kell, hogy az elkövető mindent megtett avagy sem a Pmt.-ben előírt, és tőle elvárható intézkedést annak érdekében, hogy – az említett ingatlan adás-vételénél

²⁶ 2017. évi LIII. törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról preambuluma.

²⁷ A dolog kifejezés alkalmazása a pénzmosás bűncselekmény elkövetése vonatkozásában kikerült a hatályos Btk.-ból. Bár a Btk. 76. §-ban a vagyonelkobzás alkalmazásánál a jogalkotó meghatározta mit tekinthető vagyonnak, ez azonban eltér a vagyon polgárjogi megítélésétől. A hatályos Ptk. ugyanis tartalmazza a vagyon és a vagyontárgy fogalmát, amely magába foglalja a dolog kifejezést is. A továbbiakban a pénzmosás tekintetében a vagyont értem beleértve a vagyontárgyat és a dolgot is.

²⁸ Vagyonnak minősül mindenfajta anyagi vagy nem anyagi, ingó vagy ingatlan, dologi vagy eszmei eszköz, valamint az ilyen eszközökkel kapcsolatos jogcímet vagy érdekeltséget bizonyító jogi okmány vagy hiteles irat.

maradva – a pénz vagy vagyon forrásának eredetét kiderítse. Hiszen a büntetendő cselekménnyel szerzett vagyon eredetének igazolhatóvá tételével megszabadulható annak felismerhetően jogellenes mivoltától és elsődlegesen ezt kell megakadályozni.

A pénzmosásnak mint tevékenységnek nem a profitrealizálás a fő célja, hanem a törvénytelen úton megszerzett pénzek illegális eredetének felismerhetetlenné tétele a sorozatos pénzmosási technikák és módszerek alkalmazásával.²⁹ Gondolok itt arra, hogy a pénzmosás egy járulékos költségekkel járó tevékenység, így önmagában egy veszteségesnek is mondható folyamat.

A pénzmosás elkövetésének másik sajátos jellemzője, hogy a büntetendő cselekményből származó pénz és vagyon jelentős értékre vagy nagy mennyiségre történő tisztára mosását jellemzően a Pmt.-ben meghatározott gazdasági szereplők közreműködésével követhetik el. Ebből a szempontból nevezhetjük inaktív tőkének is az illegálisan szerzett vagyont, ugyanis az elkövető tényleges vásárlóerővé akarja átalakítani az így keletkezett illegális pénzt és vagyont, amit pénzmosás nélkül nem lehet felhasználni csak a lebukás veszélyével. Például egy jogi személynél keletkezett illegális pénz és/vagy vagyon tisztára mosásához szükség van valamilyen gazdasági – jellemzően könyvviteli tevékenységet végző – szolgáltató segítségére. Mivel a jogi személy mivel bűncselekményt *ab ovo* nem tud elkövetni – nem büntethető, csupán büntetőjogi intézkedést lehet alkalmazni vele szemben – a pénzmosás bűncselekménye ettől függetlenül megvalósulhat az ő esetükben is³⁰, így a jogalkotó helyesen ismerte fel, hogy a prevencióra kell nagyobb hangsúlyt fektetni, ezért is kerültek felsorolásra a Pmt.-ben azon szolgáltatók³¹, akik képesek megakadályozni az illegális pénzek és vagyonelemek tisztára mosását.

29 BUGYÁKI Attila: A pénzmosás gyakorlata a szervezett bűnözés és a terrorizmus összefonódásában – Fogalmi tisztázás és gyakorlati kapcsolatok. Nemzet és Biztonság 2023/1. szám. 76. o. DOI: 10.32576/nb.2023.1.5.

30 A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. Törvény 7. § (1) Ha a jogi személlyel szemben a büntetőeljárás során intézkedés alkalmazásának lehet helye, az intézkedés alkalmazásáról – ha e törvény másként nem rendelkezik – a terhelt ellen indított büntetőeljárásban kell határozni.

(2) Ha a büntetőeljárás során a jogi személlyel szemben intézkedés alkalmazásának lehet helye, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezéseit az e törvényben meghatározott eltérésekkel kell értelemszerűen alkalmazni.

31 Pmt. 1. § (1) E törvény hatálya – a (3) és (4) bekezdésben meghatározott eltéréssel – kiterjed a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező

a) hitelintézetre;

b) pénzügyi szolgáltatóra;

c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményre;

d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztárra;

Több tudományos kifejezés is helyes a pénzmosás fogalmát tekintve, én azonban Gál István László professzor úr kriminológiai értelmezését vettem alapul aki a következőképpen definiálta a pénzmosást: „*olyan legális gazdasági műveletek leplezése alatt folytatott illegális gazdasági szolgáltatás, amelynek eredményeként a bűncselekménnyel szerzett vagyon eredete igazolhatóvá válik, megszabadulva annak felismerhetően jogellenes mivoltától.*”³²

Az Európai Unió 2015/849 számon kiadott Parlamenti és Tanácsi Irányelvében³³ megfogalmazott értelmezés szerint került átültetésre a hatályos Pmt.-be

-
- e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végzőre;
 - f) ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végzőre;
 - g) könyvvizsgálói tevékenységet végzőre;
 - h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végzőre;
 - i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervezőre;
 - j) nemesfémme vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedőre;
 - k) árukereskedőre, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést teljesít vagy fogad el;
 - l) ügyvédre, ügyvédi irodára, európai közösségi jogászra, európai közösségi jogász irodára (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsosra, közjegyzőre;
 - m) bizalmi vagyongazdálkodóra;
 - n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóra;
 - o) letétkezelő pénztárca-szolgáltatóra;
 - p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) forgalmazásával vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;
 - q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy forgalmazásával szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot; és
 - r) székhelyszolgáltatóra.

(1a) E törvény hatálya akkor terjed ki arra, aki Magyarország területén kívül az Európai Unió más tagállamában vagy harmadik országban rendelkezik székhellyel, ha az az (1) bekezdésben meghatározott szolgáltatók által nyújtható szolgáltatást Magyarországon létesített tartós üzleti egysége révén az ügyfelek számára állandó belföldi jelenlét formájában közvetlenül nyújtja [az (1) bekezdésben és e bekezdésben meghatározottak a továbbiakban együtt: szolgáltató].

(1b) E törvény hatálya kiterjed a 30. §, a 32. § (2) bekezdése, a 33. § (1) bekezdése, a 34. §, a 35. §, a 42. §, az 54. § (2) bekezdése, a 61. § (1) – (3) és (5) bekezdése, valamint a 68. § (2) bekezdése tekintetében a központi kapcsolattartó pontra.

(1c) Az (1) bekezdés p) és q) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában forgalmazási tevékenység alatt értékesítési vagy felvásárlási tevékenységet kell érteni.

³² GÁL István László: A pénzmosás új szabályozása 2021-től. Orac kiadó Budapest, Büntetőjogi szemle, 2021.10.25-n megjelent számában.

Forrás: <https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-penzmosas-uj-magyar-szabalyozasa-2021-tol/>

³³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről. Ez tekinthető a hatályos pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében kiadott alapszabványnak.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

az a rendelkezés, amely alapján a már említett „büntetendő cselekményre” pontosította a korábbi „bűncselekményből” származó pénz és/vagy vagyon tisztára mosását. Ugyanakkor a büntetendő cselekmény felsorolását továbbra is csak a fent említett Európai uniós Irányelv tartalmazza.³⁴

A hazai büntető anyagi jog a pénzmosás elkövetési tárgyaként azon dolgok körét jelölte meg, amelyet értelmező rendelkezéssel kiterjesztett vagyon módjára viselkedő, vagyoni jogosultságot megtestesítő okiratra és dematerializált értékpapírra vezethető vissza. Ezek a keretek az elmúlt időszakban megjelent új típusú vagyoni formákra tekintettel szűkössé váltak, különösen az új típusú vagyoni formák (pl. a fizetésre használt elektronikus adat különféle formái, mint például a virtuális fizető eszközök stb.) nemcsak a büntetőjogban, hanem más jogágakban is vitatott és alulszabályozott jogterületként jelentek meg.³⁵ Egyet értek ezen megállapítással, ugyanis gyakorlati szakemberként azt tapasztaltam, hogy ezen eszközök átváltásakor vagy az ilyen eszközökkel történő ingatlanok vásárlásakor, azonban e vagyoni eszköz forrásának igazolására – vagyis annak beszerzésére – nincs módja egyik gazdasági szolgáltatást nyújtó szektornak sem. A virtuális fizetőeszközök megszerzése és birtoklása során ugyanis nem azonosítható a vagyoneszköz tényleges tulajdonosa. Ezek használata a gazdasági környezetben továbbra is jelentős vagyoni előnynek – így a bűnözés vagyoni hasznának – tekinthető. Úgy vélem szükséges jogi szabályozás alkalmazásával fellépni ezen jogellenes vagyoneszközök felhasználásával szemben, hiszen gyakran alkalmazzák ezeket pénzmosás – de főleg terrorizmus finanszírozása és fegyverek kereskedése – céljából. Tekintettel arra, hogy a hatóságok és a bűnüldöző szervek nem rendelkeznek olyan eszközökkel, amelyekkel felderíthető lenne például az elektronikus fizetőeszköz eredete és annak tényleges

34 A 2015/849 számú irányelvnek az alkalmazásában a következő szándékos elkövetői magatartás minősül pénzmosásnak:

a) vagyon átalakítása vagy átruházása annak ismeretében, hogy a vagyon büntetendő cselekményből vagy ilyen cselekményben való közreműködésből származik, a vagyon jogellenes eredetének elrejtése vagy leplezése céljából, vagy az ilyen cselekmény elkövetésében részt vevő személy részére tevékenysége jogi következményeinek elkerüléséhez nyújtott segítség céljából;

b) a vagyon valódi jellegének, származásának, helyének, rendelkezésre állásának, mozgásának, a hozzá fűződő jogoknak vagy tulajdonjogának titkolása vagy leplezése annak ismeretében, hogy a vagyon büntetendő cselekményből vagy ilyen cselekményben való közreműködésből származik;

c) vagyon megszerzése, birtoklása vagy használata annak a szerzés időpontjában való ismeretében, hogy a vagyon büntetendő cselekményből vagy ilyen cselekményben való közreműködésből származik;

d) az a), b) és c) pontban említett bármely cselekmény elkövetésében való részvétel, elkövetésére való szövetkezés, elkövetésének megkísérlése, valamint elkövetésének támogatása, pártolása, elősegítése és ajánlása.

Fentiek alapján a cselekmény akkor is pénzmosásnak minősül, ha a legalizálni kívánt vagyont eredményező cselekményeket más tagállam vagy egy harmadik ország területén hajtották végre.

35 Im.: GAL, Orac kiadó, Büntetőjogi szemle, 2021.

tulajdonosa, így ez tovább nehezíti az illegális vagyon felderítését, ezáltal a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet is.

Véleményem szerint – és ezt később kifejtem bővebben is – a pénzmosás elleni hatékony küzdelem kizárólag hatékony prevencióval, valamint a Public Private Partnership³⁶ (a továbbiakban: PPP) – magyarul a köz- és a magánszféra sikeres együttműködésének – sajátos alkalmazásával, és egy nemzetközi szupranacionális hatóság – vagyis a hatóságok magas szintű nemzetközi együttműködésének – létrehozásával érhető el. Ezt támasztja alá az is, hogy nemzetközi téren a köz- és magánszféra közötti partnerségek évtizedek óta alkalmazásban van többek között a bűnmegelőzésben is. Erről ajánlásokat is megfogalmazott az European Crime Prevention Network (a továbbiakban: EUCPN) Magyarország számára is. ³⁷

4. A pénzmosás elleni küzdelem napjainkban

Az egyre inkább összekapcsolódó világban a pénzmosással és terrorizmus finanszírozással okozott károk globálisak, és hatással vannak a nemzetközi pénzügyi rendszer integritására és stabilitására. Ezért nemzetközi összefogásra van szükség különösen azért is, mert egy ország nem képes saját maga védekezni és kiküszöbölni a pénzmosással foglalkozó szervezett bűnözői kört. Főleg akkor nem, ha az a korrupcióval is összefonódik egy adott gazdaságon belül.

Az Európa Tanács által 2023-ban közzétett adatok alapján a pénzmosás globális becsült értéke évente a globális GDP 2-5%-t teszi ki, ami számokban mérve 715 milliárd és 1,87 billió euróra tehető. Ez a szám az utóbbi időben kialakult nemzetközi konfliktusok és gazdasági válságok miatt tovább nőtt. A felmérés szerint az EU-ban ismert működő

³⁶ Public Private Partnership – A köz- és a magánszféra együttműködése. Ezt a metodikát főleg állami beruházások esetében alkalmazzák nemzetközi téren, valamint hazánkban is. Kevesen tudják, hogy hazánkban közel háromszáz PPP beruházás valósult meg többek között bírósági épületek, börtönök és autópályák, valamint hidak is.

Forrás: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/country-profile-hungary>

³⁷ A köz- és magánszféra közötti partnerségek a bűnmegelőzésben: Kihívások és ajánlások kézikönyve Magyarország számára. Sarah, BOSMAN, kutatási munkatárs, EUCPN titkárság. Brüsszel, 2023.

Forrás: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Public%20private%20partnerships_Hungarian.pdf

aktív bűnözői hálózatok 70%-a alkalmazza a pénzmosást a vagyoni eszközeik elfedésére és 80%-a él vissza a jogszerűen működő üzleti struktúrák kihasználásával.³⁸

Ezen adatok pusztán becslések, ugyanis nem lehet felmérni pontosan mennyi illegális pénz van a bűnözőknél és pontosan mekkora összegeket képesek tisztára mosni. Tény azonban, hogy a becsült adatok is olyan jelentős számok, amelyek indokoltá teszik a nemzetközi összefogást a pénzmosás elleni küzdelemben.

Hazánk nemzetközi pénzpiacokhoz történő felzárkóztatása következtében megtörtént a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését szolgáló, átfogó Európai uniós szakpolitikára irányuló cselekvési terv és pénzmosási irányelv hatékony átültetése.³⁹ Ennek keretében biztosítva van a hatályos uniós keret hatékony végrehajtása, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését és az ellenük folytatott küzdelmet szolgáló tagállami kapacitások nyomon követése, valamint az Európai Bankhatósággal történő együttműködés.⁴⁰

A pénzmosás elleni küzdelemben számos hatóság, felügyeleti szerv, bűnmegelőző és bűnüldöző szerv rendelkezik hatáskörrel. Ugyanakkor különbséget kell tenni a pénzek mozgását megfigyelő bűnüldöző és a bűnmegelőző szervek által végzett tevékenység, valamint a felügyeleti hatóságok által történő felderítő és adatgyűjtő tevékenysége között. Míg az előbbi esetben szükség van a büntető eljárás megindításához – vagy legalább a feljelentés megtételéhez – addig a másik esetben a hatóság vagy a felügyeleti szerv elemzői és felderítői munkája során, megadott kockázati szempontok szerint végez kutatást és elemzi a rendelkezésére álló információkat – különös tekintettel a Pmt.-ben meghatározott szolgáltatói szektorok vonatkozásában – és teszi meg a szükséges intézkedést a tudomására jutott adatok, tények és körülmények alapján. A prevenció eredményessége a pénzmosás bünelkövetésének a megelőzése tekintetében kiemelkedő, hiszen sokkal hatékonyabban előzhető meg valamint gyorsabban lehet megakadályozni a bünelkövetők pénzének a tisztára mosását, mint a már elkövetett pénzmosás büncselekmény felderítését. Véleményem szerint ezért ennek megerősítésén kell dolgozniuk a legtöbbet az érintetteknek.

38 Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/anti-money-laundering/>

39 A Bizottság (2020/C 164/06) közleménye A pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervről

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20K0058.COM>

40 Im.: A Bizottság (2020/C 164/06) közleménye

II. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi kialakulása

Ebben a szakaszban a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni globális küzdelem kialakulását vizsgáljuk meg. A pénzmosás elleni küzdelemre irányuló nemzetközi kezdeményezések eredete az 1980-as évek végére tehető, amikor a nemzetközi közösség felismerte, hogy a pénzmosás elleni küzdelem egyik kulcsfontosságú stratégiája a bűncselekményekből származó tiltott pénzeszközök nemzetközi forgalmának megakadályozása. A pénzmosás elleni küzdelemre irányuló nemzetközi erőfeszítések létrehozásának elsődleges mozgatórugója az a felismerés volt, hogy a szervezett bűnözés az 1980-as években minden korlátozás nélkül, hatékonyan tisztára mosta a kábítószer-kereskedelemből származó bevételeket. A közismert bűnöző Pablo Escobar „drogbáró” nevéhez köthető minden idők legelterjedtebb drogcsempészeti kereskedelme és az általa kialakított szervezett bűnözői hálózata. Gyakorlatilag korlátlan mennyiségben mosta tisztára a drogcsempészetből származó pénzeket az Egyesült Államokban. Ennek megszüntetése érdekében kialakítottak egy stratégiát a pénzek nyomon követéséhez, melynek eredményeként eljutottak az illegális pénzek felszámolásához. Az úgynevezett „piszkos pénz” kifejezés onnan származik, hogy nagy része valamilyen formában köthető kábítószer kereskedelemhez, ezért az a fizikai értelmében is „piszkossá” válik. Az Egyesült Államokban nemrég végzett kísérlet során véletlenszerűen kiválasztott bankjegyeket vizsgáltak meg szövetségi törvényszéki laboratóriumokban, és kiderült, hogy minden forgalomban lévő bankjegyen mikroszkopikus kokainnyomok találhatók. Ez azt igazolja, hogy a forgalomban lévő amerikai bankjegyeket korábban már felhasználták a kábítószer kereskedelem során.⁴¹ A pénzmosás elleni küzdelemre jelenleg is úgy tekintenek, mint a kábítószer kereskedelem elleni fellépés egyik legfontosabb eszközére, tekintettel annak készpénz intenzitására, ugyanakkor az azóta eltelt idő alatt számos bűncselekményből származó pénzeket mosnak tisztára nagyüzemi módszerekkel.

⁴¹ Jeffrey, ROBINSON: A pénzmosoda. A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről. Park Kiadó, Budapest, 1996. 195. o.

A pénzintézetek kulcsfontosságú szerepét a pénzmosás prevenciójában a bankok felügyeletét ellátó Bázeli Bizottság hangsúlyozta az elsők között.⁴² A nemzetközi egységes fellépés érdekében több szupranacionális szervezetet is létrehoztak korábban, amelyek feladatai közé tartoztak a pénzmosás és más nemzetközi szinten megvalósított bűncselekmények felderítése és üldözése. Azonban az első mérföldkőnek tekinthető nemzetközi egyezmény az 1988. december 20-án megjelent Bécsi Konvenció, a Kábítószeres és Pszichotróp Anyagok Illegális Kereskedelem Elleni Egyezménye volt – amit 67 ország írt alá az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében – ugyanis itt jelent meg először a pénzmosás kifejezés, mint a kábítószer kereskedeleméből származó bevételek tisztára mosásának eszköze. A Bécsi Konvenció számos alapelvet fogalmazott meg és előírta azok alkalmazását az ENSZ tagállamai számára.

Ilyen alapelvként került rögzítésre többek között a súlyos bűncselekményekhez kapcsolódó pénzmosás kriminalizálása, a gyanús ügyletek bejelentésének kötelezettsége, a banki titoktartás megszüntetése, valamint prevenciók feladatként az ügyfél-azonosítási eljárások szorgalmazása.⁴³ Egy évvel később az egyik legfontosabb világszervezet, az Organisation for Economic Co-operation and Development⁴⁴ (a továbbiakban: OECD) égisze alatt létrehozták a Financial Action Task Force⁴⁵ (a továbbiakban: FATF) magyar megnevezése szerint a Pénzügyi Akciócsoportot. Az FATF a legjelentősebb nemzetközi szervezet, amelynek elsődleges feladata az országok pénzmosás elleni küzdelem területén történő kapcsolatok összehangolása és a nemzeti hatóságok közötti kapcsolatok erősítése, valamint a Bécsi Konvenció alapelveinek gyakorlati megvalósításának felügyelete lett. Az FATF szervezetet 1989-ben a párizsi G7⁴⁶ csúcstalálkozón ratifikálták olyan nemzetközi szervezetté, amely nemzetközi szabványokat és ajánlásokat fogalmaz meg a pénzmosás növekvő problémáinak leküzdése érdekében. Az FATF szervezet létrejötté, tevékenysége és eredményei a következő fejezetben kerül kifejtésre bővebben.

⁴² Peter, LILLEY: Dirty Dealing. The Untold Truth About Global Money Laundering. (Fordította: Csányi Szilvia), 63. o. Cogan Page Limited, London, 2007. ISBN-10 07494 4512 2

⁴³ Im. LILLEY: 64. o.

⁴⁴ OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development, Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet

⁴⁵ FATF (Financial Action Task Force): a globális pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megakadályozása érdekében létrejött nemzetközi szervezet, amelynek célja az illegális tevékenységekből származó pénzek tisztára mosása. Politikai döntéshozó testületként azon munkálkodik, hogy megteremtse a szükséges akaratot a nemzeti jogalkotás és szabályozás, valamint ezek felügyeletének végrehajtásához.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/>

⁴⁶ G7: Hét gazdasági nagyhatalmú országot tömörítő szervezet. (Franciaországot, az Egyesült Államokat, az Egyesült Királyságot, Japánt, Németországot, Olaszországot és Kanadát foglalja magába)

A pénzmosás elleni nemzetközi küzdelem megszilárdításának következő állomása 1990. november 8-a volt, amikor az Európa Tanács megalkotta a Strasbourgi Konvenciót (a továbbiakban: Konvenció). A Konvenció a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és azok elkobzásáról szól. Ezt követően egy jelentős időbeli ugrást követően a felgyorsult, globalizált világ miatt a fenyegetés elleni küzdelem központi eleme lett az olyan kulcsfontosságú erőforrások megteremtése, mint a Nemzetközi Pénzmosási Információs Hálózat⁴⁷ (a továbbiakban: IMoLIN). Az 1998-ban létrehozott IMoLIN egy elektronikus nemzetközi adatbázist alakított ki az információk hozzáférését megkönnyítve a tagok számára.⁴⁸ A pénzmosás globális probléma, és az ellene való küzdelem globális és helyi fellépést is igényel. Úgy vélem, hogy előre lépésnek számít az olyan erőforrások teljes körű felhasználása, mint az IMoLIN amellyel biztosítható, hogy a tagszervezetek ne csak megfeleljenek az előírásoknak, hanem részt is vegyenek ebben a fontos globális küldetésben. Ez a kapcsolódási pont a mai napig működik a pénzügyi információs egységek és más hatóságok között.

Az IMoLIN rendszer keretében további alkalmazásokat is létre hoztak, mint például az Ügyfél-azonosító Programot⁴⁹ (a továbbiakban: CIP-szabvány). Ez egy olyan szabályozási követelmény, amely kötelezi a pénzügyi intézményeket – beleértve a bankokat, a hitelszövetkezeteket és a bróker-kereskedőket – ennek használatára. Kimagasló szerepe van ügyfelek személyazonosságának azonosítására és ellenőrzésére szolgáló eljárások létrehozásában és fenntartásában. A CIP-szabvány a pénzmosás elleni küzdelem döntő részét képezi, segíti a pénzmosás felderítését – például a Kyros AML Data Suite⁵⁰ program alkalmazásával – és megakadályozza a pénzmosás elkövetését. Ez segít biztosítani, hogy a pénzügyi rendszert ne használják fel illegális célokra, és fokozza az átláthatóságot és a biztonságot a pénzügyi szektorban. Továbbá a terrorizmus

⁴⁷ IMoLIN – International Money Laundering Information Network (Számos intézménnyel és szervezettel működik együtt, amelyeket a pénzmosás megelőzésére hoztak létre a világon. A pénzmosás elleni küzdelem során keletkezett adatainak nagy részét titoktartási megállapodások védik, és nem osztják meg a nyilvánossággal.)

Forrás: <https://sanctionsscanner.com/knowledge-base/international-money-laundering-information-network-imolin-467>

⁴⁸ BUGYÁKI Attila: A pénzmosás, mint biztonságpolitikai kihívás az Európai Unió gazdaságpolitikájának tükrében. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2017. 105–106. o.

⁴⁹ CIP – Customer Identification Program (Ügyfél-azonosító Program)

Forrás: <https://www.kyrosaml.com/customer-identification-program-cip/>

⁵⁰ Kyros AML Data Suite egy automatizált komplett felhőalapú pénzmosás elleni szoftvermegoldás, natív API- támogatással, amely PEP, szankciós listák ellenőrzés, KYC, tranzakció figyelés, STR/SAR jelentések elkészítésére is alkalmas.

Forrás: <https://www.kyrosaml.com/>

finanszírozását és a pénzügyi rendszeren belüli egyéb tiltott tevékenységeket is megakadályozza.

A pénzmosás elleni küzdelem területén a nemzetközi jogi szabályozásában következő mérföldkönek számít a 2000. december 14-én Palermóban létrejött Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezmény (a továbbiakban: palermói egyezmény). A palermói egyezmény az ENSZ keretében kötötték meg és jelentős előrelépést eredményezett a szervezett bűnözés elleni nemzetközi fellépés és a pénzmosás elleni küzdelem vonatkozásában. A palermói egyezményen az aláíró államok vállalták, hogy a pénzmosással kapcsolatos bejelentések, elemzések céljából központi ügynevezett pénzügyi hírszerző egységeket (Financial Intelligence Unit, a továbbiakban: FIU⁵¹) állítanak fel. A létrehozott FIU vezetői alkotják meg az EGMONT csoport⁵² fő irányító testületét. Az EGMONT csoport konszenzuson alapuló döntéseket hoz a tagságot, a struktúrát, a költségvetést és a kulcsfontosságú elveket érintő kérdésekben. Rendszeresen kommunikál az Egmont Secure Web⁵³-en keresztül, és évente legalább egyszer találkozik az éves plenáris ülésén.

Az utolsó lényeges nemzetközi egyezmény az Európa Tanács által megkötött Varsói Egyezmény volt, amelynek aláírására 2005. május 6-án került sor. Az Európa Tanács által létrehozott egyezmény kiterjesztette a korábbi Konvenció hatályát a terrorizmus finanszírozásának megakadályozására, a kölcsönös együttműködés fokozására, valamint a fellépés hatékonyság növelését tűzte ki célul.⁵⁴

51 FIU – Financial Intelligence Unit, (Pénzügyi Hírszerző Egység egy speciális kormányzati ügynökség, amelynek feladata a gyanús vagy szokatlan pénzügyi tevékenységekkel kapcsolatos pénzügyi információk gyűjtése, elemzése és tovább küldése a nyomozó hatóságok részére. A FIU-k döntő szerepet játszanak a pénzügyi bűncselekmények felderítésében, jellemzően a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni globális küzdelem érdekében.)

Forrás: <https://egmontgroup.org/about/financial-intelligence-units/>

52 Az EGMONT 1999-ben indult útjára az Európai Tanács tamperei döntése alapján és kezdetben az FIU.NET program volt, amely egy decentralizált számítógépes információs rendszer és az FIU-egységek közötti adatcserét szolgálja. Az FIU.NET tulajdonképpen nem más, mint az Európai Unió területére korlátozódó szerv, amely az EU Tanács és az Europol égisze alatt alakult ki, és ténylegesen az adattovábbítás a feladata. Az EGMONT Csoport különböző csoportokból áll, amelyek felügyelik és/vagy hozzájárulnak fő műveleteihez és általános céljához, a tagjai közötti információmegosztási mechanizmusok megerősítéséhez a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a kapcsolódó alaphűncselekmények elleni küzdelem érdekében.

Forrás: <https://egmontgroup.org/about/organization-and-structure/>

53 Egmont Secure Web – Az EGMONT csoport biztonsági web hálózata, amelyen keresztül történik az információ csere az FIU-k között.

Forrás: <https://www.fincen.gov/sites/default/files/shared/ESW-PIA.pdf>

54 JACSO Judit: Gondolatok az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik pénzmosás elleni Európai uniós irányelv tükrében. In: Bárd Petra – Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin (szerk.): Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. Tanulmányok Lévay Miklós tiszteletére, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019. 55. o.

KARSAI szerint az európai uniós büntetőjog tágabb értelemben „a nemzeti büntetőjog vonatkozó rendelkezéseinek megfelelő értelmezését és alkalmazását is magába foglalhatja”.⁵⁵ Bizonyos bűncselekmények – köztük a pénzmosás bűncselekmény – esetében uniós szinten határozták meg azt a szabályozási minimumot, amely eredménye a meghatározott bűncselekmények büntetőjogi szabályozásának egységesítése az Európai uniós tagállamokban. A szabályozási minimum kiterjed a tényállási elemekre és a büntetési tételekre is.⁵⁶ A pénzmosás nemzetközi szabályozása bár hosszú fejlődésen ment keresztül, azonban ez a folyamat korántsem befejezett. A bűncselekmények elleni egységes és hatékony fellépésre, és a nemzetközi szervezetek, valamint az általuk kibocsátott irányelvek, elvi iránymutatások ösztönzőleg hatnak az államok jogharmonizációja felé. A legtöbb ország jogi szabályozása javuló tendenciát mutat az FATF ajánlásainak megfelelésben. A jogalkotók időközben nagymértékben kiterjesztették a pénzmosás alapcselekményi körét valamennyi vagyoni előnnyel járó deliktumba történő beiktatásával. A gyanús ügyletek bejelentésére kötelezett szolgáltatók köre is emellett fokozatosan bővült. Ugyanakkor hazánkban például egy bejelentési kötelezettség elmulasztása nem vált ki büntetőjogi – de még kriminológiai – hatást, így súlyosabb szankciót sem. Hogy miért? Ezt egy következő fejezetben fejtem ki bővebben.

Az FATF ugyan nem szupranacionális hatósági tevékenységet végez, csupán ajánlásokat fogalmaz meg és standardokat hozott létre, majd megvizsgálja, hogy ezen ajánlások hogyan kerülnek implementálásra és alkalmazásra a joghatóságok⁵⁷ körében. Ezek az ajánlások jelenleg a nemzetközi pénzmosás elleni küzdelem alapszabályainak tekinthetőek, ugyanis olyan kulcsfontosságú elveket és iránymutatásokat tartalmaznak, mint például a technológiai innováció fejlesztése – beleértve a virtuális fizetőeszközöket is – a pénzügyi mozgások növekvő integrációját a belső piacokon, a terror szervezetek globális megfigyelését és közös erővel történő felszámolását, valamint a nemzeti rendszerek hiányosságainak a felderítését és a jogi kiskapuk bezárását is.

⁵⁵ KARSAI Krisztina: Európai büntetőjog. (In: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Büntetőjog rovat, rovatszerkesztő: Szomora Zsolt) Forrás: <http://ijoten.hu/szocikk/europai-buntetojog>

⁵⁶ BLASKÓ Béla – BUDAHÁZI Árpád: A nemzetközi bűnügyi együttműködés joga. Dialog Campus kiadó, Budapest, 2019. 80. o.

Forrás: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/13041/web_PDF_Nemzetkozi_bunugyi_egyuttmukodes_joga.pdf?sequence=1

⁵⁷ Joghatóságok alatt az FATF és társszervei által vizsgált országokat értem.

Az FATF megerősített céljáról egy következő fejezetben lesz szó, amely a pénzügyi rendszer – és a tágabb értelemben vett gazdaság védelmének megvalósítása érdekében kidolgozott rendszer – megerősítéseként, preventív jelleggel lép fel hatékonyan az ML/TF/PF⁵⁸ fenyegetésekkel szemben nemzetközi szinten.

58 ML/TF/PF – Money Laundering/Terrorism Financing/Proliferation (Pénzmosás/Terrorizmus finanszírozás/Prolifерáció).

1. Nemzetközi incidensek tanulmányozása

A 2016-os Panama Papers Leak⁵⁹ felfedte, hogy a gazdag magánszemélyek és politikusok hogyan használtak offshore cégeket vagyonuk eltitkolására és az adó megfizetésének kijátszására. A kiszivárogtatás rávilágított a globális pénzügyi struktúrák bonyolultságára és a pénzmosás ilyen típusú lehetőségére. Az ügyben 2016 június 8-án az Európai Parlament vizsgálóbizottságot hozott létre a pénzmosással, adóelkerüléssel és adókijátszással kapcsolatos Európai uniós jog alkalmazása során tapasztalt állítólagos jogsértések és hivatali visszaállások kivizsgálására. Az ügynevezett „*Panamai dokumentumok*” alapján érintett országokkal konzultációt folytattak azonban több ország nem volt hajlandó segíteni a bizottság munkáját. A Jeppe KOFOOD (S&D, DK) és Petr JEŽEK (ALDE, CZ) vezetésével létrehozott bizottság 2017-ben közzétett jelentésének⁶⁰ eredményeként megállapították, hogy súlyos hiányosságok vannak a pénzmosással, az adóelkerüléssel és az adókijátszással kapcsolatos Európai uniós jog alkalmazásában Európában is. A vizsgálatot követően a Panamai dokumentumokban résztvevő országok politikusait is közzé tették, akik még mindig szerepelnek a nemzetközi szankciós listán.⁶¹

Egy másik hasonló eset a Danske Bank 2019-ben kirobbant pénzmosási botrányának nyilvánosságra került adatai alapján, a bank Észtországi fióktelepén keresztül összesen 200 milliárd eurós gyanús tranzakciókat követtek el. Az eset egy büntető eljárás kapcsán került a hatóságok látókörébe. Ez az eset feltárta a bank AML/CFT ellenőrzésének hiányosságait is, és kérdéseket vetett fel a joghatósági felügyelet hiányosságával kapcsolatban is. Ugyanakkor ebben az esetben nem állapítottak meg büntető jogi felelősségre vonást tekintettel arra, hogy a vizsgálatok során személyi felelőst nem tudtak megállapítani a nyomozók, ugyanis a bank vezérigazgatója állítólag öngyilkos lett nem sokkal az ügy kirobbanását követően.⁶²

⁵⁹ Panama Papers Leak – A szervezett bűnözői csoportból álló offshore pénzügyi ágazat leleplezése több mint 11,5 millió pénzügyi és jogi nyilvántartás kiszivárogtatásával egy olyan rendszert tártak fel, amely lehetővé tette a pénzmosás bűnözés elkövetését, a korrupciót és egyéb törvénysértéseket, amelyeket titkos offshore cégek létrehozásával valósítottak meg ügyvédi irodák segítségével.

Forrás: <https://www.icij.org/investigations/panama-papers/>

⁶⁰ Forrás: <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1512237&t=e&l=en>

⁶¹ Forrás: <https://offshoreleaks.icij.org/>

⁶² Forrás: <https://novekedes.hu/elemzesek/holtan-talaltak-az-orosz-penzek-tisztara-mosasaval-vadolt-bank-vezeret>

2. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi összefogása napjainkban

Nemzetközi szinten több szervezet is együttműködik az AML/CFT⁶³ elleni küzdelem sikeressége érdekében. Legfőbb nemzetközi szervezetek az FATF csoport és regionális szervei, a Világbank (a továbbiakban: WB⁶⁴), a G7 csoport⁶⁵ és a G20 csoport⁶⁶ – ezek külön-külön is – az ENSZ szervezete, az OECD államokat tömörítő csoport, az OSCE ⁶⁷, az FSRBs⁶⁸, és a pénzügyi információk egységeket tömörítő – korábban már említett – Egmont csoportja. Az együttműködés keretében regionális szervezetek és civil társadalmi szervezetek is segítik a nemzetközi AML/CFT fellépést.

A pénzmosás elleni küzdelem Európai uniós jogi kereteit a 2018/843 számon kiadott EU irányelv⁶⁹ valamint a 2018/1673 EU irányelv⁷⁰ teremtette meg. A stratégiai

63 AML/CFT – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism (magyarul Pénzmosás és Terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem)

64 WB – World Bank (Világbank)

65 G7 csoport – a legfejlettebb iparral rendelkező demokratikus országok csoportja vezetőinek informális fóruma. A csoport tevékenysége kiegészíti azt a szerepet, amelyet a G20-csoport tölt be. A G7 csoport nem tévesztendő össze a G8-kal, amely a G7 országok és Oroszország kormányfőinek évenkénti találkozóját jelenti. (Tagjai: Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország, Japán, Kanada, Németország, Olaszország)

Forrás: <https://www.investopedia.com/terms/g/g7.asp>

66 G20 csoport – A világ 19 jelentős gazdaságát és az egész Európai, illetve Afrikai Uniót tömörítő szervezetét tömörítő csoport. 1999 óta létezik, és főleg a globális gazdasággal kapcsolatos fő kérdésekről hoznak döntéseket, mint például a nemzetközi pénzügyi stabilitás, az éghajlatváltozás mérséklése, a fenntartható fejlődés témakörével kapcsolatos kérdések, de más globális témákkal is, mint például a foglalkoztatás és a munkaerőpiac, a digitalizáció vagy a pénzmosás és terrorizmus elleni küzdelem. (A résztvevő országok Argentína, Ausztrália, Brazília, Kanada, Kína, Franciaország, Németország, India, Indonézia, Olaszország, Japán, Mexikó, Koreai Köztársaság, Dél-Afrikai Köztársaság, Oroszország, Szaúd-Arábia, Törökország, Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok, az Afrikai Unió és az Európai Unió. Emellett meghívott vendégországok és nemzetközi szervezetek is részt vesznek a G20-ak munkájában.)

Forrás: <https://www.g20.org/en/about-the-g20/faq>

67 OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe (Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, EBESZ)

68 FSRBs – FATF-Style Regional Bodies (Az FATF típusú, párhuzamosan működő 9 autonóm regionális szervezet, amely segíti a FATF 40 ajánlása köré épülő globális pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni politikájának végrehajtását több mint 200 társult országban.)

Forrás: <https://www.sygnia.io/blog/fatf-style-regional-bodies-fsrbs/>

69 A pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, amely a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelvek módosításáról szól és ez tekinthető alapszabványnak a pénzmosás elleni küzdelem vonatkozásában kiadott nemzetközi irányelvek közül.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>

70 A pénzmosás elleni büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló 2018/1673 számú EU állásfoglalása.

prioritások felülvizsgálata során az Európai Bizottság 2020 májusában elkészítette a cselekvési tervét az Európai uniós szabályok végrehajtásának, felügyeletének és koordinálásának javítása érdekében szükséges intézkedések megtételéhez. Ezek a szabályok alakítják egyrészt a fokozott biztonság iránti igény megvalósulását, másrészt az alapvető jogok és a gazdasági szabadságok védelme közötti egyensúlyt. Emellett az Európai uniós szabályok is összhangba kerültek az FATF által kiadott nemzetközi standardokkal. Az FATF és regionális szervei külön fejezetben kerülnek bemutatásra.

A Világbank a fejlődő és feltörekvő piacgazdaságokban a pénzügyi szektor értékelési programját (a továbbiakban: FSAP⁷¹) több nemzetközi szervezettel közösen hajtja végre. Az FATF, a Pénzügyi Stabilitási Tanács (a továbbiakban: FSB⁷²) és a G20 csoport közös globális üléseket tart, ahol megtárgyalják többek között a korrupcióellenes erőfeszítéseket, a pénzügyi integrációt, az ellopott vagyon visszaszerzését, a vagyon nyilvánosságra hozatalát és a környezet elleni bűnözést.⁷³ Továbbá az érdekelt felekkel is együttműködnek annak érdekében, hogy módszereket dolgozzanak ki a nonprofit szervezetek pénzügyi átvilágítási költségeinek csökkentésére, az emberi biztonság megőrzésére, a korrupció felszámolására, a pénzügyi integráció erősítésére és az üzleti tevékenység egyszerűsítésére. A WB önálló diagnosztikát végez az FSAP keretében és értékeli az országok AML/CFT küzdelmet célzó rendszereit is, valamint a hatékonyságuk analizálásával identifikálja az előzőekben meghatározott potenciális kockázati területeket. Az értékeléseket a technikai segítségnyújtási igények meghatározására és a szakpolitika-fejlesztési munkához való tájékoztatására használják.

A pénzügyi integritás kérdésein belül a Nemzetközi Valutaalap (a továbbiakban: IMF⁷⁴) is csatlakozik a nemzetközi AML/CFT elleni küzdelemhez. Mégpedig úgy, hogy a pénzügyi integritás szempontjából elemzi és értékeli az olyan fontos fejlemények hatását, mint a virtuális valuták, az új pénzügyi technológiák, mint a Financial

forrás: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.284.01.0022.01.ENG)

71 FSAP – A pénzügyi szektor értékelési programja átfogó, mélyreható elemzést nyújt egy ország pénzügyi szektorának rugalmasságáról. Az IMF pénzügyi felügyeletének kulcsfontosságú része, amely magában foglalja a pénzügyi intézmények „stressz tesztjeit”, a szektor felügyeletének és szabályozásának minőségi értékelését, valamint a válságkezelési keretrendszer értékelését. A mai napig az IMF-tagországok több mint háromnegyede esett át ilyen értékelésen.

Forrás: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/financial-sector-assessment-program-FSAP>
72 FSB – Financial Stability Board (Pénzügyi Stabilitási Tanács)

73 A környezeti bűnözés alatt itt a tömegpusztító fegyverek, és a vegyi fegyverek készítésének és kereskedelmének bűncselekményét értem.

74 IMF – International Monetary Found (Nemzetközi Valutaalap, székhelye Washingtonban van)

Forrás: <https://www.imf.org/en/Data>

Technology elterjedése (a továbbiakban: FinTech⁷⁵), az iszlám pénzügyek figyelése, a korrupcióra fordított költségek és azt csökkentő stratégiák kialakítása, az illegális pénzáramlások, valamint a virtuális banki kapcsolatok megvonásának lehetőségeit. Az FSAP keretei között szakpolitikai tanácsokat adnak a makrokritikus pénzmosás elleni küzdelemmel és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos kérdésekben.

Az IMF a pénzügyi szektor értékelési programjának 2021. évi felülvizsgálat IV. cikkében⁷⁶ folytatott konzultáció során, kitér a pénzügyi szektor megbízhatósága és stabilitása szempontjából releváns AML/CFT kérdésekre, valamint hozzájárulnak a tervezéshez és a végrehajtáshoz. Az FSAP-ok a Pénzügyi Rendszer Stabilitási Értékelés (a továbbiakban: FSSA⁷⁷) elkészítésével zárulnak, amelyet az IMF Igazgatósága megtárgyal, majd az érintettek részére bocsájtják az elfogadott értékelést. Sajnos a teljes értékelések nem nyilvánosan hozzáférhető dokumentumok.

Magyarország vonatkozásában 2023 február 03-án az IMF közzé tett egy hasonló szakértői országértékelést, azonban ez nem tekinthető komplex FSSA értékelésnek mivel az csak az MNB munkájával, az infláció alakulásával, valamint a fiskális és a monetáris politika hitelességének kérdésével foglalkozik.⁷⁸

Az IMF mindazonáltal kiterjedt AML/CFT kapacitásfejlesztési programmal is rendelkezik, és kétoldalú, regionális és tematikus technikai segítséget is nyújt a tagok részére. Az IMF a Világbankkal közösen nemzetközi stabilitásértékelést⁷⁹ is készít, melynek keretében egy adott ország pénzügyi szektorának három összetevőjét értékeli az alábbiak szerint:

⁷⁵ FinTech – Az angol „Financial Technology” kifejezésből származik, ami szó szerint pénzügyi technológiákat jelent. A FinTech utalhat digitális pénzügyi szolgáltatóra is, amely a hagyományos pénzügyi szolgáltatókhoz (pl. bankokhoz) képest a legújabb pénzügyi technológiákat használja innovatív, magas ügyfélmény és pénzügyi szolgáltatások nyújtására. Ezenkívül a kifejezés utalhat új szoftverre, informatikai rendszerre, megoldásra is.

⁷⁶ Az IMF 2021/040. sz. szakpolitikai programjának 2021. évi felülvizsgálatáról szóló „Egy stabilabb és fenntarthatóbb pénzügyi rendszer felé” című dokumentuma.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2021/05/28/2021-Financial-Sector-Assessment-Program-Review-Towards-A-More-Stable-And-Sustainable-460517>

⁷⁷ FSSA - Financial System Stability Assessment (Pénzügyi Rendszer Stabilitás Értékelési módszer)

⁷⁸ Az IMF 2023/071 számon Magyarországról készült szakértői országjelentése. USA, 2023.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/02/02/Hungary-Selected-Issues-529093>

⁷⁹ A stabilitásértékelés legfontosabb megállapításait az IMF csapata által készített pénzügyi rendszer stabilitásának értékelését foglalja össze, amely kulcsfontosságú input az IMF felügyeletéhez.

Forrás: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/financial-sector-assessment-program-FSAP>

- A makroszintű pénzügyi stabilitást fenyegető fő kockázatok forrását vizsgálja, valamint a fenyegetések bekövetkezésének a valószínűségét és lehetséges hatásait rövidtávon;
- Az ország pénzügyi stabilitási politikájának kereteit;
- A hatóságok képességét a pénzügyi válság kezelésére és megoldására abban az esetben, ha a kockázatok megvalósulnak.

A fentiekén túlmenően, az IMF részt vesz az FATF által meghatározott szabványok nemzetközi terjesztésében és az országok nemzetközi AML/CFT szabványok szerinti értékelésében, továbbá koordinálja az ügyfélátvilágítási folyamatok (a továbbiakban: CDDs⁸⁰) elvégzését, valamint együttműködik a politikai párbeszédben és az elemző munkában. Az IMF AML/CFT-vel kapcsolatos munkáját az a kidolgozott stratégiája vezérli, amelyet az IMF Igazgatósága egy ötéves szakpolitikai felülvizsgálati ciklus során rendszeresen felülvizsgál.⁸¹ Ezen stratégia felülvizsgálatára legutóbb 2023-ban került sor. A felülvizsgálatról szóló 2023/052. számú szakpolitikai jelentést az Igazgatóság 2023 novemberében hagyta jóvá.⁸² A szakpolitikai jelentés áttekinti az IMF pénzügyi integritás megőrzésére irányuló erőfeszítéseit, és javaslatot tesz a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni stratégiájának további lépéseire. Javasolja továbbá a pénzügyi integritással kapcsolatos kérdések vonatkozásában, hogy a tagországok fektessenek nagyobb hangsúlyt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem makrogazdasági hatására.

⁸⁰ CDDs – Customer due diligences (Ügyfél-átvilágítási folyamatok)

⁸¹ Az IMF pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni stratégiájának 2023. évi felülvizsgálata 2023.12.05-én került közzétételre. A dolgozat megírásáig újabb stratégia kidolgozására nem került sor.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/12/05/2023-Review-of-The-Funds-Anti-Money-Laundering-and-Combating-The-Financing-of-Terrorism-542015>

⁸² Az IMF az ML/TF elleni küzdelem stratégiájának 2023/052. számú dokumentuma.

Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/12/05/2023-Review-of-The-Funds-Anti-Money-Laundering-and-Combating-The-Financing-of-Terrorism-542015>

3. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai Szervezetei

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem legfontosabb intézményi szereplői az Unióban az Európai Bizottság, az Európai Bankhatóság, az Európai Központi Bank és az Europol. Feladatuk megoszlását az alábbi ábra szemlélteti:

Uniós szint

Bizottság

Felel a pénzmosás elleni küzdelmet szolgáló szakpolitika uniós szintű kidolgozásáért, a prioritások meghatározásáért, kockázatértékelések készítéséért, valamint az uniós szakpolitika révén történő végrehajtásért.

EBH

Az EBH felelős a technikai standardok és iránymutatások kidolgozásáért. Emellett hatáskörébe tartozik az uniós jog megsértésével kapcsolatos esetek kivizsgálása. 2020 óta az EBH-nak a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatos megbízatása valamennyi pénzügyi intézményre kiterjed, de a három EFH közül ez az egyetlen, amely a bankszektorért felel.

EKB

Az Európai Központi Bank (EKB) felelős az euróövezet nagy bankjainak prudenciális felügyeletéért. Prudenciális felügyeleti feladatainak ellátása során az EKB fellép azon pénzmosással és terrorizmusfinanszírozással kapcsolatos problémák ügyében, amelyek hatással lehetnek a bank biztonságára és stabilitására.

Europol

Az Europol az Európai Unió bűnüldöző ügynöksége, amely egyebek mellett támogatja a tagállamokat a pénzmosással és a terrorizmussal szembeni küzdelmükben. A gyanús ügyletekről szóló jelentéseket megosztja a FIU.net nevű informatikai platformon keresztül.

Forrás: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/ap20_05/ap_anti-money-laundering_en.pdf

A továbbiakban röviden bemutatásra kerülnek ezen szervezetek jellemzői.

3.1. Az Európai Bizottság

Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) fő szabályozó szervezetként felel minden szakpolitikai prioritások kidolgozásáért és azok betartásának végrehajtásáért. A pénzmosással szembeni fellépést szolgáló uniós politika érdekében több felügyeleti hatóságot alkotott meg. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni uniós politikát a Bizottságon belül a Pénzügyi Stabilitás, a Pénzügyi Szolgáltatások és a Tőkepiaci uniós Főigazgatóság (a továbbiakban: DG FISMA⁸³) koordinálja. A Bizottság feladata, hogy rávilágítson az uniós pénzügyi rendszer tekintetében fennálló kockázatokra, és megfelelő ajánlásokat tegyen az érintett érdekelt feleknek. Felelős továbbá a szakpolitika kialakításáért is, valamint annak biztosításáért, hogy a tagállamokban megfelelően átültessék és végrehajtsák az uniós direktívákat és jogszabályokat. A Bizottság tehát kulcsszerepet tölt be az Európai uniós AML/CFT keretrendszer létrehozásának elősegítésében hiszen a legfőbb érvényesítési képességgel rendelkezik uniós szinten.

3.2. Az Európai Bankhatóság

Az Európai uniós pénzügyi szektoron belül a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem irányítása, összehangolása és nyomon követése 2020 óta az Európai Bankhatóság (a továbbiakban: EBA⁸⁴) feladata. Az Európai Bankhatóság független uniós hatóságként – ugyanakkor elszámolással tartozik az Európai Parlamentnek, az Európai Unió Tanácsának és az Európai Bizottságnak – fő célkitűzése a pénzügyi stabilitás fenntartása az EU-ban, valamint a bankszektor integritásának, hatékonyságának és szabályos működésének biztosítása. Az EBA munkatársai alaposan kivizsgálták az Európai uniós jog potenciális megsértésének eseteit, és több bizonyítékot találtak arra, hogy a felügyeleti tanácsánál lobbizási tevékenység zajlott a tanácskozási folyamat során. Ugyanakkor a jogalkotási reform alkalmat kínál a Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács számára, hogy kezeljék a feltárt hiányosságokat, és orvosolják az Európai uniós AML/CFT keretrendszer széttagozottságát. Ezért az EBA – további két ESA⁸⁵ taggal – az

83 DG FISMA – Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union
84 EBA – European Bank Authority (Európai Bankhatóság az Európai Unió szabályozási ügynöksége, székhelye a franciaországi La Défense-ban, Párizsban található. Elsődleges feladata az európai pénzügyi rendszer stabilitásának és hatékonyságának biztosítása azáltal, hogy a pénzügyi intézményekre vonatkozó egységes, harmonizált prudenciális szabályokat hoz létre az egész EU-ban.)

85 ESA – European Supervisory Authorities szervezet, amelynek tagjai az EBA, az EIOPA és az ESMA szervezetek.

EIOPA⁸⁶ és az ESMA⁸⁷ közösen készített jelentést tett közzé 2022 június 1-én, amely átfogó elemzést ad az engedély visszavonására vonatkozó jogszabályok és gyakorlatok teljességéről, megfelelőségéről és egységességéről az AML/CFT elleni küzdelem szabályainak súlyos megsértése miatt. A jelentés szerint az elmúlt időszakban 25 esetben történt visszavonásról szóló döntés az AML/CFT szabályok súlyos megsértése más jogi indokokkal kombinálva, mint például Európai uniós jogsértés, valamint banki prudenciális követelmények megsértése, továbbá az engedélyezés feltételeinek további teljesítésének elmulasztása miatt.⁸⁸ Az engedélyezés vagy nyilvántartásba vétel visszavonása a következő megoszlásban történt:

- Tizenhét hitelintézet, pénzforgalmi intézmény, befektetési vállalkozás, alapkezelő vagy befektetési társaságok és biztosítóintézetek esetében;
- Négy egyéb jogalanyoktól, (virtuális eszközök szolgáltatóitól, pénzügyi közvetítőtől és pénzváltó irodától);
- Két pénzintézet, akik az EU-n belüli fióktelepek tevékenységének súlyos megsértése miatt megszüntető végzést kaptak.

Az EBA-nak biztosítani kell a pénzügyi piacok integritását, átláthatóságát és szabályos működését, ezért jelentős munkát végez az AML/CFT elleni küzdelem területén a stabilitás fenntartása érdekében. Az alábbi három pont szerint támogatja a nemzeti hatóságok és a pénzügyi piacok hatékony küzdelmét az AML/CFT területén:

- **LEAD (Támogatás):** Támogatja az AML/CFT politika kialakítását annak hatékony végrehajtását az illetékes hatóságok és a pénzügyi intézmények vonatkozásában az egész Európai Unióban, azzal a céllal, hogy a hatékony kockázatalapú megközelítés előmozdítása következetes eredményeket produkáljon;

⁸⁶ EIOPA – European Insurance and Occupational Pensions Authority (Európai Biztosítási és Foglalkoztatói nyugdíj-felügyeleti Hatóság, amely független uniós hatóság, amely az Európai Unió biztosítási és foglalkoztatói nyugdíjszektorának felügyeletéért felelős.)

⁸⁷ ESMA – European Securities and Markets Authority (Európai Értékpapír-piaci Hatóság független uniós hatóság, amelynek feladata az értékpapírpiacon és a pénzügyi rendszer szabályozása és felügyelete az Európai Unióban. Az ESMA feladata a befektetővédelem fokozása, a rendezett pénzügyi piacok előmozdítása és a pénzügyi stabilitás megőrzése.)

Az EBA, az EIOPA és az ESMA ők hárman közösen alkotják az ESA-t.

⁸⁸ Forrás: <https://www.esma.europa.eu/document/joint-committee-annual-report-2022>

- **COORDINATE (Koordináció):** Az EU-ban és azon kívül a hatékony együttműködés és tájékoztatás előmozdítása az összes érintett hatóság közötti együttműködés és információcsere kialakítása az AML/CFT kockázatainak közös megértése, a kockázatalapú pénzmosás és terrorizmus finanszírozás felügyeletének megerősítése, valamint a közösen felmerülő kockázatok azonnali kezelése az egységes uniós piacon, valamint biztosítja a határokon átnyúló hatékony pénzügyi intézmények felügyeletét;
- **MONITORING (Folyamatos figyelés):** Az EU AML/CFT végrehajtásának folyamatos figyelése a felügyeletekre vonatkozó illetékes hatósági megközelítések gyenge pontjainak azonosítása, ezek mérséklésére irányuló lépések megtétele érdekében még az ML/TF kockázatok megvalósulása előtt.⁸⁹

Az EBA a fentiekén túl hatáskörrel rendelkezik arra is, hogy kivizsgálja ezekkel kapcsolatban az Európai uniós jog nemzeti felügyeleti szervek általi esetleges megsértésének eseteit is. Az EBA ugyanakkor felügyeleti vagy végrehajtási hatáskörrel nem rendelkezik.

3.3. Az Európai Központi Bank

Az Európai Központi Bank (a továbbiakban: ECB⁹⁰) felelős az euróövezet nagy bankjainak prudenciális felügyeletéért. Az ECB számára fontos kérdést jelent az AML/CFT feladatokkal kapcsolatos kockázatok prudenciális vonatkozásai, mivel ezen kockázatok olyan kihívásokhoz vezethetnek a felügyelet terén, amely reputációs kockázatnak⁹¹ tesz ki az ágazat egészét. Az ECB 2019 óta építi be az AML/CFT megfontolásait az általa végzett prudenciális felügyeleti tevékenységébe, amelyre a felügyeleti felülvizsgálati és értékelési eljárás (a továbbiakban: SREP⁹²) révén kerül sor.

⁸⁹Forrás: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/News%20and%20Press/Press%20Room/Press%20Releases/2020/EBA%20acts%20to%20improve%20AML/CFT%20supervision%20in%20Europe/AML%20CFT%20Factsheet.pdf

⁹⁰ ECB – European Central Bank (Európai Központi Bank az euróértékéért felelős bank, amely az Európai Unió 27 tagállamából 19-et magában foglaló euróövezeten belül monetáris politikát folytat.)

⁹¹ A reputációs kockázat kifejezés a latin eredetű reputatio = megfontolás szóból ered. A gazdaság területén a reputációs kockázat olyan pénzügyi kockázat, ami a kedvezőtlen fogyasztói, partneri, befektetői vagy hatósági véleményből fakad. Ha valaki azt mondja, hogy nem tesz jót a reputációjának, az azt jelenti, hogy sérti a tekintélyét, rosszat tesz a hírnevének az adott dolog ezért megfontolandó annak alkalmazása.

Forrás: <https://lexiq.hu>

⁹² SREP – Supervisory Review and Evaluation Process

Az EBA és más európai felügyeleti hatóságok támogatásával az ECB mintegy 50 AML/CFT felügyeleti szervvel írt alá megállapodást az információcseréről, amely információkat az ECB felügyelői folyamatosan vizsgálják és értékelnek, a kapott eredményeket pedig beépítik a prudenciális felügyeleti tevékenységükbe, és szükség esetén meghozzák a megfelelő prudenciális intézkedéseket.⁹³

3.4. Az Europol

Az Europol – az Európai Külügyi Szolgálattal közösen (a továbbiakban: EEAS⁹⁴) – szintén fontos szerepet tölt be a pénzmosással, illetve terrorizmus finanszírozással kapcsolatos releváns információk Bizottság számára történő megszerzésében. Az Europol az AML/CFT feladata, a tagállamok támogatása a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával szembeni küzdelemben. Ennek elérése érdekében jelentős információ átadás történik mindkét irányba. Végrehajtási feladatokat végez, nincs felügyeleti vagy hatósági jogköre azonban a pénzmosás elleni küzdelem során jelentős kapcsolatot alakítottak ki az FIU-kal.

3.5. Az Európai Ügyészség

Az Európai Unió pénzmosás elleni küzdelemben részt vevő uniós hatóságai közé kell sorolni az Európai Ügyészséget (a továbbiakban: EPPO) is, mint az Európai Unió független büntető igazságszolgáltatási rendszerén belül elhelyezkedő, kulcsfontosságú szervét. Ugyanis az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények – például csalás, korrupció és természetesen a pénzmosás – kivizsgálására és üldözésére hoztak létre. Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme nem kizárólag a költségvetési előirányzatok kezelésére vonatkozik, hanem kiterjed az Unió, valamint a tagállamok vagyoni eszközeit hátrányosan érintő, vagy azzal fenyegető valamennyi intézkedésre, amennyiben az említett intézkedések az uniós szakpolitikák szempontjából relevánsak. A pénzmosás elleni uniós jog teljes mértékben alkalmazandó az ezen irányelv hatálya alá tartozó

⁹³ Forrás: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_13/SR_AML_EN.pdf

⁹⁴ EEAS – European External Action Service (Európai Külügyi Szolgálat az Európai Unió diplomáciai szolgálata. A 2011-ben létrehozott szolgálat a külügyi és biztonságpolitikai főképviselet támogatja, és az EU közös kül- és biztonságpolitikájának végrehajtásán dolgozik. Küldetése a béke, a jólét, a biztonság és az európaiak érdekeinek előmozdítása világszerte.)

bűncselekményekből származó vagyont érintő pénzmosásra. Az említett jogra történő hivatkozással biztosítani kell, hogy az ezen irányelv által bevezetett szankciórendszert az Unió pénzügyi érdekeinek sérelmére elkövetett valamennyi súlyos bűncselekmény esetében alkalmazzák.⁹⁵

Az EPPO-t a Lisszaboni Szerződés alapján hozták létre, és 2017-ben kezdte meg hivatali működését. Az EPPO főbb szempontjainak összefoglalása a következők:

Joghatóság: Az EPPO hatáskörrel rendelkezik az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények kivizsgálására és üldözésére a PIF-irányelvben ((EU) 2017/1371 irányelv) meghatározottak szerint.⁹⁶

Szervezet: Az EPPO székhelye Luxemburg városában található, és az európai ügyészek kollégiumából áll, amely minden részt vevő uniós tagállamból egy-egy ügyészből áll. Minden részt vevő országnak van továbbá legalább két európai delegált ügyésze, akik a saját országukban folytatnak nyomozást.

Küldetés: Az EPPO átfogó célja a jogállamiság biztosítása és az EU pénzügyi rendszere integritásának megőrzése a tagállamok közötti együttműködés és koordináció előmozdítása révén.

A dolgozat megírásának idejében Magyarország még nem csatlakozott az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények kivizsgálására létrehozott szupranacionális nyomozóhatósághoz.

3.6. Az Európai Számvevőszék

Az Európai Számvevőszék (a továbbiakban: ECA⁹⁷) jelentős munkát fektet az AML/CFT európai vizsgálata tekintetében. Az ECA kockázati és elemzői munkái eredménye során ad ki állásfoglalást az Európai uniós szakpolitikák érvényesüléséről. „*A pénzmosás elleni Európai uniós politika*” címmel 13/2021. számon közzétett legutóbbi külön jelentésében úgy fogalmazott, hogy „*A bankszektoron belüli pénzmosás elleni küzdelemre irányuló uniós fellépések szétagoltak, végrehajtásuk pedig nem megfelelő*”.⁹⁸ A jelentés kitért arra

⁹⁵ Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32017L1371>

⁹⁶ Forrás: <https://www.eppo.europa.eu/en/about/members>

⁹⁷ ECA – European Court of Auditors (Európai Számvevőszék, székhelye Luxemburgban található)

⁹⁸ Az ECA külön jelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján készült és 2021.05.20-i luxemburgi ülésen fogadták el és tették közzé. Itt került először szóba az AMLA mint szupranacionális hatóság létrehozásának lehetősége.

Hivatkozás: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/fight-money-laundering-13-2021/hu/>

is, hogy a bankszektor szerepe jelentős a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai uniós politikájának alakulásában. Ugyanakkor a pénzmosás megelőzését célzó intézkedések és az azonosított kockázatok elleni fellépés tekintetében uniós szinten intézményi széttagoltság és gyenge koordináció tapasztalható. Az ECA szakértőinek véleménye alapján úgy tűnik, hogy az Európai uniós szerveknek kevés az eszközük ahhoz, hogy biztosíthassák a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem kereteinek megfelelő alkalmazását a nemzeti hatóságok szintjén. Ugyanis korábban nem létezett egyetlen közös uniós felügyelet vagy hatóság, így az Európai Unió hatáskörei több szerv között oszlanak meg, a tagállamokkal pedig külön-külön próbálnak koordinálni több-kevesebb sikerrel. Ennek kiküszöbölésére szükség van egy Európai központi hatóság létrehozására. Erre azonban egy következő fejezetben térek ki bővebben.

A vizsgált időszakra visszatekintve a fentiek alapján megállapítható, hogy az Európai Bizottság jelentős munkát végzett az AML/CFT területén. A Bizottság munkáját erősítette az Európai Központi Bank és az Európai Számvevőszék kockázatelemzői és felügyeleti tevékenységük kapcsán tett jelentések is. Az összefoglalt értékelések eredményeként a Bizottság 2021. július 20-án elfogadott nagyszabású reform javaslatára az AML/CFT elleni küzdelem átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervet dolgoztak ki, amely a prudenciális banki szabályozás és felügyelet terén bevezetett reformok példájára építve a rendszernek egy harmonizált szabálykönyvet⁹⁹ alkotott meg. Továbbá egy olyan Európai uniós szintű felügyeleti hatóságot kíván létrehozni, amely a magas színvonalú és következetes felügyeletnek az egységes piacon történő biztosítását célozza meg, szorosan együttműködve az illetékes nemzeti hatóságokkal. A 2024 február 22-i informális intézményközi ülésen az Európai Bizottság tagjai megszavazták, hogy az Európai Unió szupranacionális hatóság központja Frankfurtban legyen. További intézkedésként az AML/CFT küzdelem területén a célok elérése érdekében a pénzügyi információs egységek hatékonyságát fokozó uniós támogatási és koordinációs mechanizmus létrehozásával, valamint a nemzeti központi bankszámla-nyilvántartások összekapcsolásával kívánja erősíteni, ami felgyorsítja a bűnüldöző hatóságok és a pénzügyi információs egységek bankszámla-információkhoz való, határokon átnyúló hozzáférését. Meghatározták továbbá a bűncselekményből származó jövedelem

99 Az Európai Parlament és a Tanács 2021/0239(COD) 420 final számú javaslata a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, illetve terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről.
Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0420>

visszaszerzésére vonatkozó legfontosabb előírásokat is.¹⁰⁰ Ez a cselekvési terv felvázolja, hogy az Európai Bizottság az alábbi hat pillérre alapozva miként tervezi megvalósítani az AML/CFT célkitűzéseit:

- Az AML/CFT küzdelmet célzó hatályos uniós keret hatékony végrehajtásának biztosítása;
- Az AML/CFT küzdelem egységes Európai uniós szabálykönyvének létrehozása (AMLR);¹⁰¹
- Az AML/CFT küzdelem Európai uniós szintű felügyeletének megvalósítása (AMLA);¹⁰²
- Támogatási és együttműködési mechanizmus létrehozása a FIU-k számára;¹⁰³
- Az Európai uniós szintű büntetőjogi rendelkezések érvényesítése és információcsere a tagállamokkal;
- Az AML/CFT küzdelmet célzó Európai uniós keret nemzetközi dimenziójának megerősítése.

Az együttműködés célja az információáramlás javítása, a nyomozások hatékonyságának növelése, valamint a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelem hatékonyságának maximalizálása. A felsorolt pontok összegzéseként az Európai Parlament készen áll arra, hogy megkezdje a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni célkitűzésének megvalósítását célzó tárgyalásokat, miután a 2023 áprilisi plenáris ülésen minden tag megerősítette azt.

100 Az Európai Parlament és a Tanács 2014/42/EU irányelve a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042>

101 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1624 rendelete a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32024R1624>

102 Az Európai Parlament 2021/0240(COD) rendelete melyben javasolták az Anti-Money Laundering Authority (AMLA) létrehozását. Később az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1620 számon 2024. május 31-én elfogadott rendelete alapján megkezdhetette működését az AMLA.

Forrás:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/0240\(COD\)&l=en](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2021/0240(COD)&l=en)

103 Az FIU-knak együtt kell működniük az AMLA-val, az Europolal, az Eurojusttal és az Európai Ügyészséggel.

Forrás: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20230327IPR78511/new-eu-measures-against-money-laundering-and-terrorist-financing>

További európai szervezetek is foglalkoznak érintőlegesen a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemmel, azonban nincsenek hatással a szakpolitikára, sem pedig a prudenciális felügyeletre. Bár érdemes mélyebb vizsgálatot folytatni az AML/CFT elleni küzdelem területén végzett munkájukra, jelen kutatásban a tartalmi korlátokra tekintettel ezt most nem fejtem ki bővebben.

4. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai Unió tagállami szinten

Az Európai Számvevőszék összesítette az EU tagállamokon belüli feladatmegosztás problémáit és az alábbi ábra szerinti megállapításra jutott:

Tagállami szint

Pénzmosás elleni felügyeleti szervek

A pénzmosás elleni felügyeleti szerv az a tagállami hatóság, amelynek feladata a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem rendszerének felügyelete, valamint a kötelezett szolgáltatók vizsgálata az adott joghatóság pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni rendszerének való megfelelés tekintetében; egyes felügyeleti szervek bírságokat szabhatnak ki a meg nem felelés esetén, vagy javaslatot tehetnek erre egy másik hatóságnak. Tagállamonként gyakran egynél több pénzmosás/terrorizmusfinanszírozás elleni felügyelet létezik.

Pénzügyi információs egységek

A pénzügyi információs egység (FIU) az a tagállami hatóság, amely felel a kötelezett szolgáltatók által a gyanús ügyletekről tett bejelentések összegyűjtéséért és elemzéséért, valamint az elemzés eredményeinek a pénzmosás elleni küzdelemért felelős nemzeti hatóságok és egyéb pénzügyi információs egységek körében történő terjesztéséért az Unióban vagy harmadik országokban.

Forrás: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/ap20_05/ap_anti-money-laundering_en.pdf

Az Európai Unió jogszabályalkotói számos intézkedést hoztak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem erősítése és egy koherensebb felügyeleti keret létrehozása érdekében. Ennek érdekében minden tagállamnak rendelkeznie kell az AML/CFT elleni küzdelemmel foglalkozó felügyeleti szervvel és tagállamon belül működő pénzügyi információs egységgel. Ugyanakkor ezen szervek eltérő módon működnek a tagállamokon belül egy szerv kivételével. A tagállami FIU-k mindenhol egységesen és hasonló feladatkört ellátva végzik a tevékenységüket. Érdekesség, hogy az adózással kapcsolatos bűncselekményekkel nem feltétlenül foglalkozik következetesen valamennyi Európai uniós pénzügyi információs egység, mivel egyes tagállamokban ezeket a bűncselekményeket nem ismerik el a pénzmosás alapbűncselekményeként. Bár a pénzmosás elleni negyedik irányelv kifejezetten a pénzmosás alapbűncselekményeként ugyan megemlíti az "adó-bűncselekményt", ugyanakkor azt nem harmonizálja az Európai

uniós szintű fogalommeghatározások között. Egyértelműen hiányzik az Európai uniós konszenzus az adóbűncselekményekkel kapcsolatban. Természetesen az adóbűncselekmények nemzeti jogi fogalommeghatározásai közötti eltérések nem akadályozhatják a pénzügyi információs egységeket abban, hogy a nemzeti joguk alapján a lehetséges legnagyobb mértékben információt cseréljenek vagy segítséget nyújtsanak egy másik pénzügyi információs egységnek.

A pénzmosás elleni küzdelemről szóló, egymást követő Európai uniós irányelvek nem állapítanak meg konkrét rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy a pénzügyi információs egységeket hogyan kell tagállami szinten strukturálni és megszervezni. Az IMF 2004-es jelentésében¹⁰⁴ különböző tipológiát javasolt a pénzügyi információs egységek osztályozására, amelyet azóta is használnak. Attól függően, hogy a pénzügyi információs egységek hol találhatóak a tagállamok közigazgatási szerveiben, az IMF-jelentés a pénzügyi információs egységek négy típusát azonosította az alábbiak szerint:

- Adminisztratív típusú pénzügyi információs egységek
- Bűnüldözési típusú pénzügyi információs egységek
- Igazságügyi vagy ügyészi pénzügyi információs egységek
- Hibrid pénzügyi információs egységek.

Az EU-s finanszírozási "ECOLEF" projekt¹⁰⁵ 2013-ban kiadott zárójelentése (a továbbiakban: ECOLEF-tanulmány) megkísérelt teljes és átfogó képet alkotni az akkori 27 EU-tagállam pénzügyi információs egységeiről, és az IMF tipológiája szerint osztályozni őket. A jelentés megállapította, hogy az uniós pénzügyi információs egységek túlnyomó többsége közigazgatási vagy bűnüldözési jellegű volt, és csak négy „tekintette magát” igazságszolgáltatási vagy hibrid típusúnak. Az ECOLEF tanulmány alapján arra a következtetésre jutottam, hogy mivel csak néhány pénzügyi információs egység volt eltérő az IMF tipológiától, a tagállamok nagyrészt egyetértettek a pénzügyi információs

¹⁰⁴ Financial Intelligence Units – An Overview (Az IMF és a WB által készített jelentés a pénzügyi Információs Egységekről). Editing: Paul GLEASON – Glenn GOTTSSELIG Composition: Glenn GOTTSSELIG and Sarah UNDERWOOD Cover Design: Martina Vortmeyer. USA, 2004.

Forrás: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/FIU/fiu.pdf>

¹⁰⁵ ECOLEF – Economic and Legal Effectiveness of Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing Policy (funded by the European Commission JLS/2009/ISEC/AG/087 számú pályázata), Final Report, February 2013.

Forrás: http://www2.econ.uu.nl/users/unger/ecolef_files/Final%20ECOLEF%20report%20%28digital%20version%29.pdf

egységeikhez rendelt meghatározásokhoz, ezért is alkalmazzák azt a mai napig is. A tanulmányból érdekes volt számomra, hogy Magyarország hibrid kategóriába sorolta magát az FIU vonatkozásában, pedig a szervezetét tekintve egyértelműen megállapítható, hogy az első kategóriába tartozik hiszen pusztán adminisztratív feladatokat lát el a magyar pénzügyi információs egység.

Ami az emberi erőforrásokat illeti, az Európai uniós pénzügyi információs egységek platformjának jelentése¹⁰⁶ szerint az FIU-k alapvető funkcióival – azaz a gyanús ügyletekről szóló bejelentések fogadásával, elemzésével, információ továbbításával és nemzetközi együttműködéssel – foglalkozó uniós pénzügyi információs egységek személyzete tagállamonként igen eltérő (a legkisebb létszámban Írországban végzik a tevékenységet 5 fő alkalmazottal¹⁰⁷, a legnagyobb létszámmal pedig Németországban dolgoznak, ahol 289 alkalmazott végzi az FIU feladatait).¹⁰⁸

Ki kell emelni azt a tényt, hogy a pénzügyi információs egységeknek szorosan együtt kell működniük az AMLA-val, amely irányítja és koordinálja az FIU-k munkáját, az Europol-al amely támogatja az FIU-kat információcsere és közös nyomozások terén, az EU igazságügyi együttműködési ügynökségével (Eurojust),¹⁰⁹ amely segíti az FIU-kat a határokon átnyúló bűncselekmények ügyében folyó nyomozások és büntetőeljárások során, továbbá az Európai Ügyészséggel (EPPO), amely a pénzügyi érdekeket érintő bűncselekmények, mint a már említett csalás, korrupció és pénzmosás kivizsgálásának és üldözésének elősegítése érdekében.

„A bűncselekményekből származó jövedelmek felkutatásához és elkobzásához elengedhetlenül fontos a pénzügyi információkhoz való hozzáférés. A Tanács és az Európai Parlament között létrejött megállapodásnak köszönhetően rendőrségeink

¹⁰⁶ Az Európai Parlament „Fighting tax crimes: ex-post evaluation of the cooperation between Financial Intelligence Units” címen készült kutatási beszámolója.

Forrás: [EPRS_STU\(2017\)598603_EN.pdf](#) (europa.eu)

¹⁰⁷ Anti-Money Laundering Compliance Unit, Department of Justice, Dublin.

Forrás: <https://www.amlcompliance.ie/>

¹⁰⁸ Forrás: <https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/EN/Publications/AnnualReportsAndSituationAssessments/FIU/fiuJahresbericht2014Englisch.html?sessionid=0D2B30796B62F65353777B1406E38A79.live0602?nn=39788>

¹⁰⁹ Az Eurojust az Európai Unió (EU) igazságügyi együttműködési ügynöksége, amelynek feladata a határokon átnyúló súlyos bűncselekmények elleni küzdelem. Az Eurojust 2002-ben jött létre, és székhelye Hágában található. Az ügynökség célja, hogy elősegítse a nemzeti igazságügyi hatóságok közötti együttműködést és koordinációt az EU-tagállamokban és azon kívül.

Forrás: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/eurojust_hu

könnyebben tudják majd nyomon követni az illegális pénzmozgásokat.”¹¹⁰ Ezt Gunnar Strömmer svéd igazságügyi miniszter jelentette ki a bűncselekményekből származó jövedelem, a Tanács és az Európai Parlament közös megállapodásával kapcsolatban történt sajtóközleményében. A megállapodás szerint a bűnüldöző hatóságok is – egy egységes hozzáférési ponton keresztül – hozzáférhetnek a bankszámlanyilvántartásokhoz, és keresést végezhetnek azokban. Mivel a pénzmosás elleni legutóbbi irányelv csak a pénzügyi információs egységek – vagyis az FIU-k részére – biztosít hozzáférést az egységes hozzáférési ponthoz. Vagyis a bűnüldöző szervek csak a gyanús vagy szokatlan pénzügyi tevékenységekre vonatkozó információkat gyűjtő nemzeti FIU szerveken keresztül kérhetett – és nyilván kapott is – információt, ami hosszadalmas és leterhelő volt mindkét szerv részére. Ezért volt szükség az irányelv módosítására, hogy a bűnüldöző hatóságok is azonnali hozzáféréssel rendelkezzenek a bankszámlanyilvántartásokhoz és a büntető eljárásban azt fel tudják használni. A megállapodás egységes elfogadására, a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos más, jelenleg szintén tárgyalás alatt álló jogalkotási eszközök elfogadásával párhuzamosan kerül majd sor tekintettel arra, hogy Dánia nem csatlakozott a megállapodáshoz.¹¹¹ A Pénzügyi információs egységek, vagyis az EU FIU intézményei között természetesen más információkat is megosztanak egymással alapfeladatuk szerint.

Az (EU) 2015/849 számú irányelv az ötödik pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló irányelvnek (a továbbiakban: AMLD5¹¹²) hatályon kívül helyezése és az új irányelv megalkotása mérföldkőnek tekinthető az újításoknak köszönhetően.

A hatodik irányelv (a továbbiakban: AMLD6¹¹³) ugyanis kötelezően meghatároz több rendelkezést is, például a tagállami nemzeti felügyeletekre és a pénzügyi információs

¹¹⁰ Annual report 6th June 2023. Council and European Parliament reach deal on access to financial information.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/06/criminal-money-council-and-european-parliament-reach-deal-on-access-to-financial-information/>

¹¹¹ A Szerződésekhez csatolt 22. jegyzőkönyv alapján Dánia nem vett részt a javasolt intézkedés elfogadásában így nem is alkalmazza azt.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/06/criminal-money-council-and-european-parliament-reach-deal-on-access-to-financial-information/>

¹¹² AMLD5 – 5th Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Directive. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>

¹¹³ AMLD6 – 6th Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Directive. Az Európai Parlament és a Tanács COM(2021) 423 final számú irányelve (2021. július 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás, illetve

egységekre vonatkozóan egyaránt, amelyek már Európai uniós rendeletben kerültek deklarálásra. Ennek lényege, hogy egységessé tegyék a tagállami szinten működő hatóságok és FIU-k feladatait egy újonnan létrejövő szupranacionális hatóság munkájának megkönnyítése érdekében. Erről a szupranacionális hatóságról egy külön fejezetben írok bővebben.

terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által bevezetendő mechanizmusokról és az (EU) 2015/849 irányelv hatályon kívül helyezéséről.
Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0423>

5. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai Unió fellépésének összegzése

Összességében megállapítható, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos Európai uniós szintű fellépésnek vannak hiányosságai. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás megelőzését célzó intézkedések és az azonosított kockázatok elleni fellépés tekintetében uniós szinten intézményi széttagoltság és gyenge koordináció tapasztalható. Az EBA által ellenőrzött Európai uniós szervek jelenleg korlátozott eszközökkel rendelkeznek annak biztosítására, hogy az AML/CFT uniós keretrendszereket nemzeti szinten megfelelően alkalmazzák. Bár az ECA ellenőrzi, hogy az Európai uniós források beszedése és felhasználása során nem történt-e szabálytalanság, és segít abban, hogy javuljon az uniós pénzgazdálkodás, ugyanakkor nincs semmilyen hatásköre az AML/CFT elleni küzdelem megerősítéséhez. Hasonló a helyzet az EPPO munkájával is, mivel nem minden Európai uniós tag csatlakozott az uniós ügyészséghez, így nem tudnak hatékonyak lenni határokon átnyúló bűncselekmények esetében. Az IMF a Világbankkal közösen – bár részt vesz az FATF szabványok nemzetközi terjesztésében – a világ pénzpiaci egyensúlyának a megteremtése és stabilitása a fő feladata, azon belül is egy ország pénzügyi szektorának vizsgálatát végzi. Nekik sincs közvetlen lehetősége beavatkozni a tagállamok AML/CFT rendszerének hatékonyságába.

Az Unió elsődlegesen oly módon igyekszik kivédeni a bankszektor pénzmosás és terrorizmus finanszírozásra történő felhasználását, hogy jogi követelményeket alkalmaz, elsősorban irányelvek formájában, ami úgy vélem, hogy gyakran kompromisszumos megoldásokat eredményez ezért nem mondható hatékonynak. Ezeket az irányelveket a tagállamok kötelesek átültetni a saját jogrendjükbe azért, hogy ők viseljék a felelősséget a nemzeti felügyeleti keretrendszereik révén és saját területükön kezeljék a pénzmosást, illetve a terrorizmus finanszírozása kialakulását. Emellett természetesen a tagállamok felelnek a jogszabályok érvényesítéséért is. Hangsúlyozni szükséges azonban, hogy egy jogállam nem csak a jogszabályokra épít, hanem azok mindenki által történő maradéktalan betartására és betartatására is. Ennek következtében kijelenthető, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatos Európai uniós jog alkalmazása tagállamonként bár eltérő, az eredmény mindenhol azonos kell/kellene legyen. Az Európai uniós jogalkalmazás megfelelése, és az eredmények pozitív irányú elmozdulása érdekében hozták létre az ország vizsgálati

rendszert, amelyről egy következő fejezetben lesz szó. A hatékonyság tekintetében pedig a megalakult Európai uniós szupranacionális hatóság fog garanciát jelenteni a tagállamok felett, amelyről szintén egy külön fejezetben lesz szó bővebben.

III. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem globális ereje

„A G7 államai és az Európai Közösségek Bizottsága a Párizsban megtartott tizenötödik ülésén fogadta el a csúcstalálkozó hatékony konzultációjaként azt a lehetőséget, hogy nemzetközi együttműködést kezdeményezzenek a világgazdasági helyzet három fő kihívásaira az alábbiak szerint:

- A szükséges intézkedések kiválasztása és végrehajtása a kiegyensúlyozott és tartós növekedés fenntartása, az infláció ellensúlyozása, munkahelyek teremtése és a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében. Ezeknek az intézkedéseknek a külső egyensúlyhiányok kiigazításának megkönnyítése, nemzetközi kereskedelem és beruházások, valamint a fejlődő országok helyzetének erősítést szolgálják.*
- A fejlődő országok a világgazdaságba. Előre lépések tapasztalhatók számos fejlődő országban, különösen azokban, amelyek szilárd gazdaságpolitikát hajtottak végre, az adósság teher és a tartós szegénység csökkentésére, valamint a több százmillió embert érintő természeti katasztrófák sújtotta károk enyhítésére, továbbá a szolidaritás csökkenése miatti mély aggodalomra okot adó problémák megoldására.*
- A környezet védelmének sürgető szükségessége a jövő generáció fenttarthatósága számára.”¹¹⁴*

Ezek voltak az 1989 július 16-án Párizsban megtartott G7 csúcstalálkozó bevezető mondatai. Bár a világ nagyot változott azóta, azonban ezek a problémák továbbra is megoldatlanok maradtak. Előrelépés történt ugyanakkor a többoldalú felügyelet és a gazdaságpolitikák összehangolása terén annak biztosítása érdekében, hogy a nemzeti és nemzetközi gazdaságpolitikák belső következetessége kompatibilis és átláthatóbb legyen. Ennek megvalósítása során tizennégy pontos kötelezettség vállalást fogadtak el.¹¹⁵

¹¹⁴ Economic Declaration, Paris, July 16, 1989.

Forrás: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html>

¹¹⁵ The Economic Declaration from the G7 and the European Commission Summit in July 1989.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/history-of-the-fatf.html>

Az elfogadott teljes szöveg elérhető az alábbi linken:

Ez a csúcstalálkozó a pénzmosás elleni küzdelem nemzetközi összefogását eredményezte és elindult egy olyan folyamat, amely több nemzetközi szervezet megalakulásához vezetett. Ekkor került előtérbe a kábítószer kereskedelem elleni küzdelemmel összefüggésben a pénzmosás elleni fellépés nemzetközi szervezet létrehozásának gondolata is. *„Egy Pénzügyi Akció Munkacsoport összehívására van szükség a csúcstalálkozón résztvevők és más, e problémák iránt érdeklődő országok összefogásával. Ennek a szervezetnek a feladata, hogy már most értékelje az együttműködés eredményeit a banki tevékenység igénybevételének megakadályozása érdekében vállalt pénz célú rendszer és pénzügyi intézmények pénzmosás elleni küzdelem kialakítása terén és fontoljon meg további megelőző erőfeszítéseket ezzel kapcsolatban, beleértve a jogi és szabályozási, valamint a többoldalú jogsegély fokozását célzó rendszer kialakítására. A munkacsoport első ülésére Franciaországban kerüljön sor és annak a jelentésnek 1990 áprilisára el kell készülnie.”*¹¹⁶ Ezen feladatok mentén hozták létre a Financial Action Task Force nemzetközi szervezetet, amelyről a következő fejezetben lesz szó.

http://www.g8.utoronto.ca/evaluations/G8_commitments-to-2012.pdf

¹¹⁶ Az 1989 július 16-i párizsi csúcstalálkozó beszámolójának 52. pontjában került rögzítésre ez a megállapítás.

Forrás: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html>

1. A Financial Action Task Force

Fentiek alapján hivatalosan 1990 áprilisára tehető a **Financial Action Task Force**¹¹⁷ (a továbbiakban: FATF) magyarul Pénzügyi Akció Munkacsoport megalakulása és már ekkor elkészítették a pénzmosás elleni cselekvési tervüket, amely negyven pontból álló ajánlást tartalmaz. Tíz éves tapasztalat és szakmai együttműködés eredményeként 2001. októberében további nyolc ajánlást fogalmaztak meg a terrorizmus elleni küzdelem elősegítése érdekében. 2004. októberében felülvizsgálták az ajánlásaikat és kiegészítették a proliferáció (a továbbiakban: PF)¹¹⁸ elleni küzdelemre vonatkozó ajánlással. Figyelemmel a technikai újításokra – a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása területén tapasztalt fejlődési irányvonalakra továbbá a tömegpusztító fegyverkereskedelem elterjedésére – 2012 februárjában egy integrálási felülvizsgálatot hajtottak végre, melynek eredménye a ma is használt negyven pontos nemzetközi szabvány megalkotása lett. Ezt megerősítve 2022-ben a tényleges tulajdonosokra vonatkozó globális szabályok beépítésével, valamint a kriptovalutákkal történő visszaélések elterjedése miatti fokozottabb fellépést eredményező standardokat építettek be az FATF ajánlásba. A módosított útmutató tartalmazza többek között a haszonélvezethez – R24. ajánlás – és a tényleges tulajdonos – R25. ajánlás – értelmező megjegyzésének felülvizsgálatáról szóló tipológiákat is.¹¹⁹

A különböző gazdasági társaságok nyújtotta előnyöket viszonylag korán felfedezték a pénzmosó bűnözői körök és gyakran alkalmazzák napjainkban is. A bevezetésekor a megfelelő névtelenséget biztosította egy-egy cég felhasználása, hiszen a pénz tényleges tulajdonosa a háttérben tudott maradni. Ez a pénzmosás elleni küzdelem egyik alapproblémája is. Természetesen a módszerek folyamatosan változnak és finomodnak, a kutatásom során azonban azt tapasztaltam, hogy ma is ezen alapszabványok variációit és kombinációit használják a pénzmosók. A tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk elrejtethetők többek között a fedőcégek, a más jogi személyek

¹¹⁷ Az FATF a globális pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megakadályozása érdekében létrejött nemzetközi szervezet, amelynek célja az illegális tevékenységekből származó pénzek tisztára mosása. Politikai döntéshozó testületként azon munkálkodik, hogy megteremtse a szükséges akaratot a nemzeti jogalkotás és szabályozás, valamint ezek felügyeletének végrehajtásához.

¹¹⁸ PF – Proliferation (Proliferáció) A tömegpusztító fegyverek tiltott elterjedésének veszélyei miatt azért, hogy megfelelően lehessen fellépni a tömegpusztító fegyverek elterjedésével szemben.

¹¹⁹ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/R24-public-consultation-oct-2022.html>

nevében nyilvántartott részvények több rétegét magában foglaló összetett tulajdonosi és ellenőrzési struktúrák, bemutatóra szóló részvények és bemutatóra szóló részvényutalványok, jogi személyek igazgatóként, hivatalosan jelölt részvényesként és igazgatóként való korlátlan használata, amennyiben a részvényes kiléte nem nyilvános, informális jelölt részvényesek és igazgatók, mint például közeli barát és családtagok. Ezen lehetőségek tovább bővültek a befektetési alapok létrejöttével, amelyben olyan sok tulajdonos van, hogy nem lehet beazonosítani a tényleges tulajdonosokat.

A 2022. márciusi plenáris ülésen az FATF módosításokat fogadott el az R24. és R25. ajánlásokhoz (a továbbiakban: két ajánlás) és megállapodott abban, hogy az új követelmények végrehajtásának támogatása érdekében haladéktalanul megkezdje a tényleges tulajdonosokra vonatkozó iránymutatás aktualizálására irányuló munkát. Ezen egyik eredménye során a cégnyilvántartás lekérdezése mellett a gyanús tranzakciók esetén a tényleges tulajdonosok bejelentésére lettek kötelezve többek között a könyvelők, könyvvizsgálók, ingatlanügylettel foglalkozó vállalkozások és ügyvédek is. A két ajánlás felülvizsgálata azt is előírja az országok számára, hogy hatóságaik kockázatalapú megközelítést alkalmazzanak, és vegyék figyelembe az országukban működő jogi személyek tényleges tulajdonosokra vonatkozó kockázatait, nemcsak az országukban létrehozott jogi személyek, hanem az országukkal kapcsolatban álló, külföldön létrehozott jogi személyek kockázatait is.

Az FATF már a kezdete óta felismerte, hogy a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem folyamatos, nemzetközi összefogást és hatékony eszközöket igényel. Ugyanakkor ebben a küzdelemben az országok és intézményeik egyénileg is jelentős szerepet játszhatnak. Az FATF jelenleg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi standardjait meghatározó kormányközi szervezetként tevékenykedik. A múltját tekintve jelentős nemzetközi összefogás eredményeként jutott el a mai pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem mondhatni nagyhatalmi státuszára. Felépítését tekintve két regionális¹²⁰ tagszervezet, egy különleges közigazgatási régió¹²¹ és harminchét ország¹²² teljes jogú tagja van,

¹²⁰ Európai Bizottság és a Perzsa-Öböl Együtműködési Tanács a két régió

Forrás: <http://www.fatf-gafi.org/>)

¹²¹ Hong Kong, Kína

Forrás: [https://www.fatf-gafi.org/countries/#Hong%20Kong%20\(China\)](https://www.fatf-gafi.org/countries/#Hong%20Kong%20(China)))

¹²² A teljes jogú tagok és a megfigyelők listája az alábbi linken érhető el:
<https://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>

továbbá társult tagszervezetek¹²³ és több megfigyelő tagok is részt vesznek az FATF munkájában. Ugyanakkor egy globális hálózat keretében több térségben működő hasonló szervezetekkel együttműködve küzdenek a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elterjedésének megakadályozása érdekében.¹²⁴

A kilenc FSRB szervezet alapvető szerepet játszik abban, hogy tagságuk előmozdítsa az FATF ajánlásainak hatékony végrehajtását, valamint szakértelmükkel és hozzájárulásukkal az FATF szakpolitikai döntéseket megerősítsék világszerte. Az alábbi ábrán jól szemléltethető ezen nemzetközi szervezetek területi elosztása.

forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/global-network/gabac.html>

A New York-i ikertornyok és a Pentagon épülete ellen elkövetett 2001. szeptember 11-i terrortámadás jelentős hatást gyakorolt a nemzetközi összefogásra. Nem sokkal a terrorcselekményt követően az Egyesült Államok akkori elnöke George W. Bush 2001 október 26-án aláírta a terrorizmusellenes törvényt, melynek részeként olyan szigorító

¹²³ Ilyen például az Ázsia / csendes-óceáni térség tagjai vagy a latin-amerikai csoportok tagjai, akik részt vesznek a gyűléseken és szakmai támogatást nyújtanak egymásnak

¹²⁴ Ázsia/Csendes-óceáni Pénzmosás elleni Csoport (APG), Karib-térség Pénzügyi Akció Munkacsoportja (CFATF), Eurázsiai Csoport (EAG), Kelet- és Dél-Afrika Pénzmosás Elleni Csoport (ESAAMLG), Közép-afrikai Pénzmosás Elleni Csoport (GABAC), Latin-Amerika Pénzügyi Akció Munkacsoportja (GAFILAT), Nyugat-afrikai Pénzmosás Elleni Csoport (GIABA), Közel-Kelet és Észak-Afrika Pénzügyi Akció Munkacsoport (MENAFATF) és az Európa Tanács pénzmosás elleni intézkedések értékelésével és a terrorizmus finanszírozásának megakadályozásával foglalkozó szakértői bizottsága (Moneyval).

intézkedéseket határoztak meg – a pénzmosás elleni szabályokra vonatkozóan is – amelyek világszinten is mérőföldkönek tekinthetők. Többek között az új jogszabály alapján hatékonyabban lehet fellépni a terroristáknak menedéket nyújtókkal, illetve a terrorista akciók végrehajtásának finanszírozása érdekében “pénzmosási” tevékenységet folytatókkal szemben is.¹²⁵ Ennek hatására bővítették ki az FATF hatáskörét a terrorizmus elleni küzdelemre is. Ennek célja, pénz vagy egyéb vagyon terrorista cselekmények elkövetéséhez történő biztosításának megakadályozása. Később a tömegpusztító fegyverek finanszírozása által, a nemzetközi békét és biztonságot fenyegető veszélyt is felismerték, ezért 2012-ben ennek megakadályozását is beépítették az FATF megbízatásába. A tömegpusztító fegyverek fejlesztése és telepítése sok pénzt igényel. Ezek a fegyverek a leginkább károsak a földre, ezáltal az emberiségre nézve, ezért fejlesztésük szigorúan szabályozott és nemzetközi szervezetek által fokozottan ellenőrzött. A nemzetközi szervezetek engedélye nélkül ugyanis nem lehetséges létrehozni tömegpusztító fegyvereket, valamint pénzt juttatni az elkészítésükhöz vagy hozzájutásukhoz. Ezt nevezi az FATF a PF elleni küzdelemnek, és fokozott fellépést biztosít annak érdekében, hogy megbizonyosodjon arról, hogy ezeket a fegyvereket nem illetéktelen személyek, szervezetek vagy országok készítik vagy birtokolják. A nem együttműködő országokat¹²⁶ – és ilyen szempontból veszélyes személyeket – úgynevezett szankciós listába sorolja és közzé teszi őket, mint fokozott vizsgálatot igénylő személy, valamint kiemelt kockázatot jelentő ország, akikkel nem javasolt – jellemzően gazdasági – kapcsolatot kialakítani.

Az FATF feladatai közül – és talán legkézenfekvőbb eredménye, amely a nyilvánosság számára elérhető – az, hogy identifikálja azon országokat, amelyek az AML/CFT sanction¹²⁷ vonatkozásában stratégiai hiányosságokkal küzdenek nemzeti szinten, ezzel veszélyeztetve a nemzetközi pénzek legális áramlását. Ezen túlmenően az FATF globális szabályozási standardokat készít az AML/CFT/PF¹²⁸ területén. Továbbá

¹²⁵ Forrás: <https://www.jogiforum.hu/hir/2001/10/26/bush-alairta-a-terrorizmusellenes-torvenyt-2/>

¹²⁶ Úgynevezett stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik ország, mint például Afganisztán, Bosznia-Hercegovina, Guayana, Irak, Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság, Szíria, Uganda, Vanuatu, Jemen, Irán vagy a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság stb. Az országok szankcionálása folyamatosan változik, például az Orosz-Ukrán háború miatt erre a listára felkerült Oroszország is, aki egyébként az FATF teljes jogú tagja volt a háború kirobbanásáig. A lista csak regisztrált felhasználók számára érhető el és folyamatosan változik.

¹²⁷ AML/CFT sanction – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism sanction (magyarul Pénzmosás elleni és Terrorizmus finanszírozást megfigyelő és szankcionáló rendszer)

¹²⁸ AML/CFT/PF – Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism and Proliferation (magyarul Pénzmosás és Terrorizmus finanszírozása és Prolifерáció elleni küzdelem)

pénzmosásra és terrorizmus finanszírozására utaló olyan indikátorokat¹²⁹ azonosítanak, amelyek segítik az ML/TF/PF elleni küzdelemben részt vevő országokat a felderítésben és azok felszámolásában. Ezen cselekmények azonosítása során az FATF természetesen támogatást nyújt a pénzügyi rendszer integritását fenyegető pénzmosás és terrorizmus finanszírozása kockázataitól történő megelőzéshez jogi, szabályozási és operatív intézkedéseivel. A nemzetközi küzdelem stratégiai elemeként a kialakított standardok alapján értékeli az országok AML/CFT helyzetét, majd az eredmény alapján a vizsgált országot akcióterv kidolgozására kötelezik a feltárt hiányosságok felszámolására, és a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyságának növelése érdekében. Az országok által megtett intézkedéseket és eredményeket rendszeresen ellenőrzi az FATF. Folyamatos értékelést végez és felhívásokat tesz közzé, valamint a magas kockázatú vagy nem együttműködő országokat a már említett szankciós listán teszi közzé.

2. Az FATF nemzetközi szabványainak elemzése

Az FATF által kidolgozott nemzetközi módszertant FATF-ajánlásnak¹³⁰ (a továbbiakban: ajánlás) nevezik. Az ajánlás negyven pontba foglalja össze azokat a szabványokat, amely jogi intézkedéseket, szabályozási intézkedéseket és operatív intézkedéseket határoz meg egyaránt, ezzel átfogó keretet biztosítva minden ország AML/CFT rendszerének alapjaihoz. Az ajánlásokat hét fő kategóriába sorolták az alábbiak szerint:

1. Az AML/CFT politikák és koordináció megléte

Minden országnak meg kell határoznia az ML/TF kockázatokat és együtt kell működnie az FATF, valamint a nemzetközi felügyeletekkel (mint például a Moneyval) a kockázatok csökkentése érdekében pedig alkalmazniuk és koordinálniuk kell a kockázat alapú megközelítést.

¹²⁹ A teljes indikátor lista megtalálható az alábbi linken: <https://www.fatf-gafi.org/countries/>

¹³⁰ forrás: <https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fatf-methodology.html>

2. Megelőző intézkedések bevezetése

Az országoknak biztosítaniuk kell, hogy a magánszektor intézkedéseket tegyen annak megakadályozására, hogy a bűnözők visszaéljenek a pénzügyi rendszerrel vagy egyéb olyan lehetőségekkel, melyek belépési alkalmat teremtenek a pénzügyi rendszerbe a bűnözők számára.

3. Nemzetközi együttműködés kialakítása

Az ML/TF bűncselekmények leküzdése nem egyetlen ország feladata. Jellegüknél fogva a bűncselekmények határokon átválnak, ahogy a bűnözők tevékenysége is. Az országok érdekeltek abban, hogy együttműködjenek a bűncselekmények leküzdésében információcserével, jogi segítségnyújtással, valamint a felügyeleti szervek bevonásával.

4. Pénzmosás felderítése és elkobzás

Az országoknak meg kell határozniuk a pénzmosás bűncselekményét, büntetetté kell nyilvánítaniuk a pénzmosást és törvényi felhatalmazással kell rendelkezniük arra, hogy a büntetendő cselekményből származó pénzt és/vagy vagyont elkobozzák az elkövetőktől.

5. Terrorizmus és proliferáció finanszírozás megakadályozása

Az országoknak a terrorizmus finanszírozása vonatkozásában szintén kriminalizálniuk kell a cselekményt és az elkövetőkkel szemben különböző szankciókat kell végrehajtaniuk mind a terrorizmus, mind a proliferáció finanszírozásához kapcsolódóan.

6. Jogi személyek és üzleti megállapodások átláthatósága és a tényleges tulajdonos megállapítása

A jogi személyek, mint például a vállalatok, szolgáltatók és az egyéb üzleti megállapodások során létrejött tulajdonjogok átláthatók kell legyenek, ezért a természetes személy tulajdonosok beazonosítása meghatározó jelentőségű. Ennek megerősítése érdekében jött létre a tényleges tulajdonosi nyilvántartás.

7. Az illetékes hatóságok hatásköre és felelőssége, valamint egyéb intézményi intézkedések biztosítása

Az országoknak hatósági jogkörrel rendelkező felügyeleti intézményeket kell létrehozniuk, valamint a meglévő intézményeknek biztosítaniuk kell az ML/TF elleni küzdelemhez szükséges független erőket, jól képzett szakembereket és megfelelő technikai háttérét.

Ezek a kategóriák segítenek az ajánlások összefüggéseinek megértésében, ugyanis az összes ajánlás összekapcsolódik és együttesen alkalmazandó az AML/CFT rendszer létrehozásában és hatékony működtetésében. Bármelyik fejezet hiányosságot mutat, egységesen nem lesz hatékony és eredményes az AML/CFT elleni küzdelem. Ezek betartását rendszeresen értékelik az FATF vizsgálati egységei és értékeléseket tesznek közzé az adott ország vonatkozásában az alábbi csoportok szerint.

2.1. Koordináció, kriminalizáció, elkobzás és megelőzés

Egy-egy kategória több pontot is magába foglal. Az első kategóriába tartoznak a hatóságok együttműködése és megfelelő koordinációja, az ML/TF kriminalizációja, a bűncselekményből származó pénzek és/vagy vagyon elkobzása, valamint a megelőző intézkedések létrehozása. Magyarországon a kockázatok értékelését követően megtett kormányzati intézkedések során kijelölték és létrehozták azokat a felügyeleti hatóságokat¹³¹, akik rendelkeznek megfelelő jogosultsággal és hatáskörrel az ML/TF felkutatásához és szankcionálásához. Ezek a felügyeleti szervek folyamatosan együttműködnek, valamint állandó információt szolgáltatnak a tevékenységükkel kapcsolatban feltárt esetek vonatkozásában.

A kriminalizáció és az elkobzás tekintetében hazánkban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 399–400. §-ban valamint a 318. §-ban meghatározott elkövetési magatartások felderítése során a hatóság jogosult és köteles anyagi eszköz és vagyonelkobzást alkalmazni.¹³² Ezek mind a

¹³¹ A 2017. évi LIII. Törvény 5. §-ban van meghatározva milyen tevékenységet végző szolgáltató vonatkozásában mely hatóság végzi a felügyeleti tevékenységet. (hatályos: 2017. 05. 26-tól)

¹³² A Btk. 318. § és a 318/A. § alkalmazásában anyagi eszközön a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001.

kormányzati intézkedések körébe tartoznak, azonban a megelőzés vonatkozásában a magánszektor érintő feladatok meghatározása a cél, az FATF ajánlásnak megfelelően. Ugyanis a magánszektor által elvégzett megelőző intézkedésekkel olyan adatbázis hozható létre, amely nagymértékben segíti a hatóságok felderítési munkáit, valamint egy büntető eljárás során a bűncselekmények elkövetőinek beazonosítását továbbá a bizonyítási eljárást. Az ajánlás pontosan meghatározza a magánszektor szereplőit is, akik kötelesek elvégezni a megelőző intézkedéseket. Ezek nem csak pénzforgalmazásával (a továbbiakban: FIs¹³³) vagy virtuális fizető eszközök kereskedésével (a továbbiakban: VASPs¹³⁴) foglalkozó vállalkozások, hanem bizonyos nem pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végző (a továbbiakban: DNFBPs¹³⁵) szolgáltatók is. Ezen vállalkozások is kötelesek minden ügyfél vonatkozásában elvégezni az ügyfél-átvilágítási intézkedéseket, szükség esetén bejelentést tenni és a dokumentumokat több évig megőrizni.

A megelőző intézkedések keretében végzett ügyfelek azonosításán és az üzleti kapcsolat figyelemmel kísérésén túl, ha felmerül a gyanú az üzleti kapcsolat létesítése vagy ügyleti megbízás során, valamint, ha nem sikerül az ügyfelek azonosítását elvégezni, bejelentést kell küldeni a felügyeletet ellátó FIU részére.

A bűnözők beazonosításán és büntetőjogi szankcionálásán túl továbbá fontos, hogy az így szerzett pénz és/vagy vagyon elkobozható. Vagyis elkobozható az elkövető bűncselekményből származó jövedelme és vagyona – akkor is, ha azt már legalizálta – a bűncselekmény elkövetéséhez használt eszköz és/vagy vagyon, valamint a mosott pénznek megfelelő értékű egyéb vagyon. Ugyanakkor az ajánlás szerint az elkövető igazolt legalisan szerzett jövedelme nem foglalható le.

december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontjában meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni. Az anyagi eszköz a pénz, valamint minden fizető eszköz beleértve a virtuális fizető eszközöket is.

133 FIs – Financial Institutions (Pénzintézetek)

134 VASPs – Virtual Asset Service Providers (Virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások)

135 DNFBPs – Designated Non-Financial Business or Professions (Kijelölt nem pénzügyi vállalkozás vagy szakma, olyan szervezetek vagy jogi személyek, amelyek a hagyományos pénzügyi szektoron kívüli tevékenységekkel foglalkoznak, de még mindig ki vannak téve annak, hogy pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy más tiltott pénzügyi tevékenységekre használják őket. Ezekre a vállalkozásokra és foglalkozásokra külön pénzmosás- és terrorizmusfinanszírozás-ellenes (CTF) szabályok vonatkoznak.)

2.2. Átláthatóság, hatóságok feladata és együttműködés

Az ajánlás, minden országban a jogi személyek nyilvántartása alapján kötelező beazonosítási folyamatokat ír elő az átláthatóság érdekében. A bűnözők egyik gyakori taktikája ugyanis az, hogy gazdasági társaságokat vagy befektetési vagyongazdálkodó trösztöket hoznak létre, mint a tevékenységük elfedésére szolgáló entitás. Ezek a vállalkozások ugyanúgy néznek ki, és ugyan úgy működnek, mint egy normális üzlet, de valójában úgynevezett piszkos pénzeket mozgatnak. A céljuk, hogy fedve legyenek a tulajdonosi és vezetői személyek. Ezen entitások háttéréről való információ kulcsfontosságú a felügyeleti hatóságok ML/TF felderítése tekintetében. A hatékony fellépés érdekében minden országban biztosítani kell a tényleges tulajdonos megfelelő, pontos és időszerű nyilvántartását, annak érdekében, hogy ne lehessen a jogi személyek – tulajdonosai és vezető tisztségviselői – jogállásával visszaélni ML/TF cselekményekkel összefüggésben.

Az ajánlás szerint a felügyeleti hatóságok hatáskörének, felelősségének, valamint egyéb intézményi feladatainak ellátása kapcsán létre kell hozni az FIU-t, amely a bejelentéseket gyűjti, elemzi és a bejelentett gyanús tranzakciók vonatkozásában azonnal tud intézkedéseket hozni (a továbbiakban: STR136). Az FIU szabályozó hatósági jogkörrel is rendelkeznie kell, hiszen felügyeli a FIs-eket, VASPs-kat és a DNFBPs-eket. Ki kell jelölni továbbá azt a rendvédelmi bünyügyi szervet, aki az ML/TF/PF kivizsgálását és büntető jogi fellépését végzi. Továbbá a határőrizeti hatóságnak feladatai közé be kell építeni a piszkos pénzek áramlásának megakadályozását az országok között.

2.3. Nemzetközi kooperáció

Ahogy arról korábban már említést tettem, az ajánlás szerint e bűncselekmények leküzdése nem egyetlen ország feladata, éppen ezért nemzetközi összefogásra van szükség. Az országoknak külön nemzetközi megállapodásokat és nemzeti törvényeket kell megalkotniuk az információk megosztása és a bűnözők felderítése érdekében. Az ML/TF/PF elleni globális harc lehetővé tétele érdekében az FATF által megfogalmazott ajánlások biztosítják, hogy nemzetközi együttműködés alakuljon ki a felügyeletet, a

136 STR – Suspicious transaction reports (bejelentések során történő azonnali intézkedését célzó feladat)

bűnüldöző szervek és az ügyészségek között. A multidiszciplináris együttműködés során a jogi segítségnyújtás, az elkobzás vagy a kiadatás kiemelt jelentőségű a küzdelem eredményessége érdekében. Az ajánlás összetettsége és komplexitása miatt külön segédletet (a továbbiakban: INs¹³⁷) adott ki az FATF, amelyben szakértői értelmező rendelkezések, valamint konkrét példák is megtalálhatók. Jelen tanulmányban nem kerül részletezésre a teljes ajánlás a tartalmi és időbeli korlátok miatt.

Az AML/CFT rendszerek hatékonyságának – az FATF ajánlásainak való megfelelés érdekében történő – átvételi mechanizmusának értékelése a következő fejezetben kerül bemutatásra.

¹³⁷ INs – Interpretativ Notes (értelmező jegyzetek)

Például az összevont folyamatok és a kölcsönös eljárások során alkalmazandó módszertan vonatkozásában kiadott jegyzet elérhető nyilvánosan is.

forrás: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/FATF-Universal-Procedures.pdf>

IV. Az FATF ajánlások átvételi mechanizmusának értékelése

A nemzetközi pénzügyi tranzakciók számának növekedésével nyilvánvalóvá vált, hogy összehangolt erőfeszítésekre van szükség a pénzmosás globális felszámolására. Az FATF megbízatásából adódóan nemzetközi szabványokat – vagy ahogy már említésre került ajánlásokat – állapít meg és előmozdítja a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre irányuló jogi, szabályozási és operatív intézkedések hatékony végrehajtásának előmozdítását. Továbbá a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és vegyi vagy atomfegyverek elterjedésének finanszírozása, valamint az egyéb kapcsolódó, a világot fenyegető veszélyek elleni, a nemzetközi pénzügyi rendszer integritását fenyegető kockázatokkal kapcsolatban történő fellépés. Ezen fellépés hatékonyságának mérésére hozták létre az AML/CFT rendszerek értékelési mechanizmusait.

1. Az AML/CFT rendszerek hatékonyságának elemzése

Több nemzetközi érdekelt felekkel együttműködve, az FATF a nemzeti szintű sebezhetőségek azonosításán is dolgozik azért, hogy megvédje a nemzetközi pénzügyi rendszert a visszaélésektől. Az FATF ajánlásai olyan átfogó és következetes intézkedési keretet határoznak meg, amelyeket az országoknak végre kell hajtaniuk a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének és finanszírozásának megakadályozása érdekében. Az országok különböző jogi szabályozásokkal rendelkeznek, más igazgatási és működési kereteket és különböző pénzügyi rendszereket működtetnek, ezért nem minden ország tudja alkalmazni azonos módon az ajánlásokban megfogalmazott intézkedéseket a fenyegetések elhárítására. Ezért az FATF ajánlások olyan nemzetközi szabványokat tartalmaznak, amelyeket az országok a saját helyzetükhöz igazított intézkedésekkel végre tudnak hajtani. Az FATF ajánlások meghatározzák azokat az alapvető intézkedéseket, amelyeket az országoknak be kell vezetniük az alábbi szempontok szerint:

- a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének kockázatait azonosítaniuk kell, valamint nemzeti koordinációt és megfelelő politikát kell kialakítani;
- megelőző intézkedések alkalmazása, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó jogszabály megalkotása, betartatása és a végrehajtás felügyelete;
- megelőző intézkedésekkel segíteni és támogatni a pénzügyi és más kijelölt szolgáltatói szektorokat;
- megfelelő hatáskörök és felelősségek megállapítása az illetékes hatóságok számára (pl, nyomozó, bűnüldöző és felügyeleti hatóságok) valamint egyéb független intézményi rendszerek kialakítása;
- a haszonhúzó tulajdonjog átláthatóságának és hozzáférhetőségének fokozása (tényleges tulajdonos megállapítása) a jogi személyekre és megállapodásokra vonatkozó információk teljes hozzáférhetőségének kialakítása;
- a nemzetközi együttműködés hatékonyabbá tétele.

Az első FATF ajánlást még 1992-ben dolgozták ki a pénzügyi rendszerekkel való visszaélések elleni küzdelem érdekében. Az első felülvizsgálatra 1996-ban került sor, hogy tükrözzék a pénzmosási tendenciák és technikák fejlődését, és hogy a kábítószerből származó pénzmosáson túl is kiszélesítsék a hatályukat. A második felülvizsgálatra 2001 októberében került sor, mivel a 2001 szeptember 11-én az USA-ban történt terrortámadás miatt az FATF kiterjesztette mandátumát a terrorista cselekmények és terrorista szervezetek finanszírozásának kérdéskörére is. A harmadik felülvizsgálatra 2003-ban került sor, amit több mint 180 ország hagyott jóvá, és ismertek el általános nemzetközi szabványként a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem vonatkozásában. Ebben a módosításban az FATF felszólít minden országot, hogy hajtsanak végre hatékony intézkedéseket annak érdekében, hogy nemzeti rendszereikben a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozás, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem érdekében szolgáló rendszereiket hozzák összhangba az ajánlásokkal. Ez a dokumentum határozta meg a kölcsönös értékelések negyedik fordulójának alapjául szolgáló eljárásokat is, amelyek a technikai megfelelés és

a hatékonyság két, egymással összefüggő összetevőjét foglalják magukba. Ezeket az eljárásokat – tíz éves tárgyalást követően sikerült – 2013-ban elfogadni. Ez a módszertan már negyven pontot tartalmaz, és ez került legutóbb 2023 februárjában – tekintettel a pénzügyi, technikai és egyéb, mint például az orosz-ukrán háború miatti kockázatok miatt – módosításra. Az FATF 2013-as módszertanával összhangban lévő, valamennyi pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni értékelésre alkalmazandó alapvető elemek összességét tartalmazza az újítás. A 2023-as FATF ajánlások már átfogó, következetes és nyomon követhető intézkedéscsomagot határoz meg, amelyet az országoknak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem érdekében végre kell hajtaniuk. Mivel az országok különböző jogi, igazgatási és működési keretekkel és különböző pénzügyi rendszerekkel rendelkeznek, ezért nem mindegyikük hozhat azonos intézkedéseket a fenyegetésekkel szemben. Éppen ezért olyan nemzetközi szabványt határoztak meg, amelyet az országoknak sajátos körülményeikhez igazított intézkedésekkel végre tudnak hajtani.

Az FATF 2013-as ajánlásai számos ország szabályozási kereteinek alapjául szolgáltak korábban, ugyanakkor a későbbi, a pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelmet célzó nemzetközi megállapodások és egyezmények alapját is képezték. A tapasztalatoknak és a technikai fejlődésnek köszönhetően a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, vagyis az AML/CFT szabványok átfogóbbá és kifinomultabbá váltak napjainkra. Technológiai fejlesztéseket implementáltak és szűrő-monitoring rendszereken keresztül kezelik a felmerülő kockázatokat. A szabványok újítása a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és más pénzügyi bűncselekmények elleni küzdelmet célzó nemzetközi szabványok és előírások összességét tartalmazza nemzetközileg is ellenőrizhető módon. Ezen szabványok célja összetett rendszerek és ellenőrzések létrehozása a pénzügyi ágazaton belül, az olyan gyanús tevékenységek azonosítására, megelőzésére és bejelentésére, amelyek elősegíthetik a jogellenes tranzakciókat.

Az AML/CFT módszertan összetettsége két felé osztható a következők szerint:

- AML/CFT szabványok, valamint
- AML/CFT rezsimek

1.1. AML/CFT szabványok

Az AML/CFT szabványok célja, egy átlátható és elszámoltatható pénzügyi rendszer megalkotása, amely megakadályozza a bűnözőket abban, hogy a globális pénzügyi hálózatot illegális tevékenységekkel megszerzett pénzek mosására, valamint terrorizmus finanszírozására használják fel. Az illegális pénzeszközök áramlásának megzavarásával az AML/CFT intézkedések védik a pénzügyi intézmények integritását, óvják a gazdaságok stabilitását, valamint előmozdítják a biztonságot és a bizalmat, a pénzügyi környezetben. Ezek a szabványok olyan nemzetközi iránymutatásokra és bevált gyakorlatokra utalnak, amelyeket az FATF a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében alkotta meg. A szabványok továbbá keretet biztosítanak az országok, régiók és a pénzügyi intézmények számára, hogy hatékony intézkedéseket hajtsanak végre a tiltott pénzügyi tranzakciókat elősegítő gyanús tevékenységek megelőzésére, felderítésére és bejelentésére. A szabványok ugyanis konkrét követelményeket írnak elő az ügyfél-átvilágításra, a tranzakciók figyelésére, a gyanús tevékenységek bejelentésére, a hatóságok együttműködésére és egyéb megfelelőségi intézkedésekre vonatkozóan.

1.2. AML/CFT rezsimek

Az AML/CFT rezsimek, a standardoknak a tényleges kivitelezését jelenti, a különböző normatívák és intézményi mechanizmusok megvalósításában. Vagyis az AML/CFT rezsimek nem más, mint a törvények, rendeletek, irányelvek és eljárások olyan átfogó rendszere, amely intézkedések hatékony végrehajtásának biztosításához szükséges jogi rendelkezéseket és intézményi keretet határoz meg annak érdekében, hogy az AML/CFT szabványok érvényesüljenek.

Összefoglalva, az AML/CFT **szabványok** határozzák meg a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem irányvonalait, elvárásait és az együttműködés lehetőségeit, míg az AML/CFT **rezsimek** ezeknek a standardoknak a tényleges megvalósítását jelenti törvényeken, rendeleteken és intézményi mechanizmusokon keresztül. Az FATF ajánlások 2023 novemberében elfogadott aktualizált változtatásokra vonatkozó információk megtekinthetők az FATF honlapján.¹³⁸

¹³⁸ Az FATF irányelvek hatodik módosítása került elfogadásra, amely a dolgozat írásakor még hatályos.
Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

2. Az AML/CFT irányelvek gyakorlati implementációja

Az AML/CFT szabványok magukból az ajánlásokból és azok értelmező megjegyzéseiből, valamint a vonatkozó fogalom meghatározásokból állnak. Az AML/CFT szabványok gyakorlati alkalmazása egy adott joghatóságban vagy szervezetben az alábbiak szerint érvényesül:

1. Ügyfél-átvilágítás: A bankoknak és pénzügyi intézményeknek ellenőrizniük kell ügyfeleik személyazonosságát, és kockázatértékelést kell végezniük, hogy megértsék a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatoknak való potenciális kitettségüket. Fokozott átvilágítást végeznek a magas kockázatú ügyfelek, például a politikailag kitett személyek, akik kiemelt közszereplői státuszban vannak (a továbbiakban: PEP¹³⁹) és a magas kockázatú joghatóságok területén működő vállalkozások esetében. Ide kell sorolni a vagyon forrásának igazolása beszerzését is.
2. Tranzakciófigyelés: A pénzügyi szervezetek tranzakciófigyelő rendszereket alkalmaznak a gyanús tevékenységek azonosítására és jelentésére, mint például a nagy és megmagyarázhatatlan tranzakciók vagy szokatlan minták. Az automatizált algoritmusok segítenek az anomáliák és a szokatlan viselkedés észlelésében, lehetővé téve a gyanús tranzakciók időben történő jelentését.
3. Kiemelt közszereplők beazonosítása: Fokozott átvilágítást végeznek azoknál a személyeknél, akik kiemelkedő állami pozíciókat töltenek be a korrupciós gyakorlatok, valamint a tiltott pénzáramlások megelőzése érdekében. A pénzintézeteknek ébernek kell lenniük a PEP-kel való foglalkozás során, mivel potenciálisan ki vannak téve a korrupciós és megvesztegetési kockázatoknak.
4. Gyanús tevékenységek bejelentése: (a továbbiakban: SAR¹⁴⁰): A pénzügyi intézményeknek jelenteniük kell minden gyanús tranzakciót az illetékes hatóságoknak, hogy segítsenek a nyomozásban. A SAR-ok döntő szerepet játszanak

¹³⁹ PEP – Politically Exposed Person (Politikailag kitett személyek) A 2017. évi LIII. törvény (Pmt.) meghatározása szerint kiemelt közszereplő.

A Pmt. 4. § (1) bekezdés szerint kiemelt közszereplő az a természetes személy, aki fontos közfeladatot lát el, vagy az ügyfél-átvilágítási intézkedések elvégzését megelőzően legalább egy éven belül fontos közfeladatot látott el. Ugyanakkor nincs olyan nyilvántartás vagy forrás ahol ezek lekérdezhetők így ez pusztán formális a jogszabályban.

¹⁴⁰ SAR – Suspicious Activities Reporting (Gyanús tevékenységek bejelentése, a pénzügyi bűncselekmények mint például a csalás, a korrupció, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem kulcsfontosságú eleme.)

a lehetséges pénzmosási vagy terrorizmus finanszírozási tevékenységek korai felismerésében.

5. Meg kell ismerni az ügyfelet: (a továbbiakban: KYC¹⁴¹): Az átfogó KYC eljárások elengedhetetlenek ahhoz, hogy megértsük az ügyfél vállalkozásának természetét és pénzeszközeinek forrását. A KYC segít az ügyfelekkel kapcsolatos potenciális kockázatok azonosításában és mérséklésében.
6. Nyilvántartás vezetése: Az intézmények auditálási és vizsgálati célból részletes nyilvántartást vezetnek az ügyfelek tranzakcióiról és interakcióiról. A megfelelő nyilvántartás biztosítja az átláthatóságot, és szükség esetén megkönnyíti a nyomozást.
7. Képzés és tudatosság: Rendszeres képzési és figyelemfelkeltő programokat tartanak az alkalmazottak számára, hogy naprakészek maradjanak az AML/CFT szabályozással és a legjobb gyakorlatokkal kapcsolatban. A jól informált alkalmazottak jobban felkészültek a gyanús tevékenységek felismerésére és bejelentésére.
8. Kockázat alapú megközelítés (a továbbiakban: RBA¹⁴²): Az intézmények kockázatértékelések alapján szabják személyre szabott pénzmosás elleni intézkedéseiket, az erőforrásokat a magas kockázatú területekre összpontosítva. Ez a kockázatalapú megközelítés lehetővé teszi az erőforrások hatékonyabb elosztását azokra a területekre, ahol a legnagyobbak a kockázatok.
9. Határokon átnyúló együttműködés: Az országok közötti nemzetközi együttműködés és információ megosztás fokozza az AML/CFT erőfeszítések hatékonyságát. A bűnözők gyakran kihasználják az egyik ország szabályozásának hiányosságait határokon átnyúló tranzakciók lebonyolításával, ami elengedhetlenné teszi a határokon átnyúló együttműködést.
10. Szankciók átvilágítása: Az entitások átvizsgálják ügyfeleiket a globális szankciós listák alapján, hogy megakadályozzák a tiltott személyekkel vagy szervezetekkel folytatott üzletkötést. A szankciók átvilágítása segít a nemzetközi szankcióknak és kereskedelmi korlátozásoknak való megfelelésben.

¹⁴¹ KYC – Know Your Customer Compliance (Ügyfélmegismerési eljárás)

¹⁴² RBA – Risk-Based Approach (kockázat alapú megközelítés)

3. Globális szabványok a kriptoeszközökkel történő pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozásra való visszaélés megelőzésére

A Bizottság az első szupranacionális kockázatértékelési jelentést (a továbbiakban: SNRA¹⁴³) 2017-ben, a másodikat pedig 2019-ben tette közzé. A 2022 november 16-án közzétett 2022-es SNRA jelentés a kriptoeszközök és az online szerencsejátékok ágazata tekintetében már magasabb kockázatot állapított meg, mint korábban, és intézkedési tervre ösztönöz.¹⁴⁴ Továbbá a jelentés kiemeli, hogy a tényleges tulajdonosok anonimitása kritikus sérülékenységet jelent minden ágazat és tevékenység számára. Ezért a tagállamok vonatkozásában fokozott elvárás a pontos és precíz nyilvántartások vezetése. Olyan intézkedéseket határozott meg többek között még a jelentés, amelyeket az EU-nak és a joghatóságoknak meg kell tenniük e területeken kialakult kockázatok kezelése érdekében. Ezek különösen az alábbiak:

- A tagállamoknak maradéktalanul végre kell hajtaniuk a pénzmosás elleni hatályos irányelvben (a továbbiakban: AMLD¹⁴⁵) meghatározott rendelkezéseket a tényleges tulajdonosok nyilvántartásairól. A tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk nagy fokú átláthatósága döntő fontosságú a jogi személyekkel való visszaélés elleni küzdelemben.
- A tagállamoknak bizonyítaniuk kell, hogy a pénzmosás elleni hatóságok maradéktalanul el tudják látni feladataikat, ehhez megfelelő szakembert és forrást kell biztosítaniuk számukra. Valamint a tagállamoknak ösztönözniük kell a felügyeletet tematikus vizsgálatok végzésre.
- Az érintett szolgáltatóknak olyan kritériumokat kell meghatározni, amelyek biztosítják az üzleti kapcsolatokra vonatkozó ügyfél-átvilágítási szabályok kijátszásának megakadályozását, illetve munkavállalóikat folyamatos képzésben kell részesíteniük.

¹⁴³ SNRA – Supranational Risk Assessment (Szupranacionális kockázatértékelés)

¹⁴⁴ Forrás: <https://sqntrust.com/insights/uj-szupranacionalis-kockazatertekelest-adott-ki-az-europai-bizottsag/>

¹⁴⁵ AMLD – Anti-Money Laundering Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council (Az Európai Parlament és a Tanács Pénzmosás elleni Európai uniós direktívája).

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

- Az illetékes hatóságok, a pénzügyi információs egységek, a bűnüldöző hatóságok és a magánszektor között erősíteni kell az együttműködést.

Az Európai Bizottság a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó és a belső piacot érintő pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázatok értékeléséről szóló irányelv 6. cikke (1) bekezdése¹⁴⁶ alapján két évente – de szükség esetén gyakrabban – felülvizsgálja az SNRA-t a felmerülő kockázatok vonatkozásában. Ennek megfelelően az Európai Bizottság közzétett egy AML/CFT hatékonyságot elősegítő csomagot, amely négy jogalkotási paktumot tartalmaz az alábbiak szerint¹⁴⁷:

- Elfogadták az új Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Szupranacionális Hatóságának (a továbbiakban: AMLA¹⁴⁸) létrehozásáról szóló rendeletet;
- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló rendelet (a továbbiakban: AMLR¹⁴⁹), amely közvetlenül alkalmazandó szabályokat tartalmaz többek között az ügyfél-átvilágítás és a tényleges tulajdonlás területén;
- Közzétette a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló hatodik irányelvet, vagyis a hatályos AMLD6 irányelv – amely egyben az ötödik pénzmosási irányelv helyébe lépve – határoz meg további, a nemzeti jogba átültetendő rendelkezéseket, mint például a tagállami nemzeti felügyeletekre és a pénzügyi információs egységekre vonatkozó új szabályokat tartalmazó rendelkezések;

¹⁴⁶ Im.: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve

6. Cikk (1) A Bizottság értékelést készít a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó és a belső piacot érintő pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatokról (SNRA 2022).

A Bizottság e célból 2017. június 26-ig jelentést készített, amelyben feltárta, elemezte és értékelte a szóban forgó Európai uniós szintű kockázatok. Ezt követően a Bizottság két évente, illetve szükség esetén gyakrabban naprakésszé teszi jelentését.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32015L0849>

¹⁴⁷ Az Európai Bizottság jelentése a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó és a belső piacot érintő pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási kockázatok értékeléséről.

Forrás: <https://sqntrust.com/insights/uj-szupranacionalis-kockazatterkelest-adott-ki-az-europai-bizottsag/>

¹⁴⁸ AMLA – Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Authority.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1620 rendelete (2024. május 31.) a Pénzmosás és a Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságának létrehozásáról, valamint az 1093/2010/EU, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-aml/>

¹⁴⁹ Im.: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1624 rendelete (2024. május 31.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1624>

- A pénzáttalításokról szóló 2015/847. számú EU rendelet (2015. május 20.) felülvizsgálata során meghatározott új célok szerint a kriptoeszköz-átutalások nyomon követése során meg kell határozni a tényleges tulajdonosokat is (a továbbiakban: TFR150) az AMLD6 direktíva szerint.

Az AMLD6 irányelvhez igazodva a Magyar Nemzeti Bank is közzétette az új ajánlását¹⁵¹, amelynek alkalmazását 2023. január 1-étől teszi kötelezővé. A vagyonkezelési szolgáltatást nyújtó intézményekre vonatkozóan külön ágazati iránymutatást épített be az MNB az ajánlásába. Az ajánlás ugyanakkor csak a felügyelete alá tartozó pénzügyi szervezetekre vonatkozik. A további szolgáltatók vonatkozásában a felügyeleti hatóságok feladata lesz az új szabályok szerinti kockázaterzékenység szerint történő megközelítés kialakítása és a szolgáltatók felkészítése az új normatívák szerinti feladataik elvégzésére és nyomon követésére.

150 TFR – Transfers of Funds Regulation (Pénzeszközök átutalásáról szóló rendelet) Az Európai Unió és a Tanács (EU) 2015/847. számú rendelete a pénzáttalításokat kísérő adatokról és a 1781/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0847>

151 A Magyar Nemzeti Bank 15/2022. (IX.15.) számú ajánlása a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről és a kapcsolódó intézkedések meghatározásáról.

Forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/15-2022-aml-cft-kockazaterztekeles-ajanlas.pdf>

Szabályozási tárgykörök megoszlása a joganyagok – az AMLA működésére vonatkozó rendelet (AMLR), valamint a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási Európai uniós direktívák (AMLD6) – között az alábbiak szerint történik:

AMLR (Regula)	AMLD6 (Directiva)
A szolgáltatói szektorok felsorolása	A pénzmosás elleni rendelet követelményeinek kiterjesztése a nemzeti szinten kockázatnak kitett más ágazatokra is
A belső szabályzat, belső ellenőrzési és eljárási rend meghatározása	A felügyeleti kockázatértékelés módjának meghatározása
Az ügyfél-átvilágítási intézkedések előírása	A nyilvántartások (tényleges tulajdonos, bankszámlák és ingatlanok) vezetésének előírása
A fokozott ügyfél-átvilágítás elvégzése	Az FIU-k működésére vonatkozó szabályok előírása
A tényleges tulajdonosi információk beszerzése	A felügyeleti tevékenység meghatározása
A bejelentési kötelezettség meghatározása	Nemzetközi együttműködés kialakítása
A kockázatok csökkentése céljából alkalmazott intézkedések végrehajtása és nyomon követése	

Európában több hatóság is foglalkozik a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel. Több korábban már említett európai felügyeleti hatóság – az EBA, EIOPA és ESMA – közös jelentést tettek közzé, amely átfogó elemzést nyújt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó szabályok súlyos megsértése miatt történő engedély-visszavonásra alkalmazandó jogszabályok és gyakorlatok teljességéről, megfelelőségéről és egységességéről.¹⁵² A közös jelentés támogatja, hogy az összes vonatkozó uniós ágazati jogszabályban külön jogalapot vezessenek be az engedélyek visszavonására az AML/CFT-szabályok súlyos megsértése esetén. A jelentés továbbá azt is rögzíti, hogy az engedélyezés vagy nyilvántartásba vétel egyik feltételként, az illetékes hatóságok értékeljék az AML/CFT-nek való megfelelést biztosító intézkedések és folyamatok alkalmasságát. E célból biztosítani kell az együttműködést és az információcserét a prudenciális felügyeleti hatóságok, és a

¹⁵² Joint ESAs Report on the withdrawal of authorisation for serious breaches of AML/CFT rules. Forrás: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Reports/2022/1033744/Joint%20ESAs%20Report%20on%20withdrawal%20of%20authorisation%20AML%20breaches.pdf

pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemért felelős felügyeletek között. A közös jelentés kiemeli annak fontosságát továbbá, hogy a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem kérdéseit megfelelően integrálják a prudenciális szabályozásba és a szupranacionális felügyeletbe, többek között a kriptoeszközök piacairól szóló rendeletre irányuló javaslatokat is. Az AMLD6 új irányelv már lehetővé teszi, hogy az EU kezelni tudja az ilyen új technológiákhoz kapcsolódó pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatokat, egyúttal összeegyezteti egymással a versenyképességet, a fogyasztó- és befektetővédelmet, valamint a belső piac pénzügyi integritásának a védelmét.¹⁵³ Az új megállapodás azt is előírja, hogy a kezdeményezőre vonatkozó információk teljes körének kísérnie kell a kriptoeszközök átutalását, függetlenül az ügylet tárgyát képező kriptoeszközök összegétől. A kriptoeszköz-szolgáltatók és az önállóan kezelt tárcák közötti kriptoeszköz-átutalások visszakövethetőségére vonatkozó külön előírásokat 2023 május 16-án fogadta el a Tanács.¹⁵⁴ A kriptoeszköz-átutalások nyomon követhetősége érdekében megnehezítik a szankciók kijátszásának megkísérlését, a korlátozó intézkedések hatálya alá tartozó személyek és szervezetek esetében. Emellett a kriptoeszköz-szolgáltatóknak megfelelő belső politikákat, eljárásokat és kontroll mechanizmusokat kell végrehajtaniuk annak érdekében, hogy mérsékeljék a nemzeti és Európai uniós szintű korlátozó intézkedések kijátszásának kockázatát. Általánosságban elmondható, hogy a szankciók teljes köre már jelenleg is alkalmazandó minden természetes és jogi személyre, így a kriptovaluta-ágazatban tevékenykedő pénzügyi szereplőkre is. Ugyanakkor a tapasztalatok azt mutatják, hogy szankció alkalmazása hiányában ezek betartása továbbra is rendszeresen elmaradnak ezen szektor szereplői körében.

153 Anti-money laundering: Council of the European Union agrees its position on strengthened rulebook (Press releases)

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2022/12/07/anti-money-laundering-council-agrees-its-position-on-a-strengthened-rulebook/>

154 Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/05/16/anti-money-laundering-council-adopts-rules-which-will-make-crypto-asset-transfers-traceable/>

4. Országértékelés bemutatása FATF megfelelési vizsgálattal

Az AML/CFT rendszer eredményességének alapja az ajánlásnak való megfelelésen túl a hatékonyság és eredményesség felmutatása is. Nem elegendő ugyanis az FATF ajánlás implementálása az ország jogrendjébe, de a prudenciális felügyeleti hatóságok hatékonyságát és a munkájuk által produkált eredményeket is vizsgálják az értékeléskor. Az FATF által kiadott módszertan segítséget nyújt abban is, hogy a nemzeti kormányoknak milyen hatásköröket kell biztosítani a felügyeleti hatóságok számára, hogy azok felügyeljék és ellenőrizzék a pénzek útvonalát megfelelően az AML/CFT rendszernek.

Az FATF által kiadott módszertan részeként, az abban előírt ajánlások megfelelő végrehajtását meghatározó technikai megfelelési mutató¹⁵⁵ (a továbbiakban: ME) az alapja az AML/CFT rendszer eredményesség vizsgálatának. Az ME komponensei meghatározott kritériumok listájaként determinálja az egyes ajánlások konkrét követelményeit. Így az értékelők lebonthatják és egyenként értékelhetik az ajánlás minden egyes részletét. Összefoglalva, a technikai megfelelés felteszi a módszertani kérdéseket és meg is válaszolja azokat az ME eljárás keretében.

Attól, hogy egy ország implementálta az ajánlásokat nem jelenti, hogy hatékony is az AML/CFT küzdelemben, pusztán annyit jelent, hogy megteremtették egy hatékony rendszer jogszabályi alapjait. A vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy az országok eltérő eredményeket produkálnak azáltal, hogy a saját jogrendjük hogyan érvényesül. Ha ugyanis az AML/CFT végrehajtására vonatkozó jogrendszer nem működik hatékonyan – vagyis annak betartására nincs hajlandóság – akkor az eredmények sem lesznek jók. Éppen ezért a hatékonyság értékelése kulcsfontosságú előrelépés volt egy rendszer vizsgálatában, mivel az ajánlások egyszerű végrehajtása helyett, az eredményekre összpontosítanak. Ebben a kontextusban az a megfelelő kérdés, hogy egy adott ország AML/CFT rendszere mennyiben valósít meg olyan hatékony eredményeket, amelyek lehetővé teszik számukra az ML/FT kockázatainak és fenyegetéseinek csökkentését vagy megakadályozását. A hatékonyság tényleges céljának megvalósítása függ ugyanis a politikai akarat, jól definiált és joghézagmentes törvények, valamint a felügyeleti

¹⁵⁵ ME – Mutual Evaluation (Technikai megfelelési útmutató. Ez az értékelés magában foglalja az adott ország jogi és intézményi keretének alapos felülvizsgálatát, valamint az intézkedések végrehajtásának hatékonyságát.)

hatóságok szakemberei és tevékenységük végrehajtási eszközeinek megfelelő meglététől együttesen. Mindez befolyásolástól mentes, független felügyeleti szervként működő hatóságok létrehozásával érhető el tagállami szinten.

A pénzmosás elleni bűncselekménynek a konkrét alaphűncselekmény azonosításától való függősege olyan tényező, amely az AML/CFT rendszer hatékonyságát befolyásolja. Éppen ezért a preventív munka – mint felügyeleti vagy hírszerzési tevékenység – a bűnfelderítést és a bűnüldözést is támogatja, így ez kiemelt része az ME vizsgálatnak. Egy ország ME mutatója az AML/CFT rendszer analízise során nagy hangsúlyt fektet ezek meglétének vizsgálatára, és az elért eredményekre fókuszál a vizsgálatok során tekintettel arra, hogy ez jelentősen elősegíti az AML/CFT rendszer hatékonyságát és eredményességét egyaránt. Az ML/TF kockázatok csökkentésével, valamint azok megakadályozásával és a PF elleni küzdelem speciális intézkedések végrehajtásával segíti a hatékonyságot. A hatékonyság következménye pedig az eredményesség lesz. Vagyis, ha sikerül hatékonyan kiküszöbölni a megjelenő kockázatokat az ML/TF/PF területeken, akkor a pénzmosást nem tudják megvalósítani az elkövetők. Tehát az ország értékelése során ezeknek a kritériumoknak történő megfelelést, és az ezek alapján elért eredményeket is vizsgálják. Vagyis a technikai megfelelés vonatkozásában azt elemzik, hogy az ajánlások hogyan épülnek a jogrendbe, míg a hatékonyság szempontjából pedig azt értékelik, hogy az AML/CFT rendszer gyakorlati szempontból mennyire eredményesen működik az adott országban. Az ezek alapján kapott eredményt nevezik MER156 jelentésnek.

E fejezet 9. pontjában kerül bemutatásra Magyarország ME országvizsgálati jelentéséről készült elemzés riportja.

5. A hatékonyság és a technikai megfelelés általános szintjei

A megfelelés jogi és intézményi szempontjait lefedő ajánlás értékelése a hatékonysággal kapcsolatos azonnali eredmény vizsgálatával történik. Az országvizsgálat során feltárt gyakorlati eredményeket az ajánlás azonnali eredménynek (a továbbiakban: IOs¹⁵⁷) nevezi, és tizenegy pontban határozza meg a szükséges eredményeket. Ezek magas prioritású célok, amelyek a pénzügyi rendszer és a tágabb értelemben vett gazdaság védelmét szolgálja, ezáltal megerősítésre kerül a pénzügyi szektor integritása. A hatékony AML/CFT rendszer működésének kulcsfontosságú célja az IOs eredményeinek értékelése¹⁵⁸, hiszen ezek túlmutatnak az ajánlások implementálásán.

A vizsgált országok vonatkozásában lefolytatott ME során tett megállapításokhoz az alábbi területeken várnak el azonnali eredményeket:

1. Kockázat, politika és koordináció

Az ML/TF kockázatok megértésre kerülnek és ahol szükséges, összehangolt akciókat folytatnak le politikailag semleges hatóságok.

2. Nemzetközi együttműködés

A nemzetközi együttműködés során megfelelő adatokat, bizonyítékokat szolgáltatnak, valamint megfelelő lépéseket tesznek a bűnözőkkel szemben.

3. Felügyeleti tevékenység

A kijelölt hatóság felügyeli, monitorozza és szabályozza a Fis-eket és a VASPs-kat valamint a DNFBPs-ket annak érdekében, hogy az AML/CTF követelményeknek való megfelelés arányos legyen a bennük rejlő kockázataikkal. Itt vizsgálják a szankciórendszer hatékonyságát is.

¹⁵⁷ IOs – Immediate Outcomes (azonnali eredmények)

¹⁵⁸ Az IOs eredmények értékelése alapján kerül megállapításra az adott ország reakcióképessége is, vagyis nem csak a jogszabályok megalkotását vizsgálják, hanem a végrehajtás során alkalmazott gyakorlati eredményeket, hatékonyságukat, valamint a gyors intézkedések végrehajtását is.

Forrás: <http://www.fatf->

[gafi.org/media/fatf/documents/methodology/fatf%20methodology%2022%20feb%202013.pdf](http://www.fatf-)

4. Megelőző intézkedések

A privát szférában az FI-k, DNFBP-k és a VASP-k kockázataikkal arányosan kell alkalmazták az ML/TF megelőző intézkedéseket továbbá, hogy időben jelentsék a pénzügyi hírszerző egységek részére a gyanús tranzakciókat, ügyleteket, üzleti megbízásokat.

5. Jogi személyek és egyéb szervezetek

A jogi személyek és egyéb szervezetek megfelelően védettek kell legyenek az ML/TF célú rendeltetésellenes használatával szemben, továbbá a BO információ hozzáférhető és ellenőrizhető kell legyen. Ezekben ugyanis jelentős kockázat van, amit csak prevenciók tevékenységgel lehet megakadályozni vagy megszüntetni.

6. Pénzügyi információs egység (FIU)

A pénzügyi és egyéb a ML/TF szempontjából szükséges információkat független hatóságként megfelelően felhasználják fel és elemzik azokat, indokolt esetben ki kell vizsgálják vagy továbbítaniuk kell a hatáskörrel rendelkező hatóságok felé. Itt jelentős kockázat merülhet fel a tevékenységet végző szerv függetlensége, szakértelme és megfelelő információ csere hiányában.

7. ML nyomozás és büntetőeljárás

Az ML cselekmények és a kísérleti tevékenységek kivizsgálásra kell kerüljenek a nyomozó hatóságok által, ennek eredményeként az elkövetők vád alá kell kerüljenek és a büntető eljárás során megfelelő szankciók alkalmazásra kell kerüljenek velük szemben.

8. Elkobzás

A bűncselekmények kivizsgálásának eredménye és a büntetendő cselekményből származó vagyon, valamint az elkövetéshez használt eszköz elkobzásra kell kerüljön.

9. TF nyomozás és büntetőeljárás

A TF cselekmények és tevékenységek kivizsgálásra kell kerüljenek a nyomozó hatóságok által, ennek eredményeként az elkövetők vád alá kell kerüljenek és a büntető eljárás során megfelelő szankciók alkalmazásra kell kerüljenek velük szemben.

10. TF megelőző intézkedések és pénzügyi szankciók

A terroristák, a terrorszervezetek és a terrorizmus finanszírozók akadályoztatva kell legyenek abban, hogy pénzügyi és/vagy vagyoni eszközöket gyűjtsenek, mozgassanak

vagy felhasználjanak, és nem élhetnek vissza a nonprofit szektor nyújtotta lehetőségekkel sem.

11. PF pénzügyi szankciók

A WMD¹⁵⁹ proliferációjával érintett személyek és szervezeteket meg kell gátolni abban, hogy pénzügyi eszközöket gyűjtsenek, mozgassanak vagy felhasználjanak a megfelelő UNCCRs¹⁶⁰ rendelkezésekkel összhangban.

Nemzetközi összehasonlításban a bűnüldöző szervek szervezeti felépítése eltérőek, ugyanakkor az IOs pontjait tekintve azonos feladatuk van, vagyis a nemzetközi együttműködés, a nyomozás és büntető eljárás lefolytatása, valamint a pénzügyi információs egység hatékony működtetése. Az IOs kulcsfontosságú célja tehát abban nyilvánul meg, hogy a hatóságok hatékonyan végezzék a munkájukat. Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy nem elegendő csak az ajánlások jogszabályokba történő implementálása, hiszen az AML/CFT rendszer hatékonysága annak a hatóságok által történő végrehajtásában rejlik.

Az országokkal szemben lefolytatott AML/CFT rendszerek ME értékelése egységes standard alapján történik. Az ME riportnak kettős célja van. Egy részről az a célja, hogy folyamatos fejlődést biztosítson a vizsgált országoknak az AML/CFT rendszerük vonatkozásában és hiteles képet adjon a hatékony – vagy kevésbé hatékony – működéséről. A másik célja pedig az, hogy tisztességes bánásmódot biztosítson minden, az értékelés tárgyát képező joghatóságnak és egyúttal lehetőséget teremtsen arra, hogy az értékelés eredményéhez hozzájáruljanak. Az értékelés eredményének nyilvánosságra hozása azt a célt szolgálja, hogy a többi FATF tag nyomást tudjon gyakorolni az adott országra annak érdekében, hogy az teljes mértékben alkalmazza az FATF által kiadott standardokat. Tekintettel arra azonban, hogy az országok szabályozási és működési struktúrájuk különböznek egymástól, valamint, hogy a politikai akarat eltérő – így jellemzően konszenzusos megállapodások jönnek létre ezen a területen is – ezért az ME riport körültekintően készül el és igyekeznek az országok több irányból támogatni egymást.

159 WMD – Weapons of Mass Destruction (Tömegpusztító fegyverek)

160 UNCCRs – United Nations Security Council Resolutions (Az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatai)

6. Az ország értékelés gyakorlati megvalósítása

Egy ország ME értékelésének gyakorlati megvalósítása átlagosan 14 hónapot vesz igénybe és 5 vagy 6 főből álló bűnüldözési, jogi és pénzügyi szakértői vizsgálókból tevődik össze. A különböző szakterületek szakértői alkotják az értékelő csoportot. A szakértők az FATF teljes jogú tagjaiból, illetve az FSRB tagoktól kerülnek kijelölésre.¹⁶¹ Az FATF elnöke nevezi ki a vizsgáló tagokat az alábbi szempontok figyelembevételével:

- a vizsgálat alá vont joghatóság speciális jellemzői
- értékelési tapasztalat releváns szakterületen
- az FATF standardok ismerete
- objektivitás és semlegesség a vizsgált országgal szemben
- a vizsgálat alá vont joghatóság jogrendszerének ismerete

Az értékelést végző szakemberek egy FATF képzésen vesznek részt és a bizottságban legalább egy olyan tag kell legyen, aki korábban már végzett ország értékelést.

Az értékelő bizottság feladata, hogy elkészítse az ME dokumentációt a vizsgált ország FATF szabványának való megfeleléséről. Az ország ML/TF elleni küzdelemben való hatékonyságának felméréséhez széles körű szakértelemre és a szakértők közötti együttműködésre van szükség. Mindegyik szakértővel szemben elvárás, hogy a jelentés minden részében közreműködjön, de elsődleges felelősségük a saját szakterületükre vonatkozó témákban van. Az ME riport elkészítési folyamata szigorúan bizalmas, ezért az értékelő bizottság, az értékelés alá vont ország, a titkárság¹⁶², a lektorok¹⁶³ (reviewers) és az észrevételeket tevő joghatóságok minden információt és véleményt kötelesek titokként kezelni a jelentés elkészítéséig és annak elfogadásáig.

¹⁶¹ Az FATF elnöke, T. Raja Kumar legutóbb a 2023. június 21-én megtartott éves konferencián találkozott a kilenc FATF-típusú regionális testület elnökével és ügyvezető titkárával, és megvitatták az FATF–FSRB következő éves magas szintű találkozáját.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/FATF-FSRB-Annual-High-Level-Meeting-June-2023.html>

¹⁶² Titkárság – Az FATF ME megszervezésért felelős iroda, támogatja az értékelést végző bizottságot és az értékelés alá vont országot.

¹⁶³ Lektorok – A jelentést átvizsgáló és szerkesztő személyek, akik egyben a több nyelvre történő fordításokat is elvégzik, majd ezek kerülnek a tagországok elé véleményezésre.

7. Az ME folyamat főbb lépései

Ahogy azt láthattuk az előzőekben az ME folyamat több lépésből áll és az alábbi főbb pontok alapján készül el az MER.

7.1. Az értékelés alá vont ország felkészítése

Az értékelés alá vont ország felkészítését a titkárság végzi, melyben az értékelő csapat nem vesz részt. A felkészítés során az értékelés alá vont ország számos tekintetben fel kell készüljön:

- az adott ország részéről kijelölt személyek megismerik egymást és felkészülnek arra, hogy nemzetközi szakértők értékelni fogják az országot;
- képzést kapnak a FATF ajánlásairól és arról, hogyan kerül értékelésre a hatékonyság;
- modell interjút biztosítanak a résztvevők számára.

A felkészítés során a vizsgálatot végző szakértők is lehetőséget kapnak arra, hogy megvizsgálják és megtárgyalják a vizsgált ország működési struktúráját, hogy vázolni tudják a megfelelőség értékelését. Ennek az a célja, hogy az elvárások és a határidők tisztázásra kerüljenek az értékelési folyamat zavartalan lebonyolítása érdekében.

7.2. Dokumentumok vizsgálata

A dokumentumok vizsgálata a technikai megfelelőség érdekében történik. Az ország felkészítési és a helyszíni ellenőrzési lépések között az értékelő bizottság elvégzi a technikai megfelelőség vizsgálatát. Gyakorlatilag megvizsgálják a vizsgálat alá vont országban milyen technikai megfelelés – vagyis milyen szervezeti struktúra – található az AML/TFC elleni küzdelem végrehajtása tekintetében. Vagyis ezzel azt értékelik többek között, hogy az ország rendelkezik-e a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemhez szükséges jogi és intézményi kerettel. Ehhez a technikai megfelelési

mintát (a továbbiakban: TCA¹⁶⁴) használják, amely csatolásra kerül majd az elkészült MER jelentéshez. A TCA megmutatja, hogy az egyes ajánlások technikai kritériumai mennyire teljesülnek az adott ország vonatkozásában, és ez az összes ajánlást egyetlen, végleges minősítési kategóriába foglalja egybe. Minden ajánlás meghatározásra, majd elemzésre kerül, ezt követően a vizsgálók megállapítják az adott ajánlásra vonatkozó technikai hiányosságokat. Az értékelés alá vont ország megkapja a TCA első vázlatát három hónappal a helyszíni ellenőrzést megelőzően. Lehetőséget kap arra, hogy megtegye az észrevételeit és magyarázatot adjon a feltárt hiányosságokra, hiszen az ajánlásoknak történő megfelelés bemutatásáért az értékelés alá vont ország a felelős.

Az értékelés lefolytatása során a vizsgálók kizárólag az értékelés időpontjában hatályos, vagy az értékelés időtartamának végéig hatályba lévő törvényeket, rendeleteket, intézkedéseket veszik figyelembe.

A helyszíni ellenőrzés lezárását követően az értékelés alá vont ország már nem nyújthat be új információt. A MER vizsgálat eredménye a helyszíni ellenőrzés időszakában lévő pillanatnyi állapotot mutatja be az értékelt ország vonatkozásában, amit egy jelentéssel zárnak le.

7.3. A fokozott/csökkent figyelmet igénylő területek azonosítása

Az értékelés során az egyes területek hatókörére vonatkozó jegyzetet (a továbbiakban: SN¹⁶⁵) készítene el. Az értékelő bizottság ezzel határozza meg a fokozott vagy csökkentett figyelmet igénylő területeket. Ezzel egyidejűleg külső bírálókat kérnek fel, hogy tegyék meg észrevételeiket, amelyek segítséget nyújtanak az értékelő bizottságnak a fókuszálandó területekre vonatkozó döntéseikben. Ennek összeállítása a helyszíni ellenőrzés lefolytatása előtt legalább egy hónappal megtörténik majd megküldik az értékelés alá vont ország részére is.

¹⁶⁴ TCA – Technical Compliance Annex (Technikai megfeleléségi mellékletet)

¹⁶⁵ SN – Scoping Note (Meghatározási terület) Ez tartalmazza a helyszíni ellenőrzés során fokozott vagy csökkentett hatókör meghatározását, amely a döntés meghozatalának indoklásában is szerepet játszik.

7.4. Helyszíni ellenőrzés lefolytatása

Bár az előkészületek során nagyon sok terület feltérképezésre kerül úgynevezett „*off site*” vizsgálattal, ennek ellenére a helyszíni ellenőrzésnek meghatározó jelentősége van a MER eredménye szempontjából.

A helyszíni ellenőrzés előnyei több szempontból is igazolhatók. Az egyik, hogy az értékelés alá vont ország AML/CFT rendszerének megfelelőségéről a helyszíni tapasztalatok alapján lehet teljesen reális képet kapni, ugyanis az értékelő bizottság felméri a hatóságok, felügyeleti szervek és egyéb kapcsolódó szakterületek közötti kommunikációt, működési struktúrájukat is. Ezek alapján megértik a korábban benyújtott esettanulmányokat, dokumentációkat, egyéb szakmai leírásokat, amiket az értékelés alá vont ország küldött meg a felkészítés során.

A helyszíni ellenőrzés megkezdése előtt a titkárság elkészíti a helyszíni ellenőrzési programot, amit megküldenek az értékelő bizottságnak, valamint az értékelés alá vont országnak, annak érdekében, hogy a MER elkészítéséhez minden információ biztosítva legyen.

Az értékelők az adott ország AML/CFT rendszerében különböző résztvevőkkel találkoznak, a jogalkotóktól, a végrehajtó hatóságokon át, az érintett magánszektor képviselőit is beleértve. Az értékelés alá vont országnak biztosítania kell, hogy megfelelően felkészült szakemberek vegyenek részt minden találkozón. Tekintettel arra, hogy minden országnak különbözőek a működési körülményei, valamint eltérő kockázataik vannak, ezért különböző megközelítéseket alkalmazhatnak a FATF standardok megvalósításához és a hatékony AML/CFT rendszer kidolgozásához, működtetéséhez. Emiatt az értékelőknek rugalmasnak kell lenniük és el kell határolniuk magukat a saját joghatóságukhoz történő összehasonlítástól az adott ország értékelése során.

A helyszíni ellenőrzés időtartama jellemzően 2-3 hetet vesz igénybe mely során egy kezdeti következtetés tervezetet készítenek el, amit átadnak az értékelés alá vont országnak a helyszíni ellenőrzés lezárását követően. A helyszíni ellenőrzés lezárását követően már nincs mód új információ befogadására.

7.5. Személyes konzultáció

A helyszíni ellenőrzés lezárását követően az értékelést végzők és a titkárság – hozzávetőlegesen hat hét alatt – elkészíti, a MER jelentés előzetes vázlatát. Ez a vázlat megküldésre kerül az értékelés alá vont ország részére, amelyben többek között olyan kérdéseket is feltesznek, amelyek nem voltak teljesen egyértelműek az értékelők számára a helyszíni ellenőrzés során. Az értékelés alá vont országnak ezt követően négy hét áll rendelkezésére, hogy elkészítse a válaszát és ellenőrizze a megállapítások alapján, hogy minden pontosan került-e rögzítésre a MER jelentés vázlatába. Az értékelés alá vont ország az észrevételeit és a kérdésekre adott válaszait megküldi az értékelő bizottságnak, akiknek szintén négy hét áll rendelkezésére, hogy figyelembe vegye azokat a második értékelésének elkészítéséhez. Az így elkészült második vázlatot az értékelés alá vont ország és a külső szakértő bírálók ismételten áttekintik. Ezen szakasz lezárásaként az értékelő bizottság és az értékelt ország személyes megbeszélés útján konzultálnak a még fennálló kérdések vonatkozásában. A személyes tanácskozás célja az értékelő bizottság és az értékelt ország közötti főbb kérdések megoldása, amely lehetővé teszi a végleges MER jelentéstervezet elkészítését.

7.6. Plenáris ülés (Plenáris vita és jelentés jóváhagyás)

Miután az értékelés alá vont ország észrevételei beépítésre kerültek a MER harmadik tervezetébe, az megküldésre kerül minden FATF tag, társult tag és megfigyelő részére. A küldöttségeknek két hét áll rendelkezésére, hogy írásbeli észrevételeket tegyenek és kiemeljenek plenáris megbeszélést igénylő kulcskérdéseket, amit meg kívánnak vitatni. Az észrevételeknek lényeges, sarkalatos kérdésekre kell koncentrálniuk. Az adott észrevételeknek a plenáris ülést megelőzően minden küldöttség számára el kell juttatni.

A plenáris ülésen nem a teljes MER kerül megvitatásra, hanem csak a releváns kérdések kerülnek megbeszélésre. A közel 4 órás megbeszélés a magas szintű és érdemi kulcskérdésekre koncentrálni, azon belül is elsődlegesen a hatékonyságra. Technikai megfelelés tekintetében kérdések csak akkor kerülnek megvitatásra, ha anélkül nem fogadható el a MER jelentés. A vita után a szükséges módosításokat tartalmazó MER elfogadás céljából, benyújtásra kerül az Európa Tanács plenáris ülésén, ahol szavaznak.

Az elfogadott MER jelentés és az ország értékelése végül közzétételre kerül az Európa Tanács¹⁶⁶ és az FATF honlapján.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/monitoring-progress>

¹⁶⁷ Forrás: [https://www.fatf-gafi.org/publications/?hf=10&b=0&q=MER&s=desc\(fatf_releasedate\)](https://www.fatf-gafi.org/publications/?hf=10&b=0&q=MER&s=desc(fatf_releasedate))

8. Értékelési módszer

Az FATF standardoknak való legjobb megfelelés nem elegendő, ha az adott ország egyebekben nem hatékony az AML/CFT küzdelemben. Ez az oka annak, hogy az értékelésnek két alapvető összetevője van:

- az ország technikai megfelelése és
- a hatékonyság.

A két kategória összefügg egymással, külön-külön nem valósítható meg.

A technikai megfelelés során azt kell értékelni, hogy egy ország implementálta a szükséges törvényeket, rendeleteket és egyéb javasolt intézkedéseket, valamint, hogy a támogató AML/CFT intézményi keret megvan és megfelelően működik, avagy sem.

A hatékonyság értékelése során pedig azt vizsgálják, hogy az AML/CFT rendszer hogyan működik, és hogy egy ország milyen mértékben valósította meg az IO-kat, melynek eredménye a hatékony AML/CFT rendszer működése.

Minden egyes országértékelés tartalmazza a vizsgált ország kockázati profilját, strukturális elemeit és az esetleges hiányosságait. Ezek alapján minősítik az adott ország technikai megfelelését az alábbi táblázat szerint:

C	Compliant	Megfelelő, nincs hiányosság.
LC	Largely compliant	Nagymértékben megfelelő. Csak kisebb hiányosságok vannak.
PC	Partially compliant	Részben megfelelő. Mérsékelt hiányosságok vannak.
NC	Non-compliant	Nem megfelelő. Jelentős hiányosságok vannak.
NA	Not applicable	Nem alkalmazható a minősítés. Az ország strukturális, jogi vagy intézményi adottságai miatt nem alkalmazható a minősítés.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF-annual-report-2019-2020.pdf>

A MER jelentés elkészítése során külön színekkel vannak jelölve a különböző értékelési kategóriák. Az ország az alapján kerül értékelésre, **hogyan sikerült implementálni** az FATF ajánlásait és **azok milyen mértékben kerülnek alkalmazásra a gyakorlatban**. Továbbá az FATF ajánlások **gyakorlati megvalósítása mennyire hatékonyan történik** az adott országban. A végső minősítés az összes tényező és az ajánlás egyes kritériumainak mérlegelésével együtt kerül meghatározásra. Ez azt jelenti, hogy a megfeleléségi besorolást a súlyozás és az ajánlások közötti átfedések határozzák meg.

Az egyes ajánlások értékeléséhez használt egyedi kritériumok nem azonos jelentőségűek, és a teljesített kritériumok száma sem jelzi mindig az egyes ajánlások teljesítésének általános szintjét. Ugyanis az egyes ajánlások minősítésének eldöntésekor az értékelőknek figyelembe kell venniük a kritériumok relatív fontosságát az ország esetében –mint például egy adott terület kockázati tényezője. Éppen ezért mérlegelni kell, hogy az esetleges hiányosságok mekkora mértékben befolyásolják az ország kockázati profilját, valamint egyéb strukturális és kontextusos információit. Akár egyetlen hiányosság is elég fontos lehet ahhoz, hogy egy vizsgált ország vonatkozásában összességében az NC minősítés kerüljön megállapítására, még akkor is, ha más kritériumok teljesülnek. Ezzel szemben az alacsony kockázatú vagy a kevésbé használt pénzügyi tevékenységekkel kapcsolatos hiányosságok csak csekély hatással lehetnek az ajánlás általános minősítésére.

Bizonyos esetekben ugyanaz a mögöttes hiányosság, több különböző értékelést is befolyásolhat. Ugyanis összefüggés van a hiányos kockázatértékelés és a kockázatalapú intézkedések között az AML/CFT egész rendszerében. Ha az AML/CFT szabályokat nem alkalmazzák egy adott típusú pénzügyi intézményre vagy egy DNFBP-re, az befolyásolhatja a pénzügyi intézményekre vagy a DNFBP-re vonatkozó összes ajánlás értékelését. Ezért a mögöttes okokat egyértelműen meg kell határozni a MER jelentésben hiszen a technikai megfelelés pontosságát is ez adja meg. Az ajánlásban meghatározott jogintézményeket és szervezeti struktúrákat összevetik az ellenőrzött országban tapasztalt jogi intézményeivel, valamint az illetékes hatóságok hatáskörével és eljárásrendjével.

A hatékonyság eltérő módon kerül értékelésre, mint a technikai megfelelés, ugyanis a hatékonyság értékelésének célja az, hogy értékelje az egész ország AML/CFT rendszerét, annak megfelelő működését és elért eredményeit. Nem vizsgálják, hogy teljesülnek-e az ajánlásban meghatározott követelmények vagy, hogy az ajánlás minden eleme implementálásra került-e. A hatékonyság megítélése az alapján történik, hogy az egyes IO-kat teljesítik vagy sem, valamint azokat milyen mértékben teljesítik.

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy az FATF egyik legfontosabb célja a folyamatos azonosítás azon joghatóságok vonatkozásában, amelyek erőtlene az AML/CFT küzdelemben, ezért ezek kockázatot jelentenek a nemzetközi pénzügyi és gazdasági rendszer integritására tekintve. Azok az országok, amelyek nem képesek megbízható és hatékony AML/CFT rendszert megvalósítani és biztosítékokat adni a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben, valós kockázatot jelent a pénzügyi rendszerre és a polgárok biztonságára világszerte.

9. Magyarország technikai megfelelési vizsgálata

Magyarország 2015-2016 időszak vonatkozásában az FATF új ajánlásai és metodológiája alapján pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni jogszabályi- és intézményrendszerének vizsgálatát végezte el a Moneyval, amelynek keretében 2016 március 7. és március 18. között helyszíni ME riport szerinti vizsgálatot tartott hazánkban. A vizsgálat eredményéről szóló jelentést 2016 szeptember 29-én az Európa Tanács 51. plenáris ülésén ismertették és fogadták el.¹⁶⁸ Magyarország vizsgálatáról szóló jelentés meglehetősen vegyes – bizonyos területek vonatkozásában kritikusnak mondható – képet mutatott az ML/TF kockázatok vonatkozásában. Megállapították, hogy a hatóságok nem foglalkoztak kellő mélységben a potenciális ML/TF fenyegetésekkel, a pénzügyi szféra sebezhetőségével, valamint ezek következményeivel. Emellett nem mutatott megfelelő akaratot sem a megbízható módszertanon alapuló átfogó értékelés jellemzőinek átvezetésére a saját jogrendjükbe. Kitértek arra is, hogy a magyar hatóságok még nem fogadtak el – a nemzetközi ajánlások figyelembevételével – megfelelő nemzeti pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni stratégiát, és nem határozták meg következetesen az ebből következő szakpolitikákat és szükséges intézkedéseket sem. Megállapították továbbá azt is, hogy bár a pénzmosás miatt indított nyomozások és büntetőeljárások száma változó tendenciát mutatott a korábbi időszakokhoz képest, ugyanakkor a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nem tartozott a kiemelt célok közé. Ezt azzal magyarázta az akkori kormányzat, hogy az ML elleni büntetőeljárások nem állnak arányban a nemzeti szabályozó hatóság által azonosított kockázatokkal és fenyegetésekkel. Ezzel kapcsolatban megjegyezték azt is, hogy hazánkban akkor még nem volt megfelelő nemzeti szintű kockázatértékelése, vagyis nem helyeztek megfelelő hangsúlyt a pénzmosási kockázatokra. A pénzmosás felderítése során történő kötelező lefoglalási/elkobzási rendszer bár szigorú volt már akkor is, azonban jogilag nem eléggé megalapozott volt hazánkban, ami véleményem szerint is az alapbűncselekménytől való függés miatt is visszafogó tényező.

168 Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/hungary>

Szintén kritikus hiányosságot tártak fel a nonprofit szervezetek szektorán belüli alcsoportok tekintetében, akik potenciálisan ki vannak téve a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása kockázatának. Kétségek merültek fel ugyanis a nonprofit szervezetek szektorának átláthatósági szintjével kapcsolatban. Nem jelöltek ki olyan hatóságot vagy mechanizmust, amely a nonprofit szervezetek szektorának, a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos felvilágosítást és ezen szervezetek nagyobb nyomon követését végezné.¹⁶⁹

A vizsgálat során a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) ML/TF kockázatok iránti fellépését is megvizsgálták és megállapították, hogy nem volt megfelelő kapcsolat a nem pénzügyi szolgáltatókkal, valamint nem volt megfelelően intenzív visszatartó ereje a szankció rendszernek sem.¹⁷⁰

A jelentés összefoglalója szerint, a nonprofit szervezetek által jelentett potenciális kockázatok, a virtuális valuták fokozott használata és a készpénz határokon átnyúló mozgása – az úgynevezett balkáni útvonalon keresztül – Magyarország földrajzi elhelyezkedése miatti tranzitlehetőségében rejlik magasabb kockázat.¹⁷¹ Az ország megfelelési vizsgálata szerinti besorolása „*Partially compliant*” (a továbbiakban: PC) részben megfelelő értékelést kapott tekintettel arra, hogy több területen voltak mérsékelt hiányosságok.

A 2016-os jelentést követően Magyarország vonatkozásában évente készítettek *Follow-up report*-kat, úgynevezett nyomon követéses vizsgálatokat a felmerült hiányosságok kiküszöbölésének ellenőrzése miatt. Ezek adatbekérés útján kerültek végrehajtásra úgynevezett riportok formájában. Időrendben – a *Follow-up report* alapján készült – következő vizsgálat eredményéről szóló jelentésre 2017 december 7-én került sor.¹⁷² Ebben a jelentésben megemlíti, hogy Magyarország elvégezte a Moneyval által meghatározott ajánlásokról szóló cselekvési terv kidolgozását, felülvizsgálta a 2015-ben

169 Fifth Round Mutual Evaluation Report Conclusion of Hungary

Forrás: <https://rm.coe.int/hungary-fifth-round-mutual-evaluation-report-executive-summary/16807163ce>

170 Fifth Round Mutual Evaluation Final Report of Hungary

Forrás: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-hungary/16807161b4>

171 Im.: Fifth Round Mutual Evaluation Report Conclusion of Hungary

172 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating of Hungary (Magyarország első fokozott nyomon követési jelentés és Műszaki megfelelés újraértékelése)

Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2017-21-hungary-1st-enhanced-follow-up-report-technical-compl/1680792c61>

elkészített Nemzeti Kockázatértékelését (a továbbiakban: NRA)¹⁷³ és már hozzájárultak az érintett hatóságok közötti szorosabb együttműködéshez szakpolitikai és operatív szinten egyaránt. A második jelentés rögzíti azt is, hogy hazánkban hatályba lépett a 2017. évi LIII. Törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról, amely jelentős előre lépésnek számít a jogharmonizáció területén. Ez a Törvény ugyanis teljes egészében az FATF ajánlásra épült, és az ajánlások egyes pontjai teljes egészében, valamint jelentős Európai Unió jogszabály került átültetésre ezen jogszabályba.¹⁷⁴ A jelentés szerint Magyarország összességében nagyon rövid idő alatt nagyon dicséretes fejlődést ért el tizenhárom területen a MER-ben azonosított technikai megfelelési hiányosságok felszámolásával, valamint némileg javított további 7 ME területen is. Ugyanakkor több nagyobb súlypontú területen nem sikerült fejlődést mutatni. A jelentés megemlíti, hogy nem elegendő implementálni a jogszabályba az iránymutatásokat, azok végrehajtását hatékonyan kell elvégezni, ezért az ország megfelelési besorolásán nem változtattak, továbbra is PC maradt tekintettel a súlyos hiányosságokra.

A következő – második *Follow-up report* alapján elkészült – jelentésre 2018 decemberében került sor.¹⁷⁵ Ezen jelentés szerint Magyarország összességében jó eredményeket ért el a technikai megfelelés hiányosságainak felszámolásában. A 2015 évi ME vizsgálat során azonosított több hiányosság tekintetében, valamint a Moneyval által elvégzett első *Follow-up report*-ban javasolt további 2 ajánlása tekintetében végrehajtott intézkedések alapján újbóli minősítést kapott hazánk. Az 5. ajánlás alapján, amely 2016-ban PC besorolást eredményezett ezúttal „*Largely compliant*” (a továbbiakban: LC) azaz nagymértékben megfelelő minősítésre korrigálta a MER jelentést, miután a Büntető Törvénykönyv pénzmosás és terrorizmus finanszírozással kapcsolatos akkori módosításai hatályba léptek. Az újonnan bevezetett rendelkezés – pontosabban a Btk. 318/A. cikke – biztosítja, hogy a finanszírozás a "*terrorizmushoz hasonló bűncselekmények*" esetében is bűncselekménynek minősül anélkül, hogy külön célzatossági elemet követelne meg.

¹⁷³ NRA – National Risk Assessment (Nemzeti Kockázatértékelés, egy átfogó folyamat, amely segít az országnak azonosítani, értékelni és megérteni a pénzmosást elősegítő sebezhetőségekből eredő kockázatokat.)

Forrás:

https://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/download/6/3c/f1000/Kockazattertekeles_AMLCFT_2017.pdf

¹⁷⁴ Pmt. 21. fejezet 82. §-ban felsorolt Európai unió jogszabályok.

¹⁷⁵ 2nd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating of Hungary, 2018.

Forrás: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/1680932f59>

Ezért az ország megfelelt az ajánlás azon módosítási követelményeinek, amelyek tükrözik az ENSZ BT-nek a terrorizmus és a proliferáció finanszírozásáról szóló határozataiban bekövetkezett változásokat.¹⁷⁶ Ugyanakkor Magyarország ekkor még nem szüntette meg a korábban feltárt hiányosságokat teljes mértékben, vagyis az ME ajánlás által javasolt minden módosítást nem végzett el, és az első nyomon követési eljárásról szóló jelentés kiemelt hiányosságait nem sikerült teljes egészében orvosolni.

A 2019 decemberében készült harmadik *Follow-up report*-ról készült jelentés szerint Magyarország némi előrelépést ért el az 5. fordulós MER-ben megállapított technikai megfelelési hiányosságok orvoslásában, és egy ME ajánlás tekintetében újraminősítést kapott.¹⁷⁷ További lépések történtek a többi ajánlásnak való megfelelés javítása érdekében, beleértve azokat is, amelyeket a MER 2015-s elfogadása óta felülvizsgáltak, de továbbra is jelentős hiányosságokat állapítottak meg korábban. A 2019 december 5-én megtartott 59. plenáris ülésen az Európa Tanács felszólította Magyarországot, hogy három évvel a MER jelentés elfogadása után továbbra is csak részben felel meg a követelményeknek 6 darab ME ajánlás tekintetében. Ezért a plenáris ülés sürgette Magyarországot, hogy a még fennálló hiányosságokat a lehető legrövidebb idő alatt szüntesse meg. E tekintetben a plenáris ülés megjegyezte azt is, hogy a legtöbb vizsgált ország az összes technikai hiányosságot orvosolta ennyi idő alatt.

Összességében, tekintettel a Magyarország által a 2. megerősített *Follow-up report*-ról készült jelentés elfogadása óta elért eredményekre, a magyarországi FATF-ajánlásoknak való technikai megfelelését továbbra is az LC szinten tartották.

¹⁷⁶ Az ENSZ BT a 2178 (2014) sz. állásfoglalásában sürgeti a tagállamokat, hogy számoljanak fel a teljes pénzügyi eszközökkel kapcsolatos terrorizmus finanszírozási tevékenységekkel, és nyilvánítsák bűncselekménnyé a pénzügyi támogató eszközök utazását, toborzását és finanszírozását. A Tanács továbbá felszólítja az államokat, hogy végezzenek kutatásokat és gyűjtsenek információkat annak érdekében, hogy jobban megértsék a terrorizmus és a szervezett bűnözés – akár családi, akár transznacionális – felismerését. A Tanács számos állásfoglalásban, többek között az 1617 (2005), a 2253 (2015), a 2368 (2017), a 2395 (2017) és a 2462 (2019) számú határozatban sürgette az államokat, hogy hajtsák végre ezeket az ajánlásokat. A vonatkozó egyezmények és a Biztonsági Tanács határozatai mellett a CFT-intézkedések tagállamok általi végrehajtásának elemzését az FATF pénzmosás, terrorizmus finanszírozás és a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló, 2020 októberében felülvizsgált nemzetközi standardjai és a kapcsolódó iránymutatások alkalmazását is előírják.

Forrás: <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/content/countering-financing-terrorism>

¹⁷⁷ 3rd Enhanced Follow-up Report of Hungary, 2019. (A 33. ajánlás korábban PC minősítést kapott, azonban az újbóli besorolása LC minősítés lett.)

Forrás: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-hungary/1680998aaa>

A Covid-19 világjárvány hatással volt az országértékelési eljárások megfelelőségi vizsgálatára is, ezért a következő *Follow-up report* elvégzéséről szóló jelentés 2021 áprilisában készült el.¹⁷⁸ A magyar hatóságok által a virtuális fizetőeszközök (a továbbiakban: VA¹⁷⁹) és a virtuális fizetőeszközt szolgáltatók tekintetében hozott intézkedések továbbra sem feleltek meg kellőképpen az R.15.¹⁸⁰ ajánlás módosított követelményeinek.

Ezért Magyarországot újra visszaminősítették PC besorolásra. Magyarország továbbra is fokozott nyomon követési eljárás alatt maradt tekintettel arra, hogy ilyen hosszú ideje alatt sem volt képes megszüntetni a feltárt hiányosságokat, és visszaminősítésére való tekintettel továbbra is jelentést kellett tennie a Moneyval országvizsgálói részére az AML/CFT intézkedések végrehajtásának megerősítése terén elért eredményekről.

A 2015-ben elkészült MER jelentés óta eltelt jelentős idő során tett Moneyval vizsgálóinak jelentései alapján és az Európai Bizottság nyomásgyakorlása végül megtette a hatását. A 2022 májusában elkészült legutolsó *Follow-up report* elvégzéséről szóló jelentés szerint Magyarország javította az FATF ajánlásainak való technikai megfelelés szintjét. Az ML bűncselekményekkel kapcsolatos és a magyar pénzügyi akciócsoport (a továbbiakban: HFIU¹⁸¹) területeken valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet célzó intézkedések tekintetében is előrelépés történt, ami végre előrehaladást mutatott az FATF normáinak való megfelelés és hatékony végrehajtásuk terén – derül ki az Európa Tanács pénzmosás elleni küzdelemmel foglalkozó szervezetének 2022 augusztus 06-án közzétett legújabb *Follow-up report* jelentéséből.¹⁸² Három területen, a banki kapcsolatok, a pénzügyi intézmények belső ellenőrzése, valamint a jogi személyek átláthatósága és tényleges tulajdonosi kör

178 4th Enhanced Follow-up Report of Hungary, 2021.

Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2021-6-fur-hungary/1680a29ba4>

179 VA – Virtual Assets (Virtuális fizetőeszközök, amelyeket gyakran kripto-eszközöknek nevezett olyan digitális értékmegjelenítések, amelyekkel kereskedni, átutalni vagy fizetésre használni lehet. Ide tartoznak az olyan kripto-valuták, mint a Bitcoin és az Ethereum, de nem tartoznak ide a fiat pénznemek digitális ábrázolásai.)

180 R.15. – Recommendation 15. New Technologies (Új technológiák bevezetésével hangsúlyozza, hogy az országoknak és a pénzügyi intézményeknek azonosítaniuk és értékelniük kell az új termékek, üzleti gyakorlatok, valamint az új vagy fejlődő technológiák alkalmazásával kapcsolatos pénzmosási vagy terrorizmusfinanszírozási kockázatokat.)

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf>

181 HFIU – Hungarian Financial Unit (Magyar Pénzügyi hírszerző egység)

182 5th Enhanced Follow-up Report of Hungary, 2022.

Forrás: <https://rm.coe.int/fur-hungary-5th/1680a6cfe7>

megállapítása (a továbbiakban: BO¹⁸³) területén jelentős javulás volt tapasztalható az értékelők által. Ugyanakkor továbbra is jelentős hiányosságok maradtak fenn a terrorizmus finanszírozása bűncselekményének megakadályozása, a fegyverek elterjedésének finanszírozásának megakadályozása, a CDDs-kel, a PEP-kel, valamint a jogi személyek és a megállapodások átláthatóságával¹⁸⁴ és jellegzetes tulajdonlásával¹⁸⁵ továbbá a kiemelt közszereplők bejelentésével kapcsolatosan. A magyar hatóságok által megtett pozitív lépések következtében az ország értékelését továbbra is LC szinten tartották meg.

Az értékelő csoport tudomásul vette a hatóságok által a nemzeti kockázatértékelés új minősítésének elvégzésére tett erőfeszítéseit. Ugyanakkor további intézkedések megtételére van szükség a potenciális ML/TF fenyegetések és sebezhetőségek, valamint azok következményeinek kezeléséhez, ezen jelentés szerint. A jelentés ugyanakkor kiért arra is, hogy az eljárási korlátok miatt nem értékelték azt, hogy ezek ténylegesen milyen hatékonyan kerültek végrehajtásra a gyakorlatban. Ennek vizsgálatára a következő Moneyval helyszíni országértékelésen kerül sor várhatóan 2025-ben, mely során a CDD vizsgálatával, a PEP vizsgálatával, valamint a jogi személyek és megállapodások átláthatóságával és jellegzetes tulajdonlásával továbbá a kiemelt közszereplők bejelentésének vizsgálatával együtt készül majd el a következő MER jelentés.

Összességében ennyi év távlatában Magyarországnak végül sikerült teljesítenie a Moneyval azon általános elvárását, hogy a kölcsönös értékelő jelentés elfogadását követő öt éven belül a legtöbb – ha nem is az összes – technikai megfeleléségi hiányosságokat orvosolják. A jelentés szerint Magyarország joghatósága az FATF 40 ajánlása közül „teljes mértékben megfelelt” minősítést ért el a nemzetközi AML/CFT

183 BO – Beneficial Ownership (Tényleges tulajdonos az a természetes személy vagy személyek, aki(k) végső soron tulajdonosa(i) vagy irányítója(i) egy jogi személynek vagy megállapodásnak, például egy vállalatnak, trösztnek vagy alapítványnak. Ez a fogalom kulcsfontosságú a pénzmosás elleni és a terrorizmus finanszírozása elleni szabályozások összefüggésében, mivel segít azonosítani a jogellenes tevékenységek elrejtésére felhasználható szervezetek mögött álló valódi tulajdonosokat.)

184 A jogi személyek alapításához és szerződés kötéséhez szükséges jogi kötelezettség nem elegendő tekintettel arra, hogy az ügyvédek nincsenek maradéktalanul tisztában a Pmt. által előírt kötelezettségekkel így a bejelentési kötelezettséggel sem. Ezzel kapcsolatban kritikus pont az is, hogy az Ügyvédi kamarák területi elosztása, valamint a nem megfelelő felügyeleti eljárása miatt gyakorlatilag a bejelentési kötelezettség elmulasztása is következmények nélkül marad.

185 MONEYVAL report on Hungary: Improvements in fighting money laundering and terrorist financing have led to upgraded ratings, 2022.

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/-/moneyval-report-on-hungary-improvements-in-fighting-money-laundering-and-terrorist-financing-have-led-to-upgraded-ratings>

szabványok jogszabályba történő implementálásában – többek között a hatályos Pmt.-nek köszönhetően. Azt is rögzítik ugyanakkor, hogy kisebb hiányosságokat tart fenn a vizsgálat 32 ME ajánlás végrehajtásában, ezek esetében azonban „*nagyrészt megfelelő*” értékelést adtak a vizsgálók. Három ajánlás (a nonprofit szervezetek, az új technológiák – beleértve a virtuális fizetőeszközöket – valamint a készpénz határokon átnyúló mozgása) vonatkozásában továbbra is „*részlegesen megfelelő*” minősítést tartottak fenn Magyarország megítélése kapcsán. Kiemelendő azonban, hogy az utolsó vizsgálat során „*nem megfelelő*” minősítés egyik pont vonatkozásában sem került megállapításra. Mindent egybevetve Magyarország kikerült a PC szürke megítélési zónából és az LC világoskék megítélési zónában van jelenleg. A közzétett értékelés alapján a legutóbbi vizsgálat eredményét az alábbi táblázat prezentálja átláthatóbban:

2022. évi magyarországi nyomkövetési jelentés

R.1 – Kockázátértékelés és kockázatalapú megközelítés alkalmazása	R.2 – Nemzeti együttműködés és koordináció	R.3 – Pénzmosási bűncselekmény	R.4 – Elközbás és ideiglenes intézkedések	R.5 – Terrorizmus finanszírozásának bűncselekménye	R.6 – A terrorizmussal és a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos célzott pénzügyi szankciók	R.7 – A proliferációval kapcsolatos célzott pénzügyi szankciók	R.8 – Nonprofit szervezetek
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	PC
R.9 – A pénzintézetek titkolására vonatkozó jogszabályok	R.10 – Ügyfél-átvilágítás	R.11 – Nyilvántartás	R.12 – Politikai közszereplők	R.13 – Levelezőbanki tevékenység	R.14 – Pénz- vagy értéktátrulási szolgáltatások	R.15 – Új technológiák	R.16 – Elektronikus átutalások
C	LC	LC	LC	LC	LC	PC	LC
R.17 – Harmadik felekre hagyatkozás	R.18 – Belső kontrollmechanizmusok, külföldi fióktelepek és leányvállalatok	R.19 – Magasabb kockázati országok	R.20 – Gyanús tranzakciók bejelentése	R.21 – Billing-off és titoktartás	R.22 – DNFBP-k: Ügyfél-átvilágítás	R.23 – DNFBP-k: Egyéb intézkedések	R.24 – Jogi személyek átláthatósága és tényleges tulajdonosai
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	LC
R.25 – A jogi konstrukciók átláthatósága és tényleges tulajdonosai	R.26 – Pénzügyi intézmények szabályozása és felügyelete	R.27 – A felügyelet hatásköre	R.28 – A DNFBP-k szabályozása és felügyelete	R.29 – Pénzügyi információs egységek	R.30 – A bűnüldöző és nyomozó hatóságok feladatai	R.31 – A bűnüldöző és nyomozó hatóságok hatásköre	R.32 – Készpénzfutárok
LC	LC	LC	LC	C	C	LC	PC
R.33 – Statisztika	R.34 – Útmutatás és visszajelzés	R.35 – Szankciók	R.36 – Nemzetközi jogi eszközök	R.37 – Kölcsönös jogsegély	R.38 – Kölcsönös jogsegély: befagyasztás és elközbás	R.39 – Kiadatás	R.40 – A nemzetközi együttműködés egyéb formái
LC	LC	LC	LC	LC	LC	LC	LC

C = megfelelő | LC = nagyrészt megfelel | PC = részben megfelelő | NC = nem megfelelő

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/FUR-Hungary-2022.html>

A következő helyszíni ME vizsgálat várhatóan 2025-ben érkezik Magyarországra, azonban a soron követő vizsgálatig is fokozott nyomon követés alatt áll az ország a hatékonysági hiányosságok miatt. A vizsgálat eredményéről várhatóan további kutatás fog készülni reményeim szerint. Addig is azonban az AML/CFT intézkedések végrehajtásáról kötelezően további beszámoló kerül megküldésre a Moneyval vizsgálók részére. Meg kell jegyezni, hogy a pénzmosás elleni küzdelem

értékelésével foglalkozó különbizottság a Moneyval nem azonos a 2025-ben létrejött AMLA hatóságával. A két szervezet bemutatására és a közöttük lévő különbség jellemzőinek prezentálására kerül sor a következő fejezetekben.

V. A pénzmosás elleni küzdelem értékelésével foglalkozó különbizottság

Az Európa Tanács 1997-ben létrehozott egy úgynevezett értékelési szakértői különbizottságot a pénzmosás elleni intézkedések végrehajtása érdekében. Az akkori rövidített elnevezés szerint a PC-R-EV¹⁸⁶ a Bűnügyi Problémák Európai Bizottság¹⁸⁷ (a továbbiakban: CDCP) albizottságában végezte feladatát. A PC-R-EV feladatait a bizottságokról és az alárendelt szervekről szóló Res(2005)47¹⁸⁸ határozat általános rendelkezései szabályozták. Az Európa Tanács 2006 júniusában csatlakozott az FATF-hez a nemzetközi pénzmosás elleni küzdelméhez. Nem sokkal később az Unió Miniszteri Bizottsága 2010 október 13-i ülésén elfogadta a pénzmosás elleni intézkedések értékelésével foglalkozó szakértői bizottság létrehozásáról szóló dokumentumot a CM/Res(2010)12 állásfoglalással.¹⁸⁹ A statútum 2011. január 1-jétől az Európa Tanácson belüli független ellenőrző testületté emelte a Moneyval-t, amely közvetlenül a Miniszteri Bizottságnak tartozik beszámolási felelősséggel. A Moneyval alapokmányát 2013-ban a CM/Res(2013)13¹⁹⁰ határozattal ratifikálták majd 2017-ben a CM/Res(2017)19¹⁹¹ számú határozattal módosították, végül 2020-ban CM/Del/Dec(2020)1380/10.7¹⁹² számú állásfoglalással ismét módosításra került.

186 PC-R-EV – Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures rövidítéseként használták.

187 CDCP – European Committee on Crime Problems (Bűnügyi Problémák Európai Bizottsága az Európa Tanács része, 1958-ban alakult. Elsődleges feladata az Európa Tanács bűnmegelőzési és bűnözés-ellenőrzési tevékenységének felügyelete és koordinálása.)

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/>

188 Resolution Res(2005)47 on committees and subordinate bodies, their terms of reference and working methods.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d91ee

189 Resolution CM/Res(2010)12 on the Statute of the Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805ce2da

190 Resolution CM/Res(2013)13 on the statute of the Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)

Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2013. október 9-én az 1180. miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c77e5

191 Resolution CM/Res(2017)19 amending Resolution CM/Res(2013)13 on the statute of the Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)

Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2017. szeptember 27-én az 1295. miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680758cb9

192 Resolution CM/Del/Dec(2020)1380/10.7 amending Resolution CM/Res(2013)13 on the statute of the Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)

Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2020. július 1-én az 1380. miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016809ed15b

Tekintettel arra, hogy az Európa Tanács tagja az Oroszországi Föderáció is, az Ukrajnában kirobban háború miatt a Miniszteri Bizottság 2022 március 16-án határozatot fogadott el, amellyel az Oroszországi Föderáció vonatkozásában – 26 év közös munka után – megszüntették tagságát az Európa Tanácsban. A határozatot az Európa Tanács alapokmányának 8. cikke¹⁹³ alapján indított eljárás keretében hozták meg. Ennek eredményeként az Orosz Föderáció már nem vesz részt a CDCJ¹⁹⁴ vagy bármely alárendelt szervének és munkacsoportjának – vagyis a Moneyval – munkájában. A dolgozat elkészítésekor hatályban lévő utolsó módosításra 2022-ben a CM/Res(2022)31195 számon került sor és ezen állapot szerint kerül értékelésre a Moneyval.

193 Statute of the Council of Europe, London, 1949. (Az Európa Tanács alapokmányának ratifikációja 1949. május 5-én írták alá, majd augusztus 3-án került véglegesítésre Londonban. Ez az alapító dokumentum hozta létre az Európa Tanácsot, egy olyan nemzetközi szervezetet, amelynek célja az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság előmozdítása egész Európában beleértve Oroszországot is.)

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=001>

194 CDCJ – European Committee on Legal Co-operation (eredeti francia megnevezésén: Comité Européen de Coopération Juridique vagyis Európai Jogi Együttműködési Bizottság. Fő feladata, hogy a köz- és magánjog területén a tagállamok által közösen elfogadott normákat dolgozzon ki, és elősegítse a tagállamok közötti jogi együttműködést.)

195 Exclusion of the Russian Federation from the Council of Europe and suspension of all relations with Belarus, 2022.

Elfogadva a Miniszteri Bizottság által 2022. október 5-én az 1445Th miniszterhelyettesek ülésén.

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/cdcj/-/russian-federation-excluded-from-the-council-of-europe>

1. A Moneyval

A Moneyval jelenleg az Európa Tanács 36 tagállamát és különböző joghatóságot magában foglaló ellenőrző szervként tevékenykedik. Közösén dolgozták ki az FATF szabványok szerinti transznacionális pénzügyi és nem pénzügyi csoportok felügyeletére és politikáira vonatkozó előírások pontosítását, amelyre Berlinben 2020 februárjában került sor. A Moneyval szakértői arra ösztönzik az Európai uniós tagokat, hogy folyamatosan frissítsék a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni jogszabályaikat, intézményeiket és működési gyakorlataikat. A Moneyval jelentései nyilvánosak, és a pénzintézetek világszerte széles körben használják azokat, annak eldöntéséhez, hogy folytassanak üzleti tevékenységet egy adott országban, avagy sem. A Moneyval mondhatni egy FATF-normatív tartalmú regionális uniós testület, ugyanakkor az FATF társult tagja. Az EU joghatóságok tekintetében – bár nem tekinthető felügyeleti szervnek – elvégzi az országértékeléseket és a folyamatos monitoringozást. Európai uniós felügyeleti szervként a 2025-ben megalakult AMLA hatósága jogosult eljárni, amelyről bővebben a következő fejezetben lesz szó.

2. A Moneyval szervezeti felépítése

A Moneyval összetétel küldöttségből, elnökségből és titkárságból tevődik össze.

2.1. A küldöttség

A Moneyval az Európa Tanács azon tagállamai által kijelölt küldöttségekből állnak, amelyeket az alapszabályában meghatározottak alapján értékel.¹⁹⁶ Ennek értelmében a kijelölt küldöttségek legfeljebb három képviselőből állhatnak. A küldöttség vezetőjének az egyik képviselőt nevezik ki. A képviselőknek különleges ismeretekkel és tapasztalatokkal kell rendelkezniük a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet célzó nemzeti rendszereikről, és szakértői profillal kell rendelkezniük a pénzügyi intézmények szabályozásában és felügyeletében, a bűnüldözési és pénzügyi hírszerző egységek tevékenységében, valamint az igazságügyi minisztériumok és/vagy igazságügyi és ügyészi szervek feladatában.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése, az Európa Tanács Fejlesztési Bankja, a CDPC és a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló egyezmény részes feleinek konferenciája egy-egy képviselőt küldhet a Moneyval üléseire szavazati jog nélkül azonban a saját igazgatási költségvetésük terhére. Szavazati jog vagy költségterítés nélkül küldhetnek képviselőket a Moneyval üléseire továbbá az Európai Bizottság és az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága, az Európa Tanácsban megfigyelői státusszal rendelkező államok mindegyike. A Moneyval üléseire azonban nem csak országok és szupranacionális szervezetek küldöttségei vehetnek részt, hanem az alábbi nemzetközi szervezetek és intézmények is küldhetnek képviselőket:¹⁹⁷

- Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF);
- Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete (ICPO) – Interpol;
- Nemzetközösségi Titkárság;

¹⁹⁶ Az Európa Tanács CM/RES(2013)13 számú alapokmány 2. cikkely, amely az Európa Tanács alapelveit és célkitűzéseit határozza meg. Hangsúlyozza az igazságosságon és a nemzetközi együttműködésen alapuló békére való törekvést, valamint az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság fontosságát.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36

¹⁹⁷ Az Európa Tanács CM/RES(2013)13 számú alapokmány 4. cikkely

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36

- Nemzetközi Valutaalap (IMF);
- Az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (UNODC);
- Az ENSZ Terrorizmus Elleni Bizottsága (CTC);
- Világbank (WB);
- Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD);
- Iszlám Fejlesztési Bank (IsDB);
- Nemzetközi Pénzügyi Központ Felügyelőinek Csoportja (GIFICS);
- Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ);
- Pénzügyi információs egységek EGMONT csoportja¹⁹⁸;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó eurázsiai csoport (EAG);
- bármely más FATF stílusú regionális testület (FSRB), amely viszonyossági alapon társult tagja az FATF-nek, vagy azzá válik.

A Moneyval üléseire az FATF elnöksége, az FATF két tagállamából két küldöttséget nevezhet ki, amelyek mindegyike egy-egy képviselőből áll és akiket kétéves, megújítható hivatali időre neveznek ki.

A Moneyval saját maga által kidolgozott eljárásrend¹⁹⁹ alapján évente legalább két plenáris zárt ülést tart, és szükség esetén munkacsoportok és alcsoporthoz létrehozásáról határozhat. A határozatképesség akkor áll fenn, ha a szavazati joggal rendelkező küldöttségek többsége jelen vannak. Az eljárási kérdésekben az elnök, az alelnökök vagy a vezetőségi tagok megválasztásával, illetve az eljárási szabályzat elfogadásával kapcsolatos határozatokat szavazással hozzák meg. Minden egyéb határozatot, beleértve a kölcsönös értékelési jelentésekben, az elért eredményekről szóló jelentésekben és a megfelelési jelentésekben felmerülő kérdésekre vonatkozó határozatokat is, szavazás nélkül és konszenzussal hozzák meg. Az eljárási kérdéseket a leadott szavazatok többségével döntenek el, kivéve az alapokmány módosítására irányuló javaslatokat, amelyekhez kétharmados többség szükséges. Amennyiben felmerül a kérdés, hogy valamely ügy eljárási jellegű, avagy sem, azt csak akkor lehet annak tekinteni, ha a leadott szavazatok kétharmados többségével úgy határoznak, hogy eljárási jellegű az eldöntendő kérdés. Ebben az értelemben a küldöttségek mellette vagy ellene

¹⁹⁸ Im.: EGMONT csoport.

¹⁹⁹ Az Európa Tanács CM/RES(2013)13 számú alapokmány 5. cikkely (1) bekezdése.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36

leadott szavazatait veszik figyelembe, a tartózkodó küldöttségeket úgy kell tekinteni, mint amelyek nem is szavaztak.

2.2. A Moneyval elnöksége

A Moneyval Elnöksége a legfontosabb irányító szerve, amely számos feladatot lát el. Az alapokmány alapján a kijelölt küldöttségek képviselői és más, szavazati joggal rendelkező küldöttségek képviselői közül választják meg a vezető testület tagjait, akiknek a hivatali ideje két év, amely egyszer megújítható. Többek között segíti az elnök munkáját, felügyeli a plenáris ülések előkészítését és biztosítja az ülések közötti folyamatosságot. A Moneyval Elnöksége egy elnökből, két alelnökből és két másik elnökségi tagból áll. Az Elnök és az ügyvezető titkár éves tevékenységi jelentést nyújt be a Miniszteri Bizottságnak, amely információkat tartalmaz a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos nemzetközi szabványoknak való megfelelés helyzetéről azokban az államokban, amelyeket a Moneyval az előző évben értékelt.

2.3. A Moneyval titkársága

A Moneyval munkáját az Európa Tanács főtitkára által kinevezett titkárság segíti. A titkárság az Európa Tanács főtitkára által kinevezett ügyvezető titkár vezeti. Egy helyettes ügyvezető titkár, egy osztályvezető, egy egységvezető és több tanácsosból tevődik össze.

3. A Moneyval értékelései

A Moneyval által végzett kölcsönös értékelési eljárása, (a korábban már említett ME) az Alapszabályának a 2. cikke²⁰⁰ értelmében a több joghatóságokra is kiterjedhet annak megfelelően, hogy az alapszabály melyik pontja szerint kéri valaki a vizsgálatát. A ME önértékelési folyamata a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni normák szélesebb köre alapján történik. A Moneyval értékeléseiben az FATF szabványok kölcsönös jogsegélyre (a továbbiakban: MLA²⁰¹) és a nemzetközi együttműködés egyéb formáin túl kívül azt is vizsgálja, hogy a vizsgált joghatóságai megfelelnek-e azoknak a nemzetközi egyezményeknek, valamint az e tekintetben elfogadott Európai uniós jogszabályoknak, amelyek ajánlásokat javasolnak vagy kötelezettségeket írnak elő. Ezen túlmenően, a külföldi országok megkereséseire válaszul meghozandó gyors intézkedésekre létrehozott rendszer is része az értékeléseknek. Az értékelések elkészítésének szakmai munkája során több csoport vesz részt, mint például a

200 Az Európa Tanács CM/Res(2013)13 számú alapokmány 2. cikkely

A Moneyval tevékenységi köre kiterjed:

(1) Figyelembe véve az FATF, a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank által alkalmazott pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni értékelési eljárásokat és gyakorlatokat, a Moneyval megfelelő dokumentációt dolgoz ki, beleértve az önértékelésre és a kölcsönös értékelésre szolgáló kérdőíveket, valamint e kérdőívek és/vagy egyéb eszközök, valamint rendszeres helyszíni látogatások segítségével nyomon követi és értékeli azon államok megfelelését, amelyek megfelelnek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozására vonatkozó nemzetközi standardoknak azon államoknak, amelyek az alábbi 2.2. cikkben meghatározott kategóriák.

(2) A Moneyval értékelése a következőkre terjed ki:

- a) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek nem tagjai az FATF-nek;
- b) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek az FATF tagjaivá válnak, és kéri, hogy a Moneyval továbbra is értékelje őket;
- c) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek tagjai az FATF-nek, és amelyek kérelmezik, hogy a Moneyval értékelje őket olyan európai szabványok tekintetében is, amelyekre az FATF vagy bármely más értékelő testület vizsgálata még nem terjedt ki;

valamint a Miniszteri Bizottság határozatától függően,

- d) az Európa Tanács azon tagállamai, amelyek tagjai az FATF-nek, azon terület(ek) tekintetében, amely(ek)ért nemzetközi kapcsolataikért felelősek, vagy amely(ek)nek a nevében felhatalmazással rendelkeznek kötelezettségvállalások tételére, feltéve, hogy ezeket a területeket az FATF nem értékeli, az érintett tagállam azon kérésére, hogy területüket (területeit) a Moneyval értékelje;
- e) az Európa Tanácsban tagságra pályázó bármely állam és bármely más, az Európa Tanácsban tagsággal nem rendelkező állam, amely nem tagja az FATF-nek, feltéve, hogy az érdekelt állam írásban kérelmet nyújt be a főtitkárhoz, amelyben vállalja, hogy teljes mértékben részt vesz az értékelési eljárásban, betartja annak eredményeit és hozzájárul annak költségeihez.

(3) Az Európa Tanácsban tagsággal nem rendelkező állam, az FATF-ben tagsággal nem rendelkező állam, amelyet a fentiek alapján a Moneyval értékel, a főtitkárhoz intézett értesítés útján bármikor kijelentheti, hogy úgy dönt, megszakítja az értékelésben való részvételét.

Forrás: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680759b36

201 MLA – Mutual Legal Assistance (Kölcsönös jogsegély szolgálat az országok közötti együttműködés módszerének alkalmazásához, amelynek célja a bűncselekmények nyomozása vagy üldözése során történő segítségnyújtás. Ez magában foglalja az információk és bizonyítékok határokon átnyúló cseréjét a bünyügyi nyomozás és a bírósági eljárások támogatása érdekében).

szakpolitikai és értékelési tanácsadó csoport, az értékelési munkacsoport, valamint a tudományos szakértői csoport – amelyben egy magyar ügyész is végez szakértői munkát.²⁰²

A nemzetközi együttműködés és információcsere a Moneyval tagok legerősebb pontja. Az általuk értékelt joghatóságok több mint 90%-a proaktívan folytatja a nemzetközi együttműködést egymással, míg mindössze 10%-nak okoz nehézséget az MLA típusú kérelmek küldése és fogadása. Csupán néhány joghatóság esetében nem állnak rendelkezésre rangsorolási mechanizmusok, vagy nem tudják garantálni az információk időben történő rendelkezésre bocsátását.

A magánszektor megbízható felügyelete a hatékony pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem rendszerének alapját képezi. A felügyelet azonban az egyik olyan terület, amelyben az országok kevésbé hatékonyak, ezáltal gyenge értékelést kaptak. Az értékelés kiemeli, hogy a felügyeletek között jelentős különbségek vannak a globális kockázatok megértésében. Többek között a kijelölt nem pénzügyi szolgáltatást nyújtó szektorok, különös képen az ügyvédek, közjegyzők, könyvelők, kaszinók, bizalmi vagyonkezelői és cégszolgáltatók, valamint az ingatlan ügylettel foglalkozó ügynökök. Ezen szolgáltatók vonatkozásában további hiányosságként került feltárára, hogy a megfelelő belső ellenőrzések hiányoznak a vizsgált országok 90%-ban. Az akcióképes pénzügyi információszerzés hatékony pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem rendszerének alapvető eleme, mivel a bűnüldöző hatóságoknak értékes adatokat szolgáltat a pénzügyi visszaélések során indult bűnügyekben végzett nyomozásokhoz. Ugyanis, ha a magánszektor rosszul felügyelt, és ezért nem elkötelezett a pénzügyi bűnözés megakadályozására tett erőfeszítések iránt, akkor ezek a szolgáltatók egyáltalán nem tesznek bejelentést vagy ha tesznek is azok rossz minőségű pénzügyi információkat eredményeznek. A pénzügyi bűnözéshez kapcsolódóan vizsgálták a pénzmosással kapcsolatban indult büntető eljárások számát is, ami lesújtó eredményt hozott. A hatékonysági értékelés a pénzmosási bűncselekmények miatt hozott ítéletek tekintetében 37%-ban állapítottak meg alacsony minősítést, ami messze elmarad a

²⁰² Tudományos szakértői csoport – A tudományos szakértők szerepe az, hogy semleges, tapasztalt véleményt adjanak és segítsék az elnököt, valamint a titkárságot a Moneyval eredményeinek következtetésében és a megállapítások szakmai biztosításában. Ez többek között magában foglalja az értékelési jelentéstervezetek minőségellenőrzését, a Moneyval plenáris ülésein való részvételt, valamint a viták tapasztalatukkal és tudásukkal való gazdagítását és az érvek alátámasztását. A szakértői csoportnak magyar vonatkozása is van, ugyanis **Dr. Korona Lajos** ügyész, jogtudományi szakértőként vesz részt a szakértői csoport tudományos munkájában.

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/moneyval-brief/structure>

kockázat csökkentéséhez szükséges elvárásoktól. Emellett gyakran nem tesznek megfelelő intézkedéseket a pénzeszközök befagyasztására, sőt, még a pénzeszközök azonosítására sem. A jogtalanul szerzett pénzeszközök sikeres elkobzása, mint büntetőintézkedés meglehetősen ritka volt a büntetendő cselekményből származó jövedelmek becsült értékéhez képest.

A Moneyval iránymutatásaival összhangban kulcsfontosságú a kockázatmegértés azért, hogy a pénzügyi intézmények és hatóságok megfelelően értékeljék és kezeljék ezeket a kockázatokat a hatékonyabb és biztonságosabb pénzügyi rendszer érdekében. Ugyanis az országgkockázatok nem megfelelő megértése és kezelése nem megfelelő politikákhoz vezet. Továbbá, ha a kockázatok értékelése nem alapos, a kockázatalapú válaszok nem lehetnek megfelelőek. A Moneyval elemzése alapján az Európai Unió Tanács által 2020. november 5-én 12608/20 számon jóváhagyott tanácsi következtetése rámutatott arra, hogy az értékelt országok több mint 80%-ában hiányzik bizonyos kockázatok mélyreható vizsgálata és értékelése.²⁰³ Ezek közül például a terrorizmus finanszírozása, a virtuális fizetőeszközökben rejlő kockázatok és az offshore pénzmosás területei. Valamennyi országban a különböző nem pénzügyi szektorok széttagolt felügyelete passzívan növeli a hatékonyságot, továbbá a felügyelet nem megfelelő hatásköre, jól felkészült szakértelmének és hozzáállásának elégtelenségét, valamint a megfelelő emberi erőforrásának hiányát állapították meg az értékelt joghatóságok 63%-a esetében. Mind az ML, mind a TF esetében ez a szilárd joggyakorlat hiányához vezet, amelyre szükség van ahhoz, hogy megkönnyítsék az e bűncselekményekkel kapcsolatos ítélethozatalt is. A célzott pénzügyi szankciók (a továbbiakban: TFS²⁰⁴) megakadályozzák, hogy a felsorolt személyek és szervezetek, például terroristák és más kijelölt bűnözők számára eszközök álljanak rendelkezésre. Az országok 90%-a közepes vagy alacsony minősítést kapott a TFS-rendszerére vonatkozóan.

²⁰³ Az Európai Unió Tanácsának következtetései a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemről.

Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12608-2020-INIT/hu/pdf>

²⁰⁴ TFS – Targeted Financial Sanctions (Célzott pénzügyi szankciók olyan intézkedések, amelyeket kormányok vagy nemzetközi testületek vezetnek be, hogy korlátozzák az olyan személyek, szervezetek vagy országok pénzügyi tevékenységét, amelyek részt vesznek olyan tevékenységekben, mint a terrorizmus, a tömegpusztító fegyverek elterjedése és más súlyos bűncselekmények. E szankciók célja az ilyen tevékenységeket támogató pénzügyi hálózatok megzavarása az eszközök befagyasztásával, a tranzakciók megtiltásával és a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozásával.)

Sürgős javulásra van szükség továbbá az általános szankcionálás vonatkozásában is, nevezetesen a magánszektor – különösen az ügyvédi szakterület – tekintetében a jogi személyek és a megállapodások felügyelete során jellemzően elmarad a szankciók alkalmazása így annak visszatartó ereje egyáltalán nem érvényesül ezért nincs megfelelő ösztönzés a hatékony pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem eléréséhez.

Fontos azonban megjegyezni, hogy ezek a hiányosságok akkor jelentenek problémát, ha az adott joghatóság sajátos kontextusában nem megfelelően lép fel a kockázatok allokációja érdekében. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ha a kockázatok értékelése nem alapos, a kockázatalapú válaszok nem lehetnek megfelelőek. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a kockázatok alapos elemzésére és értékelésére. Az AML/CFT rendszer teljesítményét megfelelő ML/TF statisztikák gyűjtésével és azok megfelelő elemzésével lehet jól értékelni. Úgy vélem, hogy az országoknak átfogó intézkedésekre van szüksége a humánerőforrás-kapacitásaik folyamatos megerősítésére, a szakemberek továbbképzésére ezáltal a készségek fejlesztésére.

A Moneyval jelenlegi ötödik értékelési köre várhatóan 2025-ben kerül befejezésre.

4. A Moneyval egyéb partnerségi tevékenysége

A Moneyval 2020-ban is folytatta az Európai Unióval (a továbbiakban: EU) való partnerség aktív fejlesztését, amely a Moneyval munkájában a kezdetek óta aktívan részt vesz. Az EU az Európai Bizottságon keresztül képviselteti magát, amely 2020 folyamán aktívan részt vett a Moneyval ME értékelési megbeszélésein, és frissített információkat nyújtott a Moneyval tagok részére az EU-ban a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre és terrorizmus finanszírozására vonatkozó, fejlődő jogszabályi keretről.

Az elmúlt két évtizedben a nemzetközi pénzügyi intézmények (a továbbiakban: IFI²⁰⁵), köztük a Világbank és a Nemzetközi Valutaalap szerepe a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területén kibővült. A WB és az IMF képviselői is részt vettek a Moneyval plenáris ülésein, és aktívan hozzájárultak a MONEYVAL kölcsönös értékelő jelentéseinek elkészítéséhez.

Szintén rendszeresen küld képviselőket a Moneyval plenáris üléseire az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala (a továbbiakban: UNODC²⁰⁶), akik tájékoztatják a Moneyval tagokat az UNODC munkájában bekövetkezett fejleményekről. Az UNODC 2020-óta folyamatosan érdemi hozzájárulást nyújt a Moneyval tipológiák fejlesztéséről szóló megbeszélésekhez.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (a továbbiakban: OSCE²⁰⁷) interdiszciplináris megközelítést alkalmaz a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén, elsősorban a terrorizmus elleni küzdelem és a biztonság kérdéseire összpontosítva. Az OSCE képviselői 2020-óta folyamatosan részt

²⁰⁵ IFI – International Financial Institutions (Nemzetközi pénzügyi intézmények rendszere, amely több ország által létrehozott szervezeteket foglal magába, ezek pénzügyi és technikai segítséget nyújtanak a gazdasági fejlődés, a stabilitás és a szegénység globális csökkentésének előmozdítása érdekében).

²⁰⁶ UNODC – United Nations Office on Drugs and Crime (ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatala globális vezető szerepet tölt be a tiltott kábítószeres és a nemzetközi bűnözés elleni küzdelemben. Az 1997-ben alapított UNODC a világ valamennyi régiójában tevékenykedik a helyszíni irodák kiterjedt hálózatán keresztül. Küldetése, hogy segítse a tagállamokat a tiltott kábítószeres, a bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemben.)

²⁰⁷ OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe (EBESZ, Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet egy regionális biztonságorientált kormányközi szervezet, amely európai, észak-amerikai és ázsiai tagállamokat tömörít. Mandátuma olyan kérdésekre terjed ki, mint a fegyverzetellenőrzés, az emberi jogok előmozdítása, a sajtószabadság, valamint a szabad és tisztességes választások.)

vesznek a Moneyval plenáris ülésen és tájékoztatást adnak az Európát veszélyeztető bűnügyi tendenciákról.

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (a továbbiakban: EBRD²⁰⁸) egy 1991-ben alapított nemzetközi pénzügyi intézmény. Többoldalú fejlesztési befektetési bankként az EBRD a befektetéseket a piacgazdaságok kiépítésének eszközeként használja. Az elmúlt időszakban az EBRD képviselői is rendszeresen részt vesznek a Moneyval ülésein, és tájékoztatták a plenáris ülést a folyamatban lévő fejlesztési beruházásokról és azok pénzmosási kockázatairól.

A Nemzetközi Pénzügyi Központok Felügyeleti Csoportja (a továbbiakban: GIFCS²⁰⁹) a pénzügyi szolgáltatások felügyelőinek régóta működő csoportja, amelynek fő érdeke a nemzetközi szabályozási szabványok elfogadásának előmozdítása, különösen a banki, értékpapír, bizalmi vagyonkezelés és a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területén. Az 1980-ban megalapított GIFCS pozitívan járult hozzá a hatékony bankfelügyelet bázeli alapelveknek²¹⁰, az értékpapír-szabályozási alapelveknek és a FATF ajánlásainak való megfelelés előmozdításához. Egy nemzetközi szabvány közzétételével a GIFCS vezető hatósággá vált a bizalmi és vállalati szolgáltatók szabályozásában, valamint e közvetítők AML/CFT szabványokkal való interfészében. A GIFCS képviselői is rendszeresen részt vesznek a Moneyval üléseken, valamint további szakmai megbeszéléseken.

Az Európa Tanács 2005 május 16-án megtartotta az úgynevezett „*Felek Konferenciáját*” Varsóban (a továbbiakban: varsói egyezmény²¹¹). A varsói egyezmény a bűncselekményekből származó jövedelmek tisztára mosásáról, felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról elfogadott 198.

208 EBRD – European Bank for Reconstruction and Development (Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank egy 1991-ben alapított nemzetközi pénzügyi intézmény, amelynek célja a gazdasági fejlődés előmozdítása és a nyitott piacorientált gazdaságokra való áttérés támogatása a működési régióiban.)

209 GIFCS – Group of International Finance Centre Supervisors (Nemzetközi Pénzügyi Központok Felügyeleti Csoportja, amelynek alapvető érdeke a nemzetközi szabályozási standardok elfogadásának előmozdítása, különösen a banki, értékpapír- és bizalmi szolgáltatások, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem (AML/CFT) területén.)

210 Bázeli alapelvek – A hatékony bankfelügyelet alapelvei a bankok megbízható prudenciális szabályozásának és felügyeletének globális minimumszabályai. Az 1997-ben elfogadott és 2020-ban módosított szabályozás 29 alapelvet tartalmaz.

Forrás: <https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/bcps.htm>

211 varsói egyezmény – Az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló 198. egyezményének az Európai Közösség nevében történő COM/2005/0426 számú határozat aláírásáról.

egyezményt a COM/2005/0426212 számon – 28 állam beleértve az EU-t is – ratifikálták. A 2008 május 1-jén hatályba lépett varsói egyezmény, a bűncselekményekből származó jövedelmek tisztára mosásáról, felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló 1990-ben Strasbourgban elfogadott 141. egyezmény²¹³ sikerére épül. A varsói egyezmény jelenleg az egyetlen olyan átfogó, nemzetközileg kötelező érvényű szerződés világszerte, amely teljes egészében a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni prevenciók küzdelmével foglalkozik. A varsói egyezmény a megelőzésre, a megtorlásra és a nemzetközi együttműködésre, valamint az elkobzásra terjed ki az alábbiak szerint:

- a részes államok számára fokozott lehetőségeket biztosít a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni hatékonyabb büntetőeljárás lefolytatására;
- további elkobzási eszközökkel ruházza fel a részes államokat annak érdekében, hogy az elkövetőket megfossza a bűncselekményből származó jövedelmektől;
- fontos nyomozati hatásköröket biztosít, beleértve a banki információkhoz való hozzáférésre vonatkozó intézkedéseket a hazai nyomozások és a nemzetközi együttműködés céljából;
- kiterjed a megelőző intézkedésekre, a pénzügyi hírszerző egységek szerepére és felelősségi körére, valamint a pénzügyi hírszerző egységek közötti nemzetközi együttműködés elveire;
- foglalkozik azokkal az elvekkkel, amelyek alapján a részes államok közötti nemzetközi igazságügyi együttműködésnek működnie kell.

A varsói egyezmény ellenőrzési mechanizmust ír elő annak biztosítására, hogy rendelkezéseit hatékonyan végrehajtsák az aláírt megállapodás alapján. Fontos azonban megjegyezni, hogy a varsói egyezmény szerinti ellenőrzési eljárás nem ismétli meg a Moneyval vagy az FATF munkáját. A varsói egyezménynek jelenleg 37 részes tagállama és 6 aláíró tagállama van, köztük az Európai Unió is.

212 Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52005PC0426>

213 A Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezménye.

Forrás: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:42000A0712\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:42000A0712(01))

5. A Covid-19 világjárvány miatti tendenciák

A Covid-19 világjárvány érezhető hatással volt a pénzmosás elleni hatóságok munkájára a Moneyval tagságban is.²¹⁴ Látható befolyással volt a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási tendenciákra a tagállamokban a lakossági elzárások és a zárlatok csúcsidőszakaiban, ami felvetette az ügyfél-átvilágítási intézkedések teljes körű alkalmazásával kapcsolatos aggodalmakat is. Az adminisztratív fennakadások elkerülése érdekében egyes országok ideiglenesen felfüggesztették a közbeszerzési eljárások bonyolult ellenőrzéseit, hogy elkerüljék a fennakadásokat. Ez sebezhetővé tette őket melynek következtében megnöttek a csalás és a korrupciós bűncselekmények elkövetésének száma ezáltal az azt követő pénzmosási elkövetések is megugrottak. A bizottság az eljárási szabályzatának számos módosításával igazította munkamódszereit az új körülményekhez. Tekintettel arra, hogy a Covid-19 miatti zárlatokkal összefüggésben sajátos bűnügyi tendenciák jelentek meg, a hatóságok sikeresen kiigazították munkamódszereiket, többek között a bűnüldözés, a felügyelet és a pénzügyi hírszerzés területén. A Moneyval feltérképezte a tagok által 2020-ban végrehajtott nemzeti AML/CFT reformokat, amely kiterjedt a stratégiai vagy kockázatértékelések, az elfogadott új törvények/jogszabályok módosításai, az intézményi kihívások és egyéb kapcsolódó AML/CFT tevékenységekhez. Mintegy 26 tagországban folytatódott a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzeti rendszereinek reformjára irányuló aktív folyamatok a vonatkozó jogszabályok, stratégiai és intézményi változások bevezetésével. Szinte mindegyik ország ekkorra már elvégezte az előírt nemzeti kockázatértékelésüket. Bár az országok erőfeszítései méltányolhatók, ugyanakkor a Covid-19 járvány hatása a pénzmosás elleni reformprogramra is kihatott, és egyes országok kénytelenek voltak elhalasztani bizonyos intézkedéseket. Ugyanakkor a Covid-19 járvánnyal kapcsolatos új kihívásokra válaszul egymással összefüggő AML/CFT-kezdeményezéseket, mint például intézményi szintű találkozókat, konferenciákat és képzéseket dolgoztak ki a legfontosabb AML/CFT trendek

214 COVID-19 – A Covid19-világjárvány a SARS-CoV-2 elnevezésű vírus okozta betegséggel fertőző pandémia. Az első eseteket 2019 decemberében fedezték fel a kínai Vuhan tartományban. A járványt 2020 március 11-én az Egészségügyi Világszervezet (WHO) világjárvánnyá nyilvánította. 2021-ben a vírus mutációja miatt több variánsa is megjelent és tovább terjedt számos országban. A járvány megfékezésére sikerült megfelelő oltóanyagot készíteni ugyanakkor a járvány gyökeres társadalmi és gazdasági változást eredményezett világszerte.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/coronavirus/covid-19-economy/>

átalakulásának egységes megértése érdekében. A Covid-19 járvány miatt a Moneyval kiigazította munkamódszereit annak érdekében, hogy biztosítsa a kölcsönös értékelési program és annak nyomon követése zökkenőmentes folytatását. A kölcsönös értékelési eljárásokban több kiigazítást is végeztek annak érdekében, hogy a kölcsönös értékelési folyamat különböző szakaszaiban virtuális és hibrid eszközöket használhassanak. Az eljárásokat racionalizálták annak érdekében, hogy a nyomon követési jelentések elfogadásához írásbeli eljárást alkalmazzanak.

A Moneyval lett az első az FATF által vezetett, pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó ellenőrző szervek globális hálózatában, amely két kölcsönös értékelő jelentést fogadott el virtuális plenáris ülésen.²¹⁵

A Covid-19 járvány elterjedésének első évében a Moneyval maradt az első és egyetlen FATF-stílusú regionális szerv, amely kölcsönös értékelő helyszíni látogatásokat végzett hibrid formában a tagállamaiban. A Moneyval hibrid helyszíni látogatások lebonyolításával kapcsolatos egyedülálló tapasztalatait egy útmutató dokumentumban rendszerezték, és az FATF a globális AML/CFT-hálózatban megosztotta.²¹⁶

Az Európa Tanács és a Moneyval a Covid-19 járvány ideje alatt 2020-ban kibővítette a FATF kapcsolatát is. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága és a FATF elnöke közötti, 2020 szeptemberében tartott magas szintű eszmecsere fontos mérföldkő volt a kapcsolat fejlődésében. Két FSRB²¹⁷ taggal – a pénzmosással foglalkozó ázsiai/csendes óceáni csoporttal, valamint az eurázsiai csoporttal – partnerségben a Moneyval számos kezdeményezést indított az FATF-ben, amelyek célja egy olyan mechanizmus kidolgozása volt, amely a vitás szempontok felvetésére és értelmezésére szolgál az FATF-standardokban. A pénzmosás elleni intézkedések és a terrorizmus finanszírozás értékelésével foglalkozó FATF szakértői bizottsága – mint az Európa Tanács állandó ellenőrző bizottsága – *szerint, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása*

215 Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL) 60th Plenary Meeting.

Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2020-28-60th-plenary-report-september-2020-eng-it/1680a0042e>

216 Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL) 2nd Intersessional consultations working meetings.

Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-2nd-intersessional-consultations-working-meetings-report-june/16809f5c5d>

217 FSRB – Az FATF-el közösen működő két regionális szervezet, amely az FATF 40 ajánlását alkalmazzák saját joghatóságuk vonatkozásában. Európai FSRB tagnak nevezhető a Moneyval is, hiszen FATF típusú szervezetként funkcionál.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/Global-Network/High-Level%20Principles%20and%20Objectives%20for%20FATF%20and%20FSRBs>

elleni küzdelem globális felelősség, amely minden nemzet együttműködését és elkötelezettségét igényli.²¹⁸ *A Moneyval ajánlásokat tesz a nemzeti hatóságoknak az AML/CFT rendszereik fejlesztésére és végzi ezen országok felügyeletét.* Jelentős áttörésként értékelhető az a törekvés, amely alapján 2025-ben megalakuló – a korábban már említett európai szupranacionális hatóság – AMLA, amelynek a működésével egy új korszak kezdődik a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén. Az AMLA kifejezetten a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem uniós keretrendszerének hatékonyabb működését szolgálja. Az új hatóság feladatai közé tartozik többek között a pénzügyi és nem pénzügyi szektor felügyeleti gyakorlatának harmonizálása és koordinálása, a magas kockázatú és határokon átnyúló pénzügyi szervezetek közvetlen felügyelete, valamint a pénzügyi információs egységek nemzetközi kapcsolatának koordinálása. Az AMLA létrejöttét, hatáskörét és feladatát a következő fejezetben fejtem ki bővebben.

²¹⁸ Forrás: <https://www.kyrosaml.com/aml-cft-standards-ensuring-a-secure-financial-landscape/>

VI. Az Európai Unió pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni hatósága

1. Előzmények

Az elmúlt harminc évben az EU szilárd, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata által alátámasztott, szabályozási keretet dolgozott ki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemhez.²¹⁹ Az Európai uniós szabályok széles hatókörűek és túlmutatnak a Pénzügyi Akció Munkacsoport (a továbbiakban: FATF) által elfogadott nemzetközi standardokon. Az ezen szabályok hatálya alá tartozó vállalkozások és szakmák köre folyamatosan bővült a korábbi időszakhoz képest. Az adatok azt mutatják, hogy sajnálatos módon a Covid 19 pandémia ideje alatt a pénzmosási bűncselekmények száma tovább nőtt. További fennakadásokat okoz az Orosz-Ukrán háború kirobbanása, ami sok esetben jelentősen megnehezíti és hátráltatja a nemzetközi összefogást az ML/TF elleni küzdelem terén. Az EU Bizottsága által készített tanulmány rámutat arra, hogy a bűnözők minden lehetőséget kihasználnak, hogy illegális tevékenységeket folytassanak a társadalom és a gazdaság kárára.²²⁰ Ennek érdekében a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem Európai uniós keretének jobb végrehajtása felé²²¹ című közleményében, valamint az azt kísérő, 2019 júliusi jelentésében²²² az Európai Bizottság meghatározta azokat az intézkedéseket, amelyek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem átfogó uniós keretének biztosításához szükségesek. Ezek közé tartozik többek között a meglévő szabályok hatékonyabb végrehajtása, egy részletesebb és harmonizált szabálykönyv megalkotása, magas színvonalú és következetes felügyelet létrehozása, a konkrét felügyeleti feladatoknak egy uniós szervre történő átruházása révén, valamint a központi bankszámla-nyilvántartások összekapcsolása, továbbá a pénzügyi információs egységek

²¹⁹ Az Európai Unió Bírósága elismerte, hogy a pénzmosás elleni küzdelem célja összefügg a közrend védelmével, és indokolhatja a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok, többek között a tőke szabad mozgásának korlátozását. A korlátozásoknak arányosnak kell lenniük (Im.: Panama papírok, Jyske Bank Gibraltar, C 212/11 és az LHU Zeng, C-190/17 ügyek).

²²⁰ Az EU Bizottság (2020/C 164/06) közleménye a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervről.

²²¹ Im.: Az EU Bizottság 2020/C 164/06 közleménye

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com#lbj11id82ec>

²²² Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL) Annual report 2019.

Forrás: <https://rm.coe.int/moneyval-annual-report-2019/1680a07d48>

(a továbbiakban: FIU) munkájának koordinálását és támogatását szolgáló erősebb mechanizmus kiépítése. E célok elérése érdekében az EU létrehozott egy új, átfogó rendszert a visszaélést bejelentő személyek védelmére is, amely 2021 decemberben átültetésre került a normatívákba, ezzel kiegészítve a negyedik pénzmossási irányelvben foglalt, a visszaélést bejelentő személyek védelmére vonatkozó meglévő szabályokat. Az a rendszer erősíti a nemzeti és Európai uniós hatóságok arra való képességét, hogy megelőzzék, felderítsék és kezeljék többek között a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos szabályok megsértését. A Bizottság ennek tükrében olyan átfogó, a pénzmosság és terrorizmus finanszírozása elleni politikát kíván végrehajtani, amely igazodik az EU számára jelenleg kihívást jelentő konkrét fenyegetésekhez, kockázatokhoz és sebezhetőségekhez.²²³

Mindezen célok eléréséhez egy szupranacionális felügyelet létrehozásának szükségességét már a 2019 júliusi jelentés csomag is megerősítette. Több pénzmossási ügy elemzésére került sor, melynek eredménye során a joghatóságok vonatkozásában jelentős hiányosságokra derült fény a hitelintézetek kockázatkezelése, a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó felügyeleti hatóságok – köztük az FIU-k működésével – valamint a prudenciális felügyeleti hatóságok általi tevékenységük tekintetében. A közelmúltban elvégzett országértékelések során feltárássra került az is, hogy hiányosságok vannak a nem pénzügyi szervezetek és szolgáltatók tevékenységének felügyeletét végző hatóságoknál is. Véleményem szerint ez többek között azért is van így, mert az országok felügyeletei megfelelő szakemberi és pénzügyi erőforrások hiányával küzdenek, a politikai érdekek és az e feladatnak szentelt prioritások messze elmaradnak az uniós elvárásokhoz képest, valamint eltérőek a végrehajtási módszerek és ezen eltérések miatt, a nemzeti felügyelet minősége és hatékonysága az EU országaiban egyenetlen és káros. Főleg ezen indokok mentén szükséges bevezetni egy magas szakmai színvonalú szupranacionális Európai uniós hatóság létrehozását annak érdekében, hogy kiküszöböljék az említett hiányosságokat, és helyre álljon a bizalom a polgárok, a gazdasági szereplők és az uniós a nemzetközi megítélése körében. Ez az Európai uniós szintű felügyeleti rendszer a nemzeti felügyeleti rendszerek integrálása és kiegészítése érdekében kezelni tudja a felügyeleti széttagoltságot.

²²³ Az EU Bizottság jelentése a belső piacot érintő és a határokon átnyúló tevékenységekhez kapcsolódó pénzmossási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről COM(2019) 370 final számon kiadott szupranacionális kockázatértékelésről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0370>

Biztosítja továbbá a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó szabályok harmonizált és egységes alkalmazását az EU-ban, és azok hatékony érvényesítését, továbbá támogatást nyújt a helyszíni felügyeleti tevékenységekhez, valamint a folyamatban lévő intézkedésekkel és a joghatóságoknál feltárt jelentős hiányosságokkal kapcsolatos információk szakadatlan áramlását mozdítja elő. A nemzeti felügyeletet integráltan ezen rendszer alapvető elemét fogják képezni, ugyanakkor továbbra is ők felelnek majd a napi szintű felügyeleti feladatok többségéért.

2. Az AMLA létrehozása

A Bizottság 2019-ben rámutatott arra, hogy a bűnözők hogyan használták ki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem európai rendszerének tagállami végrehajtása terén mutatkozó különbségeket és hiányosságokat.²²⁴ Az eredmények alapján az Európai Bizottság, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem szupranacionális Hatóságának létrehozásáról szóló javaslatát 2021 július 20-án nyújtotta be a Tanács és a Parlament elé. A COM(2021) 421 final²²⁵ számon beterjesztett javaslat tartalma szerint az EU éves bruttó hazai termékének mintegy 1 %-a esetében deríthető fel gyanús pénzügyi tevékenységben való érintettség.²²⁶ Miután több nemzetközi nagy horderejű ügyben merült fel, hogy Európai uniós hitelintézetek pénzmosásban voltak érintettek, a Bizottság ezzel kapcsolatban is elfogadott több dokumentumot,²²⁷ amelyekben elemezte a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni

²²⁴ A Bizottság egy közleményt és négy jelentést tett közzé 2019-ben a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai uniós keretének jobb végrehajtása címmel.

Forrás: https://finance.ec.europa.eu/publications/communication-towards-better-implementation-eus-anti-money-laundering-and-counteracting-financing_en

²²⁵ Regulation COM/2021/421 final of the European Parliament and the Council establishing the Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism and amending Regulations (EU) No 1093/2010, (EU) 1094/2010, (EU) 1095/2010.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A421%3AFIN>

²²⁶ Europol – From suspicion to action: Converting financial intelligence into greater operational impact Europol – (A gyanútól a cselekvésig, a pénzügyi értesülések operatív hatásának fokozása című jelentése)

Forrás: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/suspicion-to-action-converting-financial-intelligence-greater-operational-impact>

²²⁷ A Bizottság közleménye – A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem Európai uniós keretének jobb végrehajtása felé című dokumentuma (COM(2019) 360 final), valamint a Bizottság jelentése az uniós hitelintézeteket érintő közelmúltbeli állítólagos pénzmosási ügyek értékeléséről szóló

küzdelem hatályos Európai uniós rendszerének hatékonyságát és eredményességét. Az elemzés eredményeként a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy reformokra van szükség, többek között a felügyelet és a pénzügyi információs egységek közötti együttműködés terén. A hasonló esetek megelőzését és a kitűzött célok elérését egy európai hatóság létrehozásával lehet maradéktalanul elérni.²²⁸

Az AMLA az EU új ügynöksége, amelyet annak érdekében hoztak létre, hogy javuljon a joghatóságokon belül a felügyelet a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén az EU-ban, valamint, hogy támogatni lehessen az FIU-k közötti gyors és hatékony együttműködést. Az AMLA létrehozására vonatkozó javaslat előterjesztésére a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről szóló 2021/0250(COD) számú Európai Bizottsági jogalkotási javaslatcsomag részeként került sor még 2021-ben.²²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2023 december 13-án ideiglenes megállapodásra jutott az AMLA létrehozásáról.²³⁰ A Tanács és a Parlament képviselői pár nappal később 2023 december 18-án megegyezésre jutottak az AMLA székhelyének kiválasztására irányuló folyamatról is. A kiválasztási eljárásról szóló megállapodás értelmében a székhely, a kiválasztási eljárást követően bekerül a rendeletbe beépítésre. A Bizottság 2023 szeptember 28-án a társjogalkotók kérésére pályázati felhívást tett közzé a tagállamok számára a székhely alapítás vonatkozásában, amelynek következtében kilenc tagország nyújtotta be pályázatát a székhely létrehozására.²³¹ A pályázók 2024 január 30-a után kerültek meghallgatásra a pályázatukkal kapcsolatban. A pályázatok elbírását követően 2024 február 22-én a német pályázatot tartották a legmegfelelőbbnek,

dokumentuma (COM(2019) 373 final) továbbá egyéb a pénzmosással és terrorizmus finanszírozással kapcsolatban készült módosító jelentések.

²²⁸ Az Európai Bizottság javaslata a Pénzmosás és a Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságának létrehozásáról, valamint az 1093/2010/EU, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/12/13/anti-money-laundering-council-and-parliament-agree-to-create-new-authority/>

²²⁹ The European Parliament and the Council COM 2021/0250 on the mechanisms to be put in place by the Member States for the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing and repealing Directive (EU) 2015/849

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0423>

²³⁰ A pénzmosás elleni küzdelem: a Tanács és a Parlament új hatóság létrehozásáról szóló megállapodása.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/12/13/anti-money-laundering-council-and-parliament-agree-to-create-new-authority/>

²³¹ A Tanács 1063/2023 számon közzétett pályázati kiírás az új hatóság székhelyének kiválasztására vonatkozó eljárásról. Kilenc ország pályázott: Belgium – Brüsszel; Németország – Frankfurt; Írország – Dublin; Spanyolország – Madrid; Franciaország – Párizs; Olaszország – Róma; Lettország – Riga; Litvánia – Vilnius; Ausztria – Bécs;

Forrás: https://commission.europa.eu/law/selection-seat-anti-money-laundering-counter-terror-finance-aml_en

így 2025-ben – négyszáz fő alkalmazottal – Frankfurtban kezdte meg a tevékenységét az AMLA hivatala.²³²

A döntés meghozatalakor figyelembe vették azt is, hogy Frankfurtban van az Európai Központi Bank székhelye is. Az AMLA apparátusának felállításához szükséges ügyvezető igazgatói tisztség betöltésére kiírták a pályázatot²³³ és az információk közzétételét segítő honlap is elkészült, ugyanakkor a dolgozat írásakor még nem beszélhetünk érdemi munkáról.²³⁴

A Tanács és a Parlament 2024. január 18-án ideiglenes megállapodásra jutott az Európai uniós polgárok és az uniós pénzügyi rendszer pénzmosással és terrorizmus finanszírozással szembeni védelmét célzó, pénzmosás elleni csomag egyes részeiről is.²³⁵ Az eljárási mechanizmust tekintve a tagállamoknak az Állandó Képviselők Bizottságában üléselő képviselők beterjesztik a Parlamentnek a javaslataikat, majd azok jóváhagyását követően a Parlamentnek és a Tanácsnak hivatalosan el kell azokat fogadnia. Ezt követően a szövegeket kihirdetik az Európai Unió Hivatalos Lapjában és azok hatályba lépnek, ezáltal tud érvényesülni a szupranacionális hatóság eljárási jogköre a tagállamok felett.

232 Frankfurt to host the EU's new anti-money laundering authority (AMLA)

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-aml/>

233 Official Journal of the European Union C/2024/7257.

Forrás: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ%3AC_202407257

234 AMLA: The new EU Authority for Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism (official website)

Forrás: https://www.aml.europa.eu/index_en?prefLang=hu

235 Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/01/18/anti-money-laundering-council-and-parliament-strike-deal-on-stricter-rules/>

3. Az AMLA feladat és hatásköre

Mivel a pénzmosás határokon átnyúló pénzügyi bűncselekmény, az AMLA megerősíti a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem Európai uniós keretét azáltal, hogy integrált mechanizmust hozott létre a tagállamok nemzeti felügyeleteivel annak biztosítása érdekében, hogy az érintett szolgáltatók teljesítsék kötelezettségeiket. A kompromisszummal elfogadott – a dolgozat készítésekor – AMLA létrehozásáról szóló rendelet²³⁶ szerint többek között az alábbi feladatokat látja el:

- **Közvetlenül felügyel** bizonyos számú, az EU-ban a legkockázatosabbak közé tartozó hitelintézetet és pénzügyi intézményt, köztük a kriptoeszköz-szolgáltatókat is;
- **Támogató szerepet tölt be** a nem pénzügyi ágazat tekintetében;
- **Koordinálja** a pénzügyi információs egységeket a tagállamokon belül;
- **Közigazgatási bírságokat szab ki** súlyos jogsértések esetén.

A tervezet szerint az AMLA hatáskörében eljárva – legfeljebb 40 csoportot és szolgáltatót kiválasztva – hitelintézeteket és pénzügyi intézményeket fog vizsgálni, amelyek több tagállamban is magas kockázatot jelentenek. A kiválasztott kötelezett pénzügyi szolgáltatókat az AMLA által vezetett közös felügyeleti csoportok felügyelik, amelyek többek között az értékeléseket és az ellenőrzéseket is végzik. Ugyanakkor a működési stratégia kiépítése a több évet is igénybe fog venni a honlapon lévő információk szerint. Első körben az informatikai támogatás létrehozásának kialakítása történik meg, ezt követően kiválasztanak 40 kötelezett szolgáltatót, amelyek felügyeleti ellenőrzését el fogják végezni, majd 2027-re tervezik a teljes humánerőforrás felépítését 430 fővel és végül 2028-ra tervezik a teljes mértékben működő AMLA közvetlen felügyelet megkezdését.²³⁷

²³⁶ Az AMLA létrehozásáról szóló rendelet végső, kompromisszumos szövege a kutatás írásának idejében lévő változata szerint.

Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6222-2024-INIT/en/pdf>

²³⁷ Forrás: https://www.aml.europa.eu/about-aml_en?prefLang=hu&etrans=en

Az AMLA támogató részvételével a nem pénzügyi szolgáltatói szektorra vonatkozóan új felügyeleti intézkedéseket, úgynevezett felügyeleti kollégiumokat is létrehozna. Erre azért van szükség, mert ha az Európai uniós felügyeleti hatóság amennyiben csak azokat a pénzügyi intézményeket felügyelné, amelyek az összes pénzügyi tranzakció legnagyobb részét bonyolítják – bár az ágazatot már most is nagymértékben szabályozzák és felügyelik így egyszerűbb megoldásnak tűnhet – nem hozná létre a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem átfogó és hatékony rendszerét. Ezért az Európai uniós felügyeleti hatóság – a nemzeti felügyeleti hatóságokkal közösen az integrált rendszer részeként – **közvetlen felügyeletet lát el a pénzügyi ágazat felett, és közvetett felügyeletet lát el a nem pénzügyi ágazat felett.** A nem pénzügyi ágazat közvetett felügyelete lehetővé teszi az Európai uniós szerv számára, hogy szükség esetén beavatkozzon a nem pénzügyi ágazat Unió szerte történő magas színvonalú felügyeletének biztosítása érdekében.

Az európai felügyeleti hatóságok hatásköre ezek tekintetben is két részre osztható: **szabályozási, valamint felügyeleti hatáskörre.**

4. Felkészülési folyamatok Magyarországon

Hazánkban is folyamatos a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését szolgáló, átfogó Európai uniós szakpolitikára irányuló cselekvési terv és a hatodik pénzmosási irányelv hatékony átültetése. Ennek keretében biztosítva van a hatályos uniós keret hatékony végrehajtása, pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését és az ellenük folytatott küzdelmet szolgáló tagállami kapacitások nyomon követése, valamint az Európai Bankhatósággal történő együttműködés.²³⁸

A Bankhatóság felügyeleti strukturális és szervezeti felépítése a feladatok teljesítését hivatott biztosítani, amely a következő fő egységekre oszlik:

- Felügyeleti tanács,
- Igazgatótanács,
- Elnök,
- Ügyvezető igazgató,
- Fellebbviteli tanács.²³⁹

Tekintettel arra, hogy Magyarország – további öt EU tagországgal együtt – nem része az Európai Központi Banknak (a továbbiakban: EKB), ezért a Bankhatóság felügyeleti tevékenységének biztosítása érdekében többoldalú egyetértési megállapodást kötött az illetékes nemzeti hatóságokkal (a továbbiakban: NCAs²⁴⁰) 2023 januárjában.²⁴¹ Az

238 2020. január 1-jétől az Európai Bankhatóság feladata a pénzügyi rendszer pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás céljára történő felhasználásának megelőzése, valamint az összes Európai uniós pénzügyi szolgáltató és illetékes hatóság e területen tett erőfeszítéseinek irányítása, koordinálása és nyomon követése.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/preventing-abuse-of-the-financial-system-for-money-laundering-and-terrorism-purposes-until-2027.html#:~:text=2020.%20janu%C3%A1r%201-j%C3%A9rt%C5%91l%20az%20Eur%C3%B3pai%20Bankhat%C3%B3s%C3%A1g%20%28EBH%29%20feladata,e%20ter%C3%BCleten%20tett%20er%C5%91fesz%C3%ADt%C3%A9seinek%20ir%C3%A1ny%C3%ADt%C3%A1sa%2C%20koordin%C3%A1l%C3%A1sa%20%C3%A9s%20nyomon>

239 Az európai felügyeleti hatóság (Európai Bankhatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/78/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R1093&from=EN>

240 NCAs – National Competent Authorities (Az Illetékes Nemzeti Hatóságok olyan szabályozó szervek, amelyek saját országukban bizonyos ágazatok felügyeletéért felelősek. Biztosítják a nemzeti és nemzetközi szabályozások és szabványok betartását. A nemzeti szabályozó hatóságok különböző területeken találhatók, például a gyógyszeripar, a pénzügyi szolgáltatások, a környezetvédelem stb. területén.)

241 Egyetértési megállapodás a Bankfelügyelet részét nem képező hat EU-tagállam illetékes nemzeti hatóságaival. Ebben keretben biztosítanak Csehország, Dánia, Lengyelország, Magyarország, Románia és Svédország számára az információcseréhez és a felügyeleti tevékenység összehangolásához. A megállapodás az európai szintű felügyeleti együttműködés további megerősítésére irányul. Arra az Európai Bankhatóság munkájából eredő, erős együttműködési kultúrára épít, amely az EKB-t és a mechanizmuson kívüli Európai uniós NCAs-kat összekapcsolja.

egyetértési megállapodás célja, hogy keretet biztosítson a tagállamok számára a határon átnyúlóan felügyelt pénzügyi intézetekkel kapcsolatos felügyeleti ügyek és problémák, valamint a felügyeleti módszertanok, megközelítések és prioritások rendszeres információcseréjéhez. Emellett ösztönzi az EKB-t és a nemzeti hatóságokat, hogy tájékoztassák egymást azokról a tervezett intézkedésekről, amelyek kölcsönösen relevánsak lehetnek. Ez különösen fontos feszültségek esetén, mivel enyhítheti az európai bankpiacok széttagozottságából eredő kockázatokat. Az EKB továbbá arra törekszik, hogy fokozza az együttműködést az európai bankfelügyeletben részt nem vevő tagállamok pénzügyi hatóságaival. Ennek oka, hogy a bankszektoraik jelentős mértékben összekapcsolódnak. Az EKB által felügyelt egyes bankoknak vannak leányvállalataik vagy jelentős hitelkockázati kitettségeik ezekkel a tagállamokkal szemben, és tevékenységük jelentős részét ott végzik. Ugyanakkor a mechanizmusban részt nem vevő tagállamban székhellyel rendelkező egyes hitelintézetek szintén jelentős mértékben jelen vannak az európai bankfelügyelet által felügyelt joghatóságokban. Mindezen tevékenység megfelelő felügyelet nélkül komoly kockázatot jelent a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni európai küzdelemben ezért a megállapodás az európai szintű felügyeleti együttműködés további megerősítésére irányul.

A Bankhatósággal történő együttműködés során hazánk hatáskörrel rendelkező pénzügyi hatóságának (a továbbiakban: MNB)²⁴² feladatait – beleértve a hatóságoknak egymással és a Bizottsággal való együttműködést is – a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2006. június 14-i 2006/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,²⁴³ a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőke megfeleléséről szóló, 2006. június 14-i 2006/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv²⁴⁴ valamint a betétbiztosítási rendszerekről szóló, 1994. május 30-i 94/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv²⁴⁵ jogalkotási aktusok végrehajtásában.

Forrás: https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/mous/html/ssm.mou_2022_EU_non-participating_NCAs~6eeff08a42.hu.pdf

²⁴² A Magyar Nemzeti Bank, mint hazánk elsődleges pénzügyi hatósága.

Forrás: https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/mous/html/ssm.mou_2022_EU_non-participating_NCAs~6eeff08a42.en.pdf?6a4bed566fc002245c888113cdb08ade

²⁴³ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/48/EK irányelve hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32006L0048>

²⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/49/EK irányelve a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőke megfeleléséről.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0049>

²⁴⁵ Im.: Az Európai Parlament és a Tanács 2006/49/EK irányelve

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0049>

Az EKB 2024 február 26-án CON/2024/5 számon²⁴⁶ a MNB által vezetett kincstári egységes számláról és az MNB felügyeleti hatóságának hatásköréről közölt értékelő véleménye alapján hazánk Bankfelügyeleti tevékenysége számos módosítást hajtott végre, amelynek eredménye jelentősnek mondható kiemelten a függetlenség megerősítésére vonatkozóan. A jelentés rámutat többek között arra is, hogy a szerződések és a Központi Bankok Európai Rendszere, valamint az Európai Központi Bank Alapokmánya által rájuk ruházott hatáskörök gyakorlása, továbbá az ilyen feladatok és kötelezettségek végrehajtása során sem az EKB, sem döntéshozó szerveinek valamely tagja nem kérhet vagy fogadhat el utasítást többek között a tagállamok kormányaitól, vagy bármely egyéb szervtől, és ebbe beletartoznak a felügyelőbizottsághoz hasonló, jogszabályban létrehozott szervek is.²⁴⁷

Hazánk pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén az MNB a nemzetközi megítélés szerint – és a korábban már említett IMF által készített FSSA értékelés eredménye alapján is kijelenthető, hogy – kiemelkedően jól teljesített az elmúlt időszakban, a korábbi időszakhoz képest.²⁴⁸

²⁴⁶ Opinion of the European central Bank on the single treasury account managed by the Magyar Nemzeti Bank and the competencies of the Supervisory Board of the Magyar Nemzeti Bank (CON/2024/5) 2024. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024AB0005>

²⁴⁷ Im.: Az EKB CON/2024/5 számú véleménye a Magyar Nemzeti Bank által vezetett kincstári egységes számláról és a Magyar Nemzeti Bank felügyelőbizottságának hatásköréről 3.3. pont.

²⁴⁸ Forrás:

<https://www.bing.com/search?q=IMF+FSSA+report+from+Hungary+2023&qsn=&form=QBRE&sp=-1&lq=0&pq=imf+fssa+report+from+hungary+2023&sc=7-33&sk=&cvid=5E4B87E4D50140A0895B889810F3EFF5&ghsh=0&ghacc=0&ghpl=>

VII. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem helyzete

Magyarországon

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem értelmezésének és fontosságának megértése érdekében, a korábbiakba kifejtett pénzmosás fogalmából és jelentőségéből kiindulva tudjuk megfelelően értelmezni nemzetközi és hazai kontextusban egyaránt. Ahogy arról már szó volt, a pénzmosás nem csupán pénzügyi bűncselekmény, hanem jelentős nemzetbiztonsági, gazdasági és társadalmi veszélyforrás is egyben. Nemzetközi szinten az ENSZ, az FATF és az EU is kiemelten kezeli ezt a problémát, mivel átfogó hatással van a globális gazdaságra és pénzügyi rendszerre. Hazánkban a pénzmosás megelőzése és felderítése kulcsfontosságú a gazdasági stabilitás és az integritás megőrzése szempontjából. Ugyanakkor a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem helyzete Magyarországon meglehetősen vegyes képet mutat. De miért van ez és hogyan is vannak a dolgok? Ezen kérdések megválaszolásához vissza kell tekintenünk a 2000-es évek elejéig. Bizonyára kevesen tudják, hogy Magyarország 2001 júniusában felkerült a korábban már említett, az FATF által vezetett nem együttműködő országok és területek szankciós listájára, mert a nemzetközi szervezet többszöri jelzése ellenére, Magyarország nem teljesített egyes ajánlásokat. „Magyarország azért került erre a listára, mert történelmileg, kulturálisan voltak olyan pénzügyi instrumentumaink, például a bemutatóra szóló és a jelígs takarékbetétek megléte, ami miatt ez a szervezet minket elmarasztal. A szervezet megállapítása szerint hazánkban az EU-csatlakozásig lehetőség van anonim takarékbetétek elhelyezésére, ami alkalmat teremthet törvénytelenül beszerzett pénzeszközök visszajuttatására a gazdaságba, eltitkolva eredetüket.” – hivatkozik egy forrás az akkori pénzügyminiszter országgyűlésben elmondott beszédére.²⁴⁹ A listára felkerülés a nemzetközi befektetők körében komoly aggályokat ébresztettek melynek következtében megingott hazánk gazdasága is. A presztízaveszteségen felül jelentős gazdasági-pénzügyi hátrányokat okozott a szankciós listára kerülés, így Magyarország számára különösen fontos volt gyorsan teljesíteni a nemzetközi közösség által megfogalmazott elvárásokat. Ezt a

²⁴⁹ KÓSA Ferenc: A terrorizmus elleni és a pénzmosást megakadályozó törvényjavaslat kritikája. Jogifórum, 2001.

Forrás: <https://www.jogiforum.hu/publikacio/2001/11/05/a-terrorizmus-elleni-es-a-penzmosast-megakadalyozo-torvenyjavaslat-kritikaja/?print>

sietséget erősítette a 2001. szeptember 11-i terrortámadás nyomán a pénzmosás ellenes szabályok szigorítására, egységesítésére irányuló további nemzetközi nyomás, amelynek célja – a nemzetközi terrorizmus finanszírozási alapját is jelentő – pénzmosás elleni hatékonyabb fellépés megteremtése volt. A nemzetközi elvárások teljesítése érdekében hazánkban végül megalkották a terrorizmus elleni közdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről szóló 2001. évi LXXXIII. Törvényt, amely azonban elsősorban a pénzmosás elleni fellépés büntetőjogon kívüli, egyéb jogi eszközeit kategorizálta. A jogszabály szigorította többek között a pénzügyi jogi és polgári jogi szabályokat, például megszüntette a bemutatóra szóló (anonim) bankbetéteket, és a nyilvános kibocsátású értékpapírok anonimitását is. A törvény hatálybalépését követően – a magyar jogalkotás történetében addig példátlan módon – három héttel később a 2001. évi CXXI. törvény megalkotásával alapjaiban változtatták meg a tényállásra vonatkozó büntetőjogi szabályozást.

Az egyik változtatás, hogy a törvénymódosítás büntetni rendelte a saját bűncselekménnyel szerzett pénz tisztára mosását is. A bűncselekmény járulékos jellegének megszüntetésén túl, a magyar jog részévé tette az I. Pénzmosási Direktívának²⁵⁰ a pénzmosás elkövetésére vonatkozó társulás vagy szövetkezés büntetendővé nyilvánítására vonatkozó ajánlását, ezért az elkövetési magatartások körébe bekerült a pénzmosás elkövetésében megállapodás, valamint az idegen pénz tisztára mosásának gondatlan alakzatát is büntetni rendelte. A legfontosabb változás, hogy a törvénymódosítás büntetni rendelte a saját bűncselekménnyel szerzett pénz tisztára mosását is, tehát ez időponttól nem csupán a más által elkövetett alapcselekményhez kapcsolódó pénzmosás minősült bűncselekménynek. Mindez arra enged következtetni, hogy sokkal mélyebb aggályok merültek fel hazánkkal szemben a nemzetközi szervezetek részéről, mint ahogy azt a sajtó kommunikálta.

Szintén újdonságként jelent meg, hogy összhangban a nemzetközi ajánlásokkal, a törvény módosítása az idegen pénz tisztára mosásának gondatlan alakzatát is büntetni rendelte. Ugyanakkor a szigorító rendelkezés hatását jelentősen rontotta, hogy a törvénymódosítás szűkítette a pénzmosásnak minősülő magatartások körét, így az illegális javaknak csak a gazdasági tevékenység során történő felhasználását vagy a pénzügyi intézményrendszer segítségével történő „legalizálását” tekintette

²⁵⁰ DUSIK Sándor: Pénzmosás, Belügyi szemle, Budapest, 2000/3. 116. o.

pénzmosásnak.²⁵¹ Több korábban tilalmazott elkövetési magatartás büntetendőségét, mint például az illegális anyagi javak megszerzését vagy felhasználását – dogmatikai okokra hivatkozva – megszüntette. További korlátozásként került bevezetésre, hogy az úgynevezett „gyanús ügyletek” bejelentésére vonatkozó kötelezettséget csupán a pénzügyi szolgáltató szervezetek alkalmazottjaira korlátozta.

Előzőek alapján jól látható, hogy bár fejlett pénzügyi kultúrával és pénzmosás elleni szabályozással rendelkező ország vagyunk, ennek ellenére napjainkban is bizonyos korlátozások vagy szelektív eljárás tapasztalható, a hatóságok pénzmosással kapcsolatos eseteinek felderítése és szankcionálása terén. Bár az egyes szolgáltatók jó hírnevük védelmében abban érdekeltek, hogy a felügyeleti hatóságokkal együttműködve megakadályozzák, hogy szolgáltatásaikkal valaki visszaéljen, és illegális célokra használja fel azokat, sok esetben mégis azt tapasztalható, hogy indokolatlanul nem egységesek és következetesek a hatósági eljárások és döntések. Ennek okait vizsgálni nem célja a dolgozatnak, pusztán rávilágítani ezen aggályokra.

A fenti megállapítást igazolja – és nyilvánvalóan követhető is ez a tendencia – a NAV Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda (a továbbiakban: PEI) által a Pmt. 71. § (1) bekezdésében²⁵² előír, a saját honlapján lévő határozatok közzétételi listáján²⁵³. A közzétételi listán jól tagoltan látható az ellenőrzések során feltárt hiányosságok és jogsértések, valamint azok szankcionálása. A táblázat szerint ugyanis van olyan ingatlanügylettel foglalkozó egyéni vállalkozó – és kisadózó – akinél tevékenysége ellátása során a Pmt. rendelkezéseinek a be nem tartása miatt kisebb súlyú jogsértést állapítottak meg, mégis nagyobb bírságot kapott, mint például az egyik nevesebbnek mondható pénzintézet – aki egyébként több milliárd forintos árbevételt ért el a vizsgált időszakban – ingatlanügylettel foglalkozó leányvállalata, akinél súlyosabb Pmt. előírásai általi kötelezettség be nem tartását állapították meg. A Pmt. előírásai alapján történő szankciók alkalmazása nem tekinthető következetesnek hazánkban.

251 SCHUBAUER László: A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei. (In: A negyedik magyar büntetőkódex. szerk.: Hollán Miklós–Barabás A. Tünde), MTA TK JTI–OKRI, Budapest, 2017. 357–358. o.

252 Pmt. 71. § (1) Az e törvény szerinti felügyeleti eljárás során hozott véglegessé vált vagy a jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatot az 5. § a)–c) és e)–g) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv – a szolgáltatóval történő közlést követően – haladéktalanul köteles közzétenni a honlapján oly módon, hogy abból legalább a szabály megsértésének vagy a hiányosságnak a jellegére, illetve a jogsértő személyére vonatkozó adatok, információk megismerhetőek legyenek.

253 Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/hatarozatok-kozzeteteli-lista/hatarozatok-kozzeteteli-lista>

1. Az NRA bevezetése hazánkban

Az Európai uniós szakpolitikai kihívásoknak történő megfelelés érdekében hazánk 2015-ben elkészítette az első pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása szempontjából a Nemzeti Kockázatértékelését. Ennek felülvizsgálatára és új NRA kiadására 2017-ben – a jelenleg is hatályban lévő Pmt. kihirdetését követően – került sor. Bár a nemzeti kockázatértékelés bizalmas információkat tartalmaz, a szolgáltatók a kockázatértékelés – a megértést és a célt nem veszélyeztető mértékben – csökkentett tartalmát megismerhetik.²⁵⁴ Az NRA hatálya kiterjed a pénzmosásra, a bűncselekményeket előidéző eszközökre, és a terrorizmus finanszírozására. Az NRA eredménye alapján Magyarország pénzmosással és terrorizmus finanszírozással összefüggő kockázati kitettsége mérsékelte. Véleményem szerint ez a megállapítás azért tehető, mert a megállapított értékek a belső és külső körülmények, valamint a valószínűség figyelembevételével alapvetően a veszélyeztetettségre utalnak, vagyis nem feltétlenül konkrét veszélyre. Felügyeleti szervek szempontjából elsősorban a szolgáltatók minősülhetnek fenyegetésnek. Vagyis a sérülékenységi a szolgáltató szektorban lévő belső körülmény, amelynek jelenléte – vagy adott esetben hiánya – hozzájárul ahhoz, hogy a fenyegetés megvalósuljon, majd a kockázat bekövetkezzen. Ilyen vonatkozásban úgy vélem, hogy sérülékenység lehet maga a jogszabály is vagy annak nem megfelelő végrehajtása, a tudatosság szintje vagy a szolgáltató általános jellemzői, mint például a pénzügyi szolgáltatók vagy a könyvelő irodák. Sérülékenységet eredményezhet az információ hiánya is, ezért fontos a megfelelő információ áramlása az érintettek között. Egy kockázathoz több fenyegetés és ahhoz képest akár különböző számú, több sérülékenység is tartozhat. Ebből következik, hogy a kockázatok kezelése is több intézkedést igényelhet. Az FATF irányelv preambuluma 22. bekezdése szerint „*a kockázatok nem minden esetben ugyanolyan mértékűek, ezért teljes körű és tényeken alapuló, célzott RBA-t²⁵⁵ kell alkalmazni a kockázatok célozottabb kezelése érdekében.*”²⁵⁶

254 Forrás: <https://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/penzmosas-ellen/fontos-informaciok-dokumentumok/a-nemzeti-kockazattertekeles-szolgaltatoi-verziojanak-igenylese>

255 RBA – Risk-Based Approach (A kockázatalapú megközelítés azt jelenti, hogy az országok, hatóságok és bankok azonosítják, értékelik és megértik a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának kockázatát, majd a kockázatszintnek megfelelő megelőző intézkedéseket hoznak. Három szintű kockázat állapítható meg; alacsony, közepes és magas.)

256 Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>

2. Magyarország felügyeleti kockázatértékelése

Az előző fejezetben láthattuk, milyen kockázati megítélés szükséges a nemzetközi szabvány szerint. A nemzeti kockázat értékelések elkészítése szempontjából tehát fontos, hogy a fenyegetettségeket is megfelelően értékeljük. Hazánkban a Pmt. alapján kell meghatározni a kockázat értékelési mechanizmust. A Pmt. 28. § (1) bekezdésében²⁵⁷ foglaltak alapján Magyarországon a PEI az alábbiakban részletezett felügyeleti kockázatértékelés eredményének figyelembevételével hajtja végre a Felügyeleti Eljárási és Módszertani Útmutatás, hatósági ellenőrzésekre vonatkozó rendelkezéseit. Tekintettel arra, hogy hazánk NRA-ja nem nyilvánosan hozzáférhető, ezért a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységet végző szolgáltatók részére készült úgynevezett „szolgáltatói verzió” vizsgálata alapján készült a következő megállapítás.²⁵⁸

A felügyeleti kockázatértékelés elkészítése során a PEI mint a Pmt. 5. § f) pontja szerinti felügyeletet ellátó szerv figyelembe veszi:

- a nemzeti kockázatértékelés eredményét;
- a felügyelete alá tartozó szolgáltatók – a Pmt. 66-68. §-aiban²⁵⁹ meghatározott – hatósági ellenőrzése során tett korábbi megállapításait.

²⁵⁷ Pmt. 28. § (1) A 66. §-ban meghatározott felügyeleti tevékenység gyakorlásához az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv köteles a szolgáltató vagy szektor jellege és mérete, valamint a szolgáltatóra vagy szektorra jellemző ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján – a szolgáltató jellegével és méretével arányosan – felügyeleti kockázatértékelést készíteni.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv feltárja a szolgáltatóra vagy szektorra jellemző ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján fennálló pénzügyi és terrorizmus-finanszírozási kockázatokat, felhasználva ehhez a 27. § alapján rendelkezésre álló valamennyi információt.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott felügyeleti kockázatértékelés elkészítéséhez az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv köteles figyelembe venni a nemzeti kockázatértékelés eredményét.

(4) A 66. §-ban meghatározott felügyeleti tevékenység gyakorlásához a felügyeleti kockázatértékelés figyelembevételével az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv köteles a szolgáltató vagy szektor jellege és mérete, valamint a szolgáltatóra vagy szektorra jellemző ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján – a szolgáltató jellegével és méretével arányosan – felügyeleti eljárásrendet készíteni.

(5) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az általa felügyelt szektort érintő, a kockázatértékelésben már feltárt pénzügyi és terrorizmus-finanszírozási kockázatok változását figyelemmel kíséri, és a még nem azonosított kockázatokat feltárja. Ennek figyelembevételével a kockázatértékelését aktualizálja.

²⁵⁸ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/nemzeti-kockazattertekeles-adatok/nemzeti-kockazattertekelesi-adatok>

²⁵⁹ Pmt. 66. § (1) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az e törvény szerinti felügyeleti tevékenységének gyakorlásával – a felügyeletet ellátó szerv tevékenységét meghatározó jogszabályok alapján, a (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően – biztosítja a szolgáltató e törvény rendelkezéseinek való megfelelését.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv (1) bekezdés szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a szolgáltatónak az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedéseket érintő nemzetközi és hazai jogszabályi rendelkezéseknek való megfelelésének biztosítására is.

A PEI felügyeleti kockázatértékelés eredménye alapján, valamint a hatályos Európai uniós direktíva szerinti kockázat alapú felügyeleti eljárásra vonatkozó előírás alapján a hatósági ellenőrzéseket – a rendelkezésre álló erőforrások leghatékonyabb felhasználása mellett – a magasabb kockázatba tartozó szolgáltatók vonatkozásában hajtja végre, tevékenységi alapon történő kockázati kategóriák felállítása szerint. A PEI felügyelete alá tartozó szolgáltatók ellenőrzés-metodikai szempontból általános és speciális kockázati kategóriákba sorolhatók az alábbiak szerint:

- 1) Könyvviteli szolgáltatást (megbízási, vállalkozási jogviszony alapján) végzők;
- 2) Adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet (megbízási, vállalkozási jogviszony alapján) végzők;

(2a) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv (1) bekezdés szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a szolgáltatónak a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló jogszabályi rendelkezéseknek való megfelelésének biztosítására is.

(2b) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv (1) bekezdés szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a felügyeleti szerv feladatköréhez illeszkedően a szolgáltatónak az atipikus pénzügyi jellegű korlátozó intézkedések betartásához szükséges kötelezettségeknek való megfelelésének biztosítására is.

(3) A felügyelet ellátása során – az e törvényben meghatározott eltérésekkel – az 5. § e) és f) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv a közigazgatási hatósági eljárásról szóló törvény, az 5. § a) és g) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és az MNBtv., az 5. § b) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a szerencsejáték szervezéséről szóló törvény, az 5. § c) pontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló és az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény rendelkezései szerint jár el.

(4) A felügyelet ellátása során az 5. § d) pont da) alpontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.), az 5. § d) pont db) alpontjában meghatározott felügyeletet ellátó szerv a Kjtv. rendelkezései szerint jár el.

(5) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv írásos tájékoztatást küld a Bizottság részére a miniszter egyidejű tájékoztatása mellett mindenkor elérhetőségeiről és azok minden változásáról.

67. § (1) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a felügyeleti tevékenysége gyakorlása során köteles a 28. §-ban meghatározott felügyeleti kockázatértékelés eredménye alapján eljárni és az e törvény szerinti felügyeleti eljárás gyakoriságát és terjedelmét a megállapított kockázatokhoz igazítani.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv 66. § és e § szerinti felügyeleti tevékenysége kiterjed a szolgáltató 27. § szerinti belső kockázatértékelésének és belső eljárásrendjének ellenőrzésére is.

68. § (1) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az e törvény szerinti felügyeleti tevékenységének gyakorlása során biztosítja az Európai Unió más tagállamában székhellyel rendelkező szolgáltató magyarországi fióktelepének, leányvállalatának és tartós üzleti egységeinek az e törvény és az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály rendelkezéseinek való megfelelését is.

(1a) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv egy csoport részét képező hitelintézetek és pénzügyi intézmények esetében együttműködik a csoport részét képező telephely szerinti tagállam felügyeleti hatóságával.

(1b) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv felügyeli a 61. § (1) bekezdésére tekintettel a csoportszintű politikák és eljárások eredményes végrehajtását, illetve lefolytatását.

(2) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a felügyeleti tevékenysége során a 61. § (2) bekezdésében meghatározott központi kapcsolattartó pont vonatkozásában – kivételes jelleggel, így különösen súlyos és azonnali orvoslást igénylő jogsértés megállapítása esetén – átmeneti időtartamra a 69. § szerinti intézkedéseket alkalmazhatja.

(3) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv az (1) és (2) bekezdésben meghatározott felügyeleti intézkedés végrehajtása során köteles együttműködni az érintett másik tagállam felügyeletet ellátó szervével, továbbá az európai felügyeleti hatóságokkal.

- 3) Ingatlanügynöki tevékenységet végzők;
- 4) Saját tulajdonú ingatlan üzletszerű adásvételét végzők;
- 5) Virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltást nyújtó szolgáltatást végzők;
- 6) Székhelyszolgáltatási tevékenységet végzők.

A nemzeti kockázatértékelés vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a Pmt. terminológiájának megfelelően csak két – jelentős és mérsékelt – részre osztva állapította meg a tevékenységek kockázati szintjét. Mindkét tevékenységi kört mérsékeltén jelentős kockázati szintbe sorolta. Ugyanakkor az 1. és 2. csoportba tartozó kategóriák kockázati szintje magasabb volt – elérte a 2,2-es szintet – a 3. és 4. kategóriába sorolt ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenység kockázati – az 1,8-as – szintjéhez képest.

A 2. kategóriába tartozó adószakértői, okleveles adószakértői és adótanácsadói tevékenységet folytató szolgáltatók gyakran a könyvvizsgálói vagy könyvelői tevékenység kiegészítéseként végzik ezeket a tevékenységeket. A tisztán adószakértői, vagy adótanácsadói tevékenység végzésére kötött szerződések volumene – az ellenőrzési tapasztalatok szerint – csekély a könyvviteli szolgáltatás tevékenységi körbe tartozókhoz képest.

Az 5. kategóriába tartozó virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltást nyújtó szolgáltatást végzők vonatkozásában elvégzett felügyeleti ellenőrzések során szankciók nem alkalmazhatók a Pmt. alapján, ezért a kockázati megítélésük – ellenőrzési szempontból – az utolsó helyen található. Véleményem szerint ez helytelen felügyeleti gyakorlat, ugyanis a virtuális fizetőeszközök váltása jelentős kockázat tekintettel arra, hogy ezen a területen lehet a legegyszerűbben titokban tartani a pénzeszköz forrását.

Fentiek alapján a felügyeleti ellenőrzések elsősorban az első két célcsoportba tartozó szolgáltatók vonatkozásában élveznek prioritást a hatósági ellenőrzések. Úgy vélem azonban, hogy több kockázati tényező is felmerülhet, amely indokoltta teheti a felügyeleti ellenőrzést az alábbi felsorolás szerint.

1) A könyvviteli szolgáltatók ellenőrzésének prioritását alátámasztó információk a következők lehetnek:

A kijelölt személy bejelentésére vonatkozó adatok (a továbbiakban: eKSZNY260) szerint, a könyvviteli szolgáltatást végző szolgáltatók száma meghaladja a többi szolgáltató számát. Ide nem értve a pénzügyi szolgáltatókat, hiszen nem összemérhetően eltérnek a bejelentések száma, amelyről egy másik fejezetben lesz szó bővebben.

A PEI 2023-ig végrehajtott felügyeleti ellenőrzései során csak a könyvviteli szolgáltatók esetében több lehetőség volt bejelentési kötelezettség elmulasztásának a megállapítására, mint az összes többi szolgáltatót egybe véve, mégsem indult ilyen vonatkozásban eljárás. Ennek okáról nem lehetett információkat megtudni.

A felügyeleti ellenőrzések során tapasztalt bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény felmerülése miatt kizárólag a könyvviteli szolgáltatóknál végrehajtott ellenőrzésekből kifolyólag történt tájékoztatás a pénzügyi információs egység részére. Szignalizáció, vagyis a pénzügyi információs egység tájékoztatása alapján indult felügyeleti eljárás szinte kizárólag a könyvviteli szolgáltatókat érintette a közzétett nyilvántartás szerint.²⁶¹

2) Adószakértői, adótanácsadói tevékenység kockázati jellemzői:

A felügyeleti ellenőrzések alkalmával a szolgáltató ügyfélkörének feltérképezése során jelentős a különbség az 1. és 2. kategória között. Míg a könyvviteli szolgáltatók ügyfelei a NAV Egységes Képviselési Nyilvántartásából (a továbbiakban: EKNYI)²⁶² nyilvánosan lekérdezhetőek, addig a második kategóriába tartozó adószakértői, adótanácsadói tevékenységet végző szolgáltatók ügyfeleit csak a szolgáltató által átadott ügyfél-lista alapján ismerheti meg a felügyeleti szerv. További lényeges különbség, hogy a könyvviteli szolgáltatók tevékenysége minden egyes ügyfelük vonatkozásában megismerhető a NAV által a könyvelő programokból történő lekérdezések során,

260 eKSZNY – elektronikus Kijelölt Személy/ek Nyilvántartása (A szolgáltatók a Kit. 4. § (2) bekezdésében és a Pmt. 31. § (1) bekezdésében meghatározott, Kijelölt személyre vonatkozó tájékoztatási kötelezettségüket a tevékenységük megkezdésétől számított 5 munkanapon belül kötelesek bejelenteni a NAV PEI részére elektronikus úton). Ennek hiánya már felveti a pénzmosás és a bejelentési kötelezettség elmulasztásának lehetőségét így annak kockázata is jelentősnek mondható.

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/pmt-es-kit-szerinti-kijelolt-szemelyre-vonatkozo-tajekoztatasi-pmt-es-kit-szerinti-kijelolt-szemelyre-vonatkozo-tajekoztatasi>

261 Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/hatarozatok-kozveteteli-lista/hatarozatok-kozveteteli-lista>

262 Forrás: <https://kny.nav.gov.hu/home>

azonban az adószakértők, adótanácsadók konkrét tevékenysége nincs ilyen jól dokumentálva, ezáltal csak a saját bevallásuk alapján derülhet ki kockázati tényező. Fentiek alapján a bejelentési kötelezettség vizsgálata ebbe a kategóriába tartozó szolgáltatók vonatkozásában objektíven, dokumentáció alapján szinte lehetetlen. Különösen igaz ez abban az esetben, ha az adószakértő, adótanácsadó nyújt segítséget az ügyfele számára úgymond adóoptimalizálási lehetőség vonatkozásában – amely jellemzően bújtatott költségvetési csalás bűncselekmény elkövetését takarja. A szolgáltató tevékenységének dokumentálása ebben az esetben nem fog megtörténni és a hatósági ellenőrzés során sem lesz közreműködő a tényállás pontos megállapításához a szolgáltató, ezért nem keletkeztet bejelentési kötelezettség elmulasztását sem. Fontos azt is megemlíteni, hogy a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységekről kiállított számlák ellenőrizhetők a PEI és az FIU által, ugyanakkor ezen információk birtokában a PEI felügyeleti tevékenysége keretében nem vizsgálhatja a bejelentés elmulasztását – és nyilván nem is kezdeményezhet eljárást – a számla kiállítójával szemben.

3) Ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végző szolgáltatók elemzése kockázati szempontból:

A már említett – a Moneyval által 2016. évben lefolytatott – Magyarország vonatkozásában történt országértékelés során, a vizsgálatot lefolytató szakértőkkel egyetértett az akkori PEI vezetése is abban, hogy az ingatlanpiac a pénzmosás egyik fő célterülete, ugyanakkor a nemzeti kockázatértékelés mérsékelten jelentős kockázati szintbe sorolta ezt a tevékenységi kört az alábbiak miatt:

Ingatlanon keresztül pénzt tisztára mosni ingatlanközvetítő igénybevétele nélkül is lehet, maga az alap jogügyletnek nem olyan nélkülözhetetlen szereplője az ingatlanközvetítő, mint az ügyvéd/közjegyző. Aki ingatlan eladásához vagy vásárlásához ingatlanközvetítőt vesz igénybe, az gyakran egyszerre nem egy, hanem több szolgáltatóval találkozik.

Az ingatlanközvetítői jutalék kifizetése rendszerint készpénzben történik, a teljesítésről gyakran nem állítanak ki számlát. A számla elhagyása az ingatlanközvetítő számára az adóelkerülést, a megbízó számára a jutalék díjának csökkentését teszi lehetővé.

Az ingatlanközvetítők szolgáltatásának igénybevétele nem kötelező, ezért ők az ingatlan adásvételén keresztül bonyolított pénzmosási tevékenység során nem feltétlenül jelennek meg. Tevékenységük során egyáltalán nem érdeklődnek az ügyfélnél rendelkezésre álló vételár vagy ingatlan eredetéről, miközben az ügyletek többsége részben vagy egészben készpénzben bonyolódik le.

Az ingatlanközvetítők tudatossága a tevékenységükkel érintett ingatlanok értékesítésében merül ki, céljuk az ebből származó jutalék megszerzése. Számukra irreleváns az, hogy az ügylettel megvalósul-e pénzmosás, vagy sem. Nem törekednek pénzmosásban való segédkezésre, egyszerűen nem érdekli őket.

Nincs olyan információ, amely alátámasztaná a háború miatti migrációs hullámmal Magyarországra érkező, illetve hazánkon áthaladó külföldiek hosszú távú ingatlan bérletét vagy vásárlását. Ennek oka, hogy ezen személyek általában nem rendelkeznek az ilyen ügyletekhez szükséges okmányokkal, nincs megfelelő mennyiségű készpénzük, az ehhez kapcsolódó eljárások hosszadalmas és bonyolult számukra, illetve egyáltalán nem is szándékuk a Magyarországon való tartós maradás, általában csak tranzit ország vagyunk.

Az ingatlanközvetítők vonatkozásában a felügyeleti ellenőrzés végrehajtása során az ügyfélkör feltérképezése a megkötött, eltárolt és az ellenőrök részére átadott szerződések alapján történik. Az ellenőrzés során a szolgáltató a vizsgált ügyfél-átvilágítási intézkedéseket az ellenőrzés rendelkezésére bocsátott dokumentációval csak orientálni tudja, azok alapján nem is állapítható meg bejelentési kötelezettség elmulasztása, hiszen olyan dokumentumot, ami azt alátámasztaná nem készítenek – de ha mégis, azt nem tartják meg.

Fentiek alapján látható tehát, hogy a bejelentési kötelezettség vizsgálata során a felügyeleti szerv elsősorban az ingatlanvásárlás során előforduló magas készpénz jelenlétét igyekszik feltárni. Problémaként jelentkezik ugyanakkor, hogy a vételi ajánlatok során a szolgáltatók nem minden esetben világítják át az ügyfeleket, így fel sem merülnek ezek az ügyletek a szolgáltatónál. Ha a vételi ajánlat nincs dokumentálva, vagy nem kerül átadásra az ellenőrzés során, az érintett ingatlanhoz kapcsolódó ingatlanközvetítői szerződés – amelyhez vételi ajánlat társulhat – az a vizsgálók számára ismeretlen marad, mivel nem létező a jogügylet. Ha a vételi ajánlat feltárára kerül, nem feltétlenül tartalmazza, hogy az ingatlan vételárát készpénzben kívánják kiegyenlíteni, ezért ilyen esetben sem fordulhat elő bejelentési kötelezettség elmulasztása. Hasonló a helyzet a kiemelt közszereplő ügyfelek esetében is. Jellemzően nem töltik ki az erre

vonatkozó nyilatkozatot vagy ha kitöltik is, nincs olyan nyilvántartás vagy aktualizált adatbázis, amely alapján bárki meg tudná állapítani valakiről, hogy kiemelt közszereplői státuszt tölt be. Nyilvánvaló tény, hogy a szolgáltató nem tárja fel az ellenőrzés során, hogy tudomása van az ingatlan magas összegű készpénzben történő megvásárlásáról vagy, hogy az ügyfele kiemelt közszereplő volt. Mivel nincs a Pmt.-ben meghatározott objektív értékhatár, amelynél a szolgáltató köteles lenne bejelentést tenni – bár a PEI által közzétett típusszabályzatokban a 25 millió forintot meghaladó értékhatárt²⁶³ már szükségesnek tartja bejelenteni – a készpénzes vásárlás esetén, ezért nem jelentkezhetsz bejelentési kötelezettség elmulasztása ezen esetekben sem. További aggályokat okoz, hogy a vételi ajánlat sok esetben eleve tartalmazza azt a kikötést, hogy a vételi ajánlatot tevő személy nem feltétlenül saját magának vásárolja meg az ingatlant, így az ingatlan tényleges tulajdonosára vonatkozóan az ingatlanközvetítő ilyen esetben nem is szerez tudomást.

4) Saját tulajdonú ingatlan üzletszerű adásvételének kockázati jellemzői:

A saját tulajdonú ingatlan üzletszerű adásvételét végző szolgáltatók vonatkozásában semmilyen országos nyilvántartás nem áll rendelkezésre a tevékenységet végzőkről, így gyakorlatilag bárki végezheti. Mivel a tevékenység minden regisztráció és nyilvántartás nélkül szabadon végezhető, így ennek hatékony ellenőrzésére sem várható használható megoldás. A tevékenység vonatkozásában a TEÁOR szám²⁶⁴ felvétele nem jelenti, hogy a tevékenységet valóban folytatja a szolgáltató. Bár a keletkezett számlák és bevételek alapján kiválasztásra kerülő nagyberuházók esetében jelentős kockázatok merültek fel a tapasztalatom során, mégsem állapítható meg bejelentési kötelezettség elmulasztása az ő esetükben sem. Az ellenőrzésekhez támpontot a kijelölt személy nyilvántartásban szereplő adatok képezhetnek, valamint a szolgáltatók által kiállított bevételi számlák. Ugyanakkor ez sem minden esetben ad okot az ellenőrzés kezdeményezésére, hiszen ezek alapján még nem merül fel olyan kockázati tényező, amely alapján szükség lenne a hatóságnak fellépni.

Mivel ezen szolgáltatói kör részletesen ismeri az ingatlan adásvételi szerződés minden részletét, ezért az ellenőrzések során az ő vonatkozásukban is a készpénzes vásárlások vizsgálata bír nagy jelentőséggel. Ugyanakkor itt is behatárolja az ellenőrzés

²⁶³ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/tipusszabalyzatok/tipusszabalyzatok>

²⁶⁴ TEÁOR – Tevékenységek Ágazati Osztályozási Rendszere.

kereteit az átadott, hozzáférhetővé tett dokumentáció. További probléma az objektív bejelentési kötelezettség hiánya magas készpénz, stróman személy vagy szervezet esetében, amelyek tekintetében a hatóság nem tud információt szerezni. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy például virtuális fizetőeszköz útján vásárolt ingatlan esetében szintén nem lehet ellenőrzési megállapítást tenni, hiszen a tényleges tulajdonos sem állapítható meg ilyen tranzakció esetében.

Szignalizáció, illetve a pénzügyi információs egység tájékoztatása alapján indult felügyeleti eljárások esetén a megfelelő információk birtokában lehet esély bejelentési kötelezettség elmulasztásának megállapítására. A tapasztalatok alapján azonban kijelenthető, hogy erre még nem került sor ezen szolgáltatói kör vonatkozásában a vizsgált időszakban. Nem is lehetséges, hiszen a felfedés tilalma miatt nem is fordulhat elő olyan információ, ami a bejelentési kötelezettség elmulasztását bizonyítaná.

Az ötödik kategóriába tartozó virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltást nyújtó szolgáltatást végző vállalkozások tekintetében semmilyen megállapítás nem tehető tekintettel arra, hogy a Pmt. szerinti szankció sem alkalmazható az esetükben, így a hatóság nem tudja megfelelő felügyeleti kockázati értékelésbe helyezni őket.

A székhelyszolgáltatók vonatkozásában szintén csak akkor fordulhat elő bejelentési kötelezettség elmulasztása, és ebből adódó kockázati szempont szerint értékelni, ha párhuzamosan könyvelői tevékenységet is végez az ügyfelei számára, ugyanis önmagában a székhelyszolgáltatási tevékenység még semmilyen kockázatot nem rejt magában.

Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy a PEI felügyelete alá tartozó – ellenőrzés metodikailag – négy kategóriába sorolt szolgáltatói kör viszonylatában a leghatékonyabb ellenőrzés a könyvviteli szolgáltatók vonatkozásában realizálható.

3. Kockázatok vizsgálata

A nemzeti kockázatértékelés jelentős és nagyon jelentős kockázati szintet határozott meg az alábbi szolgáltatókkal kapcsolatosan.

Általános szempontok alapján:

- 1) Az offshore gazdasági társaságokkal összefüggő kockázatok
- 2) A strómanokkal összefüggő kockázatok
- 3) Kapcsolódó kockázati profil a székhelyszolgáltató jelenléte, esetleg könyvviteli szolgáltatóként történő működése.
- 4) Készpénzzel összefüggő kockázatok
- 5) A nonprofit szervezetekkel összefüggő kockázatok, valamint

Speciális szempontok alapján:

- 6) Pmt. végrehajtásával kapcsolatos felügyeleti kockázatok
- 7) Korruptciós bűncselekményekkel összefüggő kockázatok
- 8) Költségvetési csalással összefüggő kockázatok
- 9) Bejelentési rendszerrel összefüggő kockázatok

Ezek közül a PEI felügyelete alá tartozó szolgáltatók vonatkozásában értelmezhető kockázati kategóriák meghatározása az alábbiak szerint alakul.

3.1. Általános kockázatokat magukban hordozó szolgáltatók:

1) Az offshore gazdasági társaságokkal összefüggő kockázatok:

Az off-shore társaságok alkalmazásának, felhasználásának alapvető céljai:

- az adófizetési kötelezettség nem, vagy a fizetendőnél jelentősen kisebb mértékben történő teljesítése;
- az anonimitás biztosítása;
- az offshore társaságok fizetési számláin megjelenő pénzeszközök forrásának elrejtése;
- a bűncselekményekből származó pénzeszközök visszajuttatása a gazdasági tevékenységbe.

A szolgáltatók által végzendő ügyfél-átvilágítási intézkedések és a monitoring tevékenység nehezen végezhetőek el offshore társaságokkal kapcsolatban, mivel a nyilvánosan hozzáférhető információk korlátozottak.

Az offshore társaság és a magyarországi székhelyű gazdasági társaságok, illetve más üzletfelek között jellemzően az alábbi műveletek a jellemzőek:

- kölcsön nyújtása,
- tulajdonosi hitel nyújtása,
- törzstőke befizetése,
- betét lekötése,
- osztalék, osztalék-előleg átutalása,
- üzletrészek vételének, eladásának kiegyenlítése,
- követelésvásárlás,
- kamatjóváírások (kamatbevételek) realizálása, újra befektetése.

Felügyeleti ellenőrzés során az ügyfél-átvilágítási intézkedések ellenőrzése körében a vizsgálók olyan ügyfeleket választanak ki, ahol az ügyfél-társaságban külföldön bejegyzett gazdasági társaság tulajdonosa van. Különös tekintettel azokra, amelyeknek a természetes személy tulajdonosaira vonatkozóan a szolgáltató az ügyfél képviseletében eljáró személy nyilatkozatára hagyatkozott. Azt ellenőrizni nem lehetséges tekintettel arra, hogy ha okirat másolatot nem kért be a tulajdonosi háttér igazolására a vizsgált szolgáltató, akkor arra megállapítás sem tehető. A bejelentési kötelezettség vizsgálata tekintetében is prioritást élvez az offshore háttérű gazdasági társaságok tevékenysége.

2) A stróman²⁶⁵ személyekkel összefüggő kockázatok:

A stróman személy felhasználásával alapított gazdasági társaságok képviseletében eljáró vezető tisztségviselő a szolgáltatóval történő szerződéskötés alkalmával a gazdasági társaság alapvető adatainak, tevékenységének, üzleti tervének, üzletfeleinek, alkalmazottainak tekintetében semmilyen ismerettel nem rendelkezik (alkalmanként megjelenését tekintve hajléktalan személy benyomását kelti vagy a cégvezetésre más

²⁶⁵ A stróman olyan személyt jelöl, aki más nevében cselekszik, gyakran azért, hogy elrejtse az irányító személy valódi személyazonosságát. A kifejezés a német „Strohmann” szóból származik, amely „szalmabábut” jelent. A gyakorlatban a stróman üzleti tranzakciók, jogi ügyek vagy politikai kontextusok során használható a valódi döntéshozó elrejtésére.

okból tűnik alkalmatlannak). A feltett kérdésekre önállóan nem minden esetben tud válaszolni. Általában önmagát nem azonosító személy/személyek kíséri(k), akik helyette nyilatkoznak, vagy folyamatosan instrukciókkal látják el a stróman személyt. A stróman azonosítása a szolgáltatóval történő szerződéskötéskor nem mindig lehetséges.

A szolgáltatónál már ügyfélkapcsolattal rendelkező gazdasági társaságok esetében előfordul, hogy a korábbi tevékenységet folytatják, azonban a tagok és/vagy a vezető tisztségviselők személye megváltozik, amelynek következtében stróman személyek kerülnek a tagok és/vagy vezető tisztségviselők helyére.

A stróman személyek több esetben Magyarországgal szomszédos országok, jellemzően Ukrajna, Románia vagy Szerbia állampolgárai, akiket az elkövetők a cégalapítást és a fizetési számla megnyitását követően azonnal „visszautaztatnak” az állampolgárságuk szerinti országba. A stróman személyek tevékenységükért bizonyos összeget kapnak cserébe. Az adott stróman személy eltűnésével az eredeti elkövetőket sem tudják utolérni. A strómanok felhasználásával továbbá szorosan összefüggenek az úgynevezett fantomcégek is, akik összekeverik a bűncselekményből származó vagyont a legális tevékenységből származóval. Egy fedővállalkozás létrehozásával élénk gazdasági tevékenység látszatát keltik, nagy pénzmozgással a bankszámlán, de a valóságban nincs produktív tevékenység mögöttük.

Erre a tevékenységre a legalkalmasabb vállalkozástípusok a különböző szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, tanácsadó cégek, kiskereskedelmi üzletek, ahol jelentős a készpénzforgalom, nemzetközi pénzközvetítők, pénzügyi tanácsadó cégek stb.

3) Kapcsolódó kockázati profil a székhelyszolgáltató jelenléte, esetleg könyvviteli szolgáltatóként történő működése során:

A fiktív gazdasági társaságok kapcsán kiemelt kockázatként értékelendő az ún. székhelyszolgáltató irodák működése, ami visszatérő problémát jelent a pénzmosás, illetve az azzal kapcsolatos alapbűncselekmények felderítése és nyomozása során. Az ugyanazon irodahelyiségbe egyszerre akár több száz gazdasági társaság „székhelyét” – jellemzően pusztán csak kézbesítési címként szolgáló – vállalkozások megnehezítik vagy ellehetetlenítik az oda bejegyzett cégek mögött álló vagy képviselőjükben eljáró természetes személyek tényleges tulajdonosának időszerű azonosítását. E gazdasági társaságok vonatkozásában elmondható, hogy a székhelyszolgáltatás gyakran csak egy védvonal, amely megnehezíti a tényleges ügyintézés helyének és/vagy a cég mögött álló

természetes személyeknek megtalálását, azonosítását. A székhelyszolgáltatás önmagában nem mond ellent a hatályos jogszabályoknak, ugyanakkor a székhelyszolgáltatást igénybe vevő gazdasági társaságok rendszerint nem tesznek eleget a központi ügyintézés helyének feltüntetésére vonatkozó törvényi kötelezettségüknek. Továbbá kockázati faktor jelenik meg ezen cégek vonatkozásában a Pmt-ben előírt kötelezettségek betartásának ellenőrzése. Ez a kockázat a pénzügyi és a nem pénzügyi szolgáltatói szektorban egyaránt megjelenik.

A székhelyszolgáltatónál működő könyvviteli szolgáltatási tevékenység – az ellenőrzési tapasztalatok alapján – kritikusnak mondható. A könyvviteli szolgáltatást végzők sem érik el sok esetben az ügyfelet, ha nem kap bizonylatot az adott bevallási időszakra – ilyenkor jellemzően nullás bevallást ad be a mulasztási bírság elkerülése érdekében – és nem fordít kellő figyelmet az ügyfél tevékenységének figyelemmel kísérésére. Ezekben az esetekben a felügyeleti ellenőrzés során figyelemmel kell lenni a szolgáltató azon ügyfeleire, amelyek vezető tisztségviselője és tulajdonosa ugyanaz a külföldi személy, vagy személyek. Ha a szolgáltató nem tud érintkezésbe lépni az ilyen vezető tisztségviselőkkel, illetve, ha az ügyfél-társaságban csak ügyintézői pozícióval rendelkező személy magabiztosan dönt, vagy nyilatkozik vezető tisztségviselői hatáskörbe tartozó dolgokról az további kockázati tényező. Mind azt ügyfél-átvilágítási intézkedések vizsgálatakor, mind a bejelentési kötelezettség vizsgálatakor figyelembe kell venni a szolgáltató ilyen tulajdonosi háttérrel rendelkező ügyfeleit. Ugyanakkor megfelelő dokumentumok és nyilatkozatok nélkül nehéz bejelentési kötelezettség elmulasztását megállapítani az ő esetükben is.

4) Készpénzzel összefüggő kockázatok:

A készpénz használata megakadályozza a pénzügyi folyamatok átláthatóságát, ezáltal a büntetendő cselekményből származó vagy a bűncselekmények elkövetésére használt pénzeszközök útjának a nyomon követését. A készpénzforgalom használata valamennyi szektorban magas kockázatot jelent mind az alapbűncselekmények, mind a pénzmosás jelenségének vonatkozásában. Érdekes jelenség figyelhető meg napjainkban hazánkban a nagymennyiségű készpénzforgalmat tekintve. A Magyar Nemzeti Bank által közzétett információ alapján jelentős mennyiségű készpénz került külföldre.²⁶⁶ Arról, hogy

266 Forrás: <https://www.portfolio.hu/bank/20210714/soha-nem-usztak-meg-ennyi-keszpenzben-a-magyarok-de-valami-megvaltozott-492516>

hogyan történt a kiáramlás már nincs nyilvános információ. Kritikus nemzetgazdasági kockázatot hordozz magában az a tény, hogy a Magyar Nemzeti Bank alapítványa is jelentős összegű pénzt juttatott külföldre.

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszer tekintetében a pénzügyi szolgáltatók, különösen a bankok által tett bejelentések jelentős hányadában központi kockázati elemként jelenik meg a készpénz használata. Ezt igazolja az a tény is, hogy a Pmt. alapján a szolgáltatók által az FIU-hoz küldött bejelentések kockázatalapú elemzésekor gyűjtött 2023. évi statisztika alapján megállapítható, hogy az összes 16 675 bejelentés közül jelentős, mintegy 15 231 bejelentést a pénzügyi szolgáltatást végzők tettek meg.²⁶⁷ Ez megerősíti azt a tényt, amely szerint a készpénz használata – döntő többségében fizetési számlára történő jelentős összegű készpénzbefizetés, illetve fizetési számláról történő nagy összegű készpénz felvétele – formájában jelentkezik a legnagyobb kockázat a pénzmosás tekintetében.

A pénzmosást elkövetőknek gyakran az általuk megszerzett készpénz jelentős részét használniuk kell, hogy tiltott árukat, további szállítmányt vagy különféle költségeket kifizethessenek. A készpénzes tranzakciók minden előnye és hátránya ellenére a bűnözői csoportoknak nem sok választásuk van. A bűnözői gazdaság továbbra is túlnyomórészt pénzalapú. Ez azt jelenti – szubjektív módon – a tiltott árukat értékesítő elkövetők nagy valószínűséggel készpénzben fogják megkapni az áru ellenértékét. Minél sikeresebbek az elkövetők, és minél nagyobb az árujuk értéke, annál több pénzt fognak generálni. Ez komoly problémákat okozhat a pénzmosást elkövetők számára a bevételeik felhasználásában, tárolásában és az azzal való rendelkezésében.

A pénzmosás elleni intézményrendszerben résztvevő szolgáltatók számára a Pmt. lehetővé teszi a pénzeszközök eredetére vonatkozóan megalapozott információk beszerzését, ugyanakkor a pénzeszközök forrására vonatkozó nyilatkozatok ellenőrzése nem biztosított, ugyanis ezen nyilatkozatok ellenőrzésének nehézsége különösen a nagy összegű készpénzbefizetéseknél rejtenek komoly kockázatot. Éppen ezért a felügyeleti ellenőrzés során különös figyelmet kell fordítani a magas összegű készpénz megjelenésére. Az ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végző szolgáltatók esetében az ingatlan vételárának kiegyenlítése tekintetében jelentkezhet nagyobb volumenű készpénz, amelyre vonatkozóan a szolgáltatókat – különös tekintettel az ingatlanügylettel foglalkozó és az ügyvédi tevékenységet végző szolgáltatókat – az

²⁶⁷ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/statisztikai-adatok/statisztikai-adatok-2023>

ellenőrzés során nyilatkoztatni kell. A könyvviteli szolgáltatók vonatkozásában az ügyfelek tekintetében a magas törzstőke, tagi kölcsön esetén lehet szerepe annak, ha azt készpénzben nyújtja a tulajdonos. Továbbá figyelemmel kell lenni azokra az ügyfelekre, ahol jelentős a készpénzforgalom, illetve tartósan magas a házipénztár egyenlege. Ide sorolhatók többek között a vendéglátó egységek, építőipari cégek, gépjármű kiskereskedők, autómosók, műtárgy kereskedők, aukciós házak, zálogházak, ékszer és textilárú kereskedelemmel foglalkozó üzletek, ital- és dohánykereskedők, kiskereskedelmi üzletláncok, ipari ingatlanbérlettel foglalkozó szolgáltatók, ingatlan-beruházással foglalkozó befektetők, pénzváltók, szerencsejáték szolgáltatók.

5) A nonprofit szervezetekkel összefüggő kockázatok:

A nonprofit szervezetek (pl. alapítvány, egyesület) működése által jelentett kockázat szempontjából kiemelendő, hogy a tevékenységükkel összefüggő tranzakciók – kedvezményezett, forrás, összeg nagysága – nem minden esetben vannak összhangban a szervezetek alapvető céljaival, ennek konkrét ellenőrzése, intézményi felügyelete pedig sem a jogi norma, sem a felügyelet szintjén nem biztosított teljes körűen. Ugyanis a civil szervezetek működése feletti törvényesség ellenőrzése, a rá irányadó szabályok szerint az ügyészség hatáskörébe tartozik, amelyben jellemzően a bíróság vagy az OBH²⁶⁸ jelzése alapján kezdeményez eljárást. Az eljárás kizárólag a szervezetek működésére vonatkozik, a gazdálkodására vonatkozó elemekre nem terjed ki, annak vizsgálata az adóhatóság hatáskörébe tartozik. Hasonló a helyzet a végrehajtói irodák tekintetében, ahol jelentősnek mondható az árverés során befojt összeg, aminek nagy része készpénz. Nincs olyan felügyeleti szerv, amely pénzmosás szempontjából vizsgálná a végrehajtói irodákat. Eleve gondot okoz a tényleges tulajdonos megállapítása egy árverés esetén, sőt, maga az ügyfél-átvilágítás is lehetetlen ezekben az esetekben.

A nonprofit szervezetek alapításával és tevékenységének ellenőrzésében lévő hiányosságok, kockázatok a szervezett bűnelkövetői csoportok, illetve a jelentős gazdasági jellegű bűncselekmények elkövetői számára ismertek. Ezen elkövetői kör számára ezek a lehetőségek adóttak, a kockázat kiaknázására való készség és képesség változó, azonban jellemző a szükséges szakértelemmel rendelkező szolgáltatók – mint például az ügyvédi irodák, adótanácsadók, informatikai szolgáltatók stb. – szaktudásának

²⁶⁸ OBH – Országos Bírói Hivatal

igénybevétele. Továbbá szervezett elkövetési formák esetében szükséges ezen szaktudással rendelkező személyek, a bünszervezet tagjainak sorába történő bevonása is. Ilyen elkövetésre találhatunk példát a vagyonkezelő alapítványoknál is, akik üzletrészekkel és részvényekkel rendelkeznek. Ilyenkor egyfajta holdingcéggént is funkcionál az alapítvány, viszont ennek a holdingcégnek nincsen részvényese. A vagyonkezelő alapítvány jogi természetéből adódóan tulajdonosa sincs, ily módon vagyonvédelmi szempontból kiemelt jelentősége van annak, hogy az átadott vagyon tekintetében az alapító már nem, a kedvezményezett pedig még nem tulajdonos. Ezt az angolszász gyakorlatot a vagyonvédelmi terminológiában „*own nothing, control everything*” (magyarul: ne tulajdonolj semmit, kontrollálj mindent) alapelveként alkalmazzák. A vagyonkezelő alapítvány tulajdonképpen a bizalmi vagyonkezelés mondhatni „nagy testvére”.

A terrorizmus finanszírozása szempontjából azok a civil szervezetek vannak a legnagyobb veszélynek kitéve, amelyek szolgáltatási tevékenységet végeznek konfliktus zónákban, vagy azok közvetlen közelében. Ilyen vonatkozásban hazánk – igaz nem terrorcselekmény miatt – kockázatosnak mondható, a háború közelsége okán.

Fentiek alapján tehát vizsgálni kell, hogy a szolgáltató ügyfelei között vannak-e nonprofit szervezetek. Ezen szervezetek milyen volumenű pénzeszközöket mozgatnak. Valamint vizsgálni kell, hogy a nagyobb összegeket felhasználó nonprofit szervezetek tevékenységét – a szolgáltató nyilatkoztatásával, illetve a pénzügyi beszámoló, közhasznúsági melléklet áttekintésével – milyen további kapcsolatokkal látja el.

3.2. Speciális szempontok alapján történő kockázatok vizsgálata

A speciális kockázati körbe tartoznak azok a kockázati tényezők, amelyekhez valamilyen különleges jogállás tartozik, mint például a felügyeleti tevékenységhez kapcsolódó vagy a korrupció kialakulásához vezető kockázatok, de ide kell sorolni a bejelentési kötelezettséggel kapcsolatban felmerülő kockázatokat is.

6) A Pmt. végrehajtásával kapcsolatos felügyeleti kockázatok:

Hatósági ellenőrzést a kockázátértékelés eredménye alapján – az erőforrások leghatékonyabb felhasználásával – ott végez a felügyelet, ahol magasabb a kockázat. A

kockázatértékelés elkészítésekor – az előzőekben említettek alapján – a szolgáltatókra jellemző körülményeken túl, a nemzeti kockázatértékelés eredményét, valamint az adott szolgáltatóknál korábban végzett hatósági ellenőrzések megállapításait is figyelembe veszi. Ugyanakkor a kockázat alapú felügyeleti tevékenység nem képes hatékony lenni a korábban tett megállapítások miatt. Éppen ezért a felügyeleti tevékenység is kockázatokat rejt magában.

A nem pénzügyi szolgáltatói szektor közötti tudatosság sokkal alacsonyabb, mint a pénzügyi szolgáltatói szektorban. Ezt sok esetben a szolgáltatóknál dolgozók általi információ hiányából fakad, ami főleg a képzések hiánya – azon belül is a képzések iránti érdeklődés hiánya és a szolgáltatóknál kijelölt vezető szakemberek hiánya – indokol. Tapasztalatom szerint nincs olyan nem pénzügyi szolgáltató – bár pénzügyi szolgáltató sincs – aki alkalmazza a Pmt. 27. § (5) bekezdésében²⁶⁹ előírt külső ellenőrzési funkciót, annak ellenére, hogy ez sokuk esetében kötelező lenne. Legtöbb esetben adminisztratív teherként tekintenek a Pmt. kötelezettségeinek végrehajtására és ezért végzik el – vagy más szolgáltatóval végeztetik el – felületesen azt. Nem hajlandók sem időt, sem pénzt, de legfőképpen szakértelmet áldozni a megelőzés érdekében, amit a Pmt-ben lévő szankciós rendszer sem kényszerít ki a szolgáltatókból.

A felügyeleti tevékenységben rejlő kockázatok jellemzően a saját tevékenysége ellátásából adódik, mint az infrastrukturális, a humánerőforrás és a nem hatékony ellenőrzési módszerek miatt. További nehézséget jelent ilyen vonatkozásban például a pénzeszköz forrására vonatkozó információ beszerzése és verifikálása a felügyeleti ellenőrzés során. Pusztán annak meglétét vizsgálják – akárcsak a Pmt.-ben előírt kijelölt személy meglétét is, akinek a szakértelmét szintén nem vizsgálják. Hasonlóan a nyilatkoztatási elv érvényesül a korábban már említett kiemelt közszereplők – tekintettel a PEP adatbázis hiánya miatt – ami szintén nehezíti a felügyeleti kötelezettségek végrehajtását, és továbbra sem erősíti az ellenőrzések hatékonyságát ezáltal kockázat merül fel bennük.

²⁶⁹ Pmt. 27. § (5) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelés alapján **a szolgáltató köteles** az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellege és összege, valamint az ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján a 65. §-ban meghatározott belső szabályzatban – a szolgáltató jellegével és méretével arányos – belső eljárásrendet meghatározni a kockázatok csökkentése és kezelése érdekében, valamint – ha a szolgáltató jellege és mérete indokolja – **külső ellenőrzési funkciót működtetni** a belső eljárásrend megfelelőségének ellenőrzése céljából.

Sok esetben nehezen értelmezhetőek a Pmt. rendelkezései az adott szektorra vonatkozóan – például az üzleti kapcsolat és ügylet közötti különbség vonatkozásában is – amelyek kapcsán a szolgáltatókra vonatkozó szektor-specifikus iránymutatások és tipológiák ismerete szükséges lenne, azonban ezek tekintetében a jogalkotó és a jogalkalmazó között sincsen szimbiózis. Példaként említhető egy ingatlan adás-vételével kapcsolatos ügylet vagy üzleti megállapodás során – a tényleges tulajdonos megállapítása mondjuk az ingatlan ügylettel foglalkozó szolgáltató által elvégzett ügyfél-átvilágításnál – eltérhet ugyanazon ingatlan vételével kapcsolatosan az ügyvédnél történő tényleges tulajdonos megállapításától. Vagyis más lesz a tényleges tulajdonos egyik esetben, és más a másik esetben, azonban mindkettő lehet jogszerű. Nem világos az sem, hogy az ügyleti megbízások során kell, avagy sem az ügyfelet kockázati szintbe sorolni. Elvileg a kockázati szintbe sorolást csak üzleti kapcsolatnál kell meghatározni, ez tűnik egyértelműnek a jogszabály értelmezése alapján.²⁷⁰

A pénzmosás megelőzéséhez, megakadályozásához kapcsolódó adminisztratív feladatok kellő időben és minőségben történő elvégzése kihívást jelent a szolgáltatóknak. Nincs megfelelő iránymutatás, sem adatbázis, amelyek segítségével a tényleges tulajdonos beazonosítását és személyazonosságának ellenőrzését el lehet végezni, különösen a külföldi természetes személy ügyfél, illetve a bonyolult szerkezeti struktúrával rendelkező cégek esetében. A 2021. május 22-én hatályba lépett, a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló 2021. évi XLIII. Törvény (a továbbiakban: Afad-törvény) – vagyis a tényleges tulajdonosok nyilvántartásával, valamint a központi bankszámla- és széfnylvántartással kapcsolatos kötelezettségekről szóló jogszabály – újabb rendelkezései váltak hatályossá 2022. február 1-jétől. Bár hivatalosan ekkor kezdte működését az úgynevezett TTNy adatbázis²⁷¹, azonban az Afad-törvény által létrejött tényleges tulajdonosi nyilvántartás adatait, a szolgáltatók nem kötelesek vizsgálni – pusztán lehetőségük van hozzáférni a TTNy adatbázishoz a törvény szerint – az ügyfél-

270 Pmt. 19a. Kockázati szint: tartós üzleti kapcsolatok vonatkozásában az a besorolás, amely meghatározza, hogy az ügyfél vonatkozásában milyen terjedelmű ügyfél-átvilágítási intézkedéseket szükséges elvégezni;

6/A. § Üzleti kapcsolat létesítése esetén a szolgáltató köteles elvégezni és írásban rögzíteni az ügyfél-átvilágítás érdekében az ügyfél kockázati szintbe történő besorolását.

271 TTNy adatbázis – Tényleges Tulajdonosi Nyilvántartás, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) által Magyarországon vezetett központi nyilvántartás. Ez rögzíti a jogi személyek, trösztök és egyéb jogi konstrukciók tényleges tulajdonosaira vonatkozó információkat. Ez a nyilvántartás része Magyarországnak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére irányuló erőfeszítéseinek, a pénzügyi tranzakciók és a tulajdonosi struktúrák átláthatóságának biztosítása révén.

átvilágítási intézkedések során.²⁷² Sőt, sok esetben – például a cégnyilvántartási adatok és a TTNy adatbázis közötti eltérés miatt – inkább nem is végeznek lekérdezést a TTNy adatbázisból. Ugyanis eltérés esetén – valamint, ha mindkét adatbázishoz képest eltérés tapasztalható az ügyfélátvilágítás során – a szolgáltatónak kell úgynevezett „eltérésjelzést” tennie a TTNy adatbázist nyilvántartó szervnek, ami további adminisztrációval jár.²⁷³ Az eltérésjelzés „eredménye” alapján a tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltató ügyfelet a szolgáltató magas kockázatúnak kell tekintse, és ennek megfelelően fokozott ügyfél átvilágítást kell elvégeznie.²⁷⁴

A felügyeleti tevékenység további hiányosságaként említhető, hogy a szankciók vonatkozásában az első esetben jogsértést elkövető szolgáltatóval szemben figyelmeztetést – és egyben kötelezést is – alkalmaz a hatóság. Ez akkor is igaz, ha súlyosabb megállapítást tesz az ellenőrzés során a felügyeleti hatóság.²⁷⁵ Ez a felügyeleti eljárás jelentős mértékben gyengíti a Pmt. szerinti szankciórendszer célját, ugyanis a bírság kiszabásának felső határa bár nagyon magas, akár 500 millió forint is lehet. Sőt, akár ettől nagyobb összeg is kiszabható a Pmt. 69. § (3) bekezdésében²⁷⁶ megállapított esetben. Ugyanakkor a PEI által közzé tett szankciókra vonatkozó határozatokat tartalmazó táblázatból megállapítható, hogy a legmagasabb pénzbírság 10 millió forint

272 Afad-törvény 8. § (3) A szolgáltató a számára a Pmt. 7–10. §-ában előírt ügyfél-átvilágítási intézkedések vagy a Pmt. 12. § (1) és (2) bekezdésében előírt adatellenőrzési kötelezettségek teljesítése érdekében ingyenesen, a nyilvántartó szerv által meghatározott módon hozzáférhet az adatszolgáltatók tényleges tulajdonosi nyilvántartásban tárolt 4. § (1) bekezdés a) – g) pontja szerinti adataihoz, valamint a 10. § (2) bekezdés és 11. § (2) bekezdés szerint közölt adatokhoz és azok rögzítésének időpontjához.

273 Afad-törvény 11. § (1) Ha a szolgáltató – a számlavezető kivételével – a Pmt. 7–10. §-ában foglalt ügyfél-átvilágítás keretében vagy azt követően, a Pmt. 9. § szerinti intézkedések elvégzése vagy a Pmt. 12. § (1) és (2) bekezdésében előírt adatellenőrzési kötelezettségek teljesítése során a tényleges tulajdonosi nyilvántartásban tárolt adatoktól a tényleges tulajdonosi viszonyokat érintő érdemben eltérő adatot rögzít, ezt 5 munkanapon belül jelzi a nyilvántartó szervnek.

274 Afad-törvény 13. § (1) A nyilvántartó szerv 14. § (1) bekezdés szerinti közzététele alapján „megbízhatatlan” minősítésű tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltatót a szolgáltató a Pmt. 10. § (1) bekezdés b) pontja alapján magas kockázatúnak tekint, és végrehajtja a Pmt. 16. §-a szerinti magas kockázati szintnek megfelelő ügyfél-átvilágítási intézkedéseket.

(2) A nyilvántartó szerv 14. § (1) bekezdés szerinti közzététele alapján a szolgáltató megtagadja a „megbízhatatlan” minősítésű tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltató által kezdeményezett, négy millió-öttszázezer forintot elérő összegű ügylet teljesítését.

275 A Pmt. 71. § (1) bekezdése alapján a felügyeleti eljárás során hozott véglegessé vált vagy a jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatot a PEI – a szolgáltatóval történő közlést követően – haladéktalanul köteles közzétenni a honlapján oly módon, hogy abból legalább a szabály megsértésének vagy a hiányosságnak a jellegére, illetve a jogsértő személyére vonatkozó adatok, információk megismerhetőek legyenek. A táblázat vizsgálatából tehát nem állapítható meg a szolgáltató kiválasztásának szempontja vagy felügyeleti kockázati értékelése.

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/hatarozatok-kozzeteteli-lista/hatarozatok-kozzeteteli-lista>

276 Pmt. 69. § (3) bekezdése alapján amennyiben az (1) bekezdés h) pont hc) alpontjában meghatározott esetben a jogsértésből származó vagyoni előny meghatározható, és annak kétszerese meghaladja a négyszázmillió forintot, úgy a kiszabható bírság a vagyoni előny kétszeresének megfelelő összegig terjedhet.

volt egy olyan szolgáltató vonatkozásában aki ismételten nem végezte el a Pmt.-ben előírt kötelezettségét, korábban már kapott bírságot, és a szolgáltató vonatkozásában a bejelentési kötelezettség elmulasztását is megállapították. Kérdés merülhet fel ezzel kapcsolatban, hogy a szolgáltató a többszöri bírság ellenére, hogyan tudta folytatni a szabálytalan tevékenységét. Bár a jogi személy büntetőjogi felelősségének kérdésében – a kutatók egységesen a *societas delinquere potest* elv²⁷⁷ mellett teszik le a voksukat – ugyanakkor a vizsgálatok alapján megállapítást nyert, hogy nem indult büntető eljárás a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a szolgáltatóval szemben.²⁷⁸

A belső szabályzatok jellemzően azonos tartalmúak a felügyeleti szerv által közzétett minta típusszabályzatok szövegével. Ezeket a szabályzatokat a szolgáltatók jellemzően letöltik a felügyeleti szerv honlapjáról, de a szabályzatot sok esetben egyetlen alkalommal sem olvassák el és nem töltik ki magukra nézve megfelelően. Ez is közrejátszik abban, hogy a szolgáltatók egyáltalán nincsenek tisztában a Pmt.-ben előírt belső szabályzatukban foglalt kötelezettségeikkel. Olyan adminisztratív tevékenységnek tekintik a belső szabályzat elkészítését is, amellyel a felügyeletet ellátó szerv szankcióját elkerülhetik. A további kötelezettségeiket, mint például az ügyfél-átvilágítási intézkedések végrehajtása a tevékenységük szakmai berkeiken belül terjedő szóbeszéd alapján végzik – ha egyáltalán végzik – egymástól vagy más szolgáltatóktól átvett – jellemzően hibás tartalmú – iratminták alapján. A Pmt. 2024. január 1-jén hatályba lépett módosítással a jogalkotó egyértelművé tette, hogy a szolgáltató az ügyfél-kapcsolat létesítése során elvégzendő ügyfél-átvilágítási intézkedés eredménye alapján hozott döntést nem szervezheti ki.²⁷⁹ Ennek azért van jelentősége, mert a döntés eredményezheti a bejelentési kötelezettséget, és ezáltal annak elmulasztásáért a szolgáltató – pontosabban a szolgáltatónál kijelölt személy – lesz felelős.

7) Korrupciós bűncselekményekkel összefüggő kockázatok:

Anyagi jogi értelemben korrupciós bűncselekményen a Btk. XXVII. fejezetében szabályozott bűncselekményeket értjük. A korrupciós jellegű cselekmények kriminológiai fogalma ennél tágabb, magában foglal más jogi tárgyat sértő, így a Btk.

²⁷⁷ *societas delinquere potest* elv – társaság büntetőjogi felelősége

²⁷⁸ Ez nem is állapítható meg, hiszen a már említett felfedés tilalmába ütközik a bejelentő személye. Ha és amennyiben nem is volt kijelölt személy a szolgáltatónál, akkor nem lehet megállapítani a bejelentési kötelezettség elmulasztása bűncselekményt, hiszen nincs elkövető.

²⁷⁹ Pmt. 24. § (2) A szolgáltató az üzleti kapcsolat létesítésével kapcsolatos döntést nem szervezheti ki.

más fejezetében szabályozott bűncselekményeket, mint például a hivatali vagy gazdasági, vagyon elleni bűncselekményeket, melyek háttérben feltehetően korrupciós bűncselekmény állhat, ez azonban statisztikai alapon nem mérhető kategória.

A korrupció és a pénzmosás között szoros kapcsolat van. Egyrészt azért, mert a korrupciót igen hatékony pénzmosási megoldásként táplálja, ha az illegálisan megszerzett jövedelmet vesztegetési pénzként visszaforgatják a döntéshozók számára. Másrészt a vesztegetés útján szerzett anyagi javak csak akkor használhatóak fel biztonságosan, ha azok legális eredete igazolható. Az első módszerrel nem csak az illegális jövedelem tisztára mosása biztosítható, hanem – tipikusan közbeszerzési eljárás közbeiktatásával – jelentős többletjövedelemre is szert lehet tenni. Ebben jellemzően a szervezett bűnözői körök figyelhetők meg. Ugyanakkor a korrupció sok formában és szintjében létező jelenség hazánkban is. Alapvetően két szintjét különböztetjük meg: az úgynevezett „kis stílus” (angolul: *petty*) korrupció és a „nagy horderejű” (angolul: *grand vagy large-scale*) korrupció.

A mondhatni kis stílusú, a mindennapi életben előforduló korrupció az alacsonyabb szinten dolgozó köztisztviselők vagy munkavállalók és állampolgárok közötti esetekben fordulnak elő, ahol kis összegek mozognak, vagy apróbb szívességek teljesülnek. A kis összegű kenőpénzek extra bevételi forrásnak is tekinthetők a közigazgatásban az alacsony kereset kompenzálására. Ezzel szemben a nagy horderejű korrupcióban magas szintű köztisztviselők, vezetők, gazdasági szereplők vagy politikusok vesznek részt, akik befolyásolni tudják az állami intézmények, beruházások vagy gazdasági szereplők működését, pénz és/vagy egyéb juttatások által, jellemzően azért, hogy saját érdekeik érvényesüljenek.

A korrupció megjelenési területe főként a gyorsabb ügyintézés, soronkívüliség, apróbb szabálytalanságoktól való eltekintés, plusz szolgáltatások nyújtása, egészségügy, közbeszerzések területe; rendőröket, adóellenőröket, vámtisztviselőket érintő esetek, bármilyen engedélyezést vagy nyilvántartásba vételt végző közigazgatási szervek tevékenysége, továbbá a párt és kampányfinanszírozás során jelennek meg nagyvolumenben.

Felügyeleti tevékenység során körültekintő figyelmet kell fordítani a kiemelt közszereplő ügyfelek vonatkozásában elvégzett ügyfél átvilágítási intézkedésekre, ugyanis a szolgáltató fokozott ügyfélátvilágítást és megerősített eljárásban kell végezzen monitoring tevékenységet ilyen esetben. Ugyanakkor indokolt lehet a bejelentési kötelezettség teljesítésének megtétele is. Az aktív vesztegető szempontjából a

készpénzhasználat utalhat ilyen irányú kockázati tényezőre is, ezért jelentős szerepe van a vagyon forrásáról szóló igazolás meglétének. Ezt minden felügyeleti ellenőrzés során figyelni kell/kellene.

8) Költségvetési csalással összefüggő kockázatok:

A Btk. 396. §-a szabályozza a költségvetési csalás tényállását, amely jelenlegi formájában 2012. óta büntetendő. A jogalkotó az alábbi bűncselekmények összevonásából alkotta meg az új büntetőjogi tényállást, mely a felügyeleti tevékenység vonzatában az alábbiakat érinti:

bevételi oldalon: adócsalás, munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás, visszaélés jövedékkel, csempészet, ÁFA-ra elkövetett csalás, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár; valamint

kiadási oldalon: jogosulatlan gazdasági előny megszerzése, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár.

A költségvetési csalásnak három elkülönülő alapesete van az (1) bekezdés szerint:

- a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tényt elhallgatja,
- költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul vesz igénybe, vagy
- költségvetésből származó pénzeszközöket a jóváhagyott céltól eltérően használ fel, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Legjellemzőbb elkövetési módszer, amikor az elkövető valótlanul nyilatkozik adóbevallásában az adóhatóság előtt, ezáltal csökkentve az adóbevételt. A valótlan nyilatkozattétel kétféleképpen valósulhat meg: ennek egyik esete, amikor a gazdálkodó létező forgalma ellenére nullás adóbevallást ad – jelezve ezzel, hogy forgalma egyáltalán nem volt – valamint amikor adóbevallásában nem a valóságnak megfelelő tényeket szerepeltet (pl. közösségi beszerzés helyett az adóbevallásában hazai beszerzést jelenít meg).

Az elkövetés másik lehetséges fajtája, hogy az adóalany adóbevallásában szereplő számadatok alapjául szolgáló gazdasági eseményeket leigazoló számlák fiktívek, azaz mögöttük nincs valós gazdasági tevékenység. Az ilyen fiktív számlázás rendkívül gyakori a költségvetési csaláson belül a korábbi adócsalás, illetve adóra elkövetett csalás elkövetési magatartások viszonyításában. A bűnügyi tapasztalatok azt mutatják, hogy áfát csalni gyakorlatilag mindennel lehet, azonban a legkedveltebb termékeknek – a nagy mennyiségben felvásárolható ömlesztett élelmiszeripari termékek mellett – továbbra is a kis terjedelmű, ám nagy értékű számítástechnikai és elektronikai termékek számítanak. A Pmt.-ben előírt felügyeleti tevékenység szempontjából ezért jelentős figyelmet kell fordítani a könyvviteli szolgáltatók ügyfelei közül azokra, amelyek nagy volumenben használnak készpénzt, illetve építőipari, vagyonvédelmi, munkaerő kölcsönzési, egyéb nehezen megfogható értékkel rendelkező szolgáltatási tevékenységet végeznek. A stróman személyek alkalmazásánál felsorolt kockázati tényezők megjelenése is utalhat költségvetési csalással összefüggő kockázatra.

9) Bejelentési rendszerrel összefüggő kockázatok:

A nem pénzügyi szolgáltatók közvetlen kapcsolatban állnak az ügyféllel, illetve egyes szolgáltatók és ügyfelek között bizalmi kapcsolat megléte is feltételezhető. Ezért ezen a területen számarányukat tekintve jellemzően kis- és középvállalkozások működnek és ügyfelek üzleti kapcsolatában a bizalmi viszony meghatározó. A bizalmi viszony és a fent említett sérülékenység miatt ezen szolgáltatók bejelentési hajlandósága – a jogszabályi kötelezettség ellenére – alacsony. Ezen szolgáltatói kör nem érdekelt a bejelentési kötelezettsége teljesítésében, tekintettel arra, hogy jelentős félelmük az ügyfelek elvesztése, illetve az esetlegesen személyüket, családjukat érintő fenyegetés megvalósulása várható. Kisebb településeken a személyes ismeretség megléte is befolyásolhatja a bejelentési hajlandóságot.

A bejelentések döntő hányada – ahogyan az korábban már látható volt – a pénzügyi szolgáltatóktól, azon belül is a bankoktól kerül a NAV PEI részére megküldésre. A nem pénzügyi szolgáltatóktól nagyon alacsony számban történik bejelentés. A nem pénzügyi szolgáltatók jellemzően nem ismerik fel, hogy milyen esetekben terjed ki rájuk a Pmt. hatálya, nem ismerik teljeskörűen a Pmt. által meghatározott kötelezettségeiket. Nem rendelkeznek megfelelő szakértelemmel, olyan szintű infrastruktúrával, mint adott esetben a bankok, így a kockázatok beazonosítása is nehezebb számukra. Az esetükben

sokszor a „felfedés tilalmának” ismerethiánya is indokolhatják az alacsony bejelentés számot, tekintettel a bejelentések megtételéből adódó esetleges számukra hátrányos következményekre, amennyiben személyük ismertté válik a bejelentett részére.

A terrorizmus finanszírozása gyanús esetek azonosítása gyakorlatilag meg sem valósul a nem pénzügyi szolgáltatók esetében. Nincs konkrétan beazonosítható terrorizmus finanszírozási eset az ő vonatkozásukban, bár több közvetett indikátorból merülhet fel gyanú – jellemzően a készpénzküldő szolgáltatókat, valamint a virtuális valutaváltókat nézve előnyben részesítették azok a személyek, amelyeknek a személyazonossága, okmányaik valódisága kétséges volt, ennek ellenére sokkal kevesebb bejelentés érkezett, mint azt a felügyeleti ellenőrzés során kiderült adatok indokolták volna. A bejelentéssel kapcsolatos tudatosság a szolgáltatóktól függően változik, akár egy szektoron belül is különbségek mutatkoznak, de a pénzváltókkal és a virtuális valutaváltókkal kapcsolatban egyfajta tudatos elkerülés is megfigyelhető. A rendszer hibáiból adódóan rejtve maradhatnak olyan esetek, amelyek terrorizmus finanszírozással hozhatók összefüggésbe pedig igen magasak a kockázatok. Mindezek ellenére a Pmt. mégsem szankcionálja ezen szolgáltatóknál feltárt jogszabálysértő magatartásokat, ami érdekes jelenséghez fog vezetni véleményem szerint.

A felügyeleti ellenőrzések során a szolgáltatók részére hangsúlyozni kell, hogy a bejelentés nem egyenlő a feljelentéssel. Vagyis a szolgáltatónak nem a bűncselekmény gyanúját kell felismerni, hanem az adott személyben rejlő szokatlan tény, adatot vagy körülményt kell felismerni és bejelenteni. Hiszen a szolgáltató ezzel csupán jelzéssel él a pénzügyi információs egység irányába, valamely az ügyfelénél jelentkező összetett, szokatlan ügylet kapcsán, amely megalapozza a PEI-nél az elemző tevékenység megkezdését és a feltárt eredmények alapján történő további intézkedések végrehajtását. Az elemző tevékenység következtében történhet adattovábbítás az illetékes szerv részére, ilyen esetben azonban nem tartalmazza a bejelentőre vonatkozó adatokat a nyomozó hatóságnak továbbított információ. Éppen ezért alaptalan a bejelentő félelme a büntető eljárás vonatkozásában, hiszen fel sem merül vele kapcsolatban adat. Ezzel nincsenek tisztában a szolgáltatók, ezért ezt folyamatosan hangsúlyozni kell/kellene a felügyeleti eljárás során is.

A bejelentési kötelezettség elmulasztása jellemzően indokolhatja a pénzmosás gyanúját is, ezért van nagy jelentősége a bejelentésnek. A Btk.-ban meghatározott cselekmények elkövetése esetén pedig mindig büntetőjogi felelősségre vonás lesz a kimenetele. A következő fejezetben kifejtem bővebben a pénzmosás és hozzá kapcsolódó büntetőjogi szabályozás vonatkozó rendelkezéseit.

VIII. A pénzmosás kriminológiai kérdései és büntetőjogi szabályozása Magyarországon

Ebben a fejezetben bemutatásra kerül a pénzmosásra vonatkozó törvény szankcióinak lehetséges alkalmazása a bírói gyakorlatban, kitérve azon hiányosságokra, amelyek a törvény céljának az elérését akadályozzák. Röviden kitérek a büntetőjog és a kriminológia, mint a bűncselekmény jelenségét vizsgáló, de eltérő normatív és empirikus eszközöket használó tudományterület bemutatására is, a büntetőjog és a kriminológia kapcsolatára téve a hangsúlyt. Mind közigazgatási, mind büntetőjogi szempontokat is megvizsgálva kívánom tudományosan feltárni a Pmt. valamint a Btk. pénzmosásra vonatkozó aspektusait és hiányosságait. Vizsgálat alá kerülnek azon kriminológiai perspektívák, amelyek a pénzmosás bűncselekmény elkövetése vonatkozásában előfordulnak.

A büntetőjog és a kriminológia közötti különbségtétel kulcsfontosságú a bűnözés összetettségének és a társadalomra gyakorolt hatásainak megértésében. A büntetőjog magában foglalja az irányító testületek által megállapított szabályokat, amelyek meghatározzák a bűnözői magatartást is, felvázolják a tilalmakat és szankciókat írnak elő a jogsértők számára. Ezzel szemben a kriminológia interdiszciplináris terület, amely a bűnözés okait, a társadalmi reakciókat és a bűnmegelőzési stratégiák hatékonyságát vizsgálja. Míg a büntetőjog elsősorban a rend fenntartásához használt jogi keretekkel és végrehajtási mechanizmusokkal foglalkozik, addig a kriminológia mélyebben belemerül a bűnözői magatartáshoz hozzájáruló pszichológiai, társadalmi és gazdasági tényezőkbe. A fókuszunk ez a szétválasztása feltárja a bűnözés sokrétűségét, hangsúlyozva, hogy a bűnözés kezelése jogi szabályozást és a szélesebb társadalmi kontextus megértését egyaránt igényli. Következésképpen a két terület közötti különbségek feltárása kritikus betekintést nyújt a bűnmegelőzés és az igazságszolgáltatás kihívásaiba.

A büntetőjog és a kriminológia definíciói létfontosságúak a büntető igazságszolgáltatási rendszeren belüli különálló, mégis egymással összefüggő szerepük megértéséhez. A büntetőjog magában foglalja a társadalmi magatartást szabályozó szabályokat és törvényeket, amelyek részletezik, hogy mi minősül bűnözői magatartásnak és arra megfelelő jogi szankciókat alkalmaz. Ez az alapvető keret elengedhetetlen a

közrend fenntartásához és az igazságszolgáltatás biztosításához. Ezzel szemben a kriminológia a bűnözés, annak okai, valamint az egyénekre és a társadalomra gyakorolt hatásának tanulmányozására összpontosít. A kriminológiai kutatás betekintést nyújt a szükséges és hatékony jogpolitikai döntéshozatal meghozatalához a bűnözés különböző lencséken keresztül történő vizsgálatával – beleértve a szociológiai perspektívákat is. Például az őslakos perspektívák kriminológiában való történelmi marginalizációjával foglalkozó tanulmányok hangsúlyozzák az igazságszolgáltatás inkluzívabb megközelítésének lehetőségét.²⁸⁰ Továbbá a családon belüli erőszak holisztikus kérdésként való vizsgálata is azt szemlélteti, hogy a kriminológiai betekintés hogyan irányíthatja az erőszak szélesebb körű megértését a bűnözés hagyományos definícióin túl.²⁸¹ Így mindkét terület alapvető tudással járul hozzá az összetett társadalmi kérdések kezeléséhez.

A büntetőjog és a kriminológia közötti különbség megértése elengedhetetlen a büntető igazságszolgáltatási rendszer átfogó megértéséhez. A büntetőjog elsősorban a társadalom által elfogadhatatlannak ítélt magatartások kodifikálásával foglalkozik, az ilyen cselekmények következményeit törvények és rendeletek révén körül határolja. Ennek a jogi keretnek az a feladata, hogy fenntartsa a társadalmi rendet, miközben büntetőeljárási és védelmi mechanizmusok révén biztosítja az igazságszolgáltatást. Ezzel szemben a kriminológia szélesebb spektrumon vizsgálódik, és belemerül a bűnözői magatartáshoz hozzájáruló pszichológiai, társadalmi és környezeti tényezőkbe egyaránt. Megvizsgálja a mintákat, okokat és a bűnözés közösségekre gyakorolt hatását, ezáltal hangsúlyozva a társadalmi dinamika holisztikusabb megértését. FERGUS szerint ez a megkülönböztetés világít rá e két területen folytatott kutatás egymást kiegészítő, mégis eltérő útjaira.²⁸²

280 Chris, CUNNEEN – Simone, ROWE: Changing Narratives: Colonised Peoples, Criminology and Social Work (Változó narratívák: gyarmatosított népek, kriminológia és szociális munka.) *Crimejusticejournal* 3/1. Ausztrália, 2014.

Forrás: <https://core.ac.uk/download/pdf/30674645.pdf>

281 Robert, AGNEW - John, ARCHER - Gary BECKER – Pierre, BOURDIEU – Francis BRIAN – Theodore, CHIRICOS - Lawrence COHEN et al.: Mainstreaming domestic and gender-based violence into sociology and the criminology of violence. *The Sociological Review*, 187-214. pp. doi: 10.1111/1467-954X.12198 (A családon belüli és nemi alapú erőszak beépítése a szociológiába és az erőszak kriminológiájába.) City Research Online, University of London Institutional Repository, 2014.

Forrás: <https://core.ac.uk/download/187717932.pdf>

282 McNeill, FERGUS: Punishment as rehabilitation. (Büntetés, mint rehabilitáció.) In: Bruinsma, Gerben and Weisburd, David (eds.) *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. 4195-4206. pp. Springer, New York. 2014. ISBN 9781461456896.

Forrás: <https://core.ac.uk/download/42351982.pdf>

A módszertani megközelítések feltárása kulcsfontosságú eleme a büntetőjog és a kriminológia megkülönböztetésének, mivel ezek a területek alapvetően eltérő kereteket használnak a bűnözés és az igazságszolgáltatás elemzésére. A büntetőjog gyakran támaszkodik a törvényekben és az ítélkezési gyakorlatban gyökerező előíró módszerekre, amelyek a jogi határok meghatározására és a jogellenes magatartás következményeinek megállapítására összpontosítanak. Ezzel szemben a kriminológia a kvalitatív és kvantitatív módszerek szélesebb körét öleli fel, tükrözve interdiszciplináris jellegét és elkötelezettségét a bűnözés társadalmi kontextusának megértése iránt. Például az olyan megközelítések, mint a kulturális kriminológia, hangsúlyozzák a bűnözés és a társadalom összekapcsolódását, így a bűnözést a hatalmi dinamika és a kulturális narratívák szélesebb kontextusába helyezik.²⁸³ A kritikai elemzések nemcsak az elméleti diskurzust gazdagítják, hanem utat nyitnak az inkluzívabb és hatékonyabb kutatási módszertanok számára is, amelyek a terület kortárs kérdéseivel foglalkoznak, illusztrálva a kriminológia megkülönböztető jellegét a büntetőjog előíróbb keretéhez képest.

Hazánkban a pénzmosás büntetőjogi – előíró és szankcionáló meghatározásainak szövegkörnyezetét – és kriminológiai aspektusainak elemzését a bírói gyakorlatok tükrében vizsgáltam meg.

²⁸³ Im.: CUNNEEN C.

1. Előzmények

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásának egyik feltétele volt az Európai Megállapodásban²⁸⁴ foglaltak érvényre juttatása Ennek megfelelően hazánk vállalta a jogharmonizációs kötelezettséget, vagyis, hogy együttműködünk és mindent megteszünk a bűnözésből, különösen a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekből származó pénzek tisztára mosása ellen. A fent írt megállapodás miatt hazánkban is megalkották a pénzmosás büntetőjogi tényállását. A pénzmosás tényállása, a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1994. évi IX. törvénnyel történt megalkotása óta, teljes körű átalakuláson ment keresztül. A tényállás folyamatos változását követően megindult nyomozások és jogerős elítélések száma is jelentősen módosult az ezt követő években. Ugyanakkor több mint egy évtizeddel később sem volt azonban kialakult következetes és egységes bírósági gyakorlata.²⁸⁵ A vizsgálatom során arra a következtetésre jutottam, hogy egyrészt a ma büntetendő pénzmosások egy részét lefedte az orgazdaság és a bűnpártolás tényállása. Másrészt a nyomozások során sokáig jóval kisebb hangsúlyt fektettek a bűncselekményből származó javak nyomon követésére, amivel jellemzően – ekkor még – a bűncselekményből befolyt vagyon elkobzására nem volt lehetőség. Ennek megoldására teremtették meg később a törvényi potenciált a jogalkalmazók számára, hogy az abból származó anyagi javakat elvonják.²⁸⁶

A jogalkotók már a pénzmosás tényállásának törvénybe iktatásakor felismerték, hogy a hatékony védelemhez egyúttal bejelentési kötelezettség előírása is szükséges azok számára, akik a pénzmosás elkövetésének rögtön, az első fázisában már találkoznak. „A bejelentési kötelezettség előírása akkor szolgálhatja hatékonyan a pénzmosás elleni küzdelem céljait, ha e kötelezettség elmulasztását is büntetni rendelik.”²⁸⁷

²⁸⁴ A Magyar Köztársaság és az Európai Községek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 1994. évi I. törvény 86. cikk.

Forrás: 1994. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Községek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről - Törvények és országgyűlési határozatok

²⁸⁵ A legfőbb ügyészének J/3. számú országgyűlési beszámolója az ügyészség 2009. évi tevékenységéről. Forrás: http://ugyeszeg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2009.pdf

²⁸⁶ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény – 1994. május 15. napjától hatályos – 314. § (3) bekezdése.

²⁸⁷ A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról rendelkező 1994. évi XXIV. törvény indoklása.

A bejelentési kötelezettség elmulasztása ekkor mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetés esetén is büntetendő volt. Később azonban már csak a szándékos elkövetést rendelte a törvény büntetni,²⁸⁸ így a rengeteg alaptalan bejelentés megszűnhetett.

A korábban megalkotott úgynevezett pénzmosás elleni törvény időrendben a 2007. évi CXXXVI. Törvény volt, majd ezt helyezte hatályon kívül a tíz évvel később megalkotott, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló és jelenleg hatályos 2017. évi LIII. Törvény, vagyis a Pmt, amely tartalmát tekintve mérőföldkőnek mondható, hiszen nemzetközi ajánlások implementációjával jött létre. Az ekkor megalkotott Pmt. gyakorlatilag az FATF irányelvek teljes ajánlásainak implementációját tartalmazta a törvény szövege. Ez többek között a 2015-ben lefolytatott – és korábban már említett – országértékelés eredményeként került ennek megfelelően megalkotásra. Ennek kapcsán, részben az Európai Unió 2018/1673. számú irányelvének való megfelelés érdekében, a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. Törvény 53. §-a²⁸⁹ 2021. január 1-jei hatállyal teljes egészében

288 Az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXII. törvény 14. §.

289 53. § A Btk. 399. és 400. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

399. § (1) Aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el.

(2) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont mástól átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik.

(3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy

b) a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik.

(4) Pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont

a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy

b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.

(5) A büntetés büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást jelentős értéket meg nem haladó értékre követik el.

(6) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen nagy értékre, vagy

b) jelentős értékre

ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

bc) hivatalos személyként

követik el.

(7) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen jelentős értékre, vagy

b) különösen nagy értékre

ba) üzletszerűen,

újraszabályozottá tette a pénzmosás bűncselekményét a Btk.-ban. Ennek megfelelően kijelenthető, hogy a pénzmosás 2021-től hatályos új szabályozásával a hazai jogalkotó alapvetően korszerű és az Európai uniós kívánalmaknak is megfelelő módosítást végzett el. Ugyanakkor az gazdaságnak a pénzmosásba történő beépítésével növelte a bűnügyi statisztikában a pénzmosási esetek számát, mivel a korábbiakban az gazdaság körébe sorolt cselekmények – a módosítást követően – már automatikusan a pénzmosás adatait gyarapítják. Többek között ezzel is magyarázzák a pénzmosási esetek számának növekedését az elmúlt időszakban.

A Btk. módosítása következtében, a pénzmosás specifikációja vonatkozásában az elkövetés tárgya a dolog helyett, a vagyon lett. Bár a Btk. 383. §-ban *klauzikál* formában kiegészíti a Ptk. dolog-fogalmát, amennyiben erre saját céljai szempontjából a jogalkotói felfogás szerint szükség van. A hivatkozott jogszabályhely azonban helyesen értelmezi és a vagyon részévé teszi a dolgot, mint birtokba vehető testi tárgyat.

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

bc) hivatalos személyként követik el.

(8) Aki pénzmosásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(9) Nem büntethető a felbújtó vagy a bűnsegéd, ha a (3) vagy a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt az általa elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyonra követi el.

400. § (1) Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre,

b) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

c) hivatalos személyként követik el.

(3) Nem büntethető az (1) és (2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel.

290 Btk. 383. §

E fejezet alkalmazásában:

a) dologon a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energiát is, úgyszintén a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okiratot is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában – illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának – biztosítja.

A vagyonnak általánosan érvényes büntetőjogi definíciója nincs. Ugyanakkor a Btk. 76. §-ban található a vagyonnal kapcsolatos meghatározás, azonban annak értelmezése pusztán a vagyonekbevitel alkalmazására vonatkozik és nem általánosan minden bűncselekmény esetében.²⁹¹ Véleményem szerint a vagyonekbevitel a pénzmosás bűncselekmény megakadályozása vonatkozásában igen fontos körülmény, ugyanakkor ennek a bűnelkövetéshez viszonyított alkalmazása már csekélynek mondható. Továbbá az említett passzus csak a vagyonekbevitelnél figyelembe vehető vagyont határozta meg, a pénzmosás elkövetése tekintetében ennél összetettebb a vagyon megítélése.

A Kúria Büntető Kollégiuma az alábbiak szerint foglal állást a vagyonekbevitel vonatkozásában: *„A vagyonekbevitel célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása. Nem lehet vagyonekbevitelt elrendelni arra a vagyonra (vagyon tárgyra), amelyet a sértettnek kell kiadni vagy visszaadni, vagy amely a sértetthez már visszajutott. Amennyiben a bűnös úton elért vagyongyarapodás a polgári jogi igény megítélésével kimerül, nincs helye vagyonekbevitelnek. Abban az esetben azonban, ha a megítélt polgári jogi igény a vagyongyarapodásnak csak egy részét meríti ki, a fennmaradó részre - az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén - vagyonekbevitelt kell elrendelni.”*²⁹²

Fentiekén túl azonban érdemes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. Törvényben (a továbbiakban: Ptk.) meghatározott polgári jogi fogalmat is megvizsgálni a vagyon megítélésére.²⁹³ *A vagyon valakit – pontosabban egy meghatározott jogalanyt – megillető, pénzben kifejezhető jogok és kötelezettségek összessége.*²⁹⁴ Ennek megfelelően – a büntető eljárás során is – az eszmei egységgé tömöríthető valamely jogalany becsértékben meghatározható javainak – azaz dolgokra vonatkozóan is – és más személyekkel szemben fennálló jogainak, valamint kötelezettségeinek összességét kell érteni. Ezek együttesen alkotják a vagyontárgyat. Ugyanakkor a Ptk.-ban a vagyon

²⁹¹ Btk. 76. §. Ezen alcím alkalmazásában vagyonnak annak hasznát, a vagyoni értékű jogot, követelést, továbbá bármely, pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is érteni kell. (Ez alapján nem teljesen értelmezhető a vagyon fogalom a többi bűncselekményeknél is.)

²⁹² 69. BK Vélemény a vagyonekbevitelről.

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/69-bk-velemen-yagyonelkobzasrol>

²⁹³ 2013. évi V. Törvény a Polgári Törvénykönyvről,

A vagyon egy jogalany (természetes vagy jogi személy) pénzben meghatározható javainak összessége. A vagyonba tartozik tehát az adott személy minden dologi (tehát vagyontárgya is) és kötelmi jogi jogviszonya, amelyből csak a nem vagyoni jellegű jogok vannak kizárva. A vagyon részét képezik jogok és kötelezettségek is, ezek különbsége a tiszta vagyon.

²⁹⁴ FÖLDI András – HAMZA Gábor: A római jog története és institúciói. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2008, 274. o.

kifejezés alkalmazása nem következetes. Hiába van ugyanis definiálva a törvényben a „*vagyontárgy*” fogalma²⁹⁵, gyakran azzal megegyező értelemben a „*vagyon*” kifejezés szerepel a Ptk.-ban is. A vállalkozók pénzügyi beszámolójának alapvető részét képező mérlegben eszközként – tehát vagyontárgyaknak – kell kimutatni a vállalkozó működését szolgáló befektetett eszközöket és a forgóeszközöket. Ezeket nevezi a polgári jog összefoglalóan vagyontárgyaknak, forrásnak pedig a saját tőkét és a kötelezettségeket.²⁹⁶ Mindkettő tehát vagyoni elemet képez, együttesen pedig vagyont.

A Számvitelről szóló 2000. évi C. Törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) indokolásában a mérleg természetes alapkövetelményeként fogalmazza meg az eszközök és a források egyezőségének tételét: *„Az eszköz a vagyonnak befektetett eszközökben (immateriális javak, tárgyi eszközök, befektetett pénzügyi eszközök), forgóeszközökben (készletek, követelések, értékpapírok, pénzeszközök), aktív időbeli elhatárolásokban megjelenő formája. A forrás ugyanennek a vagyonnak az eredetét, származását (az eszközök forrását) mutatja. Mivel nincs olyan eszköz, amelynek ne lenne forrása, ne lenne eredete, a mérlegben az összes eszköz és az összes forrás [...] megegyezik egymással. Ez az egyezés a mérleg lényege, természetes alapkövetelménye.”*²⁹⁷

A fentiek alapján tehát a vagyont alkotó elemek két fő csoportra oszthatóak, mégpedig vagyontárgyakra és kötelezettségekre. A vagyontárgyak a vagyont gazdagító aktív vagyonelemek, amelyekkel a tulajdonos – illetve a jogosult – szabadon rendelkezik. Ezek úgynevezett aktívák vagy a Számv. tv. szerint eszközök. Ezzel szemben – mint például az adós anyagi terhe – a kötelezettség, a vagyon összértékét csökkentő, passzív elem. Ezek pedig a passzívák vagy a Számv. tv. szerint források. Ezen érvelés alapján tehát a kötelezettség nem lehet vagyontárgy. Hiszen, ami az egyik fél – például az adós – kötelezettsége, az egy másik félnek – vagyis a hitelezőnek – a követelése, azaz vagyonának aktív eleme, tehát a vagyontárgy lesz.²⁹⁸ Éppen ezért – a Ptk. szabályaiban

²⁹⁵ Ptk. Nyolcadik könyv, Értelmező rendelkezések

²⁹⁶ 8:1. § 5. vagyontárgy: a dolog, a jog, a követelés;

²⁹⁷ Számv. tv. 23. § (1) A mérlegben eszközként kell kimutatni a vállalkozó rendelkezésére, használatára bocsátott, a vállalkozó működését szolgáló befektetett eszközöket és forgóeszközöket - a berbe vett eszközök kivételével -, függetlenül attól, hogy azok tulajdonjoga csak törvényben, szerződésben rögzített feltételek teljesítése után kerül át a vállalkozóhoz, továbbá az aktív időbeli elhatárolásokat.

²⁹⁸ 28. §. (1) A forgóeszközök csoportjába a mérlegben a készleteket, a vállalkozó tevékenységét nem tartósan szolgáló követeléseket, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat, tulajdoni részesedést jelentő befektetéseket, pénzeszközöket kell besorolni.

²⁹⁹ Indokolás a Számv. tv. 22. §-ához.

³⁰⁰ GÁRDOS István: A vagyontárgy és a vagyon fogalma a Ptk.-ban. Gazdaság és Jog 2018/11., 3-10. o.
Forrás: https://ptk2013.hu/wp-content/uploads/2018/11/GJ201811_3-10_Gardos.pdf

a következetes szóhasználat hiánya miatt is – gondosan kell vizsgálni, hogy a vagyon kifejezésnek, az adott szabály összefüggésében, milyen értelemmel bír egy pénzmosási bűncselekmény vizsgálatakor. Ugyanis a vagyon – a korábbi tényállásban szereplő dologhoz képest – tágabb kört tartalmaz, így nemcsak a fizikai valóságban létező tárgyakat, vagyonelemeket, hanem jogokat, követeléseket is magában foglalhat. A korábbi tényállási változat tehát materiális bűncselekmény, míg a módosító törvény mondhatni nyitott törvényi tényállást eredményez. A nyitott törvényi tényállás kapcsán az válik világossá, hogy a tényállás besorolásának deliktumváltozása már mulasztással is megvalósítható azon személy által, akinek speciális – esetleg munkaviszonyából fakadóan – kötelezettsége áll fenn a pénzmosás megakadályozása kapcsán.²⁹⁹ Az elfedés és az elleplezés elkövetési magatartásai többet foglalnak magukban, mint a bűnös eredetű vagyon passzív megtartása vagy a rendeltetésszerű felhasználás.³⁰⁰ Csupán meghatározott vagyontárgyak összességéről vagy pedig az aktív és a passzív vagyonelemeket – azaz a vagyontárgyakat is – és kötelezettségeket egyaránt magában foglaló összességről van szó. Tehát egy büntető eljárás során az elkobzásnál figyelemmel kell lenni arra, hogy az elkövető vonatkozásában mi minősül lefoglalható vagyonnak, hiszen az előbbiek okán például a hitelező pénze nem lehet az elkövető büntetendő cselekményéből származó vagyona. Vagy egy másik példa szerint az adók és járulékok meg nem fizetése esetén szerzett illegális jövedelem sem képezheti az elkövető lefoglalható vagyonát, hiszen azok az adóhatóságot illetik.

Visszatérve az Európai uniós irányelv előírására fontos hangsúlyozni, hogy az irányelv – meghatározott elkövetési magatartások tekintetében – a „*saját jövedelem tisztára mosásának*” büntetendővé tételét is előírja, vagyis az a) és b) pontban említett elkövetési magatartások esetén – átalakít, átruház, eltitkol, elleplez – ha „*azt olyan személyek valósítják meg, akik elkövették vagy részt vettek abban a büntetendő cselekményben, amelyből a pénz és/vagy a vagyon származik*”.³⁰¹ Nem írja elő viszont a saját pénz mosásának büntetendőségét – a *ne bis in idem*³⁰² elvre figyelemmel – a pénz

²⁹⁹ AMBRUS István - GELLÉR Balázs: A magyar büntetőjog általános tanai I. Második kiadás. ELTE Eötvös kiadó, Budapest, 2019. 209-211. o.

Forrás: <https://eltebook.hu/geller-balazs-ambrus-istvan-a-magyar-buntetojog-altalanos-tanai-i-2286>

³⁰⁰ AMBRUS István: A pénzmosás újra hangolt tényállása és a hálapénz kriminalizálása. Büntetőjog, 2021. BSZ, 2020/2., 3-10. o.

Forrás: <https://szakcikkbazis.hu/doc/3385290>

³⁰¹ 12007P számon közzé tett, az Európai Unió Alapjogi Chartája 3. cikk. A személy sérthetetlenséghez való jog.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT>

³⁰² *ne bis in idem* – A kétszeres eljárás tilalma

és/vagy vagyon pusztta megszerzése, birtoklása vagy felhasználása esetén. Így tehát a tagállamoknak a saját pénz mosását nem általános jelleggel kell kriminalizálniuk a jogharmonizáció során.

A magyar büntetőjog nem ismeri az autonóm pénzmosás kategóriáját, vagyis azt, amikor alapcselekmény nélküli szokatlan tranzakciók is pénzmosásnak minősülhetnek. A magyar Btk. alapján a pénzmosás megállapításához szükségeszerű az alapbűncselekmény továbbá – a Kúria értelmezése szerint³⁰³ – ennek térben és időben elkülönülten, anyagi halmazatban kell állnia a pénzmosással. Ennek megfelelően a törvény egyértelművé teszi, hogy az eredet leplezése, mint célzat kizárólag a vagyon büntetendő cselekményből való származására vonatkozhat. Most vizsgáljuk meg a pénzmosás tényállási szerkezetét.

A Bíróság szerint a *ne bis in idem* esetében három területen kell vizsgálni az azonosságot: azonos-e a tényállás, azonos-e a terhelt, azonos-e a jogtárgy-sérelem. (PÁPAI-TARR Ágnes: A *ne bis in idem* elv az Európai Bíróság gyakorlatában. Miskolci Jogi Szemle, 2007/2. szám)

303 Ugyanezt támasztja alá a büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes pénzmosással kapcsolatos körlevele is, amely szerint: „A pénzmosás elkövetési tárgya az alapcselekményből származó dolog, ezért a járulékos deliktum elkövetése fogalmilag kizárt mindaddig, amíg az alapcselekmény – vagy az alapcselekményt alkotó, önálló büntetőjogi értékelésre is alkalmas rész-cselekmény – elkövetése nem fejeződött be.” (A büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes 1/2017. (VII. 31.) LÜ h. körlevele a pénzmosás miatti bűnügyekben követendő ügyészi gyakorlat büntetőjogi szempontjairól 8. pont)

BELOVICS Ervin: 1/2017. (VII. 31.) LÜ h. kiadott körlevele. Budapest, 2017.

Forrás: <https://ugyeszseg.hu/pdf/korlevelek/1-2017%20luh.pdf>

2. A pénzmosás tényállási elemei

A pénzmosási alakzatok elkövetési tárgya a büntetendő cselekmény elkövetéséből származó pénz és/vagy vagyon. E másik büntetendő cselekmény lehet egy másik személy által elkövetett bűncselekménye, ilyenkor a pénzmosás járulékos bűncselekmény, úgynevezett utólagos bűnkapcsolati alakzat. Származhat továbbá az elkövető korábbi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményéből is – függetlenül attól, hogy esetleg már letöltötte érte a kiszabott büntetést. Az alapcselekmény leplezésére szolgáló utócselekményt a Btk. 399. § (3) bekezdés³⁰⁴ szerint önálló bűncselekménynek tekintjük, mivel ez esetben nincs bűnkapcsolati alakzat. A korábbi joghelyzet alapcselekményként a szabadságvesztéssel büntetendő cselekményeket határozta meg, a hatályos Btk. a kört már kiszélesíti az összes büntetendő cselekményre, vagyis kiterjeszti a büntetőjogi felelősséget. Ugyanakkor kikerült a korábban meghatározott dolog fogalma a pénzmosás bűncselekmény fogalmi tárgyköréből. Továbbá az új büntetőkódexben már nemcsak a szabadságvesztéssel büntetendő cselekményekkel kapcsolatban lehet a pénzmosást elkövetni, hanem valamennyi tényállás kapcsán, ami magyar viszonylatban ugyan érdemi változást nem igazán eredményezett.³⁰⁵

A Btk. 402. § (2) bekezdésében³⁰⁶ foglalt értelmező rendelkezés ad kiegészítést az összes felmerülő pénzügyi tevékenység, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételére vonatkozó fogalmakra. Ennek azért van jelentősége mert nélkülül nem valósulhatna meg a pénzmosás. Fontos azonban megjegyezni, hogy a készpénzes felvétel sem pénzügyi műveletnek, sem a felvett pénz gazdasági tevékenységben – például egy vállalkozásba tőkebefektetésként – történő felhasználásnak nem tekinthető, ahogyan egy egyszerű

³⁰⁴ Btk. 399. § (3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyoneklkobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy
b) a mással szembeni vagyoneklkobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik.

³⁰⁵ UDVARHELYI Bence: Változások a pénzmosás büntetőjogi tényállásában az új Btk. hatálybalépésével. (In: Stipta István szerk.: Doktoranduszok Fóruma) Miskolc, 2013. 313–314. o.

³⁰⁶ (2) A 399–400. § alkalmazásában pénzügyi tevékenységen, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevételén a pénzügyi szolgáltatási vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási tevékenységet kiegészítő szolgáltatási, árutőzsdéi szolgáltatási, befektetési alapkezelési, kockázati tőkealapkezelési, tőzsdéi, központi értéktári vagy központi szerződő fél, vagy biztosítási, viszontbiztosítási vagy független biztosításközvetítői, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztári, magán-nyugdíjpénztári vagy foglalkoztatói nyugdíj-szolgáltatási tevékenységet, illetve annak igénybevételét kell érteni.

pénzátutalás sem – például a hozzátartozó számlájára. Ezekben az esetekben ugyanis nem bizonyítható a pénzmosás elkövetésére való törekvés.

A törvény szövege alapján az alapcselekmény büntetendősége nem kötődik a magyar Btk. -hoz, amivel kapcsolatosan két kérdés merülhet fel. Egyfelől nem kizárt az olyan értelmezés, amely szerint a más állam büntetőjoga szerinti büntetendő előcselekmény is megalapozhatja a pénzmosás miatti felelősséget. Ezt az értelmezést támasztják alá a pénzmosás általános kriminológiai sajátosságai, valamint a nemzetközi normák is. A gyakorlat számára ez a kérdés legfeljebb közvetett módon jelentkezhet, akkor, amikor valamely más bűncselekmény miatt folyó eljárásban derülhet fény arra, hogy az elkövető jövedelme más államban büntetendő cselekményből származik. Ennek kiderítése azonban jelentős nehézségekbe ütközik. Másrészt pedig lényeges lehet, hogy amennyiben a magyar hatóságok tudomást szereznek más államban folyó büntetőeljárásról, amelyet az alapcselekmény miatt folytatnak, de a pénzmosási tevékenységre Magyarországon került sor, nem kell kivárni a külföldi büntetőeljárás befejezését a pénzmosás miatti felelősségre vonáshoz, azonban az alapcselekmény büntetőjogi tényeit éppúgy bizonyítani kell. Ennek nehézsége a bizonyítási kétség körében van jelentőséggel.

További megállapítás szerint nem szükséges, hogy az adott cselekmény elkövetőjére a jogerős ítélet kiszabása megtörténjen a pénzmosás miatt folytatott eljárás idején, elegendő az alapcselekmény büntetendőségi tényeinek megállapítása. Ugyanis a büntetendő cselekményként való meghatározás azt teszi lehetővé, hogy olyan esetekben is megállapítható legyen a pénzmosás, ha az alapcselekmény elkövetője személyét érintő büntetendőségi akadály miatt (gyermekkor, kóros elmeállapot) nem büntethető.

3. A pénzmosás alakzatjainak vizsgálata

A Pmt.-ben meghatározottak szerint a pénzmosást *de jure* a Btk.-ban deklarált pénzmosás fogalmát használja, ugyanis a Pmt. 3. § 26. pontja rögzíti, hogy pénzmosásként e törvény alkalmazásában a Btk. 399-400. §-ában meghatározott elkövetési magatartások értékelhetőek. Ugyanakkor a pénzmosásnak hat elkövetési alakzata van:

1. a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyon eredetleplezési célzattal elkövetett pénzmosás [Btk. 399. § (1) bekezdés],³⁰⁷
2. a bűnpártoló pénzmosás [Btk. 399. § (2) bekezdés],³⁰⁸
3. a segítő pénzmosás [Btk. 399. § (3) bekezdés],³⁰⁹
4. a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyon megszerzését, rendelkezését, átruházását követi el eredetleplezési célzattal elkövetett pénzmosás [Btk. 399. § (4) bekezdés],³¹⁰
5. a pénzmosásra irányuló előkészület [Btk. 399. § (8) bekezdés]³¹¹
6. valamint a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont, eredetleplezési célzat nélkül elkövetett pénzmosás [Btk. 400. § (1) bekezdés].³¹²

A kutatásban a saját pénzmosás fogalma alatt, a saját büntetendő cselekményből származó pénzre és/vagy vagyonra elkövetett pénzmosást értem. Az (1) bekezdést

³⁰⁷ Btk. 399. § (1) Aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el.

³⁰⁸ Btk. 399. § (2) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont mástól átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik.

³⁰⁹ Btk. 399. § (3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy

b) a mással szembeni vagyonekobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik.

³¹⁰ Btk. 399. § (4) Pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont

a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy

b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.

³¹¹ Btk. 399. § (8) Aki pénzmosásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

³¹² Btk. 400. § (1) Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

tekinthetjük klasszikus pénzmosásnak, a (2) és (3) bekezdés nevezhetjük dinamikus a (4) bekezdés pedig statikus pénzmosásnak. Ugyanakkor említést kell tenni arról, hogy a (8) bekezdés szerinti előkészület és a 400. § (1) bekezdés szerinti gondatlanság is büntetendő.

A gondatlan pénzmosás esetében a gondatlanság a pénz és/vagy vagyon bűnös eredetének felismeréséhez kapcsolódik, és ez tipikusan hanyagságban valósul meg. Azonban a konkrét elkövetési magatartást szándékosan valósítja meg az elkövető és mindig más személy büntetendő cselekményéhez járul hozzá.³¹³ Ezzel kapcsolatban fontos azonban kiemelni, hogy a bejelentési kötelezettség elmulasztása elkövethető szándékosan³¹⁴ és gondatlanul³¹⁵ is. Szándékosság esetén a tettes tud a bejelentési kötelezettségről, rendelkezik a bejelentés alapjául szolgáló információval és ennek tudatában mulasztja el a bejelentés megtételét. Ugyanakkor a szándéka lehet egyenes – *dolus directus* – és eshetőleges szándék – *dolus eventualis* – is. Gondatlanság esetén a tettes rendszerint hanyagsága, felületessége vagy a tőle elvárható megfelelő körültekintés hiánya miatt nincs tisztában bejelentési kötelezettségével. Kérdés azonban, hogy a bejelentési kötelezettség vonatkozásában a hanyagsága adódhat abból is, hogy szándékosan nem tartja be a Pmt.-ben előírt kötelezettségét valaki. Hangsúlyoznom kell továbbá, hogy amennyiben az elkövető tudja – vagy a tevékenységével összefüggésben tudnia kellene – hogy a bejelentési kötelezettsége olyan ügyletre vonatkozik, amely bűncselekménnyel összefüggésbe hozható pénzzel kapcsolatos, akkor már nem a bejelentési kötelezettség elmulasztásáért vonják felelősségre, hanem a pénzmosás tettesi vagy bűnsegédi elkövetői alakzatért. Ezt a gondolatmenetet erősíti a Pmt. magyarázatának az egység, halmazat kérdésköre is, amely szerint a pénzmosás tettese nem tudja elkövetni a bejelentési kötelezettség elmulasztását, hiszen az büntetlen elő- vagy utócselekményként kerül értékelésre.³¹⁶

A 2013. június 30-áig hatályban volt rendelkezések, büntetlenséget engedtek a hatóságnál tett feljelentés – vagyis ennek kezdeményezése – esetén. Ez a törvényes lehetőség a hatályos Btk. 400. §-ában foglalt cselekménynél maradt meg. A Btk. 400. § (3) bekezdése büntethetőséget megszüntető okot tartalmaz arra a gondatlanságból

³¹³ Btk. 401. § Aki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

³¹⁴ Btk. 399. § esetében

³¹⁵ Btk. 400. § esetében

³¹⁶ PAPP Zsófia: Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényhez. Wolters Kluwer, VIII. fejezet (Bejelentési kötelezettség). 295. o.

megvalósított esetre, ha az elkövető a hatóságnál önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel. A büntetlenség csak a pénzmosásra vonatkozik, az alapcselekményre nem. Értelemszerűen a bíróság enyhítő körülményként értékelheti a büntetéskiszabás körében a megtett feljelentést. Ugyanakkor a bejelentési kötelezettség elmulasztását ez nem érinti. A következő fejezetben elemzem a bejelentési kötelezettségre vonatkozó normatív tartalmat, valamint a bejelentési kötelezettség elmulasztásának jogi következményeit.

4. A bejelentési kötelezettség és annak elmulasztása

Ahogy azt már említettem a hatályos Btk. jelentős módosításon esett át a pénzmosással kapcsolatos passzusait tekintve a fentiek alapján. Ugyanakkor említést kell tenni a bejelentési kötelezettséggel kapcsolatos szabályozásról – pontosabban annak célzatos alakjáról – is, amely esetben nem beszélhetünk jelentős változásról. Mind a Btk. mind pedig a Pmt. meghatározza a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének követelményeit. Sőt, az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. Törvény (a továbbiakban: Kit.) is előír ezzel kapcsolatosan bejelentési kötelezettséget a 4. § (1) bekezdésben³¹⁷ foglaltak szerint. A Pmt. 11. fejezete részletesen kifejti a bejelentés körülményeivel kapcsolatos kötelezettségeket, továbbá azt is, hogy ezen kötelezettségekből eredően a bejelentés megtétele nem eredményezi jogszabály vagy szerződés által adatközlés vonatkozásában előírt korlátozás megszegését, illetve nem keletkeztet polgári jogi vagy büntetőjogi felelősséget akkor sem, ha a bejelentés megtétele utóbb megalapozatlannak bizonyul. Mindez természetesen jóhiszemű magatartás esetén értendő. Véleményem szerint nehezen bizonyítható, – beismerés hiányában egyáltalán nem bizonyítható – hogy valaki nem jóhiszeműen járt volna el egy bejelentés kapcsán. Ugyanez érvényes a bejelentési kötelezettség elmulasztásának

³¹⁷ Kit. 4. § (1) A szolgáltatók, valamint a vagyoni nyilvántartást vezető szervek – a 16. § (1) bekezdése szerinti személyes adatok közlésével – haladéktalanul bejelentenek a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szervnek (a továbbiakban: hatóság) minden olyan adatot, tény, körülményt, amely arra utal, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya Magyarország területén a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá eső pénzeszközzel vagy gazdasági erőforrással (a továbbiakban: vagyon) rendelkezik.

vizsgálata kapcsán is, hiszen a bejelentő több tekintetben is védheti magát ezen vádakkal szemben, ami több okkal is indokolható. Az egyik ok, hogy a bejelentés elmaradása ritkán derül ki oly módon, – ha csak valaki más bejelentést nem tesz és az alapján bizonyíthatóan kerül a hatóság tudomására a bejelentési kötelezettség elmaradása – hogy az bármilyen hatósági intézkedést váltson ki. Ilyen eset például amikor egy ingatlan adás-vétele során az ingatlan ügylettel foglalkozó szolgáltató saját – és természetesen ügyfele – érdekeit védve „nem ismeri fel” a bejelentés alapjául szolgáló tény, adatot vagy körülményt. Ilyen bejelentési kötelezettség elmulasztására nem, vagy csak nagyon nehezen deríthető fény. Az előbbi ingatlan ügylet példájánál maradva akkor is nehezen deríthető ki a bejelentés elmulasztása, amikor már az ügyvédi irodában az adás-vételi szerződés megkötésére kerül sor, tekintettel arra, hogy az eljáró ügyvéd esetében – természetesen itt a saját eljárására vonatkozó bejelentési körülményeket figyelembe véve – szintén nem tesz bejelentést, így ebben az esetben sem derül ki a bejelentési kötelezettség elmulasztása az alábbiak miatt.

A Pmt. 5. § d) pontja szerint³¹⁸ az ügyvédek vonatkozásában a területileg illetékes ügyvédi kamara látja el a felügyeleti tevékenységet. A Pmt. 38. § (2) bekezdése szerint³¹⁹ minden bejelentést a PEI FIU információs szervéhez kell megtenni. Náluk történik a bejelentett adatok operatív elemzése és esetleges továbbítása intézkedés megtételéhez. Az adatok kezelése a minősített adatokra vonatkozó előírások szerint kerül sor. Ha az említett ügyvéd nem tesz bejelentést az FIU-nak, akkor nem történik a Pmt. 39. §-ban³²⁰ meghatározott intézkedés a felügyeleti szerve – vagy szükség esetén a

³¹⁸ Pmt. 5. § d) pont Az 1. § l) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában az e törvény alapján az ügyvédekre, a kamarai jogtanácsosokra, valamint a közjegyzőkre vonatkozó eltérő rendelkezések szerint:

da) az ügyvédek és a kamarai jogtanácsosok esetében az a kamara, amelynek az ügyvéd, kamarai jogtanácsos a tagja (a továbbiakban: területi ügyvédi kamara),

³¹⁹ Pmt. 38. § (2) A pénzügyi információs egység a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezetén belül, de az e törvényben meghatározott feladatkörében függetlenül működik.

³²⁰ Pmt. 39. § A pénzügyi információs egység bejelentés alapjául szolgáló tény, adat, körülmény felmerülése esetén a 48. § (1) bekezdésében és a 49. § (1) bekezdésében meghatározott információtovábbítás teljesítése céljából operatív elemzést végez. A pénzügyi információs egység az operatív elemzése során:

a) összeveti a nemzeti kockázattértékelésben meghatározott kockázatok figyelembevételével a 40. §-ban meghatározottak szerint kapott információkat az elemző-értékelő tevékenység céljából kezelt adatokkal, és automatizált kockázatelemzést végez;

b) összeveti az e törvény, valamint az Unió területére belépő, illetve az Unió területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről és az 1889/2005/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2018/1672 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2021. évi XLI. törvény (továbbiakban: készpénz ellenőrzéséről szóló törvény) alapján tudomására jutott információt, azon adatbázisok adatait, amelyekhez közvetlen hozzáféréssel rendelkezik, a nyilvános vagy bárki számára hozzáférhető adatokat, valamint az e törvény alapján beszerezhető adatokat, valamint az azok között fennálló összefüggéseket feltárja, értelmezi;

bűnügyi szervek – irányába, ezáltal akkor sem derül ki, hogy történt bejelentési kötelezettség elmulasztása, ha esetleg az említett ügyvéd kap egy felügyeleti ellenőrzést az illetékes Ügyvédi Kamarától. Ezzel kapcsolatban az ügyvédi tevékenység során – a Pmt. magyarázatában lévő példa szerint – ha és amennyiben nagyobb összeg kerül átutalásra az ügyvédi letéti számlára, majd az összeget több részletben kéri azt tovább utalni egy másik számlára a tulajdonosa, akkor ez már bejelentésre okot adó tény, adat vagy körülmény lehet az ügyvédnél alkalmazott kijelölt személynél. Ugyanakkor, ha a pénzeszköz forrása igazolt már nem merül fel bejelentési kötelezettség. Tapasztalatom alapján elmondhatom, hogy a pénzeszköz és/vagy vagyon forrására vonatkozó nyilatkozatot nem nehéz bemutatni, ezzel máris elkerülhető a bejelentési kötelezettség.

Tovább vizsgálva az esetet, kijelenthető, hogy ha és amennyiben a felügyeletet ellátó szerv vagy az FIU bejelentés alapjául szolgáló adatra, tényre vagy körülményre derít fényt a Pmt. 54. §-ban foglaltak alapján³²¹ csak a bejelentésre vonatkozóan

c) nyomon követi az a) pontban meghatározott adatokkal összefüggő pénzügyi műveleteket, folyamatokat, valamint az üzleti kapcsolatokat, ügyleti megbízásokat megvizsgálja;

d) dönt a 34. § (3) bekezdésében, a 35. § (4) bekezdésében, a 42–44. §-ban és a 46. §-ban meghatározottak végrehajtásának szükségességéről;

e) dönt az 49. §-ban meghatározott nemzetközi információcsere és együttműködés keretében alkalmazható intézkedésekről;

f) megállapításokat tesz, következtetéseket von le a 48. § (1) bekezdésében meghatározott információtovábbítás érdekében.

321 Pmt. 54. § (1) A bejelentés és az adatszolgáltatás teljesítéséről, annak tartalmáról, az elemző-értékelő tevékenységről, az ügylet teljesítésének a 34. § és a 35. § szerinti felfüggesztéséről, a bejelentő személyéről, valamint arról, hogy az ügyféllel szemben indult-e büntetőeljárás, az ügyfélnek, illetve harmadik személynek, szervezetnek a bejelentő, a pénzügyi információs egység, valamint a 42. § (2) bekezdése és a 75. § (2) bekezdése alapján megkeresett szolgáltató, a 43. § (2) bekezdése alapján megkeresett hatóság, a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szerv, valamint a 44. § és a 46. § alapján megkeresett szerv tájékoztatást nem adhat, és köteles biztosítani, hogy a bejelentés megtörténte, annak tartalma és a bejelentő személye titokban maradjon.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv bejelentő általi tájékoztatására, a 42. § (2) bekezdése és a 75. § (2) bekezdése alapján a szolgáltató megkeresésére, a 43. § (2) bekezdésében, a 44. és 46. §-ban meghatározott szerv megkeresésére, a 41. § (2) bekezdésében meghatározott tájékoztatásra, a 48. és 49. §-ban meghatározott információ továbbítására, valamint a szolgáltató és a közvetítő között létrejött megbízási szerződés tekintetében a megbízás keletkezését megelőző időszakra vonatkozóan a közvetítő által tett bejelentések szolgáltató általi megismerésére, valamint a központi kapcsolattartó pontra az e törvényben, vagy közvetlenül alkalmazandó Európai uniós jogi aktusban meghatározott kötelezettségek teljesítése során.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az információk felfedésére az ugyanazon csoporthoz tartozó tagállami hitelintézetek és pénzügyi intézmények között, illetve ezen intézetek és intézmények és harmadik országokban letelepedett fióktelepeik és többségi tulajdonú leányvállalataik között, feltéve, hogy ezek a fióktelepek és többségi tulajdonú leányvállalatok maradéktalanul megfelelnek a 62. §-ban meghatározott csoportszintű politikáknak és eljárásoknak – beleértve az információ csoporton belüli megosztására vonatkozó eljárásokat is –, a csoportszintű politikák és eljárások pedig megfelelnek az ezen törvényben meghatározott követelményeknek.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az információk felfedésére a tagállambeli vagy olyan harmadik országbeli, az 1. § (1) bekezdés g) és h), valamint l) pontjában meghatározott szolgáltatók között, ahol e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelmények alkalmazandók, ha

teljesíthet információt, azonban a bejelentő – jelen példánál maradva a bejelentést elmulasztó kijelölt személy – vonatkozásában a felfedés tilalma miatt nem adhat ki információt és nem kezdeményezhet semmilyen eljárást. Ezt erősíti a Pmt. 47. §-ban³²² meghatározottak is, ugyanis az FIU csak saját stratégiai elemzői munkája céljából használhatja fel a tudomására jutott adatot, tényt és körülményt vagy titkot.

LEVI³²³ egyik akadémiai kutatása szerint az elmúlt években a Pénzügyi Akció Munkacsoport – vagyis az FATF – és egyes nemzetközi bűnüldöző szervek komoly vizsgálatot folytattak az ügyvédek és más szakemberek, mint bűncselekményeket elősegítő specialisták iránt, ugyanis korábban a pénzmosással kapcsolatos kutatások középpontjában jellemzően csak a bűnszervezetek és a pénzügyi szektor, valamint a pénzmosás elleni ellenőrzés politikája állt. Véleményem szerint kevés ismert pénzmosási ügyben bizonyítható, hogy az ügyvédi segítségnyújtás túlmutat a szokásos üzleti tevékenységen, főleg, hogy a szabályozási és a büntető igazságszolgáltatási – de legfőképp a független hatósági ellenőrzés – hatékonyságának értékelésére szolgáló bizonyítások lehetősége nagyon gyengék. Bár általánosan nem kijelenthető, hogy az ügyvédek és közjegyzők objektíven segítik a korrupciót, tény azonban, ha az érintett

az érintett személyek szakmai tevékenységüket ugyanazon jogi személyen vagy egy hálózaton belül folytatják.

(5) Az 1. § (1) bekezdés a) – e), g) és h), valamint l) pontjában meghatározott szolgáltató esetében az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az információ felfedésére az érintett két vagy több szolgáltató között, feltéve, hogy

a) az információk ugyanazon ügyfélre és ugyanazon, két vagy több kötelezett szolgáltatót érintő ügyletre vonatkoznak,

b) a két vagy több érintett szolgáltató közül legalább az egyik e törvény hatálya alá tartozó tevékenységet folytat, és a többi szolgáltató más tagállamban vagy olyan harmadik országban honos, ahol e törvényben meghatározottakkal egyenértékű követelmények alkalmazandók,

c) az érintett szolgáltatók az 1. § (1) bekezdés egyes pontjaiban meghatározott ugyanazon tevékenységet végzik, és

d) a szakmai titoktartás és a személyes adatok védelme tekintetében a belföldi követelményekkel egyenértékű követelmények irányadóak a szolgáltatókra.

(6) Az 1. § (1) bekezdés g) – h) és l) pontjában meghatározott szolgáltató esetében az (1) bekezdésben meghatározott tilalom nem vonatkozik az ügyfél tájékoztatására arra vonatkozóan, hogy az ügyfél által végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet jogszabályi rendelkezések megsértését eredményezi.

³²² 47. § (1) A pénzügyi információs egység a 42–44. §, a 75. § (1) – (2) bekezdése alapján tudomására jutott adatot, titkot csak a 41. § (1) bekezdésében meghatározott stratégiai elemzésének ellátása érdekében, valamint a 48. § (1) bekezdésében és a 49. § (1) bekezdésében meghatározott célokból, a 39. §-ban meghatározott operatív elemzésének érdekében használhatja fel.

(2) A pénzügyi információs egység a 46. § alapján tudomására jutott adatot, titkot csak a 48. § (1) bekezdésében és a 49. § (1) bekezdésében meghatározott célokból, a 39. §-ban meghatározott operatív elemzésének ellátása érdekében használhatja fel.

(3) A pénzügyi információs egység a 42–44. § alapján tudomására jutott adatot, titkot a felügyeleti tevékenysége ellátása érdekében felhasználhatja.

³²³ Michael, LEVI: Lawyers as money laundering enablers? An evolving and contentious relationship.

(Az ügyvédek, mint a pénzmosás elősegítői? Fejlődő és vitás kapcsolat), Global Crime volume 23. 2022. 126-147. o.

Forrás: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17440572.2022.2089122>

összegek elég nagyok ahhoz, hogy olyan jogi személyekre legyen szükség, amelyek elfedik a vagyon tulajdonjogát és ellenőrzését, akkor támogatóként lépnek fel. Az ügyvédek ugyanis gyakran megvédhetik a pénzmosást elkövető ügyfeleket a megfigyeléstől vagy a lebukástól, ez ugyanis ez érdekükben is áll. Az ügyvédek és ügyfelek közötti interakciók titkos minősége miatt, amelyek a demokratikus jogállamisággal rendelkező országokban csak akkor nyithatók meg, ha az ügyvédek „megalapozottan” gyanúsítják azzal, hogy folyamatban lévő bűncselekményekben segítik ügyfeleiket vagy másokat. Ezt igazolja a Deutsche Bank pénzmosási botránya kapcsán készült tanulmány,³²⁴ amelyben rámutattak, hogy egy orosz ügyvéd, akinek nem volt tapasztalata a pénzmosás elleni küzdelem vonatkozásában, egyszerre szolgált a bank pénzmosás ellen kijelölt személyként, jogi vezetőjeként és pénzmosás elleni vezetőjeként egyaránt. A banknál elvégzett pénzmosási ügyfél-átvilágítási eljárásai annyiból álltak, hogy nyilatkoztatták az ügyfeleket, hogy honnan szereztek be a felhasználni kívánt pénzt, ugyanakkor semmilyen gyanús körülményt nem jelentettek be a hatóságoknak.

Álláspontom szerint nehéz megítélni, hogy az ügyvédek milyen mértékben felelnek meg a pénzmosás elleni szabályozásnak, ugyanakkor a nemzetközi ténykedésük során megfigyelhető lenne. Az ügyvédek vonatkozásában ugyanis nem állnak rendelkezésre adatok azon ügyfelek és/vagy ajánlatok számáról, amelyeket ügyvédi irodák vagy egyéni ügyvédek elutasítanak, mert azt gyanították, hogy pénzmosási kísérlet fordulhat elő az ügyvédi szolgáltatás igénybevétele során. A PEI hatáskörébe tartozó szolgáltatók hozzáférhetnek a hatóság által elkészített teljes körű rendelkezést tartalmazó Típuszabályzatokhoz, jellemzően általános ügyfélátvilágítást végeznek, a szankciós listákon a szűréseket minden esetben az ügyfél-átvilágítás elvégzésekor végzik, ugyanakkor nem értik a szolgáltatók, miért nem végezhetnek auditált elektronikus hírközlő eszköz útján ügyfél-átvilágítást. Ezzel szemben az Ügyvédi Kamara gyakorlata szerint a belső szabályzatra vonatkozó 21/2017. (VIII.3) NGM rendeletben előírtakat nem alkalmazzák, jellemzően egyszerűsített ügyfél-átvilágítást végeznek, amely eltér a jogszabályban előírtaktól, nem minden esetben végeznek a szankciós listákon szűréseket, valamint alkalmazzák auditált elektronikus hírközlő eszközt annak ellenére, hogy az nem rendelkezik hiteles és a jogszabály által előírt autentifikációval. A munkám során

³²⁴ David, ENRICH: Deutsche Bank, Donald Trump, and an epic trail of destruction. Dark Towers, 2023. March, 367-390. o.
Forrás: https://openlibrary.org/books/OL27916589M/Dark_towers

tapasztaltak alapján összehasonlító vizsgálatot végeztem a NAV PEI és az ügyvédi kamarák feladatai során milyen eltérések tapasztalhatók a két felügyeleti tevékenység között és az alábbi eredményre jutottam:

PEI gyakorlat	Ügyvédi Kamara gyakorlat
Típus szabályzat alapján teljes körű rendelkezéscsomag a szolgáltató részére. Pmt., Kit., 2/2021. (II. 2.) PM rendelet és NGM rendelet előírásai szerint.	Pmt., Kit., 21/2017. (VIII. 3) NGM rendeletben foglaltak nem kerülnek át maradéktalanul az ügyvédek belső szabályzataiba.
Jellemzően általános ügyfél-átvilágítást kell elvégezni, egyszerűsített csak különösen indokolt esetben.	Alapvetően egyszerűsített ügyfél-átvilágítást alkalmaznak ami eltér a jogszabályban előírtaktól.
Szankciós listán a szűrés elvégzése minden esetben az ügyfél-átvilágítás felvételekor.	Az ügyvéd szubjektív véleménye alapján dönti el, hogy elvégzi-e a szűrést a konszolidált szankciós listákban.
A NAV PEI felügyelete alá tartozó szolgáltatók nem értik, hogy a felügyeleti szerv miért nem engedélyezi azokat az alkalmazásokat, amelyeket az ügyvédek alkalmazhatnak.	Auditált elektronikus hírközlőeszközt alkalmazhatnak, ugyanakkor autentifikációval nem rendelkeznek.

325

Hasonló helyzet fordulhat elő olyan esetben, amikor az ügyvédi tevékenység felügyeletét ellátó szerv, a felügyeleti tevékenysége során bejelentés alapjául szolgáló tény, adat vagy körülmény jut a tudomására, és haladéktalanul tájékoztatja az FIU-t a Pmt. 37. § (1) bekezdés alapján.³²⁶ Azonban a bejelentést elmulasztó kijelölt személy kiléte jelen esetben sem derülhet ki. Az ügyvédi kamaráktól kapott tájékoztatás szerint a Pmt. 54. §-a alapján nem adhatnak erről információt. Ugyanakkor a PEI honlapján közzétett, a szolgáltatók által tett bejelentéseket tartalmazó 2023-as adatszolgáltatás alapján az alábbiak szerint alakultak a bejelentések száma:

325 Forrás: Felügyeleti egyenszilárdság vizsgálatáról szóló belső előadásanyag 2023. 02. 28. NAV, Budapest.

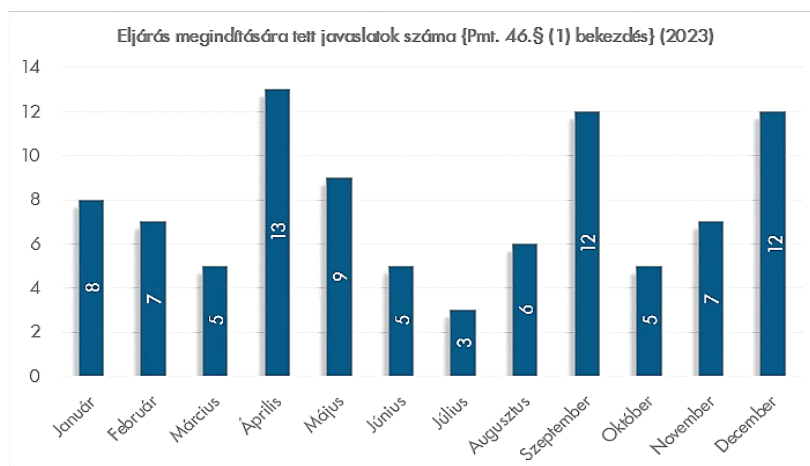
326 Pmt. 37. § (1) Ha az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervnek a felügyeleti tevékenysége során bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény jut a tudomására, arról haladéktalanul tájékoztatja a pénzügyi információs egységet.

BEJELENTÉSEK SZÁMÁNAK SZOLGÁLTATÓK SZERINTI MEGOSZLÁSA (2023)	
Bank	11794
Egyéb hitelintézet	13
Pénzváltó	994
Egyéb pénzügyi szolgáltató	2430
Befektetési szolgáltató	256
Biztosítási szolgáltató	69
Árutőzsdei szolgáltató	0
Önkéntes kölcsönös biztosítópénztár	2
Postai szolgáltató	0
Ingatlanügyletet folytató szolgáltató	16
Könyvvizsgáló	9
Könyvelő	120
Adószakértő	2
Szerencsejáték-szervező	101
Nemesfém-kereskedő	0
Árukereskedő	0
Ügyvéd	13
Közjegyző	3
Virtuális fizetőeszköz váltó platform	60
Letétkezelő pénztárca-szolgáltató	0
Kulturális javak kereskedelmével foglalkozó szolgáltató	0
Kulturális javak kereskedelmével szabadkikötőkben foglalkozó szolgáltató	0
Bizalmi vagyonkezelő vállalkozása	21
Székhelyszolgáltató	772
Összesen:	16675

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/statistikai-adatok/statistikai-adatok-2023>

Látható, hogy az előző példánál maradva az ügyvédek egy év alatt pusztán tizenhárom bejelentést tettek, holott az ingatlan adás-vételek számához viszonyítva nehezen képzelhető el, hogy csak ennyi esetben fordult elő bejelentésre okot adó adat, tény vagy körülmény. Hasonló torz adat található a közjegyzők vonatkozásában is.

A bejelentések alapján, havi bontásban a következők szerint alakult a hatósági eljárás kezdeményezése a PEI FIU adatai szerint:

Az adatok vizsgálata alapján megállapítható, hogy minimális volt a bejelentések alapján kezdeményezett eljárások száma, ami továbbra is a Moneyval által elvégzett ME vizsgálat eredményét igazolja. Tehát nem történt változás a legutóbbi MER jelentéshez képest. Továbbá megállapítható az is, hogy nincs korreláció az egyes felügyeleti hatóságok által kezdeményezett eljárások között. Ez valószínűleg annak tudható be, hogy eltérő információkkal rendelkeznek.

A korábbiakban láthattuk, hogy a Btk. 400. § (1) bekezdése vétségi alakzatban rendeli büntetni a Pmt.-ben meghatározott bejelentési kötelezettség elmulasztását. Ugyanakkor a bejelentési kötelezettséget előíró norma a Pmt. 30. § (1) bekezdése³²⁷ a bejelentés tartalmára vonatkozó előírás pedig a (2) bekezdése határozza meg.³²⁸

A Btk. tehát keretdiszpozícióként a Pmt.-re hivatkozik, vagyis a büntetőjogi tényállást a Pmt. rendelkezése tölti meg tartalommal. A bejelentésre kötelezett szolgáltatók az ügyfél-átvilágítás során tapasztalt adatok, tények, körülmények vagy személyek a Pmt. rendelkezései szerint kötelesek haladéktalanul bejelenteni és nem a Btk. előírásai miatt. Ugyanakkor a bejelentés minden esetben – ahogyan azt korábban már kifejtettem – jóhiszeműen történik, hiszen a szolgáltatók a feltárt információkat szubjektív módon értékelik. A szubjektív döntése alapján nem várható el tőle minden – például egy hamis okirat felhasználása miatt – pénzmosási kísérlet felismerése. Magyarországon nincs objektív ok alapján történő bejelentési kötelezettség. A Btk. 401. § rendelkezésében meghatározottak szerint, ha a bejelentésre kötelezett személy a Pmt.-vel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, vétségéget követ el. Úgy vélem itt tisztázni szükséges két dolgot is. Az egyik, hogy a haladéktalan bejelentés elmulasztását hogyan lehet bizonyítani. Pontosabban mennyi időt tekinthetünk haladéktalannak, ugyanis erre nincs értelmező rendelkezés és az előbb említett Pmt. magyarázata sem ad pontos felvilágosítást ezzel kapcsolatban. Tovább kutatva a kérdést rátaláltam a Kúria Büntetőjogi Kollégiumának 2008.El. II.E.3/14.

³²⁷ Pmt. 30. § (1) A szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja

a) pénzmosásra,

b) terrorizmus finanszírozására, vagy

c) dolog büntetendő cselekményből való származására

utaló adat, tény, körülmény (a továbbiakban együtt: bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény) felmerülése esetén köteles a 31. § (1) bekezdésében megjelölt személynek haladéktalanul írásban bejelentést (a továbbiakban: bejelentés) tenni.

³²⁸ Pmt. 30. § (2) Az (1) bekezdésben meghatározott bejelentésnek tartalmaznia kell

a) a szolgáltató által a 7–14/A. § alapján rögzített adatokat,

b) a bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény részletes ismertetését és

c) a bejelentés alapjául szolgáló adatot, tényt, körülményt alátámasztó dokumentumokat, amennyiben azok rendelkezésre állnak.

számú³²⁹ elvi döntésére, amely szerint a „haladéktalan” idő nem azonosítható az „azonnal” fogalommal, tehát azzal az időponttal, amikor a titkos információ birtokába kerül a feljelentésre kötelezett hatóság. Ugyanis az FIU az információkat tartalmazó adatokat az információgyűjtést végző szerv rendelkezésére bocsátja haladéktalanul. Míg a feljelentés megtétele azonnal kell megtörténjen, pontosabban nem nyúlhat túl azon az időtartamon, ami – figyelembe véve az adatmennyiség terjedelmét, az ügy jellegét, bonyolultságát és személyi összefüggéseit is – szükséges annak a bűnüldözői megfontolásnak a kialakításához, hogy a beszerzett információk – jelen esetben a Btk. 317. §-a 330 és 318. §-a 331 szerint, valamint 399. §-ban és 400. §-ban – meghatározott bűncselekmények valamelyikének az elkövetésére utalnak, és azok bíróság elé tárása, a bűncselekmény bizonyíthatósága érdekében szükséges. Tehát az FIU által elvégzett operatív elemzése során birtokába került információkat „pusztán” haladéktalanul kell továbbítani, nem azonnal, hiszen nem feljelentés megtételére kötelezett hatóság. Ez nem erősíti a büntető eljárások eredményességét.

A másik nehézség a bejelentési kötelezettség elmulasztásának bizonyíthatóságára, hogy a bejelentésre kötelezett személynek nem volt tudomása olyan adatokról, tényekről, körülményekről vagy személyekről, ami vagy aki miatt bejelentést kellett volna tennie. Ugyanis nehéz azt a megállapítást bizonyítani, hogy a bejelentő személynek minden esetben tudnia kellett – vagy legalább tisztában kellett volna lennie – minden ilyen adatról, tényről, körülményről vagy személyről. Előfordulhat olyan helyzet is, hogy egy bejelentési adat, tény vagy körülmény más megítélés alá esik a hatóság tekintetében, és más a szolgáltató tekintetében. Ezt erősíti a kutatásom során, a Belügyminisztérium által nyilvántartott és közzé tett Bűnügyi Statisztikai Rendszer (a továbbiakban: BSR) adatbázisában talált érdekes adat is.

329 Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/bkv74>

330 Btk. 317. §-a értelmében az, aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása miatt vonható felelősségre.

331 Btk. 318. § (1) Aki

a) terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltató vagy gyűjt,

b) terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt, illetve terrorcselekmény elkövetőjét, vagy e személyekre tekintettel más személyt anyagi eszközzel támogat, vagy

c) a b) pontban meghatározott személyek támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltató vagy gyűjt, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 2018-óta nyilvántartott BSR bűnügyi és szabálysértési adatbázis szerint, a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt 2018. júliusától 2024. májusáig mindössze három esetben történt büntető eljárás kezdeményezése.³³² A jelenlegi jogszabályi háttér egyre tágabb teret biztosít a pénzmosás, mint bűncselekmény miatti büntetőeljárás megindításának. Éppen ezért lehetőség van minél több ügyben legalább megpróbálni lefolytatni a büntetőeljárást. Amíg nem lesz nagyobb számban büntetőeljárás a pénzmosás – és ezzel párhuzamosan a bejelentési kötelezettség elmulasztása – miatt, és nem alakul ki egy egységes bírói gyakorlat, addig a pénzmosás elleni küzdelemben megakadunk az elméleti tematika szintjén.

332 BSR - Bűnügyi Statisztikai Rendszer

Forrás:

https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncselekm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NlRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNSaXhBcjFuZUNaUFp1V0FYVzhHajVXMGJLRzISekthbWxtNHZzQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGIOUHpDMDdj alR6NTFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=

5. A bejelentési kötelezettség jogi kötelve

A bejelentési kötelezettség mondhatni évszázados jogi kötelem. Kötelezettség volt például „*Európában az orvosok számára, de így van ez a hatályos magyar egészségügyi törvényben is, hogy az orvos, amennyiben a betegnél nyilvánvalóan bűncselekményből származó sérülést fedez fel (ilyen például a lőtt seb), akkor a törvény szerint kötelessége haladéktalanul bejelentést tennie a rendőri szerveknek.*”³³³ Ilyen esetben természetesen joggal várható el egy orvostól, hogy felismerje a bűncselekményre utaló tényt vagy körülményt, amely szerint a lőfegyver által okozott sérülés ritkán történik véletlenül, ezért nagy valószínűséggel bűncselekmény történhetett. Azt egyébként már a hatóságnak kell kideríteni, hogy valóban bűncselekmény történt, avagy sem, az orvos ezt nem mérlegelheti. Más a helyzet a pénzügyi gazdasági szolgáltatást nyújtó szereplők esetében. A gazdasági életben jelentős pénzek mozognak, ezek megfelelő kezeléséhez nélkülözhetetlen pénzügyi és gazdasági tevékenységet végző – jellemzően könyvelői – szolgáltató igénybevétele. Bár régen, amikor még nem volt bejelentési kötelezettség ezen szolgáltatók vonatkozásában, senki nem vonta kétségbe a működésük úgymond tisztaságát. Napjainkra azonban okkal vezették be ezen szolgáltatók vonatkozásában is a bejelentési kötelezettséget.

A pénzmosás elleni fellépés első állomása értelemszerűen a pénzügyi szolgáltató szervezetek alkotják, a tőlük érkező bejelentések nagymértékben segíthetik a pénzmosás elleni küzdelem prevencióját, végső soron pedig az AML hatékonyságát. Ennek kapcsán természetesen a nyomozó hatóság munkáját is segíti. A kapcsolódó büntetőjogi tényállás a „bejelentési hajlandóságot” kívánja fokozni azáltal, hogy szankciót alkalmaz annak elmaradása esetén. A bejelentés megtételének fontosságát azonban nem az adja, hogy szankció alkalmazására kerül sor, hanem az, hogy a pénzügyi szolgáltatók mindennapi tevékenységük során olyan – jellemzően máshonnan nem beszerezhető – információk birtokába juthatnak, amelyek nélkülözhetetlenek a hatóságok részére a legsúlyosabb bűncselekmények elleni harcban. A pénzmosás büntetőjogi üldözésének második állomásaként kiterjesztették azon szolgáltatók körét, – a gazdasági szereplőkön túl –

³³³ Im.: GÁL: 138 o.

akiket bejelentési kötelezettség terhel. Ezen szolgáltatók meghatározása a Pmt. 1. § (1) bekezdésben vannak felsorolva.³³⁴

A szabályozás alapvetően „*abból indul ki, hogy az anyagi javak nagy összegű mozgását, mobilitását, befektetését, összetételét vizsgáló szervek és szervezetek megfelelő szisztéma működtetésével képesek kiszűrni a mögöttes bűncselekmények elkövetésére utaló adatokat, valamint ezek bejelentése fontosabb, mint a titoktartáshoz fűződő jog, illetve bizonyos szolgáltatók vonatkozásában ez kötelezettség is.*”³³⁵ A hatóságok számára tehát több irányból is érkezhethet információ. Ugyanakkor ezen megállapítás óta eltelt idő során jelentős változás történt a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem területén hazánkban is.

Az információs önrendelkezési jog nem abszolút és korlátozhatatlan jog, sőt. Törvény – bizonyos körülmények esetén – elrendelheti a személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az azonosítási és bejelentési kötelezettség előírása ugyanakkor nem korlátozza az információs önrendelkezési alapjogot az elkerülhetetlen és arányos mértéken túl, és már évek óta a Btk. is kimondja,

334 Pmt. 1. § (1) E törvény hatálya – a (3) és (4) bekezdésben meghatározott eltéréssel – kiterjed a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező

- a) hitelintézetre;
- b) pénzügyi szolgáltatóra;
- c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményre;
- d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztárra;
- e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végzőre;
- f) ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végzőre;
- g) könyvvizsgálói tevékenységet végzőre;
- h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végzőre;
- i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervezőre;
- j) nemesfémme vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedőre;
- k) árukereskedőre, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést teljesít vagy fogad el;
- l) ügyvédre, ügyvédi irodára, európai közösségi jogászra, európai közösségi jogász irodára (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsosra, közjegyzőre;
- m) bizalmi vagyongazdálkodóra;
- n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóra;
- o) letétkezelő pénztárca-szolgáltatóra;
- p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) forgalmazásával vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;
- q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy forgalmazásával szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot; és
- r) székhelyszolgáltatóra.

335 TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002. 364 - 365. o.

hogyan nem sérti a gazdasági titok³³⁶ (értékpapír-, bank-, üzleti stb. titok) védelméhez fűződő érdekeket sem.

Fentiek alapján megállapítható tehát, hogy az ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség jogszabályban történő előírása nem korlátozza az információs önrendelkezési alapjogot az elkerülhetetlen és arányos mértéken túl, és a Btk. vonatkozó pontja is kimondja, hogy nem sérti sem az üzleti titkot, sem a bank titkot, valamint az értékpapírtitok védelméhez fűződő érdekeket sem.³³⁷

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében a bejelentési kötelezettség elmulasztását külön bűncselekményként rendeli büntetni a törvényhozó. Ugyanis a szolgáltatók mindennapi tevékenységük során olyan információk birtokába is juthatnak, amelyek a hatóság számára nem elérhető. Bár a Pmt.-ben előírt ügyfél átvilágításra és egyéb belső szabályokra vonatkozó kötelezettség nem teljesítése esetén közigazgatási bírság szabható ki, azonban a bejelentési kötelezettség elmulasztása – annak megfelelő bizonyítása esetén – már bűncselekménynek minősül. Ilyen vonatkozásban a Pmt. 31. §-ban³³⁸ és a Kit. 4. § (2) bekezdésében³³⁹ a szolgáltatóknál előírt bejelentés megtételére kijelölt személy hiánya önmagában is felveti a bejelentési kötelezettség elmulasztásának lehetőségét. Ezért a felügyeleti hatóságoknak kötelessége vizsgálni a szolgáltatóknál a kijelölt személy

³³⁶ Btk. 413. § (2) bekezdés Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki:

b) pont a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének tesz eleget, vagy ilyet kezdeményez, akkor sem, ha az általa jóhiszeműen tett bejelentés megalapozatlan volt.

³³⁷ Btk. 413. § (2) Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki

a) a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettségének tesz eleget, vagy

b) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének tesz eleget, vagy ilyet kezdeményez, akkor sem, ha az általa jóhiszeműen tett bejelentés megalapozatlan volt.

³³⁸ Pmt. 31. § (1) bekezdés A szolgáltató köteles kijelölni – a szervezet sajátosságától, különösen annak méretétől és a vezetői szintek számától függően – egy vagy több személyt (a továbbiakban: kijelölt személy), aki a szolgáltató vezetőjétől, foglalkoztatottjától és segítő családtagjától érkező bejelentést a pénzügyi információs egységnek haladéktalanul továbbítja. A kijelölt személy a szolgáltató vezetője, alkalmazottja vagy segítő családtagja lehet.

³³⁹ Kit. 4. § (2) bekezdés A szolgáltató köteles a tevékenységének megkezdését követő öt munkanapon belül kijelölni – a szervezet sajátosságától függően – egy vagy több személyt (a továbbiakban: kijelölt személy), aki az (1) bekezdés szerinti bejelentést haladéktalanul továbbítja a hatóságnak. A kijelölt személy kizárólag a szolgáltató vezetője, alkalmazottja lehet. A kijelölt személy nevééről, beosztásáról, valamint az ezekben bekövetkezett változásokról a szolgáltató a kijelöléstől, a változástól számított öt munkanapon belül köteles a hatóságot tájékoztatni. A kijelölt személy vonatkozásában a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény szabályait is megfelelően alkalmazni kell.

meglétét és annak hiánya esetén kötelezni a szolgáltatót a kijelölt személy adatainak a nyilvántartásba vételére. Természetesen a bejelentési kötelezettség elmulasztása akkor valósulhat meg, ha a szolgáltatónál történt ellenőrzés során megállapítható, hogy volt olyan tény, adat vagy körülmény, amit be kellett volna jelentenie és megtörtént a szolgáltatónál kijelölt személy adatainak a tájékoztatása a nyilvántartó hatóság felé. Ez persze csak akkor derül ki, ha a szolgáltató betartotta a Pmt. 6. §-ban³⁴⁰ előírt ügyfél-átvilágítási kötelezettségét. Ennek vizsgálatára azonban ritkán kerül sor tekintettel a szolgáltatók nagy számára, valamint a kockázati profil alapján történő kiválasztás miatt.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a Pmt. 30. § (3) bekezdése³⁴¹ alapján minden végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet, és az ügyfél által kezdeményezett, de végre nem hajtott ügylet esetében, továbbá a Pmt. 13. § (8) bekezdésében³⁴² meghatározott esetben is köteles vizsgálni a bejelentés alapjául szolgáló információkat. Vagyis a szolgáltató nem mentesítheti magát a bejelentési kötelezettség elmulasztása alól

³⁴⁰ Pmt. 6. § (1) A szolgáltató az ügyfél-átvilágítást köteles alkalmazni

- a) az üzleti kapcsolat létesítésekor;
- b) a négymillió-ötszázezer forintot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás teljesítésekor;
- c) árukereskedő esetében a hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás készpénzben történő teljesítésekor;
- d) háromszázezer forintot meghaladó összegű, a Rendelet 3. cikk 9. pontjában meghatározott pénztátalásnak minősülő ügyleti megbízás teljesítésekor;
- e) a távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást szervező tekintetében a távszerencsejátéknak nem minősülő, nem hírközlő eszköz és rendszer útján szervezett fogadás esetében a hatszázezer forintot elérő vagy meghaladó összegű nyeresemény kifizetés, a távszerencsejátéknak nem minősülő, hírközlő eszköz és rendszer útján szervezett fogadás esetében a hatszázezer forintot elérő vagy meghaladó összegű játékos egyenlegről történő kifizetés teljesítésekor;
- f) pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló adat, tény vagy körülmény felmerülése esetén, ha az a) – e) vagy i) pontban meghatározottak szerint átvilágításra még nem került sor;
- g) ha a korábban rögzített ügyfélazonosító adatok valódiságával vagy megfelelőségével kapcsolatban kétség merül fel,
- h) ha az ügyfél-azonosító adatokban bekövetkezett változás kerül átvezetésre és kockázatérzékenységi megközelítés alapján szükséges az ügyfél-átvilágítás ismételt elvégzése;
- i) háromszázezer forintot elérő, illetve azt meghaladó összegű pénzváltás és virtuális fizetőeszköz átváltás esetén.

(2) Az (1) bekezdés b), c) és i) pontjában meghatározott átvilágítási kötelezettség kiterjed az egymással ténylegesen összefüggő, több ügyleti megbízásra, ha ezek együttes értéke eléri az (1) bekezdés b), c) és i) pontjában meghatározott összeget. Ebben az esetben az átvilágítást azon ügyleti megbízás elfogadásakor kell végrehajtani, amellyel az ügyleti megbízások együttes értéke eléri az (1) bekezdés b), c) és i) pontjában meghatározott összeget.

³⁴¹ Pmt. 30. § (3) A szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy dolog büntetendő cselekményből való származására utaló adat, tény, körülmény felmerülését a végrehajtott vagy végrehajtandó ügylet és az ügyfél által kezdeményezett, de végre nem hajtott ügylet esetében, valamint a 13. § (8) bekezdésében meghatározott esetben is köteles vizsgálni.

³⁴² Pmt. 13. § (8) Ha a szolgáltató nem tudja végrehajtani a 7–10. §-ban meghatározott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket, akkor az érintett ügyfélre vonatkozóan köteles megtagadni az ügyfél megbízása alapján fizetési számlán keresztül művelet végzését, üzleti kapcsolat létesítését és ügylet teljesítését, vagy köteles megszüntetni a vele fennálló üzleti kapcsolatot.

azzal, hogy tulajdonképpen nem vált ügyfelévé a személy ezért ügyfélátvilágítást sem csinált.

A vizsgálatok azt mutatják, hogy munkajogi szempontból nincs meghatározva, hogy a kijelölt személy milyen módon töltse be a megbízatását, hiszen a Pmt. 31. § (1) bekezdése szerint lehet a szolgáltató vezetője, segítő családtagja vagy alkalmazottja. Az alkalmazott esetében sincs arra vonatkozó előírás, hogy milyen jogviszonyban kell alkalmazni a kijelölt személyt. Egyik ellenőrzésem során tapasztaltam ugyanis olyan esetet, amikor a kijelölt személy havi kétórás munkaviszonyban volt foglalkoztatva az egyik nagy pénzintézetnél, és ezt a személyt úgymond „bérmunkába” – megbízási jogviszonnyal – kölcsön adták a pénzintézet ingatlan ügyletekkel foglalkozó másik cégének, ahol szintén ő végezte a kijelölt személyre vonatkozó feladatokat. Kérdés merült fel az ellenőrzés során, hogy ha valóban havonta csak két órát dolgozik a kijelölt személy, akkor a Pmt. 12. § (1) bekezdésében³⁴³ előírt ügyfél-átvilágítás naprakészsége, pontossága és a kockázati besorolás meghatározását hogyan végzi el ennyi idő alatt a kijelölt személy. Továbbá egy esetleges bejelentést hogyan tud haladéktalanul megtenni bármelyik munkáltatójánál tapasztalt adat, tény vagy körülmény vonatkozásában. A munkajogi szempontok vizsgálata azonban nem tartozik a felügyeleti szerv ellenőrzési hatáskörébe, így ezzel kapcsolatban nem is tehettem megállapítást az ellenőrzési jelentésben.

A bejelentés során a hatóság számára átadott információk vizsgálata alapján már a hatóságnak kell mérlegelnie, hogy milyen intézkedést hoz, továbbítja az információt, hogy kezdeményezzenek büntető eljárást, avagy sem. Ugyanakkor ennek vizsgálatánál figyelembe kell venni az ügy összes körülményeit, így például azt is, hogy a bejelentőnek tudomása volt, – vagy legalábbis kellett volna tudnia – hogy pénzt akarnak tisztára mosni a segítségével. Továbbá vizsgálni kell, hogy a bejelentés alapjául szolgáló vagyon értéke arányban áll-e a bejelentett személy jogszerű jövedelmével, valamint, hogy a büntetendő cselekményre és a vagyonszerzésre azonos időszakon belül került-e sor. Láthatjuk, hogy a bejelentés vizsgálatának eredménye dönti el az ügy további menetét. Ennek megfelelően

³⁴³ Pmt. 12. § (1) A szolgáltató – a (2a) bekezdés kivételével – köteles biztosítani, hogy az ügyfélre vonatkozóan a 7–10. § alapján rendelkezésre álló adatok és okiratok, valamint az ügyfél kockázati szintjének meghatározása naprakészek legyenek, így különösen az ügyfélre vonatkozóan rendelkezésre álló adatok és okiratok megváltozásáról történő tudomásszerzés esetén, a tényleges tulajdonosra vonatkozó adatok jogszabály alapján történő ellenőrzése céljából vagy az adózás területén történő együttműködés teljesítése érdekében a szolgáltató – a (2a) bekezdés kivételével – köteles ellenőrizni az ügyfeleiről rendelkezésre álló adatokat.

különbséget kell tenni a bejelentés és a feljelentés között, hiszen két különböző jogi procedúráról van szó. Fontos megemlíteni, hogy feljelentés esetén a feljelentő bűncselekmény gyanúja miatt kezdeményezi a büntetőeljárás megindítását. Míg a bejelentési kötelezettség teljesítésekor elegendő a szokatlan adatok, tények és körülmények szubjektív bizonyossága is, vagyis nem kell elérnie az alapos gyanú szintjét. Sokan ezt nem tudják ezért keverik össze a bejelentési kötelezettséget, a feljelentési kötelezettséggel.

A feljelentési kötelezettség szűkebb körben alkalmazható, mint a feljelentési jogosultság a hatályos jog értelmében. Míg az állampolgárok részére a feljelentési kötelezettség nincs előírva, ezzel szemben a hatóságnak van ilyen kötelezettsége. Továbbá a hatóságnak feljelentés esetén további intézkedési kötelezettsége van, és az intézkedéséről alakszerű határozatot kell hoznia a nyomozás elrendeléséről, annak megtagadásáról, vagy a feljelentés kiegészítéséről.

Van azonban konkrét példa amikor a feljelentés elmulasztása miatt szükséges a büntető eljárást kezdeményezni. Ha ugyanis a bejelentésre kötelezett szolgáltató – pontosabban a szolgáltatónál kijelölt személy – tisztában van azzal, hogy a szolgáltatása igénybevétele arra irányul, hogy az ügyfele terrorizmus elkövetéséhez nyújt segítséget és nem tesz bejelentést, akkor nem a bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt kerül felelősségre vonásra, hanem a Btk. 317. §-ban³⁴⁴ meghatározott elkövetési magatartás miatt indul meg a büntetőjogi eljárás vele szemben.

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásának vétsége tisztán mulasztáson alapuló bűncselekmény, melyet a Pmt. 23. §-ában meghatározott bejelentési kötelezettség szándékos elmulasztásával valósít meg az elkövető, ugyanakkor teljesítése nem könnyű feladat. A korábban már említett statisztikai adatokból láthattuk, hogy a pénzügyi tevékenységet végző szolgáltatóktól kiugróan magas bejelentés érkezett az FIU-hoz a vizsgált időszakban. A pénzügyi szolgáltatóknál a bejelentés alapjául szolgáló adatok, tények és körülmények felismerése már automatizálva történnek. A pénzügyi szolgáltatók által alkalmazott pénzügyi átutalásokat figyelő rendszer (a továbbiakban: CTR³⁴⁵) segíti a bejelentésre okot adó körülmény felismerését. A rendszer

³⁴⁴ Btk. 317. §-a értelmében az, aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása miatt vonható felelősségre.

³⁴⁵ CTR – Currency Transaction Report (Pénzváltási tranzakciók riportja egy olyan dokumentum, amelyet az Egyesült Államokban működő pénzügyi intézményeknek bizonyos devizatranzakciók esetében be kell nyújtaniuk a Pénzügyi Bűnüldözési Hálózathoz (FinCEN)).

figyeli a szokatlan tevékenységeket, vagy bejelentésre okot adó körülményeket, különös tekintettel a magas kockázatú ügyfeleket érintő tranzakciókat, mint például a kiemelt közszereplőket, a szokatlan pénzügyi műveleteket vagy a bűncselekményekben már érintett személyeket. A CTR alkalmazásával gyorsulnak és pontosabbá válnak a SAR bejelentések megtétele. Ugyanakkor a SAR bejelentések megtételével ellentétben a CTR-ek kifejezetten a nagyszámú és/vagy szokatlan devizatranzakciókra összpontosítanak a pénzügyi szektorban, amelynek célja a pénzmozgások nyomon követése. Tehát a CTR nem helyettesíti a SAR-t, csak kiegészíti azt, ezzel segítve a pénzügyi szolgáltatók Pmt.-ben előírt jogszabályi kötelezettségeik teljesítését.

A technológiai újítások hatalmas lehetőségeket biztosíthatnak az AML/CFT hatékonyságának, valamint eredményességének növelésére is. Az elmúlt években az FATF globális hálózatának operatív ügynökségei és az EGMONT csoport közösen különböző digitális eszközöket építettek be operatív erőfeszítéseik támogatására. Ezek az eszközök az automatizálástól a nagy adatkészletek, a big data és a fejlett elemzések, például a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: AI³⁴⁶) és a gépi tanulás használatáig terjednek.³⁴⁷ Ennek egyik hozadéka lesz az is, hogy az AML/CFT hatóságoknál is bevezetésre kerül a Digitalizációs Működési Operatív Rendszer³⁴⁸ amely magában foglalja a digitalizációt és a transzformációt, ezzel megkönnyítve az ML/TF/PF elleni küzdelemben dolgozó szakemberek munkáját. A célkitűzés elérése által jelentősnek mondható adatot képesek feldolgozni, olyanokat is, amelyeket jelenleg az eltérő információk és adatkörnyezet miatt nem képesek. A jövőbeni tervekről, mint az új technológiák lehetőségei és kihívásai az ML/TF/PF küzdelem során, valamint a helyzetfelmérés az adatgyűjtésről, az együttműködésen alapuló elemzésről és az adatvédelemről szóló kiadvány már elérhető az FATF weboldalán.³⁴⁹ Ezekről egy másik kutatás során érdemes lehet beszámolni, hiszen ez a technológiai irány látszik kibontakozni a pénzmosás elleni küzdelem területén is.

Forrás: <https://www.reidellawfirm.com/aml-terms-easily-confused-suspicious-activity-report-sar-vs-currency-transaction-report-ctr/>

³⁴⁶ AI – Artificial Intelligence (Mesterséges Intelligencia)

³⁴⁷ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Digital-Transformation-executive-summary.pdf>

³⁴⁸ Digital Transformation of AML/CFT for Operational Agencies.

Forrás: <https://egmontgroup.org/news/publication-of-the-joint-eg-fatf-digital-transformation-report/>

³⁴⁹ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Digitaltransformation/Opportunities-challenges-new-technologies-for-aml-cft.html>

Az előzőek alapján láthattuk tehát, hogy a pénzmosás felderítése nem könnyű feladat, különösen azért sem, mert ha meg is történik egy bejelentés, a hatóság nincs mindig az alaphűncselekményre utaló adat birtokában, hiába következtethető ki a pénzmosás gyanúja. A pénzmosás sajátossága ugyanis, hogy nincs megszemélyesíthető sértett, aki feljelentést tenne, így a bejelentési kötelezettségen kívül a bűncselekmény elkövetésének ténye, csak fokozott felderítői munka és a hatóságok közötti megfelelő és gyors információ áramlás eredményeként történhet meg a büntető eljárás kezdeményezése. A pénzmosás rendbeliségét nem az alaphűncselekmény rendbelisége határozza meg, hanem az elkövetési tárgyakra kifejtett elkövetési magatartások időbeli, és az elkövetők szándéka szerinti kapcsolat határozza meg. Úgy vélem azonban, hogy a pénzmosás előzményeként – értelemszerűen minél nagyobb összeget kívánnak tisztára mosni, annál súlyosabb – bűncselekmény húzódik meg. A *sui generis* előkészületként szabályozott pénzmosás elkövetésében való megállapodás – az előzőekben írtakkal szemben – az alaphűncselekmény elkövetésének megkezdése előtt is sor kerülhet. Ebben az esetben már nem védekezhetsz az elkövető azzal, hogy nem tudott úgymond a „piszkos pénzről”. Ugyanakkor a pénzmosás bűncselekményének az üldözése csekélynek mondható – főleg a bejelentések megtételének hiánya miatt is – annak ellenére, hogy jellemzően szervezett bűnözői csoportok deríthetők fel és felderítésükkel nem csak a társadalom tisztulna meg, de gazdasági hasznosság is elérhető lenne.

A pénzmosás elkövetése elleni küzdelem jogi tárgya kettős: elsősorban a szervezett bűnözés elleni fellépés eredményességéhez, másrészt – azonban az előzővel együtt, *de iure és de facto* is lehet – a pénzintézeti rendszer működésébe vetett bizalom megerősödéséhez és annak megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek. Bár magának a pénzmosásnak gyakorlatilag nincs sértettje, mégis jelentősen veszélyesnek mondható mind a társadalomra mind a gazdasági, pénzügyi helyzetre tekintve.

6. A pénzmosás elkövetésének vizsgálata empirikus kutatással

Ebben a fejezetben kifejtem a gyakorlati tapasztalataimat és az azokból merített következtetéseimet. Továbbá megvizsgáltam, hogy a magyar bírói ítélkezési gyakorlatban milyen dogmatikai kérdések merülnek fel ugyanannak a gazdasági eseménynek a pénzmosás vonatkozásában történő büntetőjogi megítélésében, és a kapott eredményt itt kívánom reprezentálni. Kijelenthető ugyanis, hogy még a legnevesebb szakértők is képesek egymásnak teljesen ellentmondó szakvéleményt adni ugyanarról a gazdasági tevékenységről, eseményről a pénzmosás bűncselekményének bírói gyakorlata során.

Ahogy azt az eddigiek alapján láttuk, a pénzmosással kapcsolatos látencia kettős. Jellemző ugyanis, hogy vagy az alapbűncselekmény nem jut a hatóságok tudomására – ezáltal nem is indul eljárás – vagy egy felderített – a pénzmosás tekintetében nevezhetjük alap – bűncselekmény miatt megindult eljárást követően maga a pénzmosás marad rejtve. A vagyonleplezési célzat fennállása mindkét esetben mondhatni szükséges az elkövetők tekintetében. A korábban említett – és az Európai uniós normának megfelelően elvégzett Btk. módosítások következtében – a jogalkotó a Btk. 399. § (1) és (2) bekezdéséből kivette a büntetendő cselekmény másnak eltulajdonítását, ezáltal azt a pénzmosás elkövetője saját maga is megvalósíthatja. A jogalkotó célja ezzel egyrészt az volt, hogy a pénzmosás elkövetési tárgyának tartalmát kiterjessze, és ezáltal összevont tényállást alkosson az orgazdasággal, valamint – a már korábban említett Európai uniós jogharmonizációs kötelezettség miatti szükségesség alapján – új minősítési rendszert hozzon létre.³⁵⁰

350 JACSÓ Judit - UDVARHELYI Bence: A pénzmosás elleni küzdelem Magyarországon. (In.: Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai, különös tekintettel az adócsalás, a korrupció, a pénzmosás és a büntetőjogi compliance nemzeti szabályozására, valamint a kiberbűnözésre. Szerk.: Farkas Ákos, Gerhard Dannecker, Jacsó Judit). Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 295-309. o.

7. A bírói gyakorlat értékelése különös tekintettel a gondatlan és a szándékos elkövetési magatartásra

A bírói gyakorlat alkalmazása körében Phd. Dr. Mezei Kitti, a Kúria főtanácsadójának a pénzmosással kapcsolatban a gyakorlatban szerzett tapasztalatai alapján írt tudományos kutatásáról szóló munkáját vizsgáltam meg. A szerző főleg a saját pénzmosást, mint szándékosan elkövetett büntetendő cselekményről szerzett bírói tapasztalatokat fogalmazta meg monológiájában.³⁵¹

A kutatásából konstatálható, hogy a saját pénzmosás megállapítása tekintetében, a törvényi tényállás alanyi eleme szerinti eredetleplezési célzatra is szükség van. A pénzmosás ilyen vonatkozásban csak szándékosan követhető el, és a leplezésre irányuló sajátos célzat megfogalmazásából következően kizárólag egyenes szándékkal. A bűncselekmény célzatát tehát az eredményezi, hogy az elkövetőnek a pénzügyi vagy banki műveletek végzése során – mint aktív magatartásával – a pénz és/vagy vagyon eredetének leplezése miatt végzi a cselekményt. A tevékenység eredménye tehát az kell legyen, hogy az elkövető az illegálisan szerzett pénzről tudomása kell legyen, hiszen azt legális forrásból származónak tünteti fel az eredet leplezése érdekében. A célra levonható továbbá az a következtetés is, hogy minden olyan magatartásból, amely az illegális vagyon és az annak forrását képező bűncselekmény egymástól való eltávolítására irányul, pénzmosásnak minősül. Ezáltal a vagyon eredete fedetté, leplezetté válik, függetlenül attól, hogy mások észlelték vagy a hatóság tudomására jutott-e.

A 2021. január 1-jétől hatályos Btk. szabályozás szerint a pénzmosás alapesete nyitott mindkét esetben, vagyis az eredet elfedése vagy elleplezése során is. Az elfedés azt fejezi ki, hogy a vagyon bűnös eredete a külvilág számára titkossá válik, a büntetendő cselekményből való származása egyszerűen eltűnik. Az elleplezés ehhez képest többletelemet tartalmaz, az ugyanis feltételez egy leplező jogcímet, azaz a vagyon büntetendő cselekményből való származása eltűnik, és emellett átalakul valamivé, ami

³⁵¹ MEZEI Kitti: A pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosásra. Budapest, 2023. (A Kúria szerkesztett kiadványa.)

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/mezei-kitti-penzmosas-egy-esetei-biroi-gyakorlat-tukreben-kulonos-tekintettel>

jogszerű eredetűnek látszik. Ezt az eredményt megelőző és erre irányuló részcsелеkmények képezik az új szabályozás szerinti pénzmosás második alapesetét.³⁵²

A tanulmány szerint, a szerző bírói gyakorlata során az egyik eseti döntésében meghatározta, hogy az eredetleplezési célzat fennállásának igazolásához szükség volt feltárni többek között a továbbított összeget megkapó személyek kilétét, a pénz további útját, valamint adatot arra vonatkozóan, hogy azt a legális gazdaságban felhasználták.³⁵³

Egy másik bírói döntés is ezt hangsúlyozta, amikor egy vádlottat jogosulatlan pénzügyi tevékenység, valamint pénzmosás büntette miatt vonták felelősségre, mert engedély nélkül végzett pénzváltói tevékenységet. A bíróság kimondta, hogy a vádlott esetében nem állapítható meg az eredetleplezési célzat megléte a pénzek átváltásakor, ugyanis a pénzváltói tevékenységről könyvelést vezetett, melyben megtalálhatók voltak azok az adatok, amelyek a pénzváltói tevékenységéhez kapcsolódtak, és nyomon követhetően rögzítették a pénzmozgás útját is. A vádlott vállalkozása nevében történt valuta átváltásokat igazoló bizonylatokat a könyvelőjének átadta, azokat nem kívánta elrejteni vagy eltitkolni.³⁵⁴ Vagyis ebben az esetben nem állapítható meg a pénzmosás a vádlott terhére, hiszen nem történt elfedés sem leplezés.

Úgy vélem a fenti példa alapján, hogy az eredetleplezési célzatot nem lehet kiterjesztően értelmezni, mert ez azt eredményezné, hogy a pénzmosásra akkor is sor kerülhetne, ha egy vagyon elleni bűncselekmény során eltulajdonított készpénzt az elkövető például aranyra, virtuális fizetőeszközre vagy akár valutára váltana át, amit aztán egy külföldi utazás során fog elkölteni. Véleményem szerint a jogalkotó szándéka csak akkor tényállásszerű a pénzmosás tekintetében, ha az elkövető a pénzt és/vagy vagyont gazdasági tevékenysége során használja fel az eredetének leplezése céljából. Ilyen vonatkozásban tehát egyet értek a szerzővel, aki szerint a szerzett pénzzel és/vagy vagyonnal összefüggésben igénybe vett pénzügyi szolgáltatások – a *ne bis in idem*-re is figyelemmel – csak abban az esetben valósítják meg a büntettet, ha azok az eredetleplezési cél miatt túlmutatnak a bűncselekménnyel szerzett előny pusztá realizálásán.³⁵⁵

352 Végző előterjesztői indoklás a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez. Indoklások Tára 2020/67.

Forrás: <https://jogkodox.hu/doc/7943928>

353 Fővárosi Törvényszék 2.B.282/2012/21. számú határozata

Forrás: <https://jogkodox.hu/doc/8854745>

354 Heves Megyei Bíróság B.582/2010/199. számú határozata (BH.2006.143.)

Forrás: <https://jogkodox.hu/doc/8168691>

355 Mezei Kitti: A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról. Kúria, Jogesetek Magyarázata, 2018/3–4. szám, 21–28. o.

A bírói gyakorlat vizsgálata alapján tehát megállapítható, hogy fontos vizsgálni azt a körülményt is, hogy a pénzmosás megállapításához nem elegendő az alaphűncselekményből származó pénzzel történő pénzügyi tevékenység végzése, hanem azzal a meghatározott céllal kell történnie, hogy a pénz eredetét leplezzék, és utólag a legális gazdasági életbe visszaforgassák. Megállapítható tehát, hogy mindkét elem fontos a pénzmosás törvényi tényállásának megállapításához, a büntetendő cselekményből származó pénz eredetének leplezése és a gazdasági tevékenységbe történő juttatása.

A saját pénzmosás az alaphűncselekmény hiányában nem valósulhat meg, csak akkor lehet tényállásszerű, ha az elkövető az általa elkövetett hűncselekményből származó pénzt és/vagy vagyont eredetét – az előzők alapján – akarja leplezni. A Kúria egy 2017-es határozatában kimondta, hogy *„a pénzmosás járulékos hűncselekmény, azt megelőzi egy büntetendő cselekmény elkövetése, ilyen alaphűncselekmény hiányában nem valósulhat meg. Az alaphűncselekmény és a pénzmosás általában nem alkot valóságos heterogén alaki halmazatot, egy elkövetési magatartás (vagy magatartássorozat) egyidejűleg az alaphűncselekmény és a pénzmosás törvényi tényállását nem merítheti ki”*.³⁵⁶ Ez tehát azt jelenti, hogy ha nem derül ki az alap hűncselekmény, akkor a saját pénzmosás sem – vagy csak nagyon nehezen – fog kiderülni. A két cselekmény között csak valódi anyagi halmazat állapítható meg. Ahogy azt már korábban is említettem, a pénzmosásnak nincs sértettje, ezért feljelentő sem lesz ilyen esetben.

A pénzmosás vonatkozásában nincs jelentősége, hogy az alapcselekmény elkövetője büntethető, avagy sem, valamint annak sincs, hogy az alapcselekményt nem Magyarország joghatósága alatt követték el. A saját pénzmosás esetében ez kivételt képez ugyanis, ha az alapcselekmény tekintetében büntethetőséget kizáró ok áll fenn, akkor nyilvánvalóan a pénzmosás sem állapítható meg.³⁵⁷

A bírói gyakorlatban is érvényesül a kétszeres értékelés tilalma, vagyis az egység-többség tan elvi alapjai, amelynek értelmében az egy vagy több hűncselekmény megállapítása során, egy bizonyítási körülmény nem értékelhető kétszeresen, ugyanakkor

Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/mezei-kitti-penzmosas-egy-esetei-biroi-gyakorlat-tukreben-kulonos-tekintettel>

356 A Kúria BH.2019.5.125. számú döntvénye

Forrás: <https://jogkodex.hu/doc/3133851>

357 JACSÓ Judit: Pénzmosás, (In.: Magyar büntetőjog – Különös rész. Szerk.: Görgényi Ilona), Wolters Kluwer, Budapest, 2013. 621. o.

nem maradhat értékelés nélkül valamely cselekmény megállapítása során.³⁵⁸ Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni azt is, hogy pénzmosás megállapítása esetén szintén a kétszeres értékelés tilalmába ütközhet a vagyonek Kobzás elrendelése, ha ez már az alapbűncselekménynél megtörtént.

A bírói gyakorlat tükrében vizsgált gondatlan pénzmosás vonatkozásában az alábbi megállapítás tehető. Szerke Európában gyakran fordulnak elő olyan alapbűncselekményekkel összefüggő közismert pénzmosási technikák, amelyek a világhálón, valamint telefonos környezetben elkövetett csalások vagy az információs és informatikai rendszer felhasználásával elkövetett bűncselekmények, mint például az adathalászat, vírusok terjesztése, a különböző pénzintézetek áoldalainak és telefonszámainak felhasználása, megtévesztő elektronikus (spam) levelek küldése stb. Ezek célja minden esetben olyan információ megszerzése, amellyel mások pénzéhez és/vagy vagyonához lehet jutni. Az ilyen módon történő pénzek megszerzéséhez – felvételéhez, átutalásához, átváltásához – jellemzően úgynevezett „pénzfutárokat” használnak fel. A pénzfutárokat általában megtévesztő módon, jogszerű tevékenység látszatát keltve bízzák meg, hogy a számlákon lévő összegeket utalják tovább vagy vegyék ki készpénzben igen magas jutalék fejében. A pénzfutárok közreműködése során a hatóságnak vizsgálni kell, hogy a pénzmosás körében értékelt elkövetési magatartás megvalósítására, az alapcselekmény elkövetésének befejezése előtt vagy az után került sor. Amennyiben előtte, akkor a cselekmény az alapcselekmény körében kell értékelni. Az egyik vizsgált példa szerint, ha a pénzfutár rendelkezésre bocsátja az újonnan nyitott vagy már meglévő bankszámláját, és a csalás sértettjei erre teljesítenek utalást, akkor a számlaszám közlése a csaláshoz nyújtott bűnsegélyként értékelendő. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha a számlatulajdonos tudott a számla rendelkezésre bocsátása és a csalás tényállása közötti kapcsolatról. Ugyanakkor a szabályozás az „*elkövetésben való megállapodás*” helyett már az egyéb előkészületi magatartásokra is kiterjeszti a büntetendőséget, amely valamennyi alapesetre nézve megvalósulhat. Abban az esetben, ha a pénzfutár a már jóváírt összegre nézve végez tranzakciót, akkor az már a pénzmosás elkövetési magatartása körében értékelhető. Ezekben az esetekben általában csak a

358 GELLÉR Balázs: Gondolatok a kettős értékelés tilalmáról és a látszólagos alaki halmazat feloldására szolgáló elvekről, (In.: Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Gál István László), PTE ÁJK, Pécs, 2011. 219–228. o.

Forrás:

https://www.academia.edu/39002018/Gondolatok_a_kett%C5%91s_%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s_tilalm%C3%A1r%C3%B3l_%C3%A9s_a_l%C3%A1tsz%C3%B3lagos_alaki_halmazat_felold%C3%A1s%C3%A1ra_szol%C3%A1l%C3%B3_elvekr%C5%91l

pénzfutár válik ismertté, aki a pénzmosás gondatlan alakzatának az elkövetője, míg a megbízó, a pénzmosás szándékos elkövetője ismeretlen marad.³⁵⁹ A Kúria ezzel kapcsolatban született állásfoglalása szerint „amennyiben a terhelt saját valós szándék nélkül, jövőbeli, tisztázatlan eredetű és kifejezetten eltitkolandó pénzeszközök fogadására nyit számlát azzal, hogy az érkező összegeket készpénzben kell felvennie és az ismeretlen megbízó részére átadnia, akkor ilyen ismérvek mellett maga a számlanyitás alkalmas az arra érkező pénz eredetének leplezésére, a megbízó személy névtelenségének megőrzésére; hiszen a cselekmény célja éppen ez volt. Ezért ilyen esetben a terhelt a Btk. 399. § (2) bekezdés szerinti pénzmosás szándékos alakzatát valósítja meg”.³⁶⁰

Láthattuk, hogy a pénzmosás megállapítása a bírói gyakorlatban összetett, mind a saját elkövetés, mind a gondatlan elkövetés megítélése tekintetében. A saját pénzmosás deliktumának megállapításához szükséges eredetleplezési célzat, amelyet azonban nem lehet kiterjesztően értelmezni. Ennek következtében vizsgálni szükséges az utócsелеkmények célzatát is annak megállapítása érdekében, hogy az elkövető által kifejtett leplezési cselekményeknek mi a célja. Az alaphűncselekményből származó haszon realizálása, vagy maga az alaphűncselekmény leplezése annak érdekében, hogy a büntetőjogi felelősségre vonást elkerölje az elkövető. Továbbá, hogy a pénz bűnös eredetét és annak további útját kívánja leplezni, valamint, hogy ezek a műveletek mennyiben alkalmasak a leplezési cél eléréséhez. Bár az alaphűncselekmények száma nem csökken éves szinten, ugyanakkor a Btk. 2021-től hatályos új szabályozásával – vagyis az orgazdaságnak a pénzmosásba történő beépítésével – a bűnügyi statisztikában a pénzmosási elkövetések száma jelentősen nőtt az utóbbi időkben.

359 KÁRMÁN Gabriella - MÉSZÁROS Ádám - TILKI Katalin: Pénzmosás a gyakorlatban, Ügyészégi Szemle, 2016/3. 90. o.

Forrás: <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2016-03.pdf>

360 A Kúria BH 2021.10.278. számú döntvénye

Forrás: <https://jogkodex.hu/doc/7416532>

A korábban már említett Belügyminisztérium által nyilvántartott és közzé tett BSR adatbázis szerint 2018. februártól 2025. január végéig a regisztrált pénzmosási bűncselekmények száma összesen 3588 db³⁶¹ az alábbi megyei bontás szerint:³⁶²

Megyék		Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar
Pénzmosás		1356	131	150	66	184	151	79	89	155
Heves	Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jász-Nagykun-Szolnok	Tolna	Vas	Veszprém	Zala
129	61	35	224	46	249	89	69	44	139	63

A közzétett bűnügyi statisztikai táblázat évenkénti bontásban közölt információk alapján az alábbiak szerint alakult az éves változás a pénzmosás felderítése kapcsán:³⁶³

³⁶¹ Országhatáron kívüli tevékenység vonatkozásában elkövetett pénzmosási adat 64 db., míg az ország területre nem bontható adat szerint 15 db. volt.

³⁶² Forrás: https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncselekm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NIRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNSaXhBcjFuZUNaUFp1V0FYVzhHajVXMGJLRzISekthbWxtNHZzQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGIOUHpDMDdj alR6NTFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=

³⁶³ Forrás: https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%c3%a1lt%20b%c5%b1ncselekm%c3%a9nyek_ver20240506014120.xlsx&Token=NIRJbG56OCtaN3dPcjUxRGNSaXhBcjFuZUNaUFp1V0FYVzhHajVXMGJLRzISekthbWxtNHZzQ3VacWJvZVh3U3dFNHo3WTY3S2ZNLzJqVGIOUHpDMDdj alR6NTFRNURUT3EyODICZFpyd3o5TlpKcWhkU0tmNUtCL09CazF3ejA=

	2019	2020	2021	2022	2023	2024.05.20
Budapest	117	125	169	192	285	87
Baranya	7	6	21	26	28	11
Bács-Kiskun	4	17	19	23	28	14
Békés	3	4	9	15	15	8
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	8	12	35	49	17
Csongrád-Csanád	10	40	10	18	23	22
Fejér	2	9	6	19	15	12
Győr-Moson-Sopron	2	1	10	12	24	14
Hajdú-Bihar	6	21	7	15	36	16
Heves	3	13	16	14	22	28
Komárom-Esztergom	4	7	2	23	11	2
Nógrád	1	8	1	6	5	5
Pest	9	4	13	48	52	20
Somogy	1	10	1	12	12	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4	11	14	37	57	43
Jász-Nagykun-Szolnok	3	4	6	13	22	4
Tolna	2	3	4	5	10	4
Vas	1	4	6	6	15	8
Veszprém	2	6	7	7	13	4
Zala	2	7	4	8	26	5
Országhatáron kívüli tevékenység	5	13	21	8	19	6
Összesen:	188	308	358	542	768	335

A táblázat adatainak vizsgálata alapján megállapítható, hogy látványosan nőtték a pénzmosási bűncselekmény elkövetéseinek száma amely részben az orgazdaság pénzmosás körébe történő implementálásának is köszönhető.

A pénzmosás – értékhatártól függően – *de lege lata* nemcsak bűncselekményként követhető el, hanem szabálysértésként is. A hatályos hazai jog szerint ugyanis a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 177. § (1a) pontja szerint³⁶⁴ pénzmosással is el lehet követni a tulajdon elleni szabálysértést. Ez azonban nem tárgya a kutatásnak és az ilyen jellegű szabálysértésekről nincs nyilvánosan hozzáférhető adat sem.

³⁶⁴ Szabálysértésekről szóló Törvény 177. § (1a) Aki lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból vagy jogtalan elsajátításból származó dolgot vagyoni haszonszerzés végett ötvenezer forintot meg nem haladó értékben megszerez, elrejt vagy elidegenítésében közreműködik, szabálysértést követ el.

IX. Szinopszis

A kutatási vizsgálatok alapján megállapítható, hogy az EU tagállamok továbbra is átlagosan közepes hatékonyságot mutatnak a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni erőfeszítéseikben. A megfelelés medián szintje jelenleg a kielégítő küszöbérték alatt van. A tagállamok a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben a legjobb eredményeket a kockázatértékelés, a nemzetközi együttműködés és a pénzügyi információk felhasználása terén érték el. Ugyanakkor továbbra is hiányosságok vannak a virtuális fizetőeszközök felhasználásának nyomon követésében, továbbá a tényleges tulajdonosok és a kiemelt közszereplők beazonosítása és bejelentési kötelezettségek terén. Az eredményesség továbbra is különösen gyenge a pénzügyi szektor felügyelete, a magánszektor megfelelésének vizsgálata, a jogi személyek átláthatósága, a pénzmosás miatt hozott ítéletek és elkobzások, valamint a terrorizmussal és a tömegpusztító fegyverek elterjedésével kapcsolatos pénzügyi szankciók alkalmazása vonatkozásában.

Általánosságban elmondható, hogy a pénzmosás elleni ügyekben az FIU-k nem használhatják a nemzeti és nemzetközi nyomozó hatóságok – vagyis a nemzetközi LEA-k³⁶⁵ – információit, hiszen nem férnek hozzá. A nyomozó hatóságok azonban kihasználják az FIU hírszerzési csomagjait az alaphűncselekményekkel kapcsolatos nyomozások során is.

Ami a magyar pénzügyi információs egységet illeti, valamennyi tisztviselő rendelkezik megfelelő ismeretekkel és képes komplex elemzések készítésére, ugyanakkor a beérkezett információk értékelése és feldolgozása közötti időszak nagyon hosszú és az illetékes vezetés sem rendelkezik megfelelő függetlenséggel és elegendő koherenciával ahhoz, hogy tevékenységüket hatékonyá és eredményessé tegyék. A másik jelentős hiányosság az FIU terjesztési rendszerében rejlik, amely az erőforrásait kevésbé releváns, gyakran az ML/TF-hez nem kapcsolódó ügyekre szórja szét. Végül pedig a szakmai és anyagi megbecsülés messze hiányzik – vagy csak szegregáltan jelentkezik – az adott szakterület munkavállalói esetében, ezért is olyan nagy a fluktuáció a felügyeleti hatóság területén, sokan a bankoknál kötnek ki.

³⁶⁵ LEA – Law Enforcement Authorities (Nyomozó hatóságok)

Büntetőügyekben ritkán alkalmaztak elkobzási intézkedéseket, és a biztosított vagyonnak is végül csak egy töredékét sikerült elkobozni. A magántőke alapok esetében még csak büntető eljárás megindítására sincs lehetőség, így az ott tisztára mosott pénzek elkobzása sem megoldható.

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékelése javításra szoruló terület véleményem szerint. A felügyeleti hatóságok esetében az ML/TF kockázatok megértése bizonyos mértékig a felügyeleti tevékenységek jó eredményein, a külföldi felügyeleti hatóságokkal folytatott széleskörű információcserén és a nemzetek feletti kockázatértékelésen is alapul. Tény azonban, hogy ezek megvalósítása csak egy ténylegesen független felügyeleti hatóság megvalósításával érhető el. A bűnüldöző hatóságok kockázati ismeretei a felügyeleti gyakorlaton és az ágazati sebezhetőségi értékelésen kellene alapulnia. Az érintett szolgáltatók mérsékelten ismerik a megelőző intézkedéseket és azok jelentőségét. Továbbá a virtuális fizetőeszközök elterjedése és a magántőke alapok létrehozása jelentősen megnövelte az ML/TF kockázatokat az utóbbi időben. A felügyeleti szervek technikai fejlettsége messze elmarad ezen szolgáltatók vizsgálata tekintetében, ami tovább növeli a kockázatot.

Végezetül a hatóságok általában véve aktívan és konstruktívan, valamint időben nyújthatnának kölcsönös jogsegélyt a külföldi megkeresésekkel kapcsolatban. Nemzetközi szinten az FIU aktívnak mondható hiszen többé-kevésbé reagált a megkeresésekre, valamint a nemzetközi közösség visszajelzései általában pozitívnak mondható a magyar FIU vonatkozásában és az MNB pénzmosás elleni küzdelmével kapcsolatosan.

A 2020-ban Magyarországon kezdeményezett Moneyval kutatás, a csoportszintű politikák és a felügyeleti tevékenység területén a kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmák tekintetében jelentős változást állapított meg. A 2016 óta felszínre került jelentős offshore-botrányok sorozata (pl. a korábban említett "*Panama-iratok*" vagy a "*Paradise Papers*" és a "*Bahama-szivárgások*" stb.) jelentős ML/TF-kockázatokat azonosítottak a csoportokban működő, bizonyos típusú DNFBP-k transznacionális műveleteiből. Például az ezekben a botrányokban érintett kulcsfontosságú TCSP-k366 és ügyvédi irodák globális struktúrákként jöttek létre, szervezett bűnözői csoportokat

366 TCSP – Trust and Company Service Providers (Olyan vállalkozások, amelyek társaságok és trösztök alapításával és igazgatásával kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtanak. Ezek a szolgáltatások magukban foglalhatják a cégalapítást, a bejegyzett székhely címeként való fellépést, a névleges igazgatók vagy részvényesek biztosítását, valamint az ügyfelek pénzeszközeinek vagy eszközeinek kezelését.)

beiktatva a legális pénzpiaci hálózatokba, több tucat külföldi országban működő fióktelepekkel és partner ügyvédi irodákkal.³⁶⁷ Ez rávilágított arra, hogy az ügyvédi irodák tevékenységében fokozott kockázat jelenik meg a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának a lehetőségére nemzetközi és nemzeti téren egyaránt.

Míg a nemzetközi közösség a bűnüldözési és nyomozati oldalon a botrányokat közvetlenül követő időszakban valamilyen formában összehangolt erőfeszítéseket tett az ML/TF kockázatok kezelésére, addig a transznacionális DNFBP-csoportok működésével kapcsolatos felügyeleti szempontok kezelésére nem született globális, konszolidált válasz. Az FATF-nek még nem volt kifejezett "döntése" ebben a kérdésben. Az e kérdéssel kapcsolatos vita azon szakmai szolgáltatók kérdését is érinti, ahol a csoportszintű politikák és a felügyelet kérdése a szakmai szolgáltatók működésének transznacionális jellege miatt különösen égető. Vagyis szakmai szempontból nem elfogadható az, hogy ezen szolgáltatók vonatkozásában a saját szakmai szervezetük (pl. kamarák) legyen a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem tekintetében a felügyeleti szerv, ugyanis jelentős esetben fordult elő, hogy – a már említett transznacionális ügyek során is – visszaélések történtek, amiket utólag már nem, vagy csak nagyon nehezen lehetett felderíteni. Ebben az összefüggésben a Moneyval átfogó kutatásának eredményeként javaslatot nyújtott be az FATF-nek az ML/TF kockázatok érintő ajánlások pontosítására a fent említett kérdésekben. Ezt talán az új szupranacionális hatóság is kezelni tudja, figyelemmel az új Európai uniós normatívában foglaltakra.

Az FATF 2020. októberi plenáris ülése megállapodott abban, hogy az FATF-ajánlásokban pontosítani kell a fenti kérdést,³⁶⁸ amit a soron következő jelentés szerint meg is tettek.³⁶⁹

Ezzel kapcsolatban a Magyarországról készült 5. „*follow up*” nyomon követési jelentés szerint a pénzeszközök rendelkezésre bocsátása/beszedése az egyes terroristáknak és terrorista szervezeteknek történő pénzszerzés és pénzgyűjtés bűncselekménynek minősül. Amíg az újonnan elfogadott, célhoz kötött általános TF bűncselekmény tekintetében, a "terrorista jellegű" szervezetek finanszírozása is bűncselekménynek minősül, addig az egyes terrorista szervezeteket támogató szervezetek

³⁶⁷ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/RBA-Trust-Company-Service-Providers.pdf.coredownload.pdf>

³⁶⁸ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Outcomes-fatf-plenary-october-2020.html>

³⁶⁹ Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Annual-Report-2021-2022.html>

részére történő pénzeszköz gyűjtés – azaz nem a terrorista szervezetek, de a nekik pénzt gyűjtő szervezetek – vonatkozásában ez nem mondható el. Ezek a külön szabályozott "terrorizmushoz hasonló bűncselekmények" legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők, ami véleményem szerint nem – de az Európai uniós állásfoglalás szerint sem – biztos, hogy kellően visszatartó a terrorista bűnelkövetők támogatása tekintetében.³⁷⁰ A célhoz kötött általános TF bűncselekmény viszont kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, ami már kellő visszatartó erővel bír.

Összefoglalva, a büntetőjog és a kriminológia közötti legfontosabb különbségek hangsúlyozzák az igazságszolgáltatási rendszeren belüli különálló, mégis egymással szorosan összefüggő szerepüket, ami jelentős következményekkel jár a politikára és a gyakorló szakemberekre. A büntetőjog elsősorban a bűncselekményeket meghatározó jogi paraméterekre és az elkövetők büntetőeljárás alá vonásának mechanizmusaira összpontosít, hangsúlyozva a társadalmi rend büntető intézkedések révén történő fenntartásának strukturált megközelítését. Ezzel szemben a kriminológia a bűnözés, mint társadalmi jelenség szisztematikus tanulmányozásában gyökerezik, feltárva annak okait, hatásait és az arra adott társadalmi választ. Ez az eltérés azt sugallja, hogy míg a jogi keretek büntető válaszokat írhatnak elő, a kriminológia a megelőző stratégiákról adnak tájékoztatást és preventív megoldási lehetőségeket kínál. Ennek eredményeként egy olyan integratív megközelítés valósulhat meg – akár a pénzmosás elleni küzdelem területén is – amely mindkét tudományág erősségeit kihasználja, ezáltal hatékonyabb bűnmegelőzési politikákat eredményezhet. Ezeknek a különbségeknek a megértése teszi lehetővé az érdekelt felek számára, hogy hatékony stratégiákat dolgozzanak ki, amelyek átfogóan foglalkoznak a társadalmon belüli bűnözői magatartás és az igazságszolgáltatási rendszer összetettségével. Bár magának a pénzmosásnak gyakorlatilag nincs sértettje, mégis veszélyes a társadalomra – és természetesen a gazdasági, pénzpiaci helyzetre – valamint jelentős terhet ró az igazságszolgáltatási rendszerre.

Ezután összefoglaltam a kutatás eredményeit, és megvizsgáltam a kihívások kezelésének kockázatait és lehetőségeit.

³⁷⁰ Ez a jelentés elemezte Magyarország előrehaladását a technikai megfeleléssel kapcsolatos a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos intézkedések FSRB-értékelésében azonosított hiányosságok orvoslása terén a 2016. szeptemberi intézkedéseivel kapcsolatban. A jelentés külön megvizsgálta azt is, hogy Magyarország végrehajtott-e új intézkedéseket az FATF-ajánlások követelményeinek teljesítése érdekében a TF területén.

Forrás: <https://rm.coe.int/fur-hungary-5th/1680a6cfe7>

A kutatási folyamat következő szakasza a kutatási eredmények összegzése volt, amelyek alapján azonosítottam a kockázatokat és determináltam a kihívások kezelését lehetővé tevő megoldási alternatívákat.

1. Magántőke alapok kockázatának analízise

Európában több módja van annak, hogy mennyire lehet nyilvánosan megismerni a vállalatok tényleges tulajdonosait. Ugyanakkor Európa számos országában jelentős üzlet a vagyonkezelés és adóoptimalizálás céljából létrehozott befektetési vállalkozások. Akkora pénzeket mozgatnak így meg, hogy nem is kívánják egyik napról a másikra leépíteni ezeket. Az Európai Unió pénzmosás elleni küzdelmében felismerte, hogy ezek a konstrukciók a kieső adók mellett jelentős ML/TF biztonsági kockázatokat is rejtnek. Ezért vezették be, hogy nemcsak a papíron bejegyzett cégtulajdonosokat mint tényleges tulajdonos, hanem az úgynevezett „végső haszonhúzókat” (angolul: *ultimate beneficiaries*) is regisztrálni kell a tényleges tulajdonosi nyilvántartásba. Ehhez az adatbázishoz korábban bárki hozzáférhetett, azonban a botrányok kirobbanása miatt az Európai Bíróság döntése alapján már csak a hatóságok érhetik el célzottan az úgynevezett BORIS rendszert³⁷¹ például, ha gyanús pénzmozgást észlelnek. Ebben a nyilvántartásban a tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk keresése szolgáltatás segítségével, korábbi hatósági személyként lekérhettem az uniós országok, valamint Izland, Liechtenstein vagy Norvégia nemzeti nyilvántartásaiba bejegyzett társaságok, jogi entitások – de még bizalmi vagyonkezelési konstrukcióban létrejött magántőke alapok – tényleges tulajdonosait.

³⁷¹ BORIS – Beneficial ownership registers interconnection system. A „Tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk keresése” szolgáltatás a tényleges tulajdonosi nyilvántartásokat összekapcsoló rendszer részét képezi, amelyet az (EU) 2018/843 irányelvvel módosított (EU) 2015/849 irányelvvel összhangban hoztak létre.

Forrás:

https://e-justice.europa.eu/38590/HU/beneficial_ownership_registers_interconnection_system_boris?EUROPEAN_UNION&action=maximize&idSubpage=1

1.1. Magántőke alapok elterjedése Magyarországon

Hazánkban az utóbbi pár évben elszaporodott befektetési magántőke alapok komoly kihívást jelentenek a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó szervezeteknek. Az MNB honlapján közzétett adatok szerint a befektetési magántőke alapok kezdetekor 2014 januárban a kezelt vagyon összege 4 836 MFt volt. Ez az összeg 2021 januárban elérte a 8 273 MFt összeget, ami 2024 januárra – a 2021-es vagyon több mint a duplájára – 18 703 MFt összegre nőtt. Ez az összeg a bejegyzett 208 magántőke alap³⁷² összvagyonára, azonban ennek az összegnek közel egynegyede – becslési adatok szerint több mint 2 700 MFt³⁷³ – egy magántőke alapban található. Ezen adat nem tartalmazza az MNB alapítványának magántőke alapba kihelyezett vagyonát amely külföldön került befektetésre.

A kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) alapján a befektetési alap lehet zártvégű vagy nyíltvégű, illetve lehet zártkörű vagy nyilvános. A működési formájától függetlenül a jogszabályi háttér jelentős kockázatot termet meg ezzel. A magántőke alapokat ugyanis az alábbi jellemzőkkel lehet meghatározni:

- A befektetési jegyek nyilvános/zártkörű kibocsátásával hozzák létre és aszerint működtetik,
- Semmilyen gazdasági formához nem hasonlítható mivel gyakorlatilag csak egy jogi személyiséggel rendelkező vagyontömeget képvisel, amiben nincs ügyvezető sem alkalmazott,

³⁷² Mivel az Európai uniós jog értelmében a magán tőkealapok (*private equity fund*) tényleges tulajdonosainak a kilétét nyilvánosságra kell hozni, azonban a szabályozás csupán a 100 millió euró – megközelítőleg 39 milliárd forint – feletti vagyonnal rendelkező alapokra vonatkozik. Többek között ezért is van viszonylag több kisebb vagyonnal rendelkező magán tőkealap hazánkban is. Ugyanakkor nem nyilvános a magántőke alapok tulajdonosai ezért nem állapítható meg kétséget kizáróan a becslést adat tekintetében, hogy valóban egy kézben lenne. Az viszont tény, hogy ennek a magántőke alapnak a kezelője több mint a becsült összeg vagyon felett rendelkezik.

Forrás: https://sta.mnb.hu/Reports/powerbi/STA/BefAlapok_HU?rs:embed=true

³⁷³ Forrás: <https://g7.hu/kozelet/20240311/kulfoldon-visszaut-a-ner-magantokealapos-trukkje/>

- Ezeket a magántőke alapokat a befektetési alapkezelő jogi személyek kezelik – elméletileg³⁷⁴ – a befektetők általános megbízása alapján, és azok érdekében kezelik a rájuk bízott vagyont.³⁷⁵

A fenti felsorolásból több probléma is adódik a Pmt. vonatkozó rendelkezéseinek betartása tekintetében. Az egyik, hogy ezeknek a magántőke alapoknak nem ismert a tényleges tulajdonosuk, ezért nem szerepelnek a TTNy adatbázisában sem. Gyakorlatilag bárki képes tulajdonos lenni ezekben a magántőke alapokban teljes titokban. A másik probléma ezekkel, hogy a befektetési alapoknak nincs vezetője, de még alkalmazottja sem, így nem képes a Pmt. 31. § és a Kit. 4. § előírásai szerint a Kijelölt személyt bejelenteni a NAV Kijelölt személyek nyilvántartásába. Ebből adódóan nemképes bejelentést sem tenni adott esetben. Az előzőkből következően további probléma, hogy nem tudnak a Pmt. szerinti belső szabályzatot készíteni és azt megküldeni jóváhagyásra a NAV PEI részére. Mivel nincs ügyvezetője, sem kapcsolattartója így a hatóság nincs kivel kommunikáljon. Ugyanakkor ezek jellemzően a Pmt. hatálya alá tartozó tevékenységeket végeznek – egyszerre többet is – azonban semmilyen Pmt. szerinti kötelezettséget nem végeznek el. Gyakorlatilag az sem egyértelmű, hogy ezeknek a magántőke alapoknak ki a Pmt. szerinti felügyeleti szerve, így nem is ellenőrizhetők így nem is kaphatnak bírságot sem. Mindezek alapján kijelenthető, hogy a pénzmosás szempontjából az egyik legjobb megoldás ezen cégekbe fektetni pénzeket. A NAV által bevezetett végső tényleges tulajdonosi nyilvántartás – vagyis a TTNy kezdeti adatbázisába – korábban néhány magántőkealap is bekerült, tekintettel arra, hogy a TTNy közzétételekor még maga a nyilvántartó hatóság sem volt tisztában azzal, hogy kiket kell a nyilvántartásába közzétenni. Később – vélhetően a jogszabály megfelelő értelmezését követően – már törlésre kerültek a korábban megküldött tényleges tulajdonosok. A magántőke alapkezelők nyilvántartását a Magyar Nemzeti Bank végzi³⁷⁶ azonban ez sem nyilvános. A magyar gyakorlatban nem tekintik a magántőkealapok befektetési jegyeinek tulajdonosait a magántőkealap tényleges tulajdonosának, értelmezésük szerint pedig a

³⁷⁴ Azért elméletileg mert nem lehet megállapítani, hogy ez pontosan így történik, avagy sem. Ugyanis, ha az üzleti döntéseket nem a magántőkealap kezelője, hanem a befektetői hozzák meg, mint tényleges haszonélvezők, akkor az alapkezelő csupán strómaként jelenik meg, amit korábbi munkám során többször is tapasztaltam. A pénzmosás ellen történő fellépés szempontjából ez komoly kockázatot jelent hiszen a vagyonkezelő nem vonható felelőségre a befektetési alap által elkövetett pénzmosásáért. Ugyanakkor a befektetési alap szintén nem vonható felelőségre hiszen jogilag nem tud bűncselekményt elkövetni.

³⁷⁵ TURÓS Orsolya: Befektetési magántőkealapok működése, jogszabályi háttere, MKK 2020 január 8. előadás 5. o.

Forrás: <https://www.scribd.com/document/641225681/Untitled>

³⁷⁶ Forrás: <https://www.mnb.hu/felugyelet/adatszolgaltatas/befektetesi-alapkezelok>

magántőke alapkezelőit sem. Éppen ezért a szabályok szerint a magántőke alapoknak nem kell szerepelniük a hatóságok által elérhető TTNy adatbázisban.³⁷⁷ Bár a jogszabályoknak prudensen megfelelni próbáló bankok korábban rögzíthették néhány esetben a tudomásukra jutott tényleges tulajdonosokat – vélhetően az Afad-törvényben előírt eltérésjelzés miatt³⁷⁸ – azonban ezek is törlésre kerültek. Ennek azonban a nemzetközi befektetések során komoly hátránya van tekintettel arra, hogy a magyar magántőkealap kezelői, amikor szükséges és ha akarják sem tudják hitelesen bemutatni, hogy kik a tőkealap tulajdonosai. Gyakorlatilag semmilyen irattal nem tudják hitelt érdemlően igazolni, hogy kiknek a nevében járnak el. Éppen ezért több országban az ilyen jellegű magyar befektetők nem tudnak komolyabb befektetésekhez jutni bár próbálkoztak már.³⁷⁹

További kijelentés tehető, hogy pénzmosási szempontból akár nemzetgazdasági kockázatot is jelenthet egy befektetési alapon lévő pénz, ugyanis az MNB honlapján közzétett adatok alapján, a 2024-es befektetési alapokban lévő vagyon 3%-a, azaz 503 MFt³⁸⁰ az államháztartásból származik, és ez az összeg növekvő tendenciát mutat, ami még eladósodáshoz is vezethet.

Az Európai Unió felismerte a tagországokban ezen jelenség kapcsán felmerült kockázatokat, ezért a korábban említett AMLA hatósági feladatkörében eljárva közvetlenül kötelezheti bizonyos szolgáltatókat az adatközlésre, dokumentumok megküldésére vagy akár ellenőrzés keretében személyesen is vizsgálatot folytathat, amelynek eredményeképpen – a korábban már említett egységesen elfogadott AMLA rendelet szerint – akár kétmillió eurós büntetést is kiszabhat. Természetesen a magántőkealapok tényleges tulajdonosainak adatait is vizsgálni fogják. Fontos kritérium

377 Az elemzés a Transparency International Magyarország Global Anticorruption Consortium (GACC) által finanszírozott projektjének kutatásából készült. A GACC az Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) és a Transparency International berlini Titkársága által folytatott érdekérvényesítő tevékenységet egyesíti.

Forrás: https://transparency.hu/wp-content/uploads/2024/09/magantokealapok_web_final.pdf

378 Afad-törvény 11. § (1) Ha a szolgáltató – a számlavezető kivételével – a Pmt. 7–10. §-ában foglalt ügyfél-átvilágítás keretében vagy azt követően, a Pmt. 9. § szerinti intézkedések elvégzése vagy a Pmt. 12. § (1) és (2) bekezdésében előírt adatellenőrzési kötelezettségek teljesítése során a tényleges tulajdonosi nyilvántartásban tárolt adatoktól a tényleges tulajdonosi viszonyokat érintő érdemben eltérő adatot rögzít, ezt 5 munkanapon belül jelzi a nyilvántartó szervnek.

(2) A szolgáltató az (1) bekezdésben meghatározott jelzésben közli az általa rögzített tényleges tulajdonosi adatokat és az adatrögzítés időpontját.

(3) A szolgáltató az (1) bekezdésben meghatározott jelzést követően ugyanarra a tényleges tulajdonosi adatra vonatkozó eltérésről 30 napon belül nem küldhet jelzést.

379 Forrás: <https://g7.hu/kozelet/20240311/kulfoldon-visszaut-a-ner-magantokealapos-trukkje/>

380 Forrás: https://sta.mnb.hu/Reports/powerbi/STA/BefAlapok_HU?rs:embed=true

ugyanakkor, hogy csak a 25% feletti tulajdonrésszel rendelkező tényleges tulajdonosokat kell rögzíteni a TTNy adatbázisba és az Európai uniós hatóság saját kockázatalapú megközelítése alapján választja majd ki a szolgáltatókat ellenőrzésre.

Szintén gyakorlati példaként említhető még, hogy Magyarországon az állami értékpapírba történő befektetésnél nincs ügyfél-átvilágítás, így a vagyon forrásának igazolására sincs szükség. Az utóbbi időben megnövekedett államkincstári befektetések Pmt.-s vizsgálatának bevezetése indokolt lehet. Úgy vélem, hogy ez komoly kockázatot jelent az állami pénzek pénzmosásra történő felhasználása tekintetében. Főleg, hogy az utóbbi időben jelentős összegeket fektettek be például állami befektetési alapokba és magántőke piaci alapokba, akiknek a tényleges tulajdonosai szintén nem ismert. Rájuk gyakorlatilag nem vonatkozik a Pmt. előírásai, a vagyonkezelők pedig nyilvánvalóan nem végezhetik el a Pmt.-ben előírt kötelezettségeket az alapok helyett. Tekintettel arra, hogy jelentős pénzösszegek vannak ilyen alapokban hazánkban, ezért indokolt lehet a Pmt. ilyen vonatkozású re-kodifikációja.

1.2. A magántőke alapok pénzmosásának gyakorlata

Jelen alfejezetben a munkám során tapasztalt gyakorlati példát fogok bemutatni, hogyan is működik a megfelelő legalizáció hiányában a pénzmosás, a magántőke alapok esetében.

A felügyeleti hatóság kockázat alapú megközelítés alapján vizsgálja többek között azt, hogy a Pmt. szerint meghatározott tevékenységet végző szolgáltató bejelentette, avagy sem a szolgáltatónál a Pmt. 31. § (1) bekezdés és a Kit. 4. § (3) bekezdés szerint kijelölt személyt, valamint – a 2020 január 10-e után tevékenységét megkezdő szolgáltató³⁸¹ – megküldte, avagy sem a belső szabályzatát jóváhagyásra. A magántőke alap esetében, hogy a Pmt. szerinti tevékenység megállapítható legyen további vizsgálatra van szükség. A NAV adatvagyon adataiból megállapítható, hogy a magántőke alapban államháztartásból származó pénzek is vannak, azonban az államháztartási pénzek bekerülésének módja, már nem állapítható meg. Ugyanakkor az alap vonatkozásába minden esetben megtalálható olyan pénzmozgás, amely igazolja a Pmt.-ben előírt tevékenységet (jellemzően ingatlan ügylettel kapcsolatosak). Tekintettel arra, hogy a magántőke alap nem rendelkezhet ügyfélkapuval, így már az elektronikus adatszolgáltatásra vonatkozó jogszabályban³⁸² előírt akadály miatt nem lehetséges a kapcsolatot felvenni a magántőke alappal. Ilyen esetben a hatóság az alapkezelőt kötelezi adatszolgáltatásra. A felügyeleti ellenőrzés alkalmával minden esetben az alapnak címezve történik a megkeresés azonban az alapkezelő részére kerül kézbesítésre. A hivatalos iratokat az alap által, a NAV felé bejelentett képviselőinek ügyfélkapujára tudja kihelyezni a küldeményt. Mivel az ingatlan adásvételek során eladói minőségben az magántőke analap jelenik meg és nem az alapkezelő, valamint az alap bocsátja ki a számlákat, a felügyeleti szerv szerint az alap tekinthető Pmt. szerinti szolgáltatónak. Hiszen az alapnak vannak ügyfelei, végzi a Pmt.-ben meghatározott tevékenységet de

³⁸¹ Pmt. 65. § (10) E törvény hatálybalépésekor működő szolgáltató az e törvény hatálya alá kerülő tevékenysége kapcsán köteles e törvény hatálybalépését követő 45 napon belül belső szabályzatot készíteni és azt az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervnek jóváhagyás céljából benyújtani. (A rendelkezés hatályba lépés ideje: 2020 január 10)

³⁸² 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet az elektronikus ügyintézés részletszabályairól.

A magántőke alap nem képes megfelelni ezen szabályban előírtaknak sem, ezért nem rendelkezik ügyfélkapuval. Bár az alapkezelő tartja a kapcsolatot a befektetési alap nevében a hatóságokkal, azonban úgy vélem, hogy ez jogszabályellenes, hiszen a magántőkealap vonatkozásában eleve nincs, aki meghatalmazást adjon az alapkezelő részére az elektronikus adatszolgáltatáshoz.

mégis az alapkezelő regisztrál az összes kötelező helyre (TTNy adatbázis, eKSZNY adatbázis, Ügyfél kapu rendszerhez hozzáférés stb.).

Meg kell jegyezni azt a jogszabály ellenes tényt is, hogy ilyen vonatkozásban az alapkezelő az Afad-törvény alapján nem a saját ügyfeleit kérdezi le az alap szerződéseinek megkötésekor. Az alapkezelő persze megpróbálva jóhiszeműen eljárni megküldi a saját kijelölt személy adatait az eKSZNY-be, valamint – a NAV PEI honlapján bárki számára szerkeszthető formátumban hozzáférhető típus belső szabályzat alapján³⁸³ – a magántőke alap vonatkozásában elkészített belső szabályzatot megküldeni jóváhagyásra. Tekintettel arra, hogy a belső szabályzat elbírálása az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. Törvény (a továbbiakban: Ákr.) 50. § (1) bekezdés b) pontja alapján sommás³⁸⁴ eljárás, ezért azt soron kívül el kell utasítani az alábbiak miatt. A magántőke alap nem rendelkezhet kijelölt személlyel, mivel nincs alkalmazottja így nem tud megfelelni a Pmt. 31. § (1) bekezdésében meghatározott – a szolgáltató vezetője, alkalmazottja vagy segítő családtagja – kritériumoknak. Továbbá nem képes ügyfélátvilágítást végezni hiszen nincs, aki megcsinálja. Szintén elutasító ok, hogy mivel nincs kijelölt személy így nem rendelkezhet regisztrációval az ENSZ BT és az EU által közzétett szankciós listák eléréséhez. További elutasító ok az is, hogy nincs a Pmt. 3. § 18a pontja szerinti kijelölt felelős vezető³⁸⁵ sem, valamint, hogy nem rendelkezik a TTNy adatbázist elérő regisztrációval. Ezek úgymond alapkövetelmények a belső szabályzat elfogadásakor. Felmerül azonban a kérdés, hogy ilyen esetben az Ákr. 80. § (1) bekezdés alapján meghozott elutasító végzést kiküldheti a hatóság az alapkezelő részére, avagy sem? Véleményem szerint nem, hiszen a korábbiak szerint leírtak miatt, az alapkezelőnek nincs jogosultsága a magántőke alap vonatkozásában a hatósági ügyek intézésére akkor sem, ha erre felhatalmazza az alap tulajdonosa/tulajdonosai. Azonban ügyfélkapu hiányában a határozatot sem tudja megküldeni az érintett részére a hatóság.

³⁸³ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/tipusszabalyzatok/tipusszabalyzatok>

³⁸⁴ Sommás eljárásban nyolc nap az ügyintézési határidő amelybe a kérelem beérkezésének a napja is beleszámít.

³⁸⁵ Pmt. 3. § 18a. Kijelölt felelős vezető: az irányítási funkciót betöltő testület azon tagja, illetve irányítási funkciót betöltő testület hiányában a szolgáltató azon felsővezetője, aki a szolgáltató 65. §-ban meghatározott belső szabályzatában került kijelölésre, és aki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos követelmények és elvárások szolgáltató általi végrehajtásáért felel.

A fenti példa hátrányát egy nemzetközi téren megvalósult, ide megfelelően illeszkedő gyakorlati hasonlattal kívánom szemléltetni. Egy nemzetközi projekt során az egyik magyar magántőke befektetési alap pénzével kívánták volna felvásárolni a Spanyol vasúttársaság járműgyártó vállalatát.³⁸⁶ A tranzakció nem tudott megvalósulni – többek között – azért, mert nem tudták megállapítani a befektetési magántőke alap tényleges tulajdonosait, így az magas kockázatot jelentett a konzorciumot kiíró Spanyol állam vizsgálata szerint. További gondot jelentett, hogy a befektetőt képviselő alapkezelő – amely 2023 december 14-én lett alapítva – nem rendelkezett sem szakmai tapasztalattal a vasúti járműgyártás területén, valamint a tranzakciót biztosító megfelelő vagyonnal sem. Azonnal bejelentést tettek a spanyol FIU részére – akik adatszolgáltatást kértek a magyar FIU-tól – mivel a 15 ezer eurós tőkével rendelkező alapkezelő gyanús volt. Nem volt világos a pályázatból az sem, hogy az évi 652 millió eurós nettó árbevétellel rendelkező spanyol vasútvállalatot miből kívánja megfinanszírozni a pályázó magántőke alap társaság. További gondot okozott, hogy a befektető tulajdonosai nem szerepeltek a TTNy adatbázisban sem.³⁸⁷ Szankciós kockázatként felmerült az is, hogy esetleg a magántőke alapnak a vagyona, opciós joggal is lehet terhelt. Ebben az esetben pedig bárki lehet az opció jogosultja – akár egy szankciós listán szereplő orosz tulajdonos is – ami egyértelműen jelentős ML/TF kockázatot hordoz magában. A magyar FIU nem tudott teljeskörű információval szolgálni a spanyol FIU által feltett kérdések és a tényleges tulajdonosok vonatkozásában, mivel nem rendelkezett megfelelő adatokkal a magántőke alapról. A befektető ajánlatát a spanyol kiíró ezek után nyilvánvalóan elutasította.

Magyarországon nincs egységesítve a Pmt. szerinti felügyeleti tevékenység, amely jelentős kockázatot teremt, valamint a hatóságok által közzé tett útmutatók sem egységesek különösen a magántőkealapok vonatkozásában. A jogalkotó tevékenységekre bontva osztotta fel a felügyeleti szerveket a Pmt. 5. §-a szerint.³⁸⁸ A különböző

³⁸⁶ Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/javaslatok-esetpeldak>

³⁸⁷ Forrás: <https://g7.hu/kozelet/20240311/kulfoldon-vissza-a-ner-magantokealapos-trukkje/>

³⁸⁸ Pmt. 5. § E törvény alkalmazásában felügyeletet ellátó szerv az 1. § (1) bekezdés

a) a) – e) pontjában meghatározott szolgáltatók és az 1. § (1b) bekezdésében meghatározott személyek vonatkozásában a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletével kapcsolatos feladatkörében eljáró MNB (a továbbiakban: Felügyelet);

b) i) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága;

c) g) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a Magyar Könyvvizsgálói Kamara;

d) l) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában az e törvény alapján az ügyvédekre, a kamarai jogtanácsosokra, valamint a közjegyzőkre vonatkozó eltérő rendelkezések szerint;

da) az ügyvédek és a kamarai jogtanácsosok esetében az a kamara, amelynek az ügyvéd, kamarai jogtanácsos a tagja (a továbbiakban: területi ügyvédi kamara),

felügyeleték sajátos jogértelmezése szerint adták ki saját útmutatóikat és sajátos módon végzik a felügyeleti tevékenységüket is. A magántőkealapokban rejlő kockázatok vonatkozásában indokolt lehet mélyebb kutatást is végezni, azonban a dolgozat terjedelmi és tartalmi korlátjai miatt ezen problémákból adódó kockázatok felszámolása érdekében egy összefoglaló véleményben határozom meg röviden az ezen a területen szükséges azonnali intézkedések bevezetését.

- Az MNB tegye közzé az összes hazai magántőkealap volumenét részletező adatokat, hogy azok számossága és értékének változása legalább összesített formában nyomon követhető legyen.
- A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni új uniós rendelete (AMLR) alapján a magántőkealapoknak jogi személyként adatszolgáltatói minőségben kell szerepeltetni a NAV által fenntartott TTNy nyilvántartásban. Ennek égető szükségességét a Magyarország ellen indított uniós kötelezettségszegési eljárása is előírja.³⁸⁹ Ennek megfelelően szükséges módosítani az Afad-törvényt, hogy az kövesse az uniós rendeletben foglalt előírásokat. A kötelezett szolgáltatóknak pedig ügyfélátvilágítási tevékenységük során a magántőkealapok tulajdonosainak adatait is meg kell küldeniük a TTNy nyilvántartásba.
- A magántőkealapok esetében minden, a tényleges tulajdonos definíciójának megfelelő érintett természetes személy szerepeljen a nyilvántartásban legalább a szabályozásnak megfelelő 25 százalékos mértékig. Nem elegendő az alapkezelő vezetőjét nyilvántartani, aki sok esetben nem azonos a tényleges tulajdonossal.
- A Magyarország vonatkozásában is kötelező új pénzmosás elleni európai uniós normatíva (AMLR) alapján a tagállamoknak biztosítaniuk kell a tényleges tulajdonosi nyilvántartásban szereplő információk magas színvonalát. Vagyis a nyilvántartási adatok pontosságát, teljességét és időszerűségét. Az AMLR rendelet értelmében a tagállam által kijelölt hatóságnak – Magyarországon

db) a közjegyzők esetében az a kamara, amelynek a közjegyző a tagja (a továbbiakban: területi közjegyzői kamara);

e) j), k), p) és q) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a kereskedelmi hatóság;

f) az f), h), n) o) és r) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a pénzügyi információs egységként működő hatóság (a továbbiakban: pénzügyi információs egység);

g) m) pontjában meghatározott szolgáltatók vonatkozásában a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló törvény szerinti hivatal (a továbbiakban: Hivatal).

³⁸⁹ Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/inf_24_3228

jelenleg a NAV-nak – ellenőriznie kell a kijelölt szolgáltatók által rendelkezésre bocsátott adatok valóságát és pontosságát több forrásból.

2. A Public Private Partnership³⁹⁰ (a továbbiakban: PPP) rövid bemutatása

A Public Private Partnership konstrukció, vagyis a köz- és a magánszektor partnersége egy olyan, a szociális jogállamot világszerte jellemző felismerésre épül, amely során az állami szervek alkotmányos alapjogaiknál fogva őket terhelő közfeladatok ellátását nem szeretnék költségvetési forrásból egy összegben finanszírozni, illetve a feladataik ellátásához szükséges beruházásokat és a szolgáltatási színvonal emelését, infrastrukturális fejlesztését nem képesek saját bevételi forrásaikból fenntartani. Ilyen esetekben a közszféra bevonja a magántőkét a létesítmények megvalósításába, valamint a magánszféra szolgáltatási kapacitásait kihasználva azokba a feladatokba, amelyeket jogszabályi keretek között úgymond ki lehet szervezni, az állami feladatok közül.

Az egyes szakértők által kimunkált definíciókból a következő közös sajátosságok állapíthatóak meg, a különböző PPP konstrukciók tekintetében:

- a köz- és a magánszektor olyan atipikus szerződéssel létrejött partnersége, amely
- jellemzően hosszú távú együttműködést takar,
- a magánpartner az állami, önkormányzati közfeladatok ellátásához pénzügyi eszközökkel és know-how³⁹¹ rendelkezésre bocsátásával járul hozzá, amelyért
- rendelkezésre állási díjazásban részesül az állami, önkormányzati partnertől, vagy közvetlenül a nyújtott szolgáltatás használatától.³⁹²

³⁹⁰ Public Private Partnership – A köz- és a magánszféra közötti partnerség, olyan a közszolgáltatások biztosításának új formája, amelyben a közfeladat ellátásához szükséges létesítmények, intézmények, eszközök tervezésébe, létrehozásába, fenntartásába, finanszírozásába és üzemeltetésébe – komplex együttműködés keretében – az állam bevonja a magánszekort. A klasszikus magán finanszírozású PPP-rendszerben mindezt egyetlen cég vagy csoport végzi el. A közszereplő vagy végfelhasználó a beruházás értékét, az üzemeltetés és szolgáltatások költségeit az üzemeltetőnek fizetett rendelkezésre állási díj formájában téríti meg.

³⁹¹ Know-how – A 2018. évi LIV. törvény a védett ismeretre alkalmazva vezette be a „know-how” fogalmát. Ennek megfelelően a know-how az üzleti titok azonosításra alkalmas módon rögzített formája. A jogszabály kiemeli, hogy ez lehet műszaki, gazdasági, szervezési ismeret, ilyen tartalmú megoldás, vagy ezek kombinációja. Az üzleti titok pedig minden olyan a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, vagyoni értékkel bíró titkos ismeret, amely nem könnyen hozzáférhető, nem közismert, és amelynek a titokban tartásához, vagy ilyen módon kezeléséhez, a jogosultjának (tulajdonosának) érdeke fűződik. Ebben a megközelítésben tehát a know-how a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, azonosítható tartalmú, értékkel bíró, titokban tartott ismeret.

³⁹² Az Európai Bizottság Zöld könyve a köz- és magánszektor közötti partnerségekről, valamint a közbeszerzésekre és a koncessziókra vonatkozó közösségi jogi előírásokról szóló COM(2004)327 számú végleges normatívája, 1. és 2. pont.

forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0374&from=ES>

A PPP koncepció célja, hogy a magánszféra tőkéje, szakértelme, magasabb innovatív képessége és menedzsment ereje révén magasabb szintű hozzáadott érték keletkezik, melynek úgymond nyertesei nem csak a szerződött felek lesznek, hanem minden érintett, beleértve a társadalom tagjait is. A magánszféra az állami működés bizonyos területein is beruházhat, hosszú távú kiszámítható projektekbe fektethet, a közszféra pedig költséghatékonyan tud magas színvonalú szolgáltatást nyújtani polgárai számára. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy ezek a projektek multiplikátor hatást³⁹³ hoznak létre makrogazdasági szinten. Ugyanakkor a sikeres megvalósítás és működés szempontjából lényeges a szerződésben megfelelően meghatározni a felelősség és a kockázatok allokációját. Minden szerződött fél csak olyan kockázatot vállalhat, amit saját működése során képes viselni és megfelelően menedzselni.

A felelősség és kockázatmegosztás mértékétől függően több altípusa létezik. A PPP konstrukciók közül a nemzetközi terminológia szerint úgynevezett Buy-Build-Operate³⁹⁴ (BBO) alkalmazható a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. Azzal az eltéréssel, hogy az állam nem értékesíti a feladata ellátásához használt eszközt, hanem a magántársaság fejleszt egy új korszerű eszközt, majd tovább működteti ezen feladatok gyors, innovatív és hatékony felhasználása érdekében.

A PPP konstrukció elterjedt alkalmazási mód a világon. Csak idő kérdése volt, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi fellépés során is alkalmazzák ezt a lehetőséget. Az Európai Bizottság is a köz- és a magánszektor kölcsönös együttműködését kívánja erősíteni a hamarosan felállításra kerülő európai felügyeleti szuperhatóság, az AMLA létrehozásával együtt. A PPP hazájának is mondható Nagy-Britanniában már működik a magánszektor és a közszektor között hasonló projekt, amely egységet teremt a szakágazaton belül. A Joint Money Laundering Steering Group (a továbbiakban: JMLSG³⁹⁵) egy magánszektor testület, amely az Egyesült Királyság pénzügyi szolgáltatási ágazatának vezető kereskedelmi szövetségeiből tevődik össze. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni feladatai ellátása keretében felügyeleti

³⁹³ A multiplikátor hatás egyfajta sokszorozó hatást jelent. A beruházási multiplikátor azt mutatja meg, hogy a gazdaságba bevitt egységnyi beruházás összességében hány egységnyi jövedelemnövekedést eredményez. A projektek révén felhalmozódó tapasztalat (bizonyos modell-értékű megvalósítás) terjedését hívják multiplikátor hatásnak. A multiplikátor hatás révén tovább növelhető egy projekt nettó hatása.

³⁹⁴ BBO – A PPP konstrukciók közül ez egy gyakori alkalmazási módja Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban olyan területeken, ahol a közszféra feladatai ellátásához az információ megszerzése is elegendő. Részletesebb információ a különböző PPP konstrukciókkal kapcsolatban megtalálhatók a Világbank honlapján: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/ppp-process>

³⁹⁵ Forrás: <https://www.jmlsg.org.uk/>

tevékenységet végez, valamint útmutatót ad ki a Pénzügyminisztérium jóváhagyásával.³⁹⁶ Az általa elvégzett tevékenységekről közhiteles adatbázist vezet és a Pénzügyminisztérium jóváhagyásával nyilvánossá teszi a revíziók eredményeit.³⁹⁷ Tulajdonképpen felügyeleti tevékenységet végez a pénzügyi ágazat felett, és a döntéseit közzé teszi.

³⁹⁶ Forrás: <https://www.jmlsg.org.uk/joint-money-laundering-steering-group-jmlsg/about-us/what-we-do/>
³⁹⁷ Forrás: <https://www.jmlsg.org.uk/latest-news/jmlsg-publishes-revisions-5/>

2.1. A köz- és magánszektor kapcsolatának kulcsfontosságú szerepe napjainkban

A PPP-k mögött meghúzódó szakpolitikai elképzelések, valamint azok jogi következményei tetten érhetők a múlt példáiból is. Bizonyára kevesen tudják, hogy Magyarországon 2006 és 2012 közötti időszakban több mint háromszáz beruházás valósult meg a köz- és a magánszektor PPP modelljeivel. Az első ilyen beruházás Magyarországon a Művészetek palotája volt, de megvalósultak autópályák, közművelődési és közintézmények, mint például iskolák, kollégiumok, kórházak, bírósági épületek, sőt még két börtön is ilyen formában üzemel jelenleg is.³⁹⁸ Ezeket 20-35 évig tartó atipikus szerződésekkel kötötték meg. Bár ezeknek a beruházásoknak nincs úgymond jó hírük hazánkban, ugyanakkor Európában és szerte a világon jól működő konstrukcióként alkalmazzák napjainkban is, a PPP együttműködés több formájában. Ennek az az oka, hogy megfelelő szerződéssel, jól meghatározott érdekek mentén, egy kölcsönös bizalmon alapuló jó kapcsolatot tudnak kialakítani az érdekelt felek. Hazánkban sajnos ez nem mondható el a gazdasági szférában. Nem elhanyagolható tény az is, hogy ezek a beruházások befektetési szempontból is kiszámíthatók hosszútávon, valamint, hogy jelentős fejlesztési célokat valósítanak meg.

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem területén a köz- és a magánszektor közötti partnerségek gondolata azt az elképzelést tükrözi, hogy a jelenlegi AML/CFT rendszerek,³⁹⁹ a kötelezettségek magánjogi jogalanyok általi végrehajtását és e kötelezettségek felügyeleti hatóságok általi érvényesítését a gyakorlatban gyakran a formális szabályok betartása, mint sem a bűnözés hatékony megelőzésére és visszaszorítására való törekvés jellemzi. Ez azonban téves megközelítés, ugyanis a köz- és a magánszektor partnersége mögött az a gondolat áll, hogy a jelenlegi keretek továbbfejleszthetők, ha gyorsabb és hatékonyabb lenne az információ áramlás mindkét irányba. Példaként említhető, amikor egy komolyabb ügyfél-átvilágítást kell elvégezni azáltal, hogy a hatóságnak több információja van, és ezt megosztja – akár részinformáció

398 BARÁTKI László Attila: A Public Private Partnership szerződési jogi esettanulmány bemutatása a Büntetés-végrehajtási projektek kapcsán. Doktori műhelytanulmányok. Győr, 2020. 204-221. o.

Forrás:

https://doktiskjog.sze.hu/images/Tp%203+1%20K%C3%B6tetek%20sz%C3%B6veg/11.%20IM_13_DoktoriM%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok2020_04.26.pdf

399 Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Monitoring and Sanctions Systems need new policies and measures.

Forrás: https://www.amla.europa.eu/index_en

formájában – az érintett magánszektoral, aki így az AML/CFT megfelelés tekintetében pontosabb eredményt tud elérni. Vagyis a „partnerségi kapcsolat” során mindkét érintett fél megfelelően áll hozzá egy-egy ügghöz, és nem csak a törvényi minimum követelmények alapján, pusztán a formális kötelezettségeket végzik el. Az Európai Bizottság által létrehozni kívánt Európai uniós hatóság, az AMLA egyik feladata⁴⁰⁰ többek között az, hogy felügyelje a köz- és a magánszektor között milyen szoros a kapcsolat és milyen hatékonyság valósult meg egy-egy ügy kapcsán. Ez nyilvánvalóan a köz- és magánszektor képviselőinek közös érdekein alapuló, közös céltudat ösztönzésével valósulhat meg.

Az AML/CFT feladatok különböző kulcselemek sokaságából áll össze, mint például az ügyfél-átvilágításból, a kockázati besorolás meghatározásából, szükség esetén a bejelentés megtételéből, a pénzügyi hírszerző egység által elvégzett elemzésekből és végső soron a bünyügyi nyomozásokból. Rengeteg technikai, szervezeti és humán erőforrásbeli tevékenységekből tevődik össze. Ebből következik, hogy különböző szakaszokban valósulhatnak meg a szorosabb együttműködések a közszféra és a magánszféra között. A köz- és magánszektor közötti partnerség a gyakorlatban az AML/CFT követelmények magánszervezetek általi végrehajtása, és a követelmények felügyeleti hatóságok általi érvényesítése gyakran – egyesek szerint a legtöbbször – inkább a szabályoknak való formális megfelelésre való törekvés jellemzi, mint sem a prevencióra vagy a bűncselekmények hatékony megelőzésére és visszaszorítására való törekvés. Ennek oka, hogy a kötelezett szolgáltatók igyekeznek formálisan eljárni és azt bizonyítani, hogy ésszerű intézkedéseket tettek a jogszabályok betartása érdekében azért, hogy a megfelelés esetleges megsértése miatt büntetést szabjanak ki rájuk.

A PPP keretrendszerének kidolgozása nem csupán a jelenlegi architektúra egyéb elemeinek kiegészítéseként működő mechanizmusok létrehozását jelenti. Sokkal inkább arról van szó, hogy a jelenlegi jogszabályokat a CDDO⁴⁰¹ kötelezettségek hatékonyabb

⁴⁰⁰ Az Európai Bizottság által 2021 júliusában előterjesztett javaslat alapján a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó új Európai uniós hatóság (AMLA) létrehozására. Ez annak a jogalkotási csomagnak a része volt, amelynek célja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére vonatkozó átfogó Európai uniós politika 2020-as cselekvési tervének végrehajtása. Az AMLA egy integrált rendszer központja lenne, amely magából a hatóságból és az AML/CFT felügyeleti mandátummal rendelkező nemzeti hatóságokból tevődik össze. Ezenkívül támogatja az EU pénzügyi hírszerző egységeit (FIU), és együttműködési mechanizmust hoz létre közöttük. A központja Frankfurtban van és 2025-ben kezdte meg működését. A működése szempontjából kiemelt prioritást élvez a köz- és a magánszektor közötti kapcsolat erősítése.

⁴⁰¹ CDDO – Customer Due Diligence obligations (vagyis ügyfél átvilágítási kötelezettségek).

Forrás: <https://airontrust.hu/aml-penzmosas-terrorizmus-jogi-fogalmak/>

végrehajtása érdekében hozzáigazítják a gyakorlati példák alapján. Hasonló megfontolások vonatkoznak az információ megosztás másik elsődleges szerepére, nevezetesen a folyamatban lévő nyomozások támogatására. A köz- és magánszektor információ megosztásának szerepe, a folyamatban lévő nyomozásokban különösen rávilágít számos megválaszolatlan kérdésre, a büntetőeljárási törvények és az AML/CFT-t előíró törvények kapcsolatában. Ahol a folyamatban lévő bűnügyi nyomozások támogatását célzó információ megosztás informális gyakorlatát alakítják ki, példát jelenthet a PPP-re, amelyek párhuzamosan és a büntetőeljárási intézkedéseken túlmenően is jól működnek.⁴⁰² Az EU pénzmosás elleni rendszerének bevezetésekor sokan kritizálták a magánélethez való alapvető jogokba való beavatkozásra hivatkozással. A tapasztalatok alapján azonban néhány tudós rávilágított arra, hogy az ügyfél-átvilágítási kötelezettségek pont a pénzügyi adatok tömeges megőrzését jelentik. Az adatmegőrzés kifejezés általában úgy definiálható, mint „*személyes adatok meghatározatlan célból történő gyűjtése és tárolása, arra az esetre, ha azokra szükség lenne egy még nem meghatározott jövőbeni felhasználáshoz*”.⁴⁰³ Úgy vélem, hogy az adatmegőrzés alapvetően két részre bontható. Először is, főként a magánszereplők számára törvényi kötelezettségként meghatározott ideig kötelesek az adatok nagy részét tárolni. A második szakasz, azokat a jogi rendelkezéseket tartalmazza, amelyek lehetővé teszik az állami hatóságok számára, hogy hozzáférjenek ezekhez az adatokhoz. Az Európai Unió pénzmosás elleni irányelv 13. bekezdés 40. cikkében már – a most hatályba lépő AMLR rendelet előtt is – kötelezte a szolgáltatókat a személyes pénzügyi adatok megőrzésére.⁴⁰⁴

A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem során nyilvánvalóan szükséges az adatmegőrzés, ugyanakkor az állami hatóságok ezen adatokhoz való hozzáférése egyéb okokból is indokolt lehet, mint például egy bűncselekmény felderítése. Magyarországon a bűncselekmény felderítése érdekében történő AML/CFT adatokhoz való hozzáféréshez nem a Pmt. ad felhatalmazást a nyomozó hatóságok számára, hanem

⁴⁰² Vogel, BENJAMIN: Opportunities and limitations of public-private partnerships against money laundering and terrorist financing (A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni köz- és magánszektor közötti partnerségek lehetőségei és korlátai), Eucrim, 2022/04. 52-60. o.

forrás: <https://eucrim.eu/articles/potentials-and-limits-of-public-private-partnerships-against-money-laundering-and-terrorism-financing/#docx-to-html-fn16>

⁴⁰³ Albers, MARION: Data Retention in Germany. (In: M. Zubik, J. Podkowik és R. Rybski szerk.: European Constitutional Courts to Data Retention Laws) 2021. 117. o.

⁴⁰⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (ötödik módosítása) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára történő felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv módosításáról, valamint az irányelvek módosításáról 2009/138/EK és 2013/36/EU, HL L 156., 2018. 06. 19., 43. o. (A 6. módosítás pedig tovább erősítette ezt.)

a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. Törvény. Ugyanakkor a felügyeleti tevékenységet végző hatóságok és az FIU számára a szolgáltatóra vonatkozó AML/CFT szerinti adatokhoz történő hozzáférés a Pmt.-ben van biztosítva. Tehát a Pmt. 70. §-a⁴⁰⁵ értelmében a felügyeletet ellátó hatóságok szorosan együttműködnek egymással – a pénzügyi információs egységgel, a nyomozó hatósággal, az ügyészséggel és a bírósággal – valamint a más tagállambeli vagy harmadik országbeli felügyeletet ellátó szervekkel. Ez azonban – tapasztalatom szerint – nincs kihasználva megfelelően. Úgy vélem, hogy ezt a rendelkezést várhatóan ki kell egészíteni az adatok gyűjtésére és tárolására kötelezett magánszférával történő együttműködésre is.

⁴⁰⁵ Pmt. 70. § Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szervek a felügyeleti tevékenység gyakorlása során szorosan együttműködnek egymással, a pénzügyi információs egységgel, a nyomozó hatósággal, az ügyészséggel és a bírósággal, valamint a más tagállambeli vagy harmadik országbeli felügyeletet ellátó szervekkel.

2.2. A PPP alkalmazása az AML/CFT/CPF⁴⁰⁶ területén

Ahogy az előző fejezet is rámutat a PPP alkalmazása gyakori a nemzetközi példákban, így van alternatívája a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni harcban is. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, ideértve a proliferáció⁴⁰⁷ elleni küzdelmet is (a továbbiakban: AML/CFT/CPF), a hatóságok és az érintett szolgáltatói szektor vonatkozásában stratégiai együttműködési erőfeszítéseket igényel. A magánszektor intézményei és a közszféra olyan szervei között, mint például a bűnüldöző, felügyeleti vagy szabályozó hatóságok közötti feladat megosztása kulcsfontosságú lehet az AML/CFT/CPF területén. A politikai döntéshozók a szabályozás megalkotása során az érintettek szakmai javaslatait is figyelembe kell veyék, hiszen a gyakorlat során feltárt hiányosságok alapján lehet megfelelően kodifikálni, és a végrehajtásban prominens eredményeket elérni. Az információk és a szabályok megfelelő értelmezésének az érintettekkel történő megosztása nagymértékben befolyásolja a pénzügyi bűnözés, azon belül a pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem sikerességét. Jelenleg a kötelezetteknek sokkal kevésbé érdeke, hogy további erőfeszítéseket tegyen egy problémás ügyfélkapcsolat felderítésére és ügyfél-átvilágítása kapcsán különösen, ha nem vezetnek végső soron bűncselekmények felderítéséhez, így nem is értékelik azt megfelelően a hatóságok. Más szóval, a kötelezett szolgáltatók számára gyakran biztonságosabb közepes megfeleléségi teljesítményt nyújtani, ezzel az úgymond adminisztrációs teherrel – vagyis csak a négyzeteket kipipálni – mint a jobb eredményekre összpontosítani. Az információ megosztás kulcsfontosságú a pénzügyi átláthatóság előmozdítása és a pénzügyi rendszer integritásának védelme tekintetében. Ugyanis a pénzügyi szolgáltatóknak és az érintett illetékes hatóságoknak megfelelő idejű és állapotú információval, elemzésekkel és adatokkal kell rendelkezzenek annak érdekében, hogy a pénzügyi bűncselekmények elkövetését, azon belül is a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozását és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozását (a továbbiakban: ML/TF/PF⁴⁰⁸) időben megakadályozzák. Ez nem pusztán az ML/TF/PF elterjedése elleni küzdelem érdekében létrejött nemzetközi szervezetek ajánlásai alapján fontos, hanem minden állam saját nemzetgazdasági érdeke is megkívánja ezen hatékony

406 Anti-Money Laundering/Combating The Financing of Terrorism/Countering Proliferation Financing of Weapons of Mass Destruction, (Pénzmosás elleni küzdelem, a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem.)

407 Proliferáció: Tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása elleni küzdelem.

408 ML/TF/PF – Money-Laundering/Terrorism Financing/Proliferation Financing, Pénzmosás, Terrorizmus finanszírozás és Tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása.

rendszer működését. A korrupciós országok esetében persze ez nem várható el maradéktalanul. A pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem legnagyobb nemzetközi szerve az FATF elnöke, Dr. Marcus Pleyer, a 2020-as OSCE elnökségi terrorizmusellenes konferencián elmondott beszédében is megemlíttette a köz- és a magánszektor közötti együttműködés lehetséges aspektusát, amely szerint: *„Nem tudom eléggé hangsúlyozni a köz- és magánszektor közötti partnerségek fontosságát a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. Sokan közülünk Európában, Amerikában és az ázsiai és csendes-óceáni térségben tanúi voltunk számos nagyszabású terrortámadásoknak az elmúlt néhány évben. A köz- és a magánszektor közötti bizalom megteremtése, a magánszektorok közötti bizalom kialakítása alapvető fontosságú a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben. A köz- és magánszektor közötti partnerségeknek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának létrejöttének megelőzően kell létrehozni, ezért nyomozásra van szükség.”*⁴⁰⁹

Véleményem szerint ez a prevenciót erősíti, vagyis nem a klasszikus értelemben vett nyomozásra, mint egy bűncselekményt feltáró hatósági büntetőeljáráson elmélkedett elnök úr, hanem a megelőző intézkedések, elemzések és adatok feltárása alapján történő hatékony fellépésre gondolhatott, amely megakadályozza az úgynevezett „piszkos pénzek” tisztára mosását, vagy egy pénzügyi bűncselekmény megvalósulását. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni az AML/CFT kettős céljáról sem, vagyis a bűnüldöző hatóságok támogatása a releváns bűncselekmények kivizsgálásában, és a kötelezett személyek támogatása az ML/TF/PF megelőzésében.

Az FATF – a korábbi fejezetben már részletezett – nemzetközi standardot adott ki „*FATF Recommendations 2012*”⁴¹⁰ címmel, amely a 2023 februári módosításában már tartalmaz meghatározásokat és előírásokat a magánszektor számára adható bizalmas információcserére vonatkozóan a következők szerint:

- Információcsere a köz- és a magánszektor között a PPP-k révén, az érdekelt felek együttműködésével növeli az AML/CFT/CPF intézkedések hatékonyságát azáltal,

⁴⁰⁹ Pleyer, MARCUS: Strengthening public-private partnerships to limit logistical and financial support to terrorists and vulnerable targets. Speech by FATF President at 2020 Chairmanship OSCE-Wide Counter-Terrorism Conference. (FATF elnök 2020. 09. 15-én az EBESZ konferencián „A köz- és a magánszektor közötti partnerségek erősítése a terroristák logisztikai és pénzügyi támogatásának korlátozása és a sebezhető célpontok” címmel megtartott beszédének következtetése.)

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/2020-osce-counter-terrorism-conference.html>

⁴¹⁰ FATF publication: Public and private sector partnership in fighting financial crime.

Forrás: <https://www.fatf-gafi.org/en/documents/publicandprivatesectorpartnershipinfightingfinancialcrime.html>

hogy elősegíti a pénzügyi tranzakciók átfogó áttekintését és az ügyfelek viselkedését.

- Az ilyen partnerségek révén a megosztás gyakran biztonságos környezetben történik, ami lehetővé teszi, hogy a magánszektor további adatbányászatot, operatív elemzést és átvilágítást végezzen az esetleges hírszerzési hiányosságok pótlása érdekében.
- Ezek a PPP-k lehetővé teszik az információ megosztását a felügyeleti szervek, és az FIU-k, a bűnüldöző szervek, a magánszektor ellenőrző résztvevői, valamint nemzetközi partnerek között.

Az információ csere során természetesen be kell tartani az egyéb szabályok által előírtakat, mint például a GDPR⁴¹¹ törvényben előírt kötelezettségeket is. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) az FATF által kiadott standardokat figyelembe véve állást foglalt a kérdésben, és közzé tette a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzése a köz- és magánszektor közötti partnerségekre vonatkozó Európai uniós szabályok iránymutatásait, amit véleményezésre megküldtek minden tagország részére. A beérkezett vélemények figyelembevételével a Bizottság 2020/C 164/06 számon kiadta a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervét.⁴¹² Ez a cselekvési terv felvázolja, hogy a Bizottság az alábbi hat pillérre alapozva, miként tervezi megvalósítani ezeket a célkitűzéseket:

- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelmet célzó hatályos Európai uniós keret hatékony végrehajtásának biztosítása;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem egységes Európai uniós szabálykönyvének létrehozása;
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem Európai uniós szintű felügyeletének megvalósítása;
- támogatási és együttműködési mechanizmus létrehozása a pénzügyi információs egységek számára;
- az uniós szintű büntetőjogi rendelkezések érvényesítése és információcsere;

⁴¹¹ GDPR – General Data Protection Regulation, (az EU általános adatvédelmi rendelete).

⁴¹²Forrás: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13152-Preventing-money-laundering-and-terrorist-financing-EU-rules-on-public-private-partnerships-PPPs_en

- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelmet célzó Európai uniós keret nemzetközi dimenziójának megerősítése. 413

Az FATF és a Bizottság kezdeményezései alapján biztosra vehető, hogy a köz- és a magánszektor együttműködésének megvalósulása és szorosabb kapcsolatának kialakulása várható a közeljövőben.

413 Az EU Bizottság (2020/C 164/06) számú közleménye a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervről.
Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20k0058.com>

2.3. A köz- és magánszektor résztvevői az AML/CFT területén

A pénzügyi információszerzés jobb kihasználásával összefüggésben a lehető legnagyobb mértékben ösztönözni kell a köz-és magánszektor közötti partnerségek szereplőit. Sok esetben ugyanis az információ jellege és annak nem időben történő cseréje korlátozhatja az elemzés, felderítés és megelőzés eredményét. Természetesen az ilyen megosztás során – ahogy azt már említettem – be kell tartani az adatvédelmi jogszabályokat is. A PPP alkalmazása során a bűnüldöző hatóságok, a pénzügyi információs egységek és a magánszektor közötti információcserében résztvevők különböző formákat ölthetnek. Ugyanakkor pontosítani és fokozni kell a PPP-k egyes típusainak alkalmazását az információ megosztás javítása érdekében. Ennek megvalósítása – a jogi keretek és a gyakorlati szabályok tagállamok közötti eltérései miatt – Bizottsági szinten kell megvalósuljon. A PPP-k számára szabványok és iránymutatások állnak rendelkezésre, annak érdekében hogyan osszák meg egymással a bevált gyakorlatokat, különösen a trösztellenes szabályokkal, az adatvédelemmel kapcsolatos biztosítékokkal és korlátozásokkal, valamint az alapvető jogokra vonatkozó garanciákkal kapcsolatban. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó Európai uniós szabályoknak nem célja meggátolni a jogszerű pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, azonban meg kell teremteni a lehetőségét annak, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó szabályok megfelelően kapcsolódjanak a pénzügyi ágazat és egyéb kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmákat szabályozó jogszabályokhoz. Ennek érdekében a köz- és a magánszféra közötti megfelelőségi együttműködés vonatkozásában az alábbi javaslat tehető:

- Pénzügyi szolgáltatókra vonatkozó PPP-k (FIPPP⁴¹⁴-ek)
 - Gyors és valós információ- és adatszolgáltatás az FIU és a LEAs⁴¹⁵ számára, valamint más hatóságoknak, hogy segítsék az esetleges ML/TF/PF azonnali felderítését.

⁴¹⁴ FIPPP – Financial Intelligence Public Private Partnership (Pénzügyi Hírszerzési Köz és Magánszféra közötti együttműködés. A cél a pénzügyi bűncselekmények, például a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozása felderítésének, megelőzésének és hatékony kivizsgálásának javítása.)

⁴¹⁵ LEAs – Law Enforcement Agencies (Bűnüldöző hatóságok)

- Szakmai szervezetek összehangolt rendszerének létrehozása, tekintettel az ügyfelek viselkedésére vonatkozó ismereteikre és pénzügyi közvetítőként betöltött szerepük miatt.
 - Gyanús tevékenységek azonosítása és gyanús információk kiadása, tranzakciókról szóló jelentések (STR) valós idejű, digitalizált módon történő megküldése az FIU-k részére. (Ennek egyik jelenleg is alkalmazott módszere a pénzügyi szolgáltatóknál bevezetett úgynevezett CTR⁴¹⁶ rendszer.)
- Kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmákra vonatkozó PPP-k (DNFBPs-k)
 - Vállalkozások és/vagy tevékenységek azonosítása és felismerése, amelyeket kizárólag a kifizetések eredeti formájának elrejtésére és/vagy egyéb összetett jogi struktúrák vagy tranzakciók ML/TF/PF tevékenységek létrehozásához használnak. Ezek közé tartoznak az ügyvédek, közjegyzők, adótanácsadók, könyvvizsgálók és könyvelők, valamint ingatlan ügylettel foglalkozó vállalkozások. Ide tartoznak továbbá még az utóbbi időben elterjedt virtuális fizetőeszközök váltásával foglalkozók igénybevétele is.

A multidiszciplináris együttműködés lehetővé teszi az információk és egyéb perspektívák sokszínűségét, valamint a problémák komplexebb feldolgozását és megoldását minden fél részére. Ennek eredményeként az ilyen típusú projektek vagy kutatások gyakran nagyobb hatékonysággal és eredményességgel járnak, mivel több szempontot és tudományos megközelítést vesznek figyelembe. Ezért tehető az a kijelentés, hogy az AML/CFT területén is eredményes lehet ennek alkalmazása.

⁴¹⁶ CTR – Currency Transaction Report (Devizatranzakciós jelentés a pénzintézetek által a nagy összegű készpénztranzakciók nyomon követésére és jelentésére használt kritikus eszkörendszer. Ez segít megelőzni és felderíteni a pénzmosási tevékenységeket és más pénzügyi bűncselekményeket a pénzügyi szolgáltatóknál.)

2.4. A PPP előnyei az ML/TF/PF elleni küzdelem területén

A köz- és magánszektor intézményei, az információáramlás forrásai és célpontjai is lehetnek egyszerre. Az adatok felhasználása rávilágít a köz- és a magánszektor közötti folyamatos párbeszéd előnyeire. Az FIU-k munkájának hatékonysága nagymértékben függ a bejelentés időpontjától, annak adattartalmától, valamint a több irányú elemzői munkától. Tapasztalt elemzőként tudom, hogy az azonnali intézkedést igénylő bejelentés és a felderítő munka nem minden esetben történik egy időben, ugyanis a hatósági felderítés több információ begyűjtésével történik, míg a bejelentés csak egy irányú. Sőt, sok esetben ugyanis a DNFBPs szakmák akaratlanul – vagy akár szándékosan – nem tesznek bejelentést az FIU részére. Magyarországon a NAV hivatalon belül a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda (a továbbiakban: PEI)⁴¹⁷ részeként működik az FIU elemző osztálya, amely nem nyomozó hatóság, nem végez hírszerző titkosszolgálati tevékenységet sem, nem lát el bűnmegelőző vagy bűnfelderítő feladatokat. Mindössze operatív és stratégiai elemző és értékelő tevékenységet végez a Pmt. rendelkezései alapján, majd a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem céljából feldolgozott információt – indokolt esetben – a nyomozó hatóság, ügyészség, nemzetbiztonsági szolgálatok, NAV bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, illetve más külföldi FIU irányába vagy az Europol részére továbbítja a kielemezett információkat. Fontos azonban kiemelni, hogy ezzel párhuzamosan felügyeleti tevékenysége ellátása során jogosult és köteles eljárást kezdeményezni a meglévő információk alapján, másrészt a már megindult más eljárásokhoz nyújthat információt. Amennyiben érkezik bejelentés a szolgáltatóktól pénzmosásra vagy terrorizmus finanszírozására utaló tevékenységekről, saját hatáskörben ezeket megvizsgálja, elemzést készít, további adatokat gyűjt, majd az elemzés eredménye alapján – amennyiben indokolt bűnüldözési célból – a megfelelő szervekhez továbbítja az ügyet. Az elemzői tevékenység részletezve az alábbiakat tartalmazza:

- A jelentéstétel minőségének javítása és további információk bevitele az adatbázisba;
- A meglévő ML/TF/PF tipológiákkal kapcsolatos információk és ismeretek fokozott megosztása;

⁴¹⁷ A NAV PEI rövidített nevét csak a pénzmosás elleni tevékenység adja, tekintettel arra, hogy terrorizmus elleni fellépésre nincs jogosultsága.

Forrás: <https://pei.nav.gov.hu/elemzo-ertekelo-tevekenyseg/elemzo-ertekelo-tevekenyseg>

- A Pmt.-ben előírt szakértelem és a tudás szintjének növelése valamennyi partner és DNFBPs esetében;
- Fokozott és folyamatos kommunikáció az érintett szakterületekkel.
- Új és újonnan felmerülő kockázatok azonosítása;
- A gyanús tevékenységek bejelentési minőségének és felhasználásának javítása;
- Az állami szervek és a szabályozott szervezetek közötti együttműködés és konstruktívabb kapcsolatok javítása;
- Fokozott kockázat tudatosság a magánszektorban, beleértve az útmutatók kidolgozását;
- A pénzügyi információk operatív hatóságok és bejelentő egyéb felügyeleti szervek közötti cseréjére szolgáló csatornák javítása;
- A meglévő pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni keretrendszer megerősítése, kodifikációs javaslatok megtétele a tapasztalatok alapján.

A PPP alkalmazása során az illetékes hatóságok információkat oszthatnak meg a magánszektorral a gyanúsítottak és más érintett személyek és szervezetek pénzügyi magatartásának nyomon követése érdekében. Ez jellemzően magában foglalja különösen a célpontok nevének megosztását, és esetleg további információk megosztását is, amelyek segíthetnek a prevencióban és a nyomon követés hatékonyabbá tételében. Ilyen lehet például a kapcsolattartókra vagy a megcélzott személy üzleti tevékenységére vonatkozó információ. Dr. Benjamin Vogel szakértői javaslata szerint *„megoldás lehet, ha az illetékes hatóságok információt szolgáltathatnak a magánjogi jogalanynak az érintett személyekről vagy a potenciális gyanúsítottak profiljáról, hogy lehetővé tegyék a magánjogi jogalany számára az adatrekordokban történő célzott és pontos keresést.”*⁴¹⁸ Működési szempontból az ilyen célzott keresések engedélyezését a magam részéről is két okból gondolok pozitívnak. Egyik oka az, hogy lehetővé teszi a magánszféra számára, hogy válaszoljanak egy nyomozó hatóság célzott információs kérésére anélkül, hogy a hatóságot strukturálatlan és gyakran haszontalan tömeges adatokkal árasztanák el. A másik ok az, hogy lehetővé teszi a nyomozó hatóságok számára, hogy az eddig azonosítatlan gyanúsítottak esetében kriminológiai elkövetői profilok segítségével

⁴¹⁸ Vogel, BENJAMIN: Potentials and Limits of Public-Private Partnerships against Money Laundering and Terrorism Financing. 1/2022. Institution: Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law, Freiburg.
 Forrás: <https://doi.org/10.30709/eucrim-2022-002>

szűrjék át a magánjellegű adatokat, ezzel könnyebben felderíthetők az elkövetők és megakadályozható a pénzmosás bűncselekmény elkövetése. Ezt támasztja alá CRUMBLEY kutatásának eredménye is, amely szerint *„Az adatok elemzése és a kriminalisztikai módszertanokkal is rendelkező szakképzett szakemberek iránti kereslet soha nem volt még nyilvánvalóbb, hangsúlyozva a pénzügyi ágazat integritás megőrzésében betöltött alapvető szerepüket.”*⁴¹⁹

⁴¹⁹ Larry CRUMBLEY, D. - Kramer PETERSON - Seda BONITA - Michael A.: An Examination of Computer Forensics and Related Certifications in the Accounting Curriculum. Journal of Digital Forensics, Security and Law Vol. 14., Article 4. Texas A&M University, 2019.
Forrás: <https://core.ac.uk/download/223224442.pdf>

2.5. A PPP alkalmazásának kihívásai az AML/CFT területén

A PPP az AML/CFT területén történő megvalósulásának egyik fő akadály a megosztott információk bizalmas kezelésének biztosítása, különösen a közszféra részéről. A hatóság által feltárt információk ugyanis sok esetben hátrányosan befolyásolhatják a hírszerzést vagy az aktív nyomozásban részt vevő személyek munkáját, mivel kiderülhet az információ forrása is.

További kihívások és ellentmondásos prioritások fordulhatnak elő többek között a következők szerint:

- Egy büntető eljárás során a nyomozáshoz rendelkezésre álló erőforrások korlátozottak mind a köz-, mind a magánszektor oldalán;
- Az ország jogi vagy szabályozási keretei – mondhatni kiskapui – gátolják az adatmegosztást, különösen a határokon átnyúló adatcsere esetében;
- A szabályozó szerv és a szabályozottak közötti hatósági dinamika aránytalansága;
- Magyarországon a pénzügyi rendszerben és az ügyvédi tevékenységben a titoktartás kultúrája túlmutat a jogilag szükségesnél, és akadályozza a párbeszédet így a bűnmegelőzési információ vagy a szükséges hírszerzési információk megosztását;
- A felügyeleti és felderítői szervek humánerőforrás és technikai kapacitásainak korlátjai a pénzügyi bűncselekmények kivizsgálásában (különösen a pénzügyi szolgáltatók és a virtuális fizetőeszközt átváltók esetében);
- A szabályozási, a hatósági prioritások és a magánszektor közötti aránytalan szakadékok és hiányosságok megléte.

A köz- és magánszektor az AML/CFT összefüggésében azon belül is az információ megosztásának alapvetően két fő célra vezethető vissza: az ügyfél-átvilágítási folyamatok dinamizmusára – vagyis annak hatékonyságának javítására – ami a prevenciót erősíti, valamint a folyamatban lévő nyomozások, felderítések előmozdítására. A két célkitűzés természetesen gyakran átfedi egymást, mivel a hatékonyabb ügyfél-átvilágítás végső soron nagyobb hozzáadott értéket ad a bűnügyi nyomozásokhoz is.

X. Összefoglaló vélemény

A pénzmosás elleni küzdelem kutatásának fontossága és időszerűsége világosan megmutatkozik a dolgozatból. Úgy vélem, hogy a pénzmosás problémája komoly és állandó figyelmet igényel. A nemzetközi és hazai szinten is folyamatosan változó környezetben a pénzmosás elleni intézkedések hatékonyságának növelése érdekében szükséges a rendszeres kutatás és elemzés. Ezen túlmenően a pénzmosás jelentősége abban rejlik, hogy nem csupán gazdasági, de súlyos társadalmi következményekkel is járhat, a törvényességet és az intézmények hitelességét egyaránt fenyegetve. A pénzmosás elleni küzdelem hatékonysága nagymértékben a szilárd jogszabályokon és a nemzetközi együttműködésen múlik. A jogszabályi keretek képezik a gerincét a világos definíciók megállapításának, a szigorú szankciók kiszabásának és a pénzügyi tranzakciók átláthatóságának előírásához. Az országoknak átfogó pénzmosás elleni törvényeket kell elfogadniuk, amelyek összhangban vannak a nemzetközi normákkal, mint például az FATF által meghatározott ajánlásokkal vagy az AMLR direktíva elvárásaival. Ugyanakkor tény azonban, hogy a pusztán jogszabály nem elegendő, ezért a hatékony küzdelem érdekében határokon átnyúló együttműködési erőfeszítésekkel kell kombinálni a pénzügyi bűncselekmények eredendően globális természetének kezelése érdekében. A nemzetközi partnerségek elősegítik az információk megosztását, megkönnyítik a határokon átnyúló felderítéseket és nyomozásokat, valamint lehetővé teszik a büntetendő cselekményből származó tiltott vagyont befagyasztását. Az ilyen együttműködési keretek nemcsak a bűnüldöző szervek képességeit erősítik, hanem egységes frontot is teremtenek a pénzmosással foglalkozó személyek és szervezetek elleni küzdelemben. Ezt erősíti a létrehozott AMLA Európai uniós szervezet is. Végül soron a hatékony jogalkotás – gondolok itt az AMLR rendeletre – és a nemzetközi együttműködés közötti szinergia kulcsfontosságú ezen összetett pénzügyi bűncselekmények elkövetésének megakadályozásában így annak felszámolásában és a globális pénzügyi rendszer integritásának helyreállításában.

A kutatás olvasása során láthattuk, hogy a fenti megfontolások elérése érdekében tett Európai uniós erőfeszítések 2024. május 31-én kerültek a csúcspontra, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament bejelentésével, amely szerint politikai megállapodás született a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemre

vonatkozó egységes szabálykönyvet meghatározó új rendeletről⁴²⁰ – a már említett AMLR – valamint a pénzmosás elleni hatodik irányelv – az AMLD6 – hatályba léptetéséről. Erre azt követően került sor, hogy 2023. december 13-án konszenzusos megállapodást jelentettek be a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelemmel foglalkozó Európai uniós szintű hatóság (AMLA) létrehozásáról szóló rendeletről.

A kutatás elején már említést tettem a pénzmosás elleni küzdelemről szóló első Európai uniós normatíváról, amely 1990-re nyúlik vissza (141. számú Strasbourg-i egyezmény⁴²¹), azonban azt folyamatosan felülvizsgálták, módosították annak biztosítása érdekében, hogy megfelelő, hatékony és alkalmas legyen az új kihívások, valamint a kapcsolódó pénzmosási és terrorizmus finanszírozási – beleértve a proliferációs – kockázatok kezelésére. A 2020. május 7-én bemutatott cselekvési tervet (a Bizottság 2020/C 164/06 számon kiadott intézkedés csomag) követően az Európai Bizottság 2021. július 20-án bemutatta a pénzmosás elleni legújabb csomagját (az Európai Parlament és a Tanács 2021/0239(COD) 420 final számú reformjavaslata), amit várhatóan már az AMLA fog végrehajtani. A csomag különösen három jogalkotási útmutatásból tevődik össze, amelynek célja a pénzmosás elleni küzdelem koherensebb szabályozási és intézményi keret létrehozása az EU-n belül. A bemutatott AMLA-rendelet egységes szabálykönyv – amelynek megvalósítása érdekében létrehozták az új Európai uniós szupranacionális hatóságot, a felügyelet és az FIU-k együttműködésének javítása érdekében – az egész EU-ban közvetlenül alkalmazandó részletes lényegi követelményeket határoz meg. Továbbá a szabályok harmonizálására és megerősítésére szolgál, valamint a 6. pénzmosási irányelv hatálybalépését teremtette meg, amely a tagállamok által elfogadandó újabb intézményi rendelkezésekre és végrehajtási intézkedésekre összpontosít. Úgy vélem, hogy ez kellő megindulási alapot adhat a tagországok számára a felkészüléshez az AMLA feladatainak támogatásához.

⁴²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1640 irányelve (2024. május 31.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, valamint az (EU) 2015/849 irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről.

Forrás:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1737629679293&uri=CELEX%3A32024L1640>

⁴²¹ Council of Europe – Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime (ETS No. 141)

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/conventions/-/council-of-europe-convention-on-laundering-search-seizure-and-confiscation-of-the-proceeds-from-crime-ets-no-141-translations>

Ahogy arról korábban is szó volt a pénzmosás elleni rendeletben meghatározottak szerint az AMLA mint egy decentralizált szupranacionális Európai uniós ügynökségként fog működni, amelynek hatósági, felügyeleti és tanácsadói szerepei vannak az EU pénzmosás elleni keretrendszere hatékonyságának fokozása érdekében. Bár az AMLA korlátozott számú, magas kockázatú kötelezett szolgáltatók esetében közvetlen felügyeleti szerepet fog betölteni, ugyanakkor a DNFBPs szolgáltatók esetében pusztán közvetett felügyeletet gyakorol, hiszen a cél nem a nemzeti felügyelet vagy hatóságok leváltása lesz és nem is a tagországok feladatainak elvégzését jelenti. Az AMLA inkább a felügyeleti konvergencia fokozására, a nemzetközi koordináció megerősítésére, valamint a harmonizált értelmezések és bevált gyakorlatok előmozdítására és a hatékonyság elérésére törekszik, mintegy támogatva a nemzeti felügyeletet és FIU-kat.⁴²²

A Tanács és a Parlament között létrejött politikai megállapodás legfontosabb pontjai a következőképpen foglalható össze:

- Felügyeleti hatáskörök a pénzügyi szektorban – az AMLA közvetlen és közvetett felügyeleti hatásköröket egyaránt átvesz.
- A visszaélések bejelentésére szolgáló megerősített mechanizmus a pénzügyi szektorban – az AMLA feladata lesz a pénzügyi szektorból érkező visszaélést bejelentő személyek bejelentéseinek kezelése, és megvizsgálja a nemzeti hatóságok alkalmazottainak jelentéseiben foglaltakat.
- Támogató szerepet tölt be a nem pénzügyi szektor tekintetében – vagyis a nem pénzügyi szektorban az AMLA szerepe korlátozottabb lesz.
- Az AMLA támogatja a nemzeti felügyeletet, szakértői értékeléseket végez a felügyeleti tevékenységről, kivizsgálja a pénzmosás elleni keretrendszer esetleges tagállami megsértését, valamint nem kötelező érvényű ajánlásokat fogadhat el.
- Támogató szerepet tölt be a pénzügyi információs egységek és a többi felügyeleti szerv között, a közöttük lévő koordináció erősítése céljából.
- A pénzmosás elleni szabályok alkalmazására vonatkozó harmonizált megközelítések előmozdítása.
- Irányítási struktúra felépítése az unión belül.

⁴²² Im.: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1640 irányelve.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1640>

Az AMLA irányítási struktúrája szerint a tagállami felügyelet és pénzügyi információs egységek képviselőiből álló igazgatótanácsot hoz létre és az AMLA irányításáért felelős igazgatótanács – amely egy elnökből és öt független, teljes munkaidőben foglalkoztatott tagból – áll. Fontos megjegyezni, hogy az igazgató tanács vétőjoggal nem rendelkezik.

Az AMLD6 iránymutatást három éven belül át kell ültetni a tagállamoknak a nemzeti jogba, majd ezt követően – nyilvánvalóan az AMLR hatálybalépésétől – kell alkalmazni.⁴²³

Időközben az AMLA már megkezdte a működését és a közvetlen felügyelete alá tartozó, kiválasztott kötelezett szolgáltatók azonosítására irányuló folyamatot, valamint iránymutatást és ajánlásokat kezdett el kidolgozni. Kutatóként már várom, hogy hazánk vonatkozásában melyek lesznek a kiválasztott szolgáltatók, akiket az AMLA közvetlenül fog felügyelni, valamint milyen szervezeti strukturális átalakulás valósul meg a felügyeleti hatóságok tekintetében.

Európai uniós polgárként és a pénzmosás elleni küzdelemben ténykedő szakemberként a kutatásom alapján úgy vélem, a jelenlegi tagállami jogi keretek nem adnak hatékony alapot a tagországok számára a transznacionális pénzügyi és gazdasági bűnözés elleni küzdelemre. Az Unió jelenlegi általános szabályozási környezete termékenynek mondható az illegális pénzáramlások szempontjából. Ugyanakkor tapasztalatból tudom, hogy hazánkban működő pénzmosás elleni hatóságai nem hatnak kellőképpen a transznacionális nyomozásokat végző erők támogatására és a korrupció elleni küzdelemre. A magánszektor bankjai, pénzforgalmi szolgáltatói és más kötelezett jogalanyok bűnözés elleni erőfeszítései pedig csak a hatóság nyomására végzi el kötelességét, pusztán adminisztratív módon. Sok esetben tapasztaltam, hogy az adminisztráció is pontatlanságokat és/vagy az érdektelenség miatti hiányosságokat mutatnak. A hipotézisem feltételezése alapján tehát az a megállapítás tehető, hogy az érintett felek vonatkozásában csak a fokozottabb felügyeleti jelenlét és a szankciók alkalmazása lehet a hatékonyabb módszer a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére, valamint a normák betartatására az érintett felek részéről. A megoldás tehát a nemzetközi tendenciák és az általam javasolt eszközök a prevenciót erősítő, megfelelő köz- és magánszféra közötti kapcsolatok kiépítésére összpontosít. Az adatvédelem tekintetében a szakértők elsődleges aggodalmát, amely

⁴²³ A tagállamok hatályba kell léptessék azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 2027. július 10-ig megfeleljenek. Erről haladéktalanul kell tájékoztatniuk a Bizottságot.

szerint a pénzügyi bűncselekmények és az adatvédelem jogalkotási prioritásai közötti inkoherencia áll fenn, leküzdhető. Erre megoldást látok, ha a politikai döntéshozók az operatív információk PPP-kkel kapcsolatos megosztását az (EU) 2016/679 rendelettel – mint általános adatvédelmi direktívaként – a "jogos érdek" teljesítése tenné szükségessé. Az Ódiumot felvállalva úgy vélem, fontosabb érdek fűződik a bűncselekmény elkövetésének megelőzése és/vagy felderítése, mint az adatok védelme. Másrészt kiemelném, hogy az STR-információkhoz kapcsolódó titoktartási kötelezettségek befolyásolják az érintettek azon képességét, hogyan gyakorolhatják a hozzáférési jogukat. A kockázatmentesítés tekintetében a magánszektorral megosztott információk potenciálisan az ügyfelek széles kategóriáinak kockázat mentesítéséhez vezethetnek hiszen, ha nem tartalmaznak kellően részletes mutatókat nagyobb kockázat jelentkezhet. Ennek a fordítottja pedig azt igazolja, hogy az ügyfelekről közölt információk pontossága, nagyobb valószínűséggel zárja ki a kockázatos ügyfelek megjelenését az érintetteknél. Úgy vélem, hogy a PPP-k maguk is olyan mechanizmusok, amelyek jobb adatok érhetőek el, vagyis kisebb kockázati mutatókat biztosítanak, és ezáltal csökkentik a kockázatmentesítés jelenségét.

A Bizottság kérdőívet osztott szét az Európai uniós pénzügyi információs egységek azon tagjai között, ahol már most is alkalmazzák a PPP-t. Tizennégy FIU vonatkozásában történt adatszolgáltatás alapján történt összegzés és az Europol pénzügyi hírszerzéssel foglalkozó köz- és magánszféra közötti partnerségével (a továbbiakban: EFIPPP⁴²⁴) kapcsolatos tapasztalatai alapján az alábbiak szerint. A válaszok azt tükrözték, hogy a meglévő PPP-k jobb együttműködést eredményeztek a magánszektor és az illetékes hatóságok között, jobban megértették a pénzügyi információs egységek igényeit és a kötelezett szolgáltatók elvárásait, és ezáltal a kötelezett szolgáltatók jobb minőségű jelentéseket készítettek. A válaszadók ismertették a partnerségen belül kicserélt

424 EFIPPP – Europol Financial Intelligence Public Private Partnership (Az Europol Pénzügyi Hírszerzésével foglalkozó Köz és Magánszféra közötti együttműködési egysége) Az EFIPPP négy szint köré épül az alábbiak szerint:

- A stratégiai felügyeleti testület: stratégiai tanácsadást és iránymutatást nyújt az EFIPPP fejlesztési és kiemelt területeivel kapcsolatos kérdésekben (évente ülésezik);
- Az irányítócsoporthoz: irányítja az EFIPPP tevékenységeit, és döntéshozó szervként jár el. A csoport minden naptári évre meghatározza a prioritásokat, jóváhagyja az új tagokat és szabályozza a munkacsoportok tevékenységét (havonta ülésezik);
- A munkacsoportok: az EFIPPP célkitűzéseinek végrehajtása és az EFIPPP-termékek fejlesztése. Ők az EFIPPP dobogó szíve;
- A fenyegetéseket és tipológiákat meghatározó elemzői csoport: további hét munkafolyamatra oszlik, amelyek célja a konkrét fenyegetésekkel kapcsolatos ismeretek bővítése és a tipológiák meghatározása.

Forrás: <https://efippp.eu/>

információk jellegét, felsoroltak néhány kihívást és ismertették a bevált gyakorlatokat. A tervezett fejlesztések között szerepel a partnerségek kiszélesítése új ágazatok bevonásával, további kisebb partnerségek létrehozása, felügyeleti szervek bevonása és további tájékoztató jelentések terjesztése. Bár a holisztikus jelentés alapján készült SWD(2022) 347 final számú⁴²⁵ munkaanyag nagy vonalakban összefoglalja a kapott válaszokat és az Europol álláspontját, ugyanakkor az egyes válaszok és a benyújtott állásfoglalások értékes információt nyújtanak, amelyekre támaszkodva a Bizottság egy olyan dokumentumot fogadhat el, amely segíti a tagállamokat a köz- és magánszféra közötti partnerségek létrehozásában, amelyek megkönnyítik az információcserét az alkalmazandó jogi kereteken belül, fokozzák a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás hatékony megelőzését és annak felderítését, miközben mindenkor védik az alapvető jogokat.⁴²⁶ Ezt szorgalmazza az EUCPN által közzétett ajánlás is amely szerint a rendszeres, de nem túlzott mértékű kommunikáció biztosítja a folyamatok monitorozását, és lehetővé teszi a szükséges kiigazítások megtételét. A hatékony nyomon követési eszközök (mint például szabványosított előrehaladási jelentések és a nyomon követési találkozók) megkönnyítik a nyilvántartást, biztosítják, hogy a partnerség hatékony maradjon, és az előre meghatározott eredményt hozza elérve a kívánt célokat.⁴²⁷

Véleményem szerint a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása és a csalás – valamint a korrupciót is ide sorolnám – elleni hatékony küzdelem érdekében a pénzügyi intézményeknek és más kötelezett szervezeteknek, valamint az FIU-nak lehetővé kell tenniük, hogy a független felügyelet – mint például a létrehozott AMLA – ellenőrző szemmel, egyértelmű keretek között megosszák az ügyfelekkel és pénzügyi műveletekkel kapcsolatos részletes információkat. Továbbá a felvázolt PPP struktúrát kellene erősíteni

⁴²⁵ SWD(2022) 347 final „On the use of public-private partnerships in the framework of preventing and fighting money laundering and terrorist financing”. (A köz- és magánszféra közötti partnerségeknek a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzése és az ellenük való küzdelem keretében történő alkalmazásáról szóló Bizottsági munkadokumentum).

Forrás: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-10/221028-staff-working-document-aml-public-private-partnerships_en.pdf

⁴²⁶ European Commission Technical Publication SWD(2022) 347 on the relevant EU rules for PPPs (On the use of public-private partnerships in the framework of preventing and fighting money laundering and terrorist financing).

Forrás: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-10/221028-staff-working-document-aml-public-private-partnerships_en.pdf

⁴²⁷ Sarah BOSMAN: A köz- és magánszféra közötti partnerségek a bűnmegelőzésben. Kihívások és ajánlások Magyarország számára. EUCPN titkárság. Brüsszel, 2023. (Im.: Nemzetközi Bűnmegelőzési Központ, Világbank és Bogotai Kereskedelmi Kamara, Köz-magán partnerségek és közösségi biztonság. Útmutató a cselekvéshez, 94-95. o.).

Forrás: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Public%20private%20partnerships_Hungarian.pdf

ezen ágazaton belül is. Jogászként magam is nyilvánvalónak tartom, hogy az EU és a harmadik országok állampolgárainak magánéletét és polgári jogait védeni kell, azonban a védelem nem terjedhet ki a jogellenes cselekmények vagy a bűncselekmények leplezésére. Úgy vélem, hogy a hatékony megoldás csak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozás elleni küzdelem magas színvonalú Európai uniós szintű felügyeletének létrehozásában rejlik azért, hogy helyreálljon a bizalom a polgárok és a tágabb értelemben vett nemzetközi közösség körében. Ilyen vonatkozásban pedig – a másik hipotézisem is alátámasztva – tagállami szinten is elérhető lehet – vagyis a hiányosságok leküzdésével a kiskapuk bezárása – a jogbiztonság és a nemzetgazdasági érdekek erősítésének megvalósítása. A szupranacionális Európai uniós felügyeleti rendszer létrehozása magasabb szintű prioritást élvez a nemzeti érdekek felett és talán a bűncselekmények nemzeti szintű leplezésével szemben is sikeresen felveszi majd a harcot. Annak funkcióit, hatásköreit és a nemzeti felügyelettel való viszonyát egyértelműen meg lehet határozni a jogszabályokban korábban már említett Európai uniós direktívákban (AMLR, ANLA), amely nélkülöz egyéni – tagállamokon belüli – érdekeket, hasonlóan az OLAF⁴²⁸ szervezetéhez. Ez mindenképpen hatékonyságot fog eredményezni és magam részéről szívesen dolgoznék egy ilyen szervezeten belül vagy akár az ezt támogató PPP magánszektorában.

Fontos erkölcsi kötelességnek tartom, hogy mindenki erősítse a pénzmosás elleni küzdelmet hiszen ez társadalmi érdek. Jogi szabályaink további fejlesztéséről annak tudatában sem szabad lemondani, hogy ezt a problémát csak büntetőjogi eszközökkel nem lehet megoldani. Nem a büntetőjogi eszközöket kell prioritásban kezelni, hanem a pénzmosásellenes preventív rendszert kell továbbfejleszteni egészen addig, amíg elérhetjük, hogy Magyarországon ne lehessen, vagy csak kivételes nehézségek árán a lebukás veszélyének magas tendenciája mellett lehessen ilyen tevékenységet folytatni. A kutatásban vizsgált káros jelenséggel csak akkor lehet hatékonyan szembe szállni, ha a pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatók egyaránt, a különböző állami szervek, felügyeleti és nyomozó hatóságok munkatársai, és minden olyan személy, aki munkája során találkozhat a pénzmosással, megfelelő ismeretekkel rendelkezik a problémával kapcsolatban és megérti miért fontos közösen küzdeni ellene.

428 OLAF – European Anti-Fraud Office, (Európai Csaláselleni Hivatal)
Forrás: https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_hu

Végső soron gyakorlati szakemberként úgy vélem, hogy az akadémikusok és a politikai döntéshozók közötti interdiszciplináris párbeszéd előmozdítása kulcsfontosságú lesz a pénzmosás elleni küzdelemre adott válaszuk kidolgozásában, ezzel biztosítva, hogy a bűnmegelőzést és a bűnüldözést megfelelően felkészítse a bűnelkövetők által alkalmazott kifinomult technikák kezelésére, és az egyre digitálisabbá váló pénzpiacok megvédésére. A gyakorlatban hamar kikristályosodott az a szemlélet, hogy a pénzmosás elkövetésénél nem számít az alapcselekmény elkövetési helye, sem az elkövető állampolgársága, elegendő, ha a hazai büntetőkódex szerint büntetendő cselekménynek minősül, illetve az eljárás hatékonyságának további növelése érdekében az a szemlélet vált uralkodóvá, hogy a *„késedelmet nem tűrő és halaszthatatlan nyomozási cselekményeket, így különösen a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon kényszerintézkedéssel való biztosítását – joghatóság, hatáskör és illetékesség vizsgálata nélkül, haladéktalanul el kell végezni vagy végeztetni”*.⁴²⁹ A jó gyakorlat kialakításának tartom a már hivatkozott ügyészégi előírást a pénzmosással kapcsolatos ügyekben, reflektálva a MONEYVAL országértékelés során tett azon megállapítására, miszerint tesztelni kell a bizonyítási követelmény határait a bíróság előtt. Ennek értelmében, ha az elkövető cselekménye több elkövetési magatartásnak is megfeleltethető, a vádiratban azt a minősítést kell alapul venni, amelynek bizonyítása a legeredményesebbnek tűnik. Annak érdekében viszont, hogy a bíróságnak lehetősége legyen akár más jogi minősítést megállapítani, minden ehhez releváns tényrt fel kell tüntetni a tényállásban, azaz a bizonyítási követelmény nem mehet a tényállás megismerhetőségének rovására.

Véleményem szerint a dolgozat jól hasznosítható a szakterület iránt érdeklődő kutatók és gyakorló szakemberek részéről, a dogmatikai elemei jogelméleti, a jogfejlesztéssel foglalkozó tartalom jogalkotói, továbbá a kriminológiai vizsgálatok eredményei és a gyakorlati példák bemutatása pedig a jogalkalmazói területen történő alkalmazása is bizonyosan releváns lehet.

⁴²⁹ A büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes 2/2017. (VII. 31.) LÜ h. körlevele a pénzmosás miatti büntető ügyekben követendő ügyészi gyakorlat eljárásjogi szempontjairól.

XI. De lege ferenda javaslatok

A dolgozat egyik célja, hogy *de lege ferenda* javaslatot adjon a kutatás során a vizsgált területen feltárt hiányosságokra, problémákra a jelen állapot szerint figyelembe véve a nemzetközi változások irányvonalait is. A pénzmosás jelentős kihívást jelent a pénzügyi rendszer integritása szempontjából, és komoly veszélyeket hordoz magában, mint például a terrorizmus finanszírozása és a szervezett bűnözés támogatása vagy a korrupció leplezése. Ezért alapvetően fontos a hatékony jogi szabályozás és a megelőzési mechanizmusok megfelelő kidolgozása. A jelenlegi szabályozás hiányosságait és az ezen területen jelentkező kihívásokat figyelembe véve, szükség van olyan új, *de lege ferenda* javaslatok kidolgozására, amelyek hatékonyabbá teszik a pénzmosás elleni küzdelmet mind nemzeti, mind internacionális szinten. A pénzmosás elleni küzdelem kutatásának háttérben a folyamatosan változó pénzügyi rendszer és az ahhoz kapcsolódó pénzmosási gyakorlatok átfogó elemzése áll. A kutatás jelentősége abban rejlik, hogy az eredmények felhasználhatók a pénzmosás elleni intézkedések hatékonyságának növelése érdekében. Továbbá a kutatás célja, hogy alapos megértést nyújtson a pénzmosás folyamatáról, annak kriminológiai hatásairól, valamint a gazdasági és társadalmi hatásairól. A dolgozat bemutatja a pénzmosás elleni küzdelem szereplőit és eszközeit, segítve ezzel a hatékonyabb ellenintézkedések kidolgozását és végrehajtását. Hazánkban a hatályos szabályozás adekvátnak mondható, ugyanakkor a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzetközi küzdelem összefogást és egységes fellépést igényel a hatékonyság elérése érdekében. Az AMLD6 új irányelv javítja a pénzmosás elleni küzdelmet célzó nemzeti rendszerek szervezetét is azáltal, hogy egyértelmű szabályokat határoz meg a pénzügyi információs egységek, vagyis az FIU-k és a felügyeleti szervek nemzetközi téren történő együttműködése tekintetében. Erre azért van szükség, mert a pénzügyi bűnözés határokon átnyúló jellege miatt szükséges növelni a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem keretének hatékonyságát a tagállamokon belül is azáltal, hogy a nemzeti felügyeletekkel együtt integrált mechanizmusokat hoznak létre a prevenció biztosítása érdekében. Az AMLR egységes szabálykönyv megalkotása és az AMLA szupranacionális hatóság létrejötte is ezt a törekvést hivatott megerősíteni. Az újonnan elfogadott Európai uniós direktíva alapján véleményem szerint az alábbi területeken válik szükségessé hazánkban a jogharmonizáció:

1. A virtuális fizetőeszközök (kriptoaluták) váltásával foglalkozó szolgáltatókat érintő változások;
2. A luxuscikkek kereskedőire (beleértve a labdarúgó klubokat és az ágazatban működő ügynököket is) vonatkozó új előírások;
3. Az új szabály értelmében szigorúbb ügyfél-átvilágítási követelményeknek kell megfelelni az érintett pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatóknak;
4. Újra kell szabályozni a tényleges tulajdonlás kérdését;
5. A készpénzfizetések tekintetében 10 000 eurós felső határt állapít meg bejelentési küszöbértékként az új irányelv⁴³⁰;
6. Felügyeleti tevékenységre vonatkozó változtatások beleértve az FIU-t; valamint
7. A korrupció elleni fellépés.

1) Virtuális fizetőeszközök (kriptoaluták) váltásával foglalkozó szolgáltatók tevékenységére vonatkozó szükséges módosítások:

A Pmt. 2024. április 1. napjától hatályba lépett változások értelmében a virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, valamint a letétkezelő pénztárca-szolgáltatók kizárólag egy meghatározott eljárás szerinti nyilvántartásba vételt követően kezdhetik meg, vagy folytathatják tevékenységüket. Az EU AMLD5 számú pénzmosási irányelv módosítása már korábban is elvárta a bejelentési kötelezettség alkalmazását ezen szolgáltatók vonatkozásában, azonban a magyar jogalkotó eddig még nem ültette át a saját jogrendjébe. Ezt csak az Európai Bizottság többszöri felhívására implementálta Magyarország 2024 áprilisában annak következtében, hogy Európai uniós kötelezettségszegési eljárást helyezett – ismét – kilátásba a Bizottság.⁴³¹ A legutóbbi változás így a szabályozás szigorodását jelenti ezen szolgáltatók vonatkozásában. Az ilyen szolgáltatóknak, illetve természetes személy alkalmazottainak ezentúl a

430 „A pénzmosás elleni küzdelem” címen az Európa Tanács jogszabálycsomag elfogadásáról szóló sajtóközleménye.

Forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/05/30/anti-money-laundering-council-adopts-package-of-rules/pdf/>

431 Az Európai Bizottság hivatalos állásfoglalása Magyarország vonatkozásában kezdeményezett kötelezettségszegési eljárásról.

Forrás: https://hungary.representation.ec.europa.eu/kotelezettsegszegesi-eljarasok-magyarorszagra-vonatkozó-dontések-2024-majus-2024-05-23_hu

meghatározott jogszabályi feltételeknek szükséges megfelelniük. Így az eljárás során a szolgáltatóknak az illetékes felügyeleti szerv részére – vagyis a PEI részére – igazolniuk kell az alkalmazottak büntetlen előéletét, illetve a meglévő Pmt. szerinti belső szabályzatuk tartalmaznia kell a Kit. előírásait is. A feltételeknek történő megfelelést a felügyeleti szerv évente kell ellenőrizze, és a bejelentés változása vagy a megfelelés elmaradása esetén akár törölheti is a szolgáltatót a nyilvántartásból, ezáltal nem végezhet ilyen tevékenységet. Vagyis hasonló eljárást szükséges beépíteni, mint a székhelyszolgáltatók nyilvántartásba vételi eljárása.⁴³²

A kriptovaluták internetes eredetű úgynevezett „natív”⁴³³ pénznemek, amelyeket „Blockchain”⁴³⁴ vagyis blokklánc technológia működtet. A blokklánc érdekessége, hogy bármilyen információ rögzíthető rajtuk. Nem csak pénzáttalások, hanem olyan információk, mint a tárgyak és erőforrások tulajdonjoga. Az összes tranzakció látható a blokkláncon, azonban a blokkláncok nem tartalmaznak valós identitást. Ezért ezeknek a tevékenységeknek a valós szereplőkhöz való társítása és a bűnözők megállítása folyamatos kihívást jelent a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén, de más hatóságok sem képesek feltárni azt. A felügyeleti szervek számára ez többlet terhet jelent, ami további technikai és humánerőforrás fejlesztést igényel. Ugyanis jelenleg komoly gondot okoz, hogy ezen szolgáltatók esetében a felügyeleti szerv nem tudja vizsgálni a blokkláncokat, tekintettel arra, hogy sem technikai- sem humánerőforrással nem rendelkezik a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel foglalkozó hatóság.

432 Pmt. 76/B. § (1) A székhelyszolgáltató a tevékenység végzésére irányuló szándékát köteles bejelenteni az 5 §-ban meghatározott felügyeleti szervnek (ezen alcím alkalmazásában a továbbiakban: felügyeleti szerv); a tevékenység a nyilvántartásba vételt követően folytatható.

(2) A székhelyszolgáltató a nyilvántartásba vételkor megadott adatokban, illetve a nyilvántartásba vétel feltételeiben bekövetkezett változást, ideértve a tevékenység végzésének megszüntetését is, köteles 15 munkanapon belül bejelenteni a felügyeleti szervnek.

(3) A bejelentést írásban kell megtenni.

433 Az érme a blokklánc natív pénzneme. Ilyen például az Ether az Ethereum blokklánc érméje, azonban a kriptóérmék közé sorolhatók még a Bitcoin, a Ripple, az Ethereum, a Dogecoin, a NEO és a Litecoin. Az „érme” és a „token” kifejezéseket felcserélve is szokták használni, amikor a kriptovaluta egységeire utalunk, de ezek különböznek egymástól.

434 A Blockchain egy elosztott adatbázis, amely nyomon követi a kriptovaluta tranzakciókat. Bár a blokkláncok és a kriptovaluta a kezdetektől fogva együtt használják ugyanakkor különböznek egymástól. Vagyis a Blockchain egy digitális, nyilvános, elosztott és decentralizált főkönyv, amelyet számítógépek hálózata hajt végre. A blokklánc minden blokkja egy olyan időszak, amely meghatározott tranzakciókból áll. A blokklánc architektúra a virtuális pénzen kívül számos célra használható, és jellemzője, hogy a digitális valutákat nem kell implementálni a blokkláncokon. A világ jelenlegi kriptovalutái azonban blokkláncokon alapulnak, mivel a blokklánc architektúra egyedülálló technikai előnyöket kínál.

2) A luxuscikkek kereskedőire (beleértve a labdarúgó klubokat és az ágazatban működő ügynököket is) vonatkozó új előírások normatívába történő beépítése:

Az Európai Unióban szigorúbb szabályokat vezetnek be a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem terén. Az új csomag magában foglalja a luxuscikkek kereskedőit is, beleértve a nemesfémekkel, drágakövekkel, ékszerekkel, órákkal és luxusautókkal foglalkozókat. Az ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség a luxuscikkek kereskedőire is ki fog terjedni, illetve szintén kötelezett szolgáltatókká válnak a luxusautókkal, repülőgépekkel és jachtokkal, valamint a kulturális javakkal, mint például műalkotásokkal kereskedők esetében is.

Az új Európai uniós megállapodás továbbá kiter az arra is, hogy a labdarúgás szintén magas kockázatot jelentő ágazat a magas összegű pénzek mozgása miatt, ezért a kötelezett szolgáltatók jegyzékét kiterjeszti a hivatásos labdarúgó klubokra és az ágazatban működő ügynökökre is. Mivel azonban az ágazat, és így az általa jelentett kockázat tekintetében az egyes országokban nagy különbségek tapasztalhatók, a szabályok rugalmasságot biztosítanak a tagállamok számára arra, hogy az alacsony kockázatot jelentő klubokat és ügynököket töröljék a jegyzékből. A szabályok emellett esetükben hosszabb átmeneti időszakot követően, a hatálybalépés után 5 év után lesznek csak alkalmazandók, szemben a többi kötelezett szolgáltatóra vonatkozóan, akik esetében 3 év után kell alkalmazni.⁴³⁵ Ennek értelmében hazánkban is szükséges a Pmt. módosítása és ezen megállapodás szerint beépíteni ezeket a szolgáltatókat továbbá az ő esetükben is ki kell jelölni a felügyeleti szervet.

⁴³⁵ Im.: „A pénzmosás elleni küzdelem” címen az Európa Tanács jogszabálysomag elfogadásáról szóló sajtóközleménye.

3) Az új Európai uniós szabály értelmében szigorúbb ügyfél-átvilágítási követelményeknek kell megfelelni az érintett pénzügyi és nem pénzügyi szolgáltatóknak, ezért szükséges a jelenlegi norma deregulációját elvégezni:

A kötelezett szolgáltatóknak fokozott átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazniuk a kiemelt kockázatot jelentő azon harmadik országokat érintő alkalmi ügyletek és üzleti kapcsolatok tekintetében, amelyekben a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni nemzeti rendszerek hiányosságai veszélyeztetik az EU belső piacának integritását. Ez az orosz-ukrán háború kapcsán kiemelt jelentőségű, hiszen az FATF és az ENSZ BT szankciós listára nem tud orosz állampolgár felkerülni ezért az EU külön célzott szankciós listáját is vizsgálni kell az ügyfél átvilágítás során. Ennek megfelelően ki kell térni a célzott pénzügyi szankciók hatálya alá tartozó személyekkel vagy szervezetekkel kapcsolatban álló szervezetekre és személyekre is, valamint a társulás jellegű megállapodásokat is rögzíteni szükséges az ügyfél-átvilágítás során.

Új szabályozás szükséges a kriptoeszköz-szolgáltatók által alkalmazandó, fokozott ügyfél átvilágítási intézkedések végrehajtására a határokon átnyúló levelezőbanki kapcsolatok tekintetében. Továbbá az AMLD6 irányelv alapján a hitelintézeteknek és a pénzügyi intézményeknek fokozott átvilágítási intézkedéseket kell végrehajtaniuk, ha különösen tehetős, nagy vagy jelentős vagyonnal rendelkező magánszemélyekkel folytatott üzleti kapcsolatok esetében, amelyek nagy mennyiségű eszköz kezelésével járnak. Ennek elmulasztását súlyosbító tényezőnek minősíti az irányelv a szankcionálási rendszerben.

4) Újra kell szabályozni a tényleges tulajdonlást és be kell építeni a valódi irányítás kiderítésének előírásait:

Az AMLD6 új Európai uniós szabályozás egyértelművé teszi, hogy a tényleges tulajdonos kiléte két elemen, a tulajdonláson és az irányításon alapul, ezért mindkettőt elemezni kell ahhoz, hogy meg lehessen állapítani, ki a tényleges tulajdonos az adott jogalany vagy jogalanyok különböző típusai tekintetében. Ideértve a nem uniós szervezeteket is, amennyiben üzleti tevékenységet folytatnak vagy ingatlant vásárolnak az EU-ban. Az új szabályozás küszöbértéket állapít meg 25%-os részesedés vagy egyéb érdekeltség útján gyakorolt irányítás esetén beszélhetünk tényleges tulajdonosról. A

szöveg pontosítja továbbá a többrétegű tulajdonosi és irányítási struktúrákra vonatkozó kapcsolódó szabályokat is annak érdekében, hogy ezentúl senki ne rejtőzködhessen a vállalatok többszintű vagy szerteágazó tulajdonosi rétegek mögé. Ezzel párhuzamosan az illetékes hatóságok munkájának megkönnyítése és felgyorsítása érdekében pontosítja az adatvédelemre és a nyilvántartások megőrzésére vonatkozó rendelkezéseket is. Továbbá előírja, hogy 2014. január 1-jéig visszamenőleges hatállyal nyilvántartásba kell venni minden olyan külföldi jogalany tényleges tulajdonosát – és/vagy irányító személyt/személyeket – amely üzleti tevékenységet folytat vagy ingatlannal rendelkezik az unió területén.

Ezt különösen fontos a magántőke alapok vonatkozásában elvégezni, ezért indokolt a jelenlegi szabályozás deregulációja, tekintettel arra, hogy jelenleg megoldatlan az ő esetükben a tényleges tulajdonos – és az irányítást gyakorló személy – megállapítása valamint a Pmt.-ben előírt kötelezettségek esetükben történő megvalósíthatósága.

Ezt elő segítheti a központi nyilvántartásba benyújtott információk folyamatos ellenőrzése. Az AMLD6 irányelv alapján be kell építeni a jogszabályba a felhatalmazás lehetőségét, hogy a nyilvántartásokért felelős szervezetek a nyilvántartásba vett jogi személyek telephelyein vizsgálatokat végezzenek, és indokolt esetben – például, ha kétség merül fel a birtokukban lévő információk pontosságával kapcsolatban – töröljék a nyilvántartásból.

5) A készpénzfizetések tekintetében 10 000 eurós értékhatárt kell megállapítani bejelentési küszöbértékként:

A készpénzfizetések tekintetében 10 000 eurós bejelentési küszöbértékének meghatározása fontos lépés a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának megelőzésében. Az Európai Parlament és a Tanács által 2024. május 21-én elfogadott (EU) 2019/1153 irányelvnek az illetékes hatóságok a központi bankszámla-nyilvántartásokhoz az összekapcsolásra szolgáló rendszeren keresztül való hozzáférése és az ügyleti nyilvántartások használatát megkönnyítő technikai intézkedések tekintetében történő módosítása értelmében lesz hozzáférésük a nemzeti bűnüldöző hatóságoknak.⁴³⁶ Az irányelv a bankszámla-információkat a tagállamok által az (EU)

⁴³⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1153 irányelvnek az illetékes hatóságoknak a központi bankszámla nyilvántartásokhoz az összekapcsolásra szolgáló rendszeren keresztül való hozzáférése és az

2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelv⁴³⁷ alapján bevezetett központi automatizált mechanizmusokban szereplő bizonyos információkként határozza meg. Az ilyen központi automatizált mechanizmusokat nevezzük központi bankszámla-nyilvántartásnak. Ez az új irányelv felváltja a korábbi irányelvet, és megőrzi az említett irányelv által létrehozott rendszer legfontosabb jellemzőit, előírja továbbá, hogy a központi automatizált mechanizmusokat a bankszámla-nyilvántartások asszociált rendszerén keresztül kapcsolják össze, amelyet a Bizottságnak kell kifejlesztenie és működtetnie. Azonban továbbra is csak a pénzügyi információs egységek, vagyis a nemzeti FIU-k rendelkeznek közvetlen hozzáféréssel a központosított automatizált mechanizmusokhoz, többek között a bankszámla-nyilvántartások összekapcsolt rendszeréhez. Ugyanakkor kijelölt illetékes bűnüldöző hatóságok számára lehetővé kell tenni, hogy közvetlenül hozzáférjenek más tagállamok központi bankszámla-nyilvántartásaihoz és keresést végezzenek azokban a bankszámla-nyilvántartások összekapcsolt rendszerén keresztül. Ugyanakkor a tagállamoknak ezen irányelv végrehajtása során tekintetbe kell venniük a bűncselekmények megelőzéséért, felderítéséért, nyomozásáért vagy a vádeljárás lefolytatásáért felelős, a nemzeti jog alapján létrehozott hatóságok és szervek jellegét, szervezeti jogállását, szerepét és előjogait, ideértve a pénzügyi rendszereknek a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával szembeni védelmét szolgáló meglévő mechanizmusokat is. Az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat és az EUSZ 6. cikkében⁴³⁸, valamint a Chartában⁴³⁹ elismert elveket, különösen a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot, valamint a személyes adatok védelméhez való jogot.⁴⁴⁰ Ennek megfelelően a bankszámla-nyilvántartások összekapcsolt rendszeréhez való hozzáférés és az abban való keresés útján szerzett bankszámla-információkat kizárólag olyan célból lehet feldolgozni, amelyre azokat gyűjtötték. Bár a 10 000 eurós küszöbérték elérése már kötelezi a szolgáltatót a bejelentés megtételére, ugyanakkor még nem indokolja, hogy az FIU

ügyleti nyilvántartások használatát megkönnyítő technikai intézkedések tekintetében történő módosításáról.

Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-44-2024-INIT/hu/pdf>

437 Im.: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (73. o.)

438 Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 6. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy az alapvető jogok az Európai uniós jog általános elveit testesítik meg.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12016M006>

439 Az Alapjogi Charta (2009-es Liszaboni szerződés) azokat az alapjogokat határozza meg, amelyeket mind az Európai Uniónak (EU), mind pedig az uniós országoknak be kell tartaniuk az Európai uniós jog végrehajtásakor.

Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/glossary/charter-of-fundamental-rights.html>

440 Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-44-2024-INIT/hu/pdf>

bankszámla-nyilvántartásban keresést végezzen hiszen nincs megfelelő célzat. Más helyzet merül fel abban az esetben, ha a bejelentés alapjául szolgáló 10 000 euró összeg tekintetében nem állapítható meg a vagyon forrása vagy esetleg külföldi állampolgár érintett a tranzakcióban. Ebben az esetben már indokolt lehet az FIU bankszámla-nyilvántartásban történő keresés elvégzése.

A bejelentésekkel kapcsolatos tapasztalataim alapján elmondhatom, hogy a szolgáltatók bár tudatosabban éltek a bejelentés mellett az üzleti kapcsolat megszüntetésének lehetőségével azokban az esetekben, amikor az ügyfél-átvilágítási adatok valódiságával kapcsolatban kétség merült fel vagy az ügyfél nem tudta teljeskörűen igazolni a vagyon legális forrását. Ezek jellemzően a Nemzeti Kockázatértékelés által is meghatározott úgynevezett stróman személyekkel, offshore gazdasági társaságokkal vagy jelentős összegű készpénzbefizetésekkel kapcsolatos esetek voltak. Különösen a befektetési tőkealapok esetében nem volt megállapítható a vagyon forrása. Álláspontom szerint a magas kockázatú ügyfelek esetében akkor jár el a szolgáltató megfelelően, ha

- megtagadja az üzleti kapcsolat létesítését vagy – már létrejött üzleti kapcsolat esetén – kezdeményezi a fennálló üzleti kapcsolat megszüntetését; továbbá
- a megkísérelt, de végre nem hajtott, vagy az eddig végrehajtott ügylet(ek)ről, jelenségről a szolgáltató bejelentést küld az FIU részére.

A magas kockázatú ügyfelek esetében – pontosabban akkor, amikor laikus szemmel is egyértelműen kizárható a végrehajtott ügyletek mögötti valós cél és ésszerű gazdasági tevékenység, ezáltal alappal vélelmezhető a csalárd szándék stb. – az üzleti kapcsolat fenntartása és a tranzakciók folyamatos végrehajtása még a bejelentetési kötelezettség következetes teljesítése mellett sem lehet megfelelő eljárás. Ezt nevezzük defenzív bejelentésnek, ami nem összekeverendő a preventív bejelentéssel. A pénzmosás megelőzésének és megakadályozásának érdeke az előző esetekben az üzleti kapcsolat megszüntetésében vagy létesítésének megtagadásában és a bejelentés megtételében merül ki. Tehát mindkettő intézkedés megtétele szükséges. Ugyanakkor a preventív bejelentés nem feltétlenül köthető az üzleti kapcsolat megszüntetéséhez vagy a létesítésének megtagadásához. A már említett Pmt. 30. § (2) bekezdése általánosságban határozza meg a bejelentés tartalmi elemeit. A bejelentések túlnyomó többségét küldő hitelintézetek és pénzügyi szolgáltatók esetén – amennyiben a bejelentésben tranzakciók is megjelennek – kötelező tartalmi elemként a számlaforgalmi adatok megküldése is nélkülözhetetlen.

Véleményem szerint a számlaforgalom két esetben elemezhető hatékonyan, tartalmi szempontból, valamint formai szempontból az alábbiak szerint:

a) tartalmi szempontból, ha:

- a számlaforgalom csatolásra kerül;
- a bejelentésben meghatározott időszakra vonatkozik;
- tartalmazza tranzakcióként legalább: az (1) ügyfél nevét; (2) az időszak kezdő és záró időpontját; (3) a bankfiók kódját; (4) a fizetési számla számát IBAN formátumban; (5) a számla pénznemét; (6) a tranzakció időpontját; (7) a tranzakció típusát; (8) a jóváírás vagy terhelés összegét; (9) az ellenszámla számát IBAN formátumban; (10) a tranzakciós partner adatait; (11) a tranzakció közleményeit; valamint (12) a tranzakcióhoz köthető releváns narratívákat (például készpénzfelvétel esetén a kezdeményező neve, státusza; ATM adatok; stb.).

b) formai szempontból, ha

- elemezhető, (vagyis xls, xlsx formátumban kerül megküldésre);
- egy tranzakció egy sorban szerepel;
- a fájl szerkeszthető, szűrhető és nincs speciális védelemmel ellátva.

Egyéb esetben a számlaforgalmi adatok nehezen vagy egyáltalán nem elemezhetőek, hasznosíthatóak az elemző-értékelő tevékenység során. Bármelyik adat hiányában az elemző megkeresést küld a szolgáltató részére az adatok megismerése céljából. Úgy vélem, hogy ezen a területen van még hová fejlődni.

6) Felügyeleti tevékenységre vonatkozó változtatási javaslatok:

Láthattuk, hogy hosszú folyamat volt a pénzmosás felderítése és ellenőrzési rendszerének kialakulása, de logikus, egymást követő lépések eredményeként hozták meg a jogalkalmazók mindazokat az intézkedéseket, amelyekkel reményeink szerint képesek hatékonyan ellenőrizni, felderíteni – vagy talán, ami még fontosabb megakadályozni – a pénzmosás bűncselekményének elkövetését. A rendőrségi együttműködés, a bűnmegelőzés és a bűn felderítés küzdelem terén bőven van mit tenni. A válságkezelés pénzügyi támogatására szolgáló eszköz által finanszírozott DATACROS

igénybevételével a közelmúltban készített tanulmány⁴⁴¹ szerint Európában közel 31 000 olyan – főleg az ingatlanszektorban, az építőiparban, valamint a szálloda, a pénzügyi és az energia ágazatokban működő – vállalkozás van, amelynek a tényleges tulajdonosa orosz. A tanulmány szerint közülük 1 400 cégben található olyan személy – úgynevezett oligarchák – akik legalább 5 %-os tulajdon részesedéssel rendelkeznek, és akik a közelmúltban valamelyik szankciós listára felkerültek jellemzően az orosz-ukrán háború miatt. Egyes tényleges tulajdonosok nem az Európai unió országaiban bejegyzett közbensőtársaságokon, vagy helyi részvényesi meghatalmazottakon keresztül elfedik a cégekben szerzett tulajdonjogukat – jellemzően magántőke alapokon keresztül – illetve a vállalkozásuk felett gyakorolt ellenőrzésüket. Igaz, hogy ezen vállalkozások egy része már az orosz-ukrán háború kirobbanása előtt is magas volt a kockázati mutató – hiszen korábban is szerepeltek az Offshore Leaks adatbázisában⁴⁴² például a korábban már említett *Panamai dokumentumok* kapcsán kirobbant botrány miatt – ugyanakkor indokolatlanul összetett a vállalati struktúrájuk, átláthatatlan jogi konstrukciókat használnak vagy kiemelt kockázatot jelentő joghatóságokkal állnak kapcsolatban a mai napig is. Ez azt jelenti, hogy ezen cégek vonatkozásában már a közelmúltbeli események előtt is riasztást kellett volna kelteniük az illetékes felügyeleti hatóságok körében, mint pénzmosás és/vagy terrorizmus finanszírozási gyanús eset. Mindezek ellenére a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelmet célzó Európai uniós keretnek, az uniós pénzügyi rendszer integritásának védelmére irányuló célkitűzése egész Európában hozzájárul a szabadság, a jogérvényesülés és a biztonság védelméhez. Véleményem szerint a probléma megoldása lehet a vagyoni eszközök befagyasztására irányuló Európai uniós korlátozó intézkedések megfelelő végrehajtása, amely megköveteli a tényleges tulajdonosi szabályok hatékony alkalmazását minden tagállamban. Vagyis a cégnyilvántartások és a vállalati tulajdonlás átláthatósága, a különböző nyilvántartások – mint például a tényleges tulajdonosi nyilvántartások, a cég-/üzleti nyilvántartások, az ingatlan nyilvántartások stb. – közötti kapcsolatok továbbfejlesztése szükséges. Úgy gondolom, hogy az ingatlanok tulajdonszerzése során, a tulajdonjog bejegyzése külföldi jogalany – főleg befektetési alapok – esetében indokolt

441 Ez az elemzés a TOM – The Ownership Monitor, a Transcrime és annak Crime&tech nevű spin-off vállalkozása által indított közös kezdeményezés keretében készült el.

Forrás: <https://www.transcrime.it/en/stories/tom-the-ownership-monitor/>

442 Ez az adatbázis több mint 810 000 olyan offshore szervezetről tartalmaz információkat, amelyekre kiterjed a Pandora Papers, a Paradise Papers, a Bahamas Leaks, a Panama Papers és az Offshore Leaks vizsgálat. Az adatok több mint 200 országban és területen élő személyekhez és vállalatokhoz kapcsolódnak. Forrás: <https://offshoreleaks.icij.org/>

lehet a földhivatal által történő bejelentés megtételére az FIU felé. Ennek a bevezetése időszzerűvé válik a hatályba lépett AMLR és az AMLA miatt is.

A felügyeleti és egyéb hatóságok közötti együttműködés és információcsere gördülékenyebb kell legyen, valamint az adóhatóságok elől elrejtett vagyoni eszközök megfelelő felderítését és felügyeletét is erősíteni szükséges.⁴⁴³ Ennek legegyszerűbb elérési módja, ha a felügyeleti tevékenységet integráltan egy hatóság végzi és megszüntetik a jelenlegi széttagolt felügyeleteteket.

Az Európai uniós szintű felügyelet megvalósításának kiinduló pontja az volt, hogy a tagállamokon belüli felügyeleti tevékenység egyszerűen nem elég jó. A nemzeti felügyeleti rendszer nem alkalmas a belső piac és ezáltal az Európai uniós piac megvédésére. Az EU-s szintű felügyelet célja a meglévő nemzeti felügyeleti rendszer integrálása és kiegészítése, nem pedig helyettesítése. Tapasztalatom szerint a jelenlegi legfőbb sérülékenység az, hogy nem megfelelő és hatékony az együttműködés szintje, a határokon átnyúló pénzmosási ügyek gyakorisága ellenére. Úgy vélem, hogy ezen problémát megoldó szerkezet kialakítása lehet a közös sablonok és információs eszközök alkalmazása, közös standardok bevezetése a „feedback” visszajelzések során és a megfelelő kommunikáció kiépítése. Továbbá kapcsolt elemzések megvalósulásának támogatása, folyamatos képzések nemzetközi téren – például az FIU.net működtetéséről – valamint az EU-s szintű felügyelet szubszidiaritási és arányossági szempontjainak kiépítése. Az EU-s szintű felügyelet bevezetésének szükségességét elsődlegesen határokon átnyúló szempontok indokolják, amelyekkel a jelenlegi minimális harmonizációs megközelítés nem foglalkozik kellőképpen. Gondot okoz továbbá a strukturális jellegű kérdések megválaszolása, amelyeket a tagállamok nem tudnak egyedül orvosolni, azonban ezen tényezők hatással vannak a belső piacra és a vállalkozásokra.

⁴⁴³ Gondolok itt arra, hogy hivatkozni kell a fedőszervezetek adózási célú, visszaélészerű felhasználásának megelőzésére irányuló szabályok megállapítására és a 2011/16/EU irányelv módosításáról szóló tanácsi irányelvre irányuló COM(2021) 565 final számú javaslatra. A Bizottság és a tagállami adóhatóságok emellett a vagyoni eszközök befagyasztásával és lefoglalásával foglalkozó munkacsoporton belül létrehozta egy adóvégrehajtási alcsoportot, hogy fokozza a szankciókkal sújtott orosz és belarusz magánszemélyeket és vállalkozásokat, valamint a velük kapcsolatban állókkal szembeni erőfeszítéseiket a szankciók érvényre jutása érdekében. Ennek azért van jelentősége, mert Oroszország az FATF és az ENSZ BT tagja is, ezáltal értelemszerűen megvétőzte a nemzetközi szankció megszavazását, így azok céltalanok a jelenlegi formában.

Forrás: https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/state-tax-authorities-step-tax-enforcement-efforts-support-freeze-and-seize-task-force-2022-06-08_en

A szupranacionális hatóság teljes körű működésében hozzáadott értéként fog megjelenni a széttagoltság csökkentése és a tagállamok közötti jogszabályi polémia elkerülhető lesz, ezáltal hatékonyabb és koherensebb lesz a végrehajtás és az Európai uniós jogérvényesítés. Úgy vélem, hogy az AMLA feladata lesz továbbá, hogy kidolgozza az STR-ek formátumára vonatkozó technikai végrehajtási szabványokat is.

7) A korrupció elleni fellépés:

A kiemelt közszereplőkkel kapcsolatos szabályok a Pmt.-ben nem csak a pénzmosás elleni küzdelem miatt jelent meg, hanem a korrupció visszaszorítását is célozzák. Kijelenthető ugyanis, hogy a bűnözők céljaik elérése érdekében elsődlegesen inkább a korrupciót alkalmazzák a szervezett bűnözés során. Kétségtelen, hogy a szervezett bűnözői csoportok profitjuknak jelentős részét áldozzák a legkülönbözőbb szinten lévő tisztviselők és politikusok megvesztegetésére. A korrupcióval szinte mindig párosul a pénzmosás is. Ugyanakkor a korrupció felderítése talán még nehezebb feladat, mint a pénzmosás felderítése, hiszen hasonlóan a pénzmosáshoz a korrupciós bűncselekményben sincs sértett, ugyanakkor mindkét résztvevő fél érdekelt a bűncselekmény titokban tartásában. A korrupció és más befolyásszerző formák alkalmazása a jól működő bűnözői kereslet-kínálat rendszernek állandó eszköztárához tartoznak, és gyakorlatilag egyfajta „*kenőanyagként*” foghatók fel, amelyeknek köszönhetően a „*gépezet*” súrlódásmentesen működik éppen ezért ezzel szemben fel kell lépni. A nemrég létrehozott Integritás Hatóság (a továbbiakban: IH) jogkörei a korrupció felderítésében talán érdemiek lesznek a jövőben (bár a kormány látványosan igyekezett az OLAF-hoz és az Európai Ügyészséghez történő csatlakozás lehetőségét elkerülni, pusztán ezért hozta létre az IH-t, mint az Európai uniós források felhasználásával kapcsolatos csalás, összeférhetetlenség, korrupció vagy más jogsértés kivizsgálása érdekében működő szervet). Az IH megalakulásának ideje óta elkészült első, a 2023-as évben végzett munkájukról szóló országgyűlési beszámolója szerint⁴⁴⁴ alapvetően 5 korrupciós vizsgálati eljárást végeztek eredmény nélkül. Ugyanakkor a korrupció elleni munkacsoport pusztán elemző, javaslattevő, véleményező és döntéshozói feladatokat

⁴⁴⁴ Az Integritás Hatóság 2023 éves beszámolója az Országgyűlés részére.

Forrás: <https://integritashatosag.hu/wp-content/uploads/2024/03/Integritas-Hatosag-Eves-beszamolo-2023-final.pdf>

ellátó testületi szerv. A beszámoló továbbá azt is tartalmazza, hogy az Eufetv.-ben⁴⁴⁵ rögzített feladat- és hatáskörök jogszabályi keretei a gyakorlatban számos esetben nem alkalmasak arra, hogy az IH feladatának szánt jogalkotói uniós célt elő mozdítsák.⁴⁴⁶ Úgy vélem, hogy gyakran előfordul az ilyen típusú felügyeleti hatóságokkal kapcsolatban, hogy nem a jog betűje, hanem a jogi alkalmazás ambíciója korlátozza a működésüket. Innentől viszont már csak a leendő vezetők személyén és politikai kompetenciáján – pontosabban függetlenségén – múlik, mennyire lesz hatékony hazánkban az összes új „független” felügyeleti szerv. Nyilvánvaló tehát, hogy ezen a helyzeten az Európai uniós ügyészséghez történő csatlakozással lehet a leghatékonyabban változtatni.

Feltétlenül hangsúlyozni szükséges, hogy a fent említett ajánlások a jelentési kötelezettséggel megbízott pénzügyi és nem pénzügyi vezetőkre egyaránt irányulnak. A cél az, hogy elősegítsék a pénzmossással kapcsolatos bonyolult kérdések átfogó és pontos megértését, annak megelőzését, valamint a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelő jelentési kötelezettségek teljesítését.

További kockázatok felszámolása is szükséges, mint például azt, hogy a magyar szolgáltatók gyakorlatilag nem működtetnek a korábban már említett Pmt. 27. § (5) bekezdésében előírt külső ellenőrzési funkciót, ami a szakmai követelmények és igénybevételek tekintetében kötelező a Pmt. előírásai szerint. Valamint a szolgáltatók jelentős része nem alkalmaz a Pmt.-ben meghatározott olyan kijelölt vezető személyt sem, aki megfelel a Pmt. 63. § (5) pontban⁴⁴⁷ előírt feltételeknek. Szintén jelentős kockázat merül fel a szolgáltatóknál, hogy nem végeznek a Pmt. 64. § (3) bekezdésében⁴⁴⁸ előírt megfelelő szakmai oktatásokat. Bár ezen előírás vonatkozásában a felügyeletet ellátó szervek sem biztosítják minden esetben a Pmt. 64. § (4) bekezdésében⁴⁴⁹ előírtakat. Ezen előírások betartásának elmaradását ugyanakkor egyik felügyeleti hatóság sem vizsgálja, ezért ezen szintén változtatni kell.

⁴⁴⁵ Eufetv – A 2022. évi XXVII. Törvény az Európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről.

⁴⁴⁶ Im.: Az IH 2023 éves beszámolója az Országgyűlés részére.

⁴⁴⁷ Pmt. 63. § (5) A szolgáltató köteles a tevékenységének megkezdését követő öt munkanapon belül kijelölni – a szervezet sajátosságaitól, különösen annak méretétől és a vezetői szintek számától függően – egy vagy több, a belső szabályzatában meghatározott vezető, aki az e törvényből eredő kötelezettségeknek a szolgáltató foglalkoztatottja általi végrehajtásáért felelősséggel tartozik.

⁴⁴⁸ Pmt. 64. (3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott kötelezettség biztosítása céljából az 1. § (1) bekezdésében meghatározott szolgáltató köteles az e törvény szerinti tevékenységének ellátásában részt vevő foglalkoztatottak képzési programokon való részvételét biztosítani.

⁴⁴⁹ Pmt. 64. (4) Az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a felügyelete alá tartozó szolgáltatók részére a (3) bekezdésben előírt kötelezettség végrehajtására útmutatót adhat ki.

A PEI által üzemeltetett honlap⁴⁵⁰ a szolgáltatók Pmt.-ben előírt kötelezettség betartását segítő, egyéb könnyen érthető információkat is tartalmaz. Például található egy kérdőív⁴⁵¹ amelynek a kitöltését követően megfelelő választ kap a kitöltő, milyen azonnali intézkedéseket kell megtennie a Pmt.-ben előírt kötelezettségeinek betartására. Továbbá rengeteg információ, dokumentum és oktatási segédanyagok is megtalálható a honlapon, igaz csak a regisztrált felhasználók számára érhető el teljes körűen, ami további adminisztrációs terhet ró a szolgáltatókra.

A pénzmosás összetettségének összefoglalása sokoldalú megközelítést tesz szükségessé, amely integrálja a fejlett kriminalisztikai technikákat és a proaktív bűnmegelőzési és bűnüldözési stratégiákat. Amint a dolgozatban bemutatott adatok is mutatják, a kriminalisztika hagyományos módszerei gyakran nem képesek hatékonyan felvenni a harcot a pénzmosási bűnözéssel szemben, ezért is van nagy jelentősége a preventív fellépésnek. A hatékony eredmények elérése érdekében pedig szükségesek az innovatív és a nemzetközi normáknak is megfelelő megoldások bevezetése ezen a területen.⁴⁵²

⁴⁵⁰ Forrás: *PEI Publikációs Felület* (gov.hu)

⁴⁵¹ Forrás: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfa0IYuL63d3rcebIdMX7Ykj87S31ybTiP-ffjqZtcMG-gESw/viewform>

⁴⁵² Małgorzata, HREHOROWICZ: A kriminalisztika fejlődésének lehetőségei és kilátásai. Adam Mickiewicz Egyetem, Poznan, 2020.

Forrás: <https://core.ac.uk/download/322960375.pdf>

Research summary

This research is concerned with the criminological issues of money laundering and financial abuse and its regulation in Hungary, with particular reference to the Financial Action Task Force's adoption of its guidelines. In the course of the research, the following was examined: the regulatory and other options for influencing the action to prevent money laundering and terrorist financing; the international normative standards; the functions and powers of the authorities; and the current situation of the Hungarian legal system and authorities. The study sought to address several research questions and hypotheses, with the objective of evaluating the present effectiveness of the efforts to combat money laundering and terrorist financing. The study's findings have led to the proposal of potential future developments and the likely evolution of the vision for the future, both at the international and national levels.

The present document is a comprehensive and scientifically based record of the author's individual research and academic efforts. In writing the dissertation, the author has also used the research skills they have learned and acquired in order to present the state of the art of the study's subject, highlighting practical phenomena and offering alternative solutions for professionals interested in this field of science. In essence, the objective of a meticulously crafted dissertation is to delineate the specific research domain, formulate a pertinent research question (thesis or hypothesis), and propose a solution to the problem at hand, employing the applied research methodology and a comprehensive review of the pertinent literature. The mixed methods approach encompassed both qualitative and quantitative research methodologies. The methodological structure of the thesis is structured according to the research methodology textbooks and doctrines. Starting with the introduction, in which the rationale and explanation of the choice of the topic was described. This was followed by the interpretative and analytical section, which provided scientific explanations, explored internal context, carried out international and national comparative analysis and examined the problems and risks encountered. Finally, in the conclusion section, the researcher's views, possible responses to the facts and processes identified, the presentation of the expected results of the research and the development of a vision for the future are included.

The issue of combating money laundering and terrorist financing is a topic that has gained increasing prominence in the academic literature abroad. A significant number of publications by eminent researchers and experts, as well as excellent studies in the field in our country, have contributed to this development. However, the issue is complex, also in terms of the use of research. It is therefore necessary to emphasise the importance of international cooperation.

The fight against money laundering and terrorist financing is becoming increasingly important in both criminal law and economics research, including in the field of financial markets. The thesis can also serve as a basis for further research, as we have seen that international organisations and authorities have been constantly evolving in recent times. Their work has contributed significantly to increasing the effectiveness of the fight against money laundering and terrorist financing. At the same time, they have continued to contribute to the development of international and national law by providing professional recommendations and publishing their experiences in country assessments. There are opportunities for the development and continuous improvement of legislation, and we cannot give up on them. It is clear from both the thesis and experience that the problem of money laundering and terrorist financing cannot be solved by criminal law alone. It is therefore necessary to involve both the public and the private sector in a preventive approach to the problem and thus to prevent it from arising in the first place. It is clear that criminal law alone - as we are unfortunately seeing today - cannot remedy harmful social phenomena, does not have sufficient deterrent effect and cannot even solve the problems that have arisen in connection with crime. In the fight against money laundering, priority must be given to non-criminal, mainly preventive, instruments.

The aim would be to prevent money laundering or terrorist financing in Hungary, or to ensure that money laundering is carried out only at considerable risk and with considerable difficulty, and that it can be detected immediately by the authorities, even through multiple channels. The greater the risk and the greater the resistance in our country, the more certain it is that dirty money will avoid the country. If we can achieve this, and if we also continue to participate in international cooperation in the fight against money laundering, then we will have fully met our international commitments.

I believe that the results of the thesis - mainly due to the presentation of a complex legal and international approach - can be used in the domestic legislative process. Accordingly, the thesis can also be used in higher education in many ways - in parallel with the criminal law analysis, because of the structured presentation of international organisations - it

discusses the problem of money laundering in a complex approach, both at international and national level. It can thus be used not only for law students but also for graduate law courses, while practising lawyers can also gain a broad knowledge from the practical examples.

In conclusion, certain aspects of the work are explicitly recommended for managers in the financial and non-financial sector who are responsible for reporting obligations. These managers are tasked with comprehending the phenomenon of money laundering, preventing it, and fully and accurately fulfilling their reporting obligations. This fulfills their statutory obligations.

Irodalomjegyzék

Adam M TOMISON - Elisabet ROWE - Russell G SMITH - Tabor AKMAN: (2025) Organised crime and public sector corruption: A crime scripts analysis of tactical displacement risks. Australian Institute of Criminology. 2025.

Albers, MARION: Data Retention in Germany. (In: M. Zubik, J. Podkowik és R. Rybski szerk.: European Constitutional Courts to Data Retention Laws), 2021.

Akhmad SUPARMIN - Yanto YANTO: Analyzing Embezzlement in Office in Indonesian Law: Legal Responsibility, Moral Implications, and Recommendations for Reform. Jurnal Hukum UNISSULA. 2024.

AMBRUS István - GELLÉR Balázs: A magyar büntetőjog általános tanai I. Második kiadás. ELTE Eötvös kiadó, Budapest, 2019.

AMBRUS István: A pénzmosás újra hangolt tényállása és a hálapénz kriminalizálása. Büntetőjog, 2021.

BÁNFAI Edina – BUJTÁR Zsolt – FERENCZ Barnabás: Lehetőségek és veszélyek az offshore-jelenségben. Polgári Szemle, 13. évf. 1–3. szám, 2017.

BARÁTKI László Attila: A Public Private Partnership szerződési jogi esettanulmány bemutatása a Büntetés-végrehajtási projektek kapcsán. Doktori műhelytanulmányok. Győr 2020.

BELOVICS Ervin: 1/2017. (VII. 31.) LÜ h. kiadott körlevele. Budapest, 2017.

BLASKÓ Béla – BUDAHÁZI Árpád: A nemzetközi bűnügyi együttműködés joga. Dialog Campus Kiadó, Budapest, 2019.

BORBÍRÓ Andrea - GÖNCZÖL Katalin - KERESZI Klára - LÉVAY Miklós: Kriminológia. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.

Brenda MARTINEZ: Preventing money laundering: key to a better world. University of Lynchburg, Digital Showcase @ University of Lynchburg, 2013.

BUGYÁKI Attila: A pénzmosás gyakorlata a szervezett bűnözés és a terrorizmus összefonódásában. Nemzet és Biztonság 2023/1. szám.

BUGYÁKI Attila: A pénzmosás gyakorlata a szervezett bűnözés és a terrorizmus összefonódásában – Fogalmi tisztázás és gyakorlati kapcsolatok. Nemzet és Biztonság 2023/1. szám.

BUGYÁKI Attila: A pénzmosás, mint biztonságpolitikai kihívás az Európai Unió gazdaságpolitikájának tükrében. Nemzeti Közszerolálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2017.

Chris, CUNNEEN - Simone, ROWE: Changing Narratives: Colonised Peoples, Criminology and Social Work. Crime justice journal, vol. 3/1. Ausztrália, 2014.

David, ENRICH: Deutsche Bank, Donald Trump, and an epic trail of destruction. Dark Towers, 2023.

Daniel MEIERRIEKS - Thomas GRIES: Causality between terrorism and economic growth. Journal of Peace Research. 2013.

Daniel MEIERRIEKS - Tim KRIEGER: Terrorist financing and money laundering. Political science, Economics, 2025.

DUSIK Sándor: Pénzmosás, Belügyi szemle, Budapest, 2000/3.

Florian Jürgen, HETZEL: A Classification of Money Laundering Incidents UCL (University College London), 2023.

FÖLDI András - HAMZA Gábor: A római jog története és intéúciói. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2008.

GÁL István László: A pénzmosás új szabályozása 2021-től. Orac kiadó Budapest, Büntetőjogi szemle, 2021.

GÁL István László: A pénzmosás, PhD értekezés, Pécs 2005. (In: Dr. Nyeviczkey Zoltán: A mai devizajog Budapest, 1933.)

GÁL István László: Gazdasági büntetőjog közgazdászoknak, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007.

GÁRDOS István: A vagyontárgy és a vagyon fogalma a Ptk.-ban. Gazdaság és Jog 2018/11.

GELLÉR Balázs: Gondolatok a kettős értékelés tilalmáról és a látszólagos alaki halmazat feloldására szolgáló elvekről, (In.: Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Gál István László), PTE ÁJK, Pécs, 2011.

Gisela, BICHLER és Aili E., MALM: Disrupting criminal networks: Network analysis in crime prevention. (A bűnözői hálózatok megzavarása: Hálózati elemzés a bűnmegeelőzésben.)

- HORNYACSEK Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana. NKE, 2017.
- JACSÓ Judit - UDVARHELYI Bence: A pénzmosás elleni küzdelem Magyarországon. (In.: Az Európai Unió pénzügyi érdekei védelmének büntetőjogi aspektusai, különös tekintettel az adócsalás, a korrupció, a pénzmosás és a büntetőjogi compliance nemzeti szabályozására, valamint a kiberbűnözésre. Szerk.: Farkas Ákos, Gerhard Dannecker, Jacsó Judit). Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
- JACSÓ Judit: Gondolatok az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik pénzmosás elleni Európai uniós irányelv tükrében. (In: Bárd Petra – Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin (szerk.): Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. Tanulmányok Lévy Miklós tiszteletére) ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019.
- JACSÓ Judit: Pénzmosás, (In.: Magyar büntetőjog – Különös rész. Szerk.: Görgényi Ilona), Wolters Kluwer, Budapest, 2013.
- Jeffrey, ROBINSON: A pénzmosoda. A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről. Park Kiadó, Budapest, 1996.
- KÁRMÁN Gabriella - MÉSZÁROS Ádám - TILKI Katalin: Pénzmosás a gyakorlatban, Ügyészségi Szemle, 2016/3.
- KARSAI Krisztina: Európai büntetőjog. (In.: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia.) Büntetőjog rovat. 2023.
- KORINEK László: A kriminológia fogalma, feladata, helye a társadalomban és a bűnügyi tudományokban. JURA, 2002/2.
- KORINEK László: Kriminálisztika, büntetőjog, kriminológia. Kriminológiai Tanulmányok, 2024/61.
- KÓSA Ferenc: A terrorizmus elleni és a pénzmosást megakadályozó törvényjavaslat kritikája. Jogifórum, 2001.
- Larry CRUMBLEY, D. - Kramer PETERSON - Seda BONITA - Michael A.: An Examination of Computer Forensics and Related Certifications in the Accounting Curriculum. Journal of Digital Forensics, Security and Law Vol. 14., 2019.

Małgorzata, HREHOROWICZ: A kriminalisztika fejlődésének lehetőségei és kilátásai. Adam Mickiewicz Egyetem, Poznan, 2020.

MAYER Annamária: A kutatási terv készítésének mérföldkövei. Budapest, 2018.

McNeill, FERGUS: Punishment as rehabilitation. (Büntetés, mint rehabilitáció.) (In.: Bruinsma, Gerben and Weisburd, David (eds.) Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice.) New York, 2014.

MEZEI Kitti: A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról. Kúria, Jogesetek Magyarázata, 2018/3–4. szám.

MEZEI Kitti: A pénzmosás egyes esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel a saját és a gondatlan pénzmosásra. Budapest, 2023.

Michael, LEVI: Lawyers as money laundering enablers? An evolving and contentious relationship. Global Crime volume 23. 2022.

Michael, LEVI: Money Laundering. (In.: A szervezett bűnözés oxfordi kézikönyve. Szerk. Letizia PAOLI) Oxford, 2014.

PAPP Zsófia: Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényhez. Wolters Kluwer, VIII. fejezet.

Peter, LILLEY: Dirty Dealing. The Untold Truth About Global Money Laundering, Cogan Page Limited. London, 2007.

Pleyer, MARCUS: Strengthening public-private partnerships to limit logistical and financial support to terrorists and vulnerable targets. (In.: Speech by FATF President at 2020 Chairmanship OSCE-Wide Counter-Terrorism Conference.)

Robert AGNEW - John, ARCHER - Gary BECKER – Pierre, BOURDIEU – Francis BRIAN – Theodore, CHIRICOS - Lawrence COHEN et al.: Mainstreaming domestic and gender-based violence into sociology and the criminology of violence. The Sociological Review, City Research Online, 2014.

Sarah, BOSMAN: Public-private partnerships in crime prevention. (Kihívások és ajánlások kézikönyve Magyarország számára.) EUCPN titkárság. Brüsszel, 2023.

SCHUBAUER László: A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei. (In:

HOLLÁN Miklós – BARABÁS A. Tünde (szerk.): A negyedik magyar büntetőkódex - régi és újabb vitakérdései, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2017.

SHONHADJI Nanang: Is it suitable for your local governments? A contingency theory-based analysis on the use of internal control in thwarting white-collar crime. *Journal of Financial Crime*, 2020.

T. SZÁSZ Ágnes: Adatgyűjtés. Tankönyv, Kislexikon kiadó.

TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002.

TURÓS Orsolya: Befektetési magántőkealapok működése, jogszabályi háttere. MKK előadás anyaga. 2020.

UDVARHELYI Bence: Változások a pénzmosás büntetőjogi tényállásában az új Btk. hatálybalépésével. (In.: Stipta István szerk.: Doktoranduszok Fóruma) Miskolc, 2013.

Vogel, BENJAMIN: Opportunities and limitations of public-private partnerships against money laundering and terrorist financing. (A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni köz- és magánszektor közötti partnerségek lehetőségei és korlátai), *Eucrim*, 2022/04.

Vogel, BENJAMIN: Potentials and Limits of Public-Private Partnerships against Money Laundering and Terrorism Financing. Max Planck Institute for the Study of Crime, Security and Law, Freiburg. 1/2022.

Feldolgozott normatívák

Az Európai Parlament és a Tanács 2006/48/EK irányelve hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról.

Az Európai Parlament és a Tanács 2006/49/EK irányelve a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőke megfeleléséről.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2014/42 irányelve a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozásának céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1673 irányelve a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1153 irányelve az illetékes hatóságoknak a központi bankszámla nyilvántartásokhoz az összekapcsolásra szolgáló rendszeren keresztül való hozzáférése és az ügyleti nyilvántartások használatát megkönnyítő technikai intézkedések tekintetében történő módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/0240 irányelve a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemmel foglalkozó hatóság létrehozásáról, valamint az 1093/2010/EU, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/0250 rendelete a pénzügyi rendszerek pénzmosás, illetve terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által bevezetendő mechanizmusokról és az (EU) 2015/849 irányelv hatályon kívül helyezéséről.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1620 rendelete a Pénzmosás és a Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságának működéséről, valamint az 1093/2010/EU, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1640 irányelve a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése érdekében a tagállamok által létrehozandó mechanizmusokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról, valamint az (EU) 2015/849 irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1624 rendelete a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről (AMLR).

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. Törvény.

Az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. Törvény.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. Törvény.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. Törvény.

A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. Törvény.

A pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló 2021. évi XLIII. Törvény.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. Törvény.

Az Európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. Törvény.

Feldolgozott szakmai kiadványok

The FATF Recommendations.

FATF publication Opportunities and Challenges of New Technologies for AML/CFT.

FATF publication Public and private sector partnership in fighting financial crime.

Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL) Statutes.

Mutual Evaluation Report of Hungary.

The Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating of Hungary 1-5.

European Commission PPP Green Paper on public-private partnerships and Community law on public procurement and concessions COM(2004)327.

The European Commission publication Preventing money laundering and terrorist financing - EU rules for public-private partnerships (PPPs).

The European Commission Technical Publication SWD(2022) 347 on the relevant EU rules for PPPs (On the use of public-private partnerships in the framework of preventing and fighting money laundering and terrorist financing).

The Council Resolutions 1617 (2005), 2253 (2015), 2368 (2017), 2395 (2017) and 2462 (2019) on the implementation of UNSCR 2178 (2014).

The Commission Communication (2020/C 164/06) on an Action Plan for a comprehensive EU policy to prevent money laundering and terrorist financing.

The Commission Report COM(2019) 370 on the Supranational Risk Assessment of Money Laundering and Terrorist Financing Risks to the Internal Market and Cross-Border Activities.

The Commission's Communication Towards a better implementation of the EU framework for combating money laundering and terrorist financing (COM(2019) 360 final) and the Commission's Report on the assessment of recent alleged money laundering cases involving EU credit institutions (COM(2019) 373 final), as well as other amending reports on money laundering and terrorist financing.

Communication from the Commission (2020/C 164/06) Action Plan on a comprehensive EU policy to prevent money laundering and terrorist financing.

Confidentiality with side effects: The Hungarian private equity funds in Hungary.

TOM - The Ownership Monitor, a spin-off of Transcrime and its spin-off Crime&tech analysis.

A Magyar Nemzeti Bank 15/2022. (IX.15.) számú ajánlása a pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről és a kapcsolódó intézkedések meghatározásáról.

A Kúria BH.2019.5.125. számú döntvénye.

A Kúria BH 2021.10.278. számú döntvénye.

Fővárosi Törvényszék 2.B.282/2012/21. számú határozata.

Heves Megyei Bíróság B.582/2010/199. számú határozata.

A szerző publikációs jegyzéke

BARÁTKI László Attila: A pénzmosás kriminológiai kérdései és szabályozása Magyarországon különös tekintettel a Financial Action Task Force ajánlások és az AMLA megalakulásának értékelésében. ISBN: 978-963-626-405-5 2025.

László Attila, BARÁTKI: The criminological issues and regulation of money laundering in Hungary, with special reference to the Financial Action Task Force recommendations and the evaluation of the establishment of the AMLA. ISBN: 978-963-626-403-1 2025.

BARÁTKI László Attila: A pénzmosás kriminológiai kérdései és a bejelentési kötelezettség elmulasztásának vizsgálata. Büntetőjogi szemle, 2024/2. ISSN: 2063-8183 2025.

BARÁTKI László Attila: Terrorizmus finanszírozást megakadályozó célzott pénzügyi szankciók. Büntetőjogi szemle, 2024/2. ISSN: 2063-8183 2025.

BARÁTKI László Attila: A pénzmosás és a pénzügyi visszaélések kriminológiai kérdései és büntetőjogi szabályozása Magyarországon. A Károli Gáspár Református Egyetem konferencia kötete. *Studia Iuris*, 2024/2. 2025.

László Attila, BARÁTKI: International dimensions of AML/CFT supervision in Hungary. *Police Studies, Police Scientific Council* 2024/1-2. (A Magyar Rendőrség Tudományos Tanácsának nemzetközi folyóirata), ISSN 2786-3573 2024.

BARÁTKI László Attila: Az FATF Standard és nemzeti szintű végrehajtása. Büntetőjogi szemle 2024/1. ISSN: 2063-8183 2024.

László Attila, BARÁTKI: Parteneriatul public-privat în lupta împotriva spălării banilor și finanțării terorismului. *Universul Juridic*, ISSN: 2393-3445 2393-3445 2024.

László Attila, BARÁTKI: Public-private partnerships in Anti Money Laundering and Counter Financing Terrorism. *ANNALS OF THE TIMISOARA WEST UNIVERSITY LAW SERIES*, ISSN: 1843-0651 1223-5423 2024.

László Attila, BARÁTKI: STANDARDUL FATF ȘI PUNEREA ÎN APLICARE LA NIVEL NAȚIONAL. Text, context si subtext in Drept. Editura internationala, ISSN: 2066-6403 2023.

László Attila, BARÁTKI: Standardul Financial Action Task Force și punerea în aplicare la nivel national. ANALELE UNIVERSITATII DE VEST DIN TIMISOARA SERIA DREPT, ISSN: 1843-0651 1223-5423 2023.

BARÁTKI László Attila: A Public Private Partnership szerződési jogi esettanulmány bemutatása a Büntetés-végrehajtási projektek kapcsán. Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Doktori műhelytanulmányok, ISBN 978-615-5776-82-3 ISSN 2064-1788 2020.

BARÁTKI László Attila: Az ellenőrzésbe bevont végrehajtói tevékenység aggályainak rövid módszertani bemutatása. Miskolci Egyetem Tudományos és Nemzetközi Rektorhelyettesi Titkárság kiadványa. Doktoranduszok Fóruma konferencia kötet, 2019.

BARÁTKI László Attila: Better Law making és a szubszidiaritás elve. Egy gyakorlati példa bemutatása. Győri Egyetem konferencia kötet/könyvrészlet. A jogtudomány sajátossága. VI. *The Peculiarity of Jurisprudence*, 2019.

BARÁTKI László Attila: A bírósági végrehajtás felügyeleti kontrolljának gyakorlati problémái az ellenőrzés szemszögéből. Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola konferencia kötete. *Profectus in Literis*, ISSN: 2062-1469 2018.